PORTVGALIAE
MONVMENTA
HISTORICA

A SAECVLO OCTAVO POST CHRISTVM VSQVE AD QVINTVMDECIMVM

IVSSV ACADEMIAE SCIENTIARVM OLISIPONENSIS

EDITA

LEGES ET CONSVETVDINES

VOLVMEN I

FASCICVLVS III

OLISIPONE

TYPIS ACADEMICIS

MDCCCLXIII

[illegible]

H.P.
2077
K
7
9
H.S.
2004

~~Res~~
~~1790~~

C.G
2698

Hcp.
[illegible]

Res.
1790

Non alia forsan Hispaniarum historiae pars majorem excitet attentionem, et nulla certe magis sedulo indiget studio, quam quae municipalium institutorum a saeculo XI usque ad XV, in quo eorum virtus et robur retroire et labi caepit, segnem quidem, sed novis semper incrementis renovationem amplectitur.

Neo-latinae gentes a populo romano, praeter alia civilitatis documenta, municipium, quoad disciplinam et regulas, tanquam haereditarium accepere; quod, velut ab hominum natura deductum, nihil aliud, nisi ingenita primordialia et naturalia jura in ipsa societate tuendi et servandi ratio videtur. Per Hispanias, ubi romani populi tam publica et civilis, quam privata vitae consuetudo et via firmiora reliquit vestigia, horum institutorum rudimenta, quamvis variis modis attenuata et turbata, non modo barbarorum, sed etiam arabum (quod magis mirum), incursionibus et dominationi superfuerunt; istorum enim urbanitas et civilitas, longe quam subjugatae gentis, superior, municipalium communitatum cognitione et doctrina omnino carebat. Municipalia ista instituta, quorum perseverantia inter wisigothos et mosarabes satis constat, etsi fere oblitterata, convalescere iterum augerique caeperunt dum neogothicum regnum prospero Marte per regiones, quae nunc Gallecia, Legionensis provincia, et Portugalia vocantur, profertur; dumque populi socialis virtus, servitute minuta, auctisque libertate laboris divitiis suis et substantia, in dies augetur : municipales enim populi communitates et servitutis exitium et plebis libertatem prae se ferebant; quippe quae principium et originem tertio illi civili ordini, qui nunc medius coetus appellatur, et hodiernum populorum peculiare incrementum, per varia saecula varie ductum, in hanc nostram perveniens aetatem plusquam patritius et plebeus in societate pollens, maximam auctoritatem et amplitudinem in publicis politicisque omnibus rebus tuendam arripuit. Non tamen ex eo solum, sed quod haec municipiorum perseverantiae documenta historicis investigationibus magno sint auxilio, historiographis per universam Europam sollicitudinem et praecipuam curam jampridem injecerunt; quorum profecto non intermissa studia in futura gerendae reipublicae systemata magnam virtutem et operam impendent.

Diplomata, sive chartae, quibus municipia erigebantur, apud nos vulgo foralia *dicta, non modo familias et domos congregabant, quarum unita vis potentiorem faceret populum ad suae si-*

BIBLIOTECA NACIONAL DE LISBOA

OFERTA
215946

mul communi virtuti, et regis potestati consulendum, promptumque et expeditum auxilium ferendum adversus majorum ordinum, clericalis nempe et nobilium, superbiam et invidiam, quorum contumacia in ipsum populum et regem invehebatur : sed haec etiam diplomata munera, officia, et jura illarum communitatum erga regem statuebant. Erant ergo ſoralia *constitutiones quaedam tantum, et regulae de statuendo et exequendo publico jure; non, ut saepe falso creditur, legum civilium, politiaeque praeceptorum collectiones aut codices, ad jura vicissim et officia inter unius regionis tractus associatos cives statuenda et regenda. Civilis juris regulae saeculis XI, XII, XIII per traditionem tantummodo et statutae et servatae erant; et vix saeculo XIV frequentius litteris mandari caeperunt; dicebanturque vulgo* consuetudines, jus consuetudinarium, (costumes, ſoros) : *cùm vero municipii magistratus, difficiente traditionali more, qui litem dirimeret, vel nova coarctaret, reprimeret, aut servaret negotia, suae ipsi tantum magistraturae officio, vel prudentium virorum* (homens bons) *consilio et approbatione sanciebant regulam, quae rei conveniret, quaeque statutum* (postura) *vocabatur.*

Socialis itaque harum communitatum, quae in ipso medio aevo jam appellabantur concelhos *vel* communas, *et internae et externae vitae species et formae in his duplicis generis legibus,* ſoralibus *scilicet, et* consuetudinibus, *sive traditionali jurisprudentia, inveniri investigarique possunt. Nec ideo credere fas est, haec tantum documenta satis superque circa omnia municipalis vitae negotia lucem suppeditare. Alia praeterea sunt antiquitatis monumenta, contractus, litium acta, inquisitiones fiscales, quae hoc juvant studium, resque non paucas, rerumque circunstantias referunt, quae in illis* ſoralibus, *et in ipsa consuetudinaria jurisprudentia aut omnino desiderantur, aut per summa capita vix indicantur. In duobus tamen his publici privatique juris fontibus ad concilia municipiorum spectantis, istarum communitatum praecipue lineamenta et species, tamquam personae juridicae, inveniuntur.*

*Generalium legum, consuetudinumque ad primam regni nostri aetatem spectantium, quas in hoc volumine nuper in lucem edimus, collectioni, his juris municipalis monumentis nunc editis, complementum praebemus. Et quoniam collectio haec a primordiis Portugaliae ad Alphonsi III regnum (*1279*) interea continetur;* ſoralia *non aliter et* consuetudines *idem temporis spatium non praeterire, par est. Hoc modo juris publici et privati nostrae historiae monumenta ad primam hanc aetatem referenda, collecta hîc perficientur.*

Diversum illud genus, quod animadversum supra fuit, inter chartas municipiorum et consuetudines, seu mores, quodque studiose legentibus facilime patet, haec ipsa monumenta in duplicem dividit seriem, eorumque editionis methodum indicat, ſoralium *scilicet primam, consuetudinum alteram : id est, ad illam seriem quod jus publicum, ad istam quod privatum est relaturi sumus.*

In omnium rerum perturbatione, hominumque ignorantia, in quam per medium aevum Hispaniae immergebantur tam populi romani extincto imperio, quam barbarorum, sarracenorumque incursionibus et dominatione, christianorumque in Asturiis degentium ad profligandos hostes renovatis saepe praeliis, omnia scientiarum, cognitionumque humanarum genera in maximam eversionem cadentia, res denique omnes, rerumque notitia tanta obscuritate et confusione volvebantur, quanta tali aevo universae hominum societati officiebat. Scientiarum politicarum, regendae administrandaeque reipublicae, et socialis juris quaelibet cognitio, methodus, systema et omnia studia omnino deleta erant. Populus et ipse vario gentium genere, suapte origine, moribus, cultu et lingua discordantium, coalescere nequiens, non aliquam societatis speciem, sed confusam tumultuariamque turbam praestabat. Omnia casu agebantur, prout tempus et locus forte suadebant : nec leges, nec ullae doctrinae ad omnes ejusdem generis casus virtutem et robur suum servabant : deerant enim et generale jus, et stabilis juris ratio, vel abstracta scientia, quae tantum universalem doctrinam, et omnis exempli documenta et legibus et institutionibus praebere valeret.

Non deerant tamen, nec deesse poterant, quae generi humano naturalia sunt : libertatis dulcedo, aequi et iniqui discrimen, potestatis cupido, servitutis odium, paupertatis taedium, divitia-

rum et commodi amor; quae omnia humanum genus, quamquam ad caetera discors, et bello, et invidia horridum, ad civilitatis viam, humanioremque cultum naturaliter ducunt. Societatis exitio et eversioni stabile et immotum supererat humanum genus. Ideoque in his, quae naturae hominum consona erant, animi consentiebant, concordiaeque praebebant specimen : et jus commune et doctrina civilis rempublicam quodammodo regebant : in aliis vero rebus regulae generales deerant : et institutiones publicae et jus privatum inter populum et populum, inter urbem et urbem, inter vicum et vicum differebant. Varium hoc et mutabile dubitationis haesitationisque discrimen prodibat ex variae doctrinae traditionumque confusa oblivione, hominumque ignorantia, quas et romani imperii excidium, et barbarorum frequens adventus et incursiones importabant.

Communis haec omnibus tunc rebus dubitationis forma, variaque et incerta facies, in ipsis foralibus *vel chartis, quae municipia erigebant, apparet; et in consuetudinario quoque jure, cui, etsi suo frequenti usu et civili quotidiana applicatione in permanens et universale validius transformari niteretur, illius tamen aetatis indoles nocebat. Traditionem revera et romanae civilitatis vestigia, etsi barbarorum moribus faedata,* consuetudines *potius referebant;* foralia *vero, quamquam romanae traditionis, non omnino extinctae, minime oblita, rectius hominum generi ingenitam se suaque tuendi, et libertatem servandi curam exprimere, ac a necessitate vires populi vicinorum unione augendi adversus divitum et nobilium contumacem dominationem, gigni videntur. Haec necessitas, et ingenita illa cura acolas regionum, municipiorum creatione, congregabant; seditione et tumultu interveniente, ubi non pace et concordia fieri poterat. Municipia itaque per rerum tunc praesentium occasionem creata intrinsecus tantum romanam originem servabant : ad caetera variam induebant speciem, ad formas, amplitudinem, magistraturas, munera, jura, officia, prout praesentia rerum, hominum, temporum, et locorum suadebat.*

Unde non omnia municipia inter se aequam referunt similitudinem; sed tantum quae pari rerum articulo, et iisdem circunstantiis creabantur, diplomata, vel chartas, aut unum forale *ab alio prius constituto, aut aequalia jura et munera et leges, quia par erat ratio, accipiebant.*

Hoc ad tam varia municipiorum monumenta scrutanda et ordinanda aliquo expedit modo. Praeterea immunitates, privilegia, magistratuum aliorumque publica gerentium negotia numerus, illorum amplitudo, istorum officia, municipalia onera et vectigalia, aliaque, quorum complexio jus publicum municipale, hodierno loquendi modo, diceretur, sanciebantur juxta extensionem et praestantiam communitatis collectae. Et ideo similitudo, vel etiam aequalitas institutorum vel foralium, *aequalem item valorem, et civilem conditionem, aut similitudinem congregati populi docet. Istorum hinc monumentorum rationabilis classificationis ordo manat, quem alibi*[1] *secuti sumus, et nunc valde esset diffusum, si, summatim etiam, producere hic, inter caetera debito monenda, conaremur.*

Foralium *significatio, et definitio obscura et incerta apud nostros tam historiae, quam jurisprudentiae scriptores reperitur : quod a confusione horum diplomatum cum aliis derivatur, non prius inventa permanentis rei circunstantia, quae a similibus documentis, velut emphyteuticis, concessionibusque agrorum multis simul colonis factis, municipiorum chartas* (foralia) *dirimeret. Haec vere res et permanens circunstantia, quae municipii, tamquam moralis personae, creationem indicat, non alia nobis videtur, quam propriae magistraturae inauguratio, cujus jurisdictio, privataque potestas super unius regionis tractus municipio associatos incolas tantum exerceretur. Magistratus hic, sive exactor, sive judex, aut, ut multis locis solitum, utrumque simul, auctoritate hac sua speciali pro illius tractus habitatoribus adversus alios publicos magistratus, vel exactores, et adversus similiter nobiles et praesules, quorum sub ampliori territoriali dominio tractus ille magistraturae suae commissus manebat, fungebatur. In ea itaque magistratura commune municipalis societatis vinculum varie apparebat, quod universae illi communitati unius moralis corporis personalitatem impertiebatur. Longe enim aliud est regionis tractum communi*

[1] Herculano, *Hist. Portug.* vol. iv, lib. viii (Os concelhos).

diplomate et charta inter colonos partiri, unicuique onera, laborem, et frugum partem exhibendam aequando; et aliud est huic divisioni, pari factae modo et titulo, magistratum (maiordomum) *aut judicem addere, qui communitatis vicem gerat, litesque inter colonos dirimat, jusque dicat, et omnia tributa imposita pendere cogat. Illud ad civile, hoc ad publicum jus referendum est.*

Municipalium ergo communitatum instituta, quamvis obscura et deficientia sint, ab illis emphyteuticis contractibus atque concessionibus agrorum multis simul factis distinguentes aliqua documenta, foralia *hucusque credita, in hac Monumentorum Historicorum divisione ommittenda, caetera autem, edenda credimus, in quibus, qualibet ratione, aut illatione a contextu merito derivata, magistratura illa propria, specialis, et localis creata appareat.*

In regni Portugaliae primordiis, et etiam ante primordia, municipia, quamquam varie inter se dissimilia, omnia creabantur in territorio vel regis dominio subjecto, aut alicujus praesulis, et cleri, nobilisque domini possessioni subjectis in locis, et hac de causa regis potestati, vel etiam jurisdictioni directae, minime obnoxiis. Illa, in territorio nempe regio creata, a caeteris suo ipso perfectiori instituto distinguebantur. In his creabantur, praefectus (alcaide) *supremae potestatis, praecipue super municipali militia, vices gerens : duo vel quatuor judices* (alvazis, alcaides, juizes) *qui in quibusdam negotiis proborum virorum* (homens bons) *consilio agerent, et magistratus, qui romanorum edilium speciem referebat* (almotacé) *: sancitumque ibi erat praeterea, ut in his, quae communitati graviora essent negotia, patrumfamilias suffragio ageretur. Ibi patriciorum et plebis distinctio, immunitas territorii municipalis, et civium jura definientia instituta reperiebantur; ita ut parvae reipublicae species videretur, sub rege constitutae, et associatae adversus nimiam cleri, et nobilium audaciam.*

Potentiorum hoc institutum communitatum in urbibus, majoribusque oppidis invenitur, vel in illis, quae temporum, rerumque, hominumque progressu aucta sunt. Etsi chartae, vel foralia, *quibus earum aliquae communitates erigebantur, aut erectae confirmabantur, a privata interdum, non a regia jurisdictione, concessae videantur; hoc tamen credere non licet : sed vir ille ibi subsignatus, praefectus provinciae* (rico homem) *vel ordinis cujusque militaris magister, vel miles beneficiarius* (prestameiro) *non propria auctoritate, sed ipsius regis vices gerens hoc faciebat*

Non in aliis locis haec tam amplificata municipia creabantur, etsi dominorum nobilitate immunibus (honras), *aut a rege nobilitatis immunitate praeditis* (coutos). *In his locis coloni per pagos parvosque vicos degentes nec satis divitiarum ad impensas amplissimi municipii habebant, nec tam magna privilegia, et libertatem exoptabant. Variae ideo ibi species municipiorum, quae imperfecta appellamus, apparent. Eorum namque quaedam nullum aliud et auctoritatis, et communis unitatis, praeter suum exactorem* (maiordomo) *indicium praebent : simulachra et municipiorum rudimenta potius vocanda. In aliis magistratus vix reperitur* (juiz) : *alia vero ordine carent equestri* (cavalleiros villãos) *qui aliquo modo curialibus romani municipii similes erant : non paucis militia deest, cùm ibi praetorem* (alcaide) *deesse videamus : alia œdilitate carent, aliis alia desunt. In hujusmodi locis* (honras e coutos) *municipia, necessitate saepe cogente, invitis dominis creata erant, ut coloni ibi per pagos et vicos amplius degere non recusarent, et ad alia municipia, in regis scilicet territorio instituta, propria libertate et securitate, aliisque vitae commodis suadentibus, non commigrarent ad agrorum partitionem fruendam amplissime novis municipiis creatis, vel confirmatis a rege, concessam.*

Prius nobis in edendis antiquis Portugaliae foralibus *consilium fuerat, ordinem secundum eorum amplitudinem et praestantiam servare; textumque integrum, uniuscujusque generis typum, et specialia quaeque statuta in quibusdam ejusdem generis municipiis reperta, et ab illis in hoc integro textu editis discrepantia, vix exhibere : quo pactu minus in hac collectione spatii* foralia *adriperent : aliud postremo triplex suasit ratio. Primo, quod chronologico in Monumentorum Historicorum editione servato ordini talis officeret methodus, penitusque everteret; quod equidem non valde noceret, si* foralia *antiquam tantum naturam et instituta municipiorum nos doctura; minime*

Foralis Sanctarenensis (de Santarem) autographa charta, anno 1095 exarata.

In nõe di uiui ueri redemptoris mundi piissimi atq; inuictissimi misericordis et humani generis redemptoris filii
ei ihu xpi cum ambob' procedentis sps scs. Omib' hominib' modernis. nunq; et futuris loquor. et uir mansuetus que dicuntur
audiuitis depecor ubi ... dni nri imperatori ulfonsi. ... nunq; ub' e qualiter omps dns nõ mis mercias neq; ...

Municipii teutugalensis (de Teutugal) charta foralis autographa, anno 1108 data.

SUB IMPERIO omipotens di. qui ab eterno omnia tenens conponit uerq; ueraliter in suo congaudet regno. qui cum eodem filio et spu sco un et equo equaliter permanet per numquam finienda

Hec carta stabilitatis fuit scripta. + Ego hanric comes uel consul hanc stabilitatis cartam scribere iussi et manu propria roboraui.
Similiter et ego supradicta dulcissima tarasia predicti regis filia manu propria quicquid supra scriptum est confirmo.

Charta autographa foralis Viscensis (de Viseu), anno 1123 concessi.

In nõe patris et filii. et sps sci. Ego regina tarasia ildefonsi regis filia uidens et cognoscens fidelitate et bonum seruicium in hominibus de uiseo.
placuit michi ut facerem illis firmitatis scripturam de bono foro et de bona consuetudine quod semp' int' illos sit. nullo me cogente. sed ex ppria
mã uolumptate. atq; cum sana mente. In primis uos qui estis ciues milites. istam consuetudinem firmit' dono et uobis usq; in ppetuũ concedo.

Foralis Palumbaris (de Pombal) charta autographa, anno 1174 exarata.

IN DEI NNE. Ego magister gaudin una cũ fratribus meis uob' q' i palũbare estis habitaturi maiorib' et minorib' cuiuscũq; ordinis sitis. et filiis u'ris et pgenui. tẽ
b' tẽpli salomonis ibide pmanẽtib'. Placuit nob' face karta firmitudinis de iure hereditatũ u'rarũ q' ibi pplatis et de foro atq; seruitio. In pmis ut nũqm faciatis nob' senarã. Et de

Olisiponensis ciuitatis (da cidade de Lisboa) foralis anno 1179 concessi, charta autographa.

In nõe patris et filij. et sps sci. amen. Qm gra di coopante qui dat omib' affluent' et non impperat. ego alfonsus diuino nutu portugalensium rex corporali labore et peru
gili astucia mei et meorz hominũ. ciuitatem ulyxbone sarracenis abstuli. et eam dei cultui restitui. et uob' mis hominib' atq; uassallis et alumnis ad habitandum iure heredi
tario tribui. Ideirco placuit in libenti aio. et spontanea uoluntate. dare et concede ub' forum bonũ. tam psentib' qm futuris pp'etuo ibidem pmansuris. p qd' forũ regalia iu

Foralis Leirenensis (de Leiria) alterius charta autographa, anno 1195 data.

IN NNE PATRIS ET FILII ET SPS SCI AMEN. QM GRA DEI COOPRANTE QUI DAT OMIBUS
afluent' et nõ impperat. ego Sancius diuino nutu portugalensium rex unã cum uxore mea regina domna dulcia. et filiis et filiab' meis. ad castellum
leirene di cultui restitutũ. et uob' mis hoib' atq; uassallis et alũnis ad habitandũ iure hedi'tario tribui. Ideirco placuit nob' libenti animo et spontanea uo

Imprensa nacional — 1864

vero, cum haec ipsa documenta aliorum civilium institutorum, rerumque illis temporibus gestarum notitiam praebitura, interrupta et confusa temporum ratione, et servato illi ordini, quod minus, et historiae studio, quod maximum est, non parvum inferrent damnum et injuriam. Secundo, quod Monumentorum Historicorum editio, nobis a Regia Scientiarum Academia credita, tamquam publicum ac nationale opus, praestantiam et excellentiam prae se latura, non deberet brevitatis parvaeque impensae miserabili causa, trunca exhibere primordialia multarum Portugaliae urbium oppidorumque nobilissima monumenta : facile quamvis esset integra reddere quaeque foralia, *quoties integro textui illa methodo edito lectiones suas varias, sententias sententiis, verba verbis substituendo, unicuique adderentur. Nobis denique persuasum habemus, et haec tertia est ratio, hujusce levis laboris plerosque taederet legentium : cujus rei exemplum novissima praebet generalium legum editio; in qua multis, et quibusdam etiam ex litteratis, valde displicuerunt verba numeris superne notata, quibus lectiones variae, in cujusque legis apographis, vel potius in versionibus, inventae (autographa namque earum latine scripta vetustate deleta perierunt) respondebant. Nec ideo in aliam sententiam versi hanc adhuc credimus brevitatis et comprehensionis causa praestantiorem esse methodum editionis illarum legum, suarumque variarum lectionum : verba quippe illa numerata, minus forte decora et speciosa tuentibus, nullo modo legentibus incommodum inferunt, relictis etiam numeris, quoties lectiones varias, etsi leges illucident, et earum sententiam non raro mutent, studere non velint. Non pauci omnia antiquarum Patriae legum autographa, apographa, textus, et versiones in hac editione integre invenire exoptabant : sed hoc usque ad leges tantum XIII saeculi possibile esset; non ita sequentium duorum, quarum legum ad nostram pervenerunt aetatem plurimae, et authenticitate, et integritate diversae, variisque refertae lectionibus. Comitiorum acta imprimis nos de hac re confirmant; ad quorum editionem multos jam post annos Academia intenta omnes textus, unum juxta alium, edere caepit : sed breviter insuperabilis praetesa laboris, hos tam insignes illustresque conatus, ad quos amplissimi in historicis studiis viri diu accincti fuerant, indefinite ommissos penitus reliquit.*

Hujus rei gratia, etsi in legum generalium editione ab incepta methodo non destitimus; in foralibus, *seu chartis institutionis municipiorum a repetitionibus minus temperabimus. Cum vero unius municipii* forale *alii concessum fuerit, nulla ibi reperta conversione, nec in doctrina, nec in verbis, praeterquam inter aequalia, ejusdemque significationis, quod etiam notabimus, ab eorumdem diplomatum vana et inutili repetitione merito abstinendum erit.*

Super multis antiquorum foralium, *quae, quoniam in posterioribus confirmationibus, praecipue sub Alphonso II concessis, descripta fuerant, ad nos pervenerunt; prior nobis sententia placuit,* foralia *tantum describere, ommissis confirmationibus, praeter unam vel alteram in usitatae tunc temporis formulae exemplum. Postea demum utilius nobis visum est, hasce confirmationes una cum* foralibus *publici juris facere; quod ibi reperitur et temporis et loci, in quibus populo immunitates a rege confirmatae sunt, ratio, et praesulum, magnatum* (ricos homens), *regiorumque administrorum nomina, qui regem aulamque comitabant; quod certe politicae illius aetatis historiae interesse poterit; quae praeterea confirmationes, si hoc in loco praetereundae essent, alibi merito in lucem exire nequirent.*

Autographa, quaecumque reperta, prae aliis secuti sumus : non repertis vero, apographa, quantum fas, authentica amplexi; non tamen illis alia ejusdem, aut valde proximae aetatis, ac non reperta autographa, etsi non authentica, supposuimus, quotiescumque illa descripta fuerunt duo aut plura post saecula, ex quibus nihilominus lectiones varias semper deduximus.

Municipales demum hic collectae chartae, laborioso sane opere, diuturno et iterato studio ac sollicitudine per omnia publica regni archiva, et etiam municipalia, et ecclesiastica cathedralium capitulorum, collegiatarumque, et monachalia, per tabularia, scrinia, chartophilacia, quocumque denique aliquid inveniendi spes ducebat, perquisitae fuere. Primaevis ex foralibus *perpauca credimus huic deesse collectioni; et nulla forsan deessent, nisi canonicorum capitula Portucalensium, Bracarensium, Lamecensium, Vimaranensisque collegiatae tenaci et ignobili insipientia administri*

S. JOHANNES DE PISCARIA, PENELLA, PAREDES, LINARES, ANSILIANES

S. JOÃO DA PESQUEIRA, PENELLA, PAREDES, LINHARES, ANCIÃES

1055—1065

Omnium foralium *intra Portugaliae fines concessorum, quorum ad nos memoria pervenerit, antiquius est subsequens hoc a Ferdinando I, Magno cognominato, quinque castris, seu pagis praesidio munitis, per tractus Portugalensis provinciae ab ipso bello captos, concessum. Nec aliud ex Portugaliae* foralibus *est, in quo, non unum tantum singulatim, sed plura simul communi unico diplomate municipia constituantur : unde credendum, singulam unicuique eorum quinque castrorum probabiliter datam chartam unius hujus diplomatis apographum fuisse : nullius tamen earum primaevum manet exemplar; quaeque supersunt, descripta inveniuntur in confirmationibus a Portugaliae regibus factis post defectionem a Legionensi regno. Et licet hoc diploma ad quinque divisim municipia spectet; ideoque ad unumquodque relatum singulare putandum; nobis nihilominus ab iteranda descriptione abstinere placuit; et quod textus, praeter lectiones varias a librariis successive inductas, idem fere sit; et quod unico hoc diplomate quinque illa municipia, ut nuper animadversum, constituta fuerint. Non pauca supersunt apographa authentica, aut saltem ante XV saeculum descripta : duo scilicet* foralis *concessi oppido Sancti Johannis de Piscaria, quatuor Penellae, tres Paredes, quatuor Ansilianes; desunt praeterea exemplaria diplomatis ad Linares missi; quia forsan huic oppido novum et diversum* forale, *deficiente vel oblitterato primordiali, datum fuerit post hujus regni a Legionensi defectionem. Omnium vetustius est* forale *Penellae, videtur enim originalis Alphonsi I confirmatio; textum proinde ad hanc editionem suppeditabit; alia vero permultas lectiones varias, quarum numerus in hujus* foralis *editione methodum illam verba numeris notandi, in generalibus legibus edendis adhibitam, iterum arripere aut cogit, aut suadet. Hic denique indicare expedit ubi in Publico Archivo* (Torre do Tombo) *et quomodo invenienda sint haec diplomata, quorum ordinem, secundum uniuscujusque authenticam praestantiam, vel suae vetustatis, litteris ordinalibus romanis numerabimus. Penellae* foralis *exemplaria manent : I (quod textum suppeditavit)* M. 8 *Foral. Antiquor.* N.° 5; *—II,* M. 8 *Foral. Antiquor.* N.° 3; *—III, Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbric.; —IV,* M. 12 *Foral. Antiquor.* N.° 3. *=Sancti Johannis de Piscaria : I,* M. 8 *Foral. Antiquor.* N.° 4; *—II, in Lib.* I *Donationum* (de Doações) *Alphonsi III. =De Paredes : I,* M. 9 *Foral. Antiquor.* N.° 12; *—II, in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr.; —III,* M. 12 *Foral. Antiquor.* N.° 3. *=Ansilianis : I,* M. 9 *Foral. Antiquor.* N.° 7; *—II, in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr.; —III,* M. 12 *Foral. Antiquor.* N.° 3; *—IV, in Lib. Donat. Alph. III.*

In [1] nomine [2] patris [3] et [4] filii [5] et [6] spiritu [7] sancti [8] amen [9]. Ego [10] infans [11] domnus [12] alfonsus [13] bone [14] memorie [15] magni [16] adefonsus [17] imperatoris [18] Inspanie [19] nepos [20] comitis [21] Henrrici [22] et [23] regine [24] tarasie [25] filius [26] desiderans [27] iusticiam [28] et [29] uolens [30] sequi [31] memoriam [32] et [33] precepta [34] parentum [35] meorum [36] scilicet [37] regis [38] domni [39] fernandi [40] et [41] alfonsi [42] filii [43] eius [44] quos [45] scimus [46] iusticiam [47] et [48] ueritatem [49] regere [50] in [51] omnibus [52] hominibus [53] et [54] diligere [55] et [56] extrematuras [57] amplificare [58] et [59] cum [60] bono [61] foro [62] fiducialiter [63] populare [64]. Illam [65] uero [66] iusticiam [67] et [68] forum [69] que [70] bisauus [71] meus [72] rex [73] domnus [74] fernandus [75] dedit [76] sancto [77] iohanni [78] de [79] pescaria [80]

Penella

7 spiritus	II, III
17 Alfonsi	II, III, IV
19 Hispanie	II, III, IV
22 Anrici	III, IV
34 preceptum	III, IV
80 Piscaria	II, III, IV

S. Johannes de Piscaria

7 spiritus	I, II
11–56 rex Alfonsus bone memorie uolo iusticiam diligere et meas	I, II
80–122 Pesqueyra. Illud uero forum eidem concedo et confirmo euo perhenni	I, II

Paredes

1 In dei	I
7 spiritus	I, III
11–56 rex Alfonsus bone memorie uolo iusticiam diligere et meas	I, II, III
62–63 fiducialiter foro	I
80 piscaria	I
80 Pesqueira	II, III

Ansilianes

7 spiritus	I, II, III, IV
17 Alfonsi	II, III
19 Hispanie	I, II, III, IV
22 Hanrici	II, III
34 preceptum	II, III
80 piscaria	II

et[81] penelle[82] et[83] paredes[84] et[85] linares[86] et[87] ansilanes[88] que[89] per[90] forum[91] supradictorum[92] sancti[93] iohannis[94] scilicet[95] et[96] aliorum[97] fuit[98] populatus[99]. Illum[100] uero[101] forum[102] quod[103] auus[104] meus[105] rex[106] domnus[107] fernandus[108] dedit[109] sancti[110] iohanni[111] et[112] supranominatis[113] castellis[114] do[115] ego[116] et[117] confirmo[118] eisdem[119] castellis[120] euo[121] perenni[122] et[123] in[124] seculum[125] seculi[126] fiat[127] fiat[128]. Istud[129] uero[130] forum[131] firmauit[132] rex[133] domnus[134] fernandus[135]. Vt[136] in[137] unoquoque[138] anno[139] dedissent[140] illi[141] uel[142] uicario[143] suo[144] talem[145] paratam[146]. Vt[147] unusquisque[148] homo[149] qui[150] habuerit[151] uxorem[152] et[153] casam[154] et[155] hereditatem[156] de[157] uno[158] anno[159] in[160] antea[161] det[162] in[163] parata[164] regis[165] duos[166] panes[167] uno[168] de[169] tritico[170] et[171] alio[172] de[173] centeno[174] et[175] uno[176] almude[177] de[178] uino[179] et[180] alium[181] de[182] ceuada[183] et[184] cum[185] ipso[186] rege[187] uel[188] cum[189] uicario[190] suo[191] una[192] uice[193] in[194] anno[195] currere[196] ad[197] montem[198] et[199] quantumcumque[200] inuenerint[201] siue[202] carnes[203] siue[204] pelles[205] totum[206] erit[207] de[208] rege[209] aut[210] uel[211] de[212] uicario[213] suo[214]. Et[215] in[216] ipsa[217] die[218] quando[219] currerint[220] ad[221] montem[222] ipse[223] rex[224] uel[225] uicarius[226] eius[227] debet[228] in[229] una[230] uice[231] in[232] die[233] conductare[234] illos[235] homines[236] qui[237] cum[238] eo[239] currerint[240] ad[241] montem[242]. Et[243] si[244] aliquis[245] homo[246] fecerit[247] homicidium[248] uel[249] rausum[250] pectet[251] L.ª[252] solidos[253] ad[254] palacium[255] quomodo[256] de[257] uicinus[258] ad[259] uicinum[260] siue[261] de[262] maiordomo[263] siue[264] de[265] uecino[266]. Et[267] si[268] aliquem[269] hominem[270] inposuerint[271] homicidium[272] uel[273] rausum[274] et[275] ipse[276] se[277] non[278] cognouerint[279] det[280] fiador[281] in[282] quinque[283] solidos[284] et[285] saluet[286] se[287] cum[288] quinque[289] homines[290] et[291] se[292] sexto[293]. Et[294] si[295] homo[296] per[297] pecatum[298] furtum[299] fecerit[300] et[301] per[302] isquiricione[303] cumprobatus[304] fuerit[305] pectet[306] nouem[307] pro[308] uno[309] et[310] de[311] illis[312] noue[313] duas[314] partes[315] ad[316] donum[317] de[318] ganado[319] et[320] VII[321] partes[322] ad[323] palacium[324]. Et[325] si[326] se[327] non[328] cognouerit[329] saluet[330] se[331] cum[332] iuramento[333]. Et[334] aliquis[335] homo[336] fecerit[337] uel[338] homines[339] fecerint[340] in[341] terra[342] aliena[343] super[344] mauros[345] aut[346] super[347] christianos[348] roubam[349] aut[350] furtum[351] uel[352] predam[353] det[354] quinta[355] ad[356] palacium[357] et[358] si[359] habuerit[360] pignora[361] sabida[362] contra[363] christianos[364] intrege[365] se[366] et[367] de[368] hoc[369] quod[370] remanserit[371] det[372] quintam[373] ad[374] palacium[375]. Et[376] si[377] aliquis[378] homo[379] contra[380] uicinum[381] suum[382] aliquid[383]

Penella

88 Ancianes III, IV
100 Illud II, III, IV
110 sancto II, III, IV
129 Illud III
133–134 domnus rex III, IV
140 dedi sicut III
168 unum II, III, IV
172 alium II, III, IV
176 unum II, III, IV
197 in III, IV
210–214 aut de suo uicario. II
210–217 aut de suo uicario. Et ipso III, IV
217 ipso II
229–230 una II, III, IV
235 ipsos III, IV
248–250 rausum uel homicidium II, III, IV
252 LX.ª III, IV
255 palacio III, IV
258 uicino II, III, IV
269–270 alicui homini II, III, IV
279 cognouerit II, III, IV
281 fideiussorem II, III, IV
283–284 V solidis II, III, IV
290 hominibus II, III, IV
303–304 inquisitionem comprobatus II, III, IV
307–309 pro uno nouem II, III, IV
313 nouem II, III, IV
319 ganato III, IV
334–355 Et si aliquis homo uel homines fecerint raubam aut furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos det quintam II
334–355 Et si aliquis homo uel homines raubam aut furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos det quintam III, IV
360 habuerint IV
362 sabuda II, III, IV
365 integret II, III, IV
375 palacio. IV

S. Johannes de Piscaria

140 darent I, II
168 unum I, II
172 alium I, II
176 unum I, II
197–198 montem I, II
210–216 aut de suo uicario. Et I, II
229–230 una I, II
235 ipsos I, II
248–250 rausum uel homicidium I, II
252 sexaginta I, II
258 uicino I, II
269–270 alicui homini I, II
279 cognouerit fecisse I, II
281 fideiussorem I, II
290 bonis hominibus I, II
303–304 inquisitionem comprobatus I, II
307–309 pro uno nouem I, II
313 nouem I, II
319 ganato I, II
332–355 per iuramentum. Et si aliquis homo uel homines raubam uel furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos fecerit det quintam I, II
362 sabuda I, II
365 integret I
365–366 integret II
369 eo I, II
383 aliquod I, II

Paredes

86–88 Sauto et Linares et Ancianes II, III
88 ancianes I
93–95 scilicet sancti iohanis II, III
93–98 fuerunt I
100 Istud II, III
100–122 Ego rex Sancius cum uxore mea domna dozam cum filiis et filiabus meis do et concedo et confirmo illud forum quod pater meus dedit illis uillis supradictis nominatis illud do ad Paredes peremni euo I
110 sancto II, III
133–135 pater meus domnus rex Alfonsus et ego tale firmo uille ille scilicet que nominatur Paredes. I
140 darent II, III
165 regi I
168 unum II, III
172 alium II, III
176 unum II, III
196–197 currere II, III
210–216 aut de suo uicario. Et II, III
229–230 una II, III
235 ipsos II, III
248–250 rausum uel homicidium II, III
252 LX II, III
258 uicino II, III
269–270 alícui homini II, III
271 imposuerit I
279 cognouerit I, II, III
281 fideiussorem II, III
287 se cum iuramento I
290 bonis hominibus II, III
303 exquisicionem I
303 inquisitionem II, III
307–309 pro uno nouem II, III
313 nouem I, II, III
319 ganato II, III
319–320 ganato I
334–355 Et si aliquis homo uel homines raubam uel furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos det quintam II
334–355 Et si aliquis homo uel homines raubam aut furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos det quintam III
349 raubam I
362 sabuda II, III
365 integret I, II, III
368–369 hoc I
372–375 nichil det. I

Ansilianes

82 penela III
88 Ansilianes I, IV
88 ancianes III
88–90 ancianes per que II
100 Illud II, III, IV
110 sancto II, III
123–124 in II
133–134 domnus rex II, III
140 dedi sicut II, III
168 unum II, III
168–170 unum de trigo I, IV
172 alium II, III
176 unum II, III
197 in II, III
211–217 de suo uicario. Et ipso II, III
229–230 una II, III
235 ipsos II, III
248–250 rausum uel homicidium II, III
252 LX II, III
255 palacio II, III
258 uicino II, III
269 ad aliquem I
269–270 alicui homini II, III
279 cognouerit I, II, III, IV
281 fideiussorem II, III
290 hominibus II, III
303 scricione IV
303–304 inquisitionem comprobatus II, III
304 comprobatus I
307–309 pro uno nouem II, III
313 nouem I, II, III, IV
317–319 dominum de ganato II, III
332–334 iuramento. Et si I, IV
334–355 Et si aliquis homo uel homines raubam aut furtum aut predam in terra aliena super mauros aut super christianos det quintam II, III
346 uel IV
349 raubam I, IV
355 quintam I
362 sabuda II, III, IV
365 intreget I
365 integret II, III, IV
372–375 teneat eum pro ad directo. I, IV
375 palacio. II, III

malum[384] fecerit[385] et[386] intra[387] se[388] emendauerit[389] ad[390] palacium[391] nullam[392] calumniam[393] datur[394]. Et[395] si[396] se[397] inter[398] uicinos[399] noluerint[400] emendare[401] et[402] calumpniam[403] ad[404] palacium[405] duxerit[406] pro[407] uno[408] puno[409] xousu[410] pectet[411] uno[412] solido[413] et[414] pro[415] manu[416] aperta[417] quinque[418] et[419] pro[420] manus[421] in[422] capillos[423] quinque[424]. Et[425] pro[426] homine[427] incluso[428] in[429] casa[430] cum[431] armas[432] xxx[433] solidos[434] et[435] si[436] sacalo[437] de[438] sua[439] casa[440] per[441] forcia[442] xxx[443] solidos[444] et[445] pro[446] una[447] bastonada[448] aut[449] pedrada[450] unde[451] sanguis[452] non[453] exierit[454] uno[455] solido[456] si[457] autem[458] sanguis[459] exierit[460] quinque[461]. Et[462] si[463] unus[464] homo[465] saccauerit[466] lancam[467] aut[468] spadam[469] et[470] non[471] dederit[472] calumpniam[473] nullam[474] erit[475]. Et[476] si[477] iactauerit[478] ut[479] feriat[480] et[481] non[482] ferir[483] perdat[484] ipsa[485] arma[486] que[487] iactauerit[488]. Et[489] ferierit[490] cum[491] lanca[492] et[493] non[494] passar[495] de[496] alia[497] parte[498] quinque[499] solidos[500] et[501] si[502] passauerit[503] x[504]. Et[505] si[506] homo[507] per[508] forcia[509] alium[510] miserit[511] sub[512] aqua[513] per[514] mala[515] uoluntate[516] x[517] solidos[518]. Et[519] siquis[520] homo[521] per[522] mala[523] uoluntate[524] dederit[525] cum[526] merda[527] in[528] uultu[529] hominis[530] xxx[531] solidos[532]. Et[533] si[534] homo[535] fecerit[536] multas[537] calumpnias[538] in[539] alio[540] homine[541] in[542] una[543] hora[544] unam[545] pectet[546]. Et[547] si[548] duo[549] homines[550] uel[551] tres[552] uel[553] plures[554] alium[555] hominem[556] ferierint[557] et[558] in[559] terra[560] iactauerint[561] et[562] disiudicauerint[563] xxx[564] solidos[565]. Et[566] pro[567] nulla[568] calumpnia[569] non[570] det[571] fiador[572] nisi[573] a[574] suo[575] ententor[576]. Et[577] si[578] aliqua[579] mulier[580] uidua[581] acceperit[582] uirum[583] melior[584] qui[585] fuerit[586] in[587] uilla[588] dabit[589] pro[590] osas[591] quinque[592] solidos[593] et[594] si[595] minor[596] fuerit[597] minus[598] dabit[599]. Et[600] si[601] dixerit[602] hominem[603] aut[604] mulier[605] aut[606] uicinum[607] uel[608] ad[609] uicinam[610] suam[611] cegulu[612] de[613] fulam[614] aut[615] cegoona[616] cum[617] fulam[618] et[619] non[620] poterit[621] auctorgare[622] cum[623] exquiricione[624] pectet[625] xxx[626] solidos[627] ad[628] palacium[629] et[630] exeat[631] ho-

Penella

392–394 nulla calumpnia detur. II III, IV
400 noluerit III
406 duxerint II, III, IV
409–410 pugno chouso II
409–410 pugno clauso III, IV
418 v solidos. III
421 manibus II, III, IV
428 inclauso III, IV
432 armis II, III, IV
437 sacauerit illum II, III, IV
442 forciam II, III, IV
455 pectet I II, III, IV
461 pectet v solidos. II, III, IV
464 aliquis II, III, IV
467–469 lanceam aut spatam II
467–469 lancea aut spatam III, IV
473–474 cum illis nulla calumpnia II, III, IV
489 Et si II, III, IV
492 lancea II, III, IV
495–498 passauerit ad aliam partem pectet II, III, IV
509 forciam II, III, IV
512 in III, IV
515–516 malam uoluntatem pectet II, III, IV
520–524 si per malam uoluntatem II, III, IV
531 pectet xxx.ª II, III, IV
540 aliquo II, III, IV
545–546 non pectet nisi unam calumpniam. II, III, IV
549 duos III, IV
557 feriuerint II, III, IV
560 terram II, III, IV
562 et eum II, III, IV
564 pectent xxx II, III, IV
572–576 fideiussorem nisi ad suum ententorem. II, III, IV
580–581 mulier III, IV
584 meliorem II, III, IV
589 dabit ei II, III, IV
602–624 homo aut mulier dixerit ad suum uicinum uel ad suam uicinam zegulo de foam aut zegoonia cum foam et non potuerit outorgar cum inquisitione II, III, IV

S. Johannes de Piscaria

392–394 nulla calumpnia detur I, II
400 noluerit I, II
409–410 pugno clauso I, II
418 quinque solidos. I, II
421 manibus I, II
424 quinque solidos. I, II
432 armis I, II
437 saccauerit illum I, II
442 forciam I, II
446–447 pro I, II
455 pectet I I, II
461 pectet quinque solidos. I, II
464 aliquis I, II
467–469 lanceam aut spatam I, II
473–474 cum eis nulla calumpnia I, II
483 percusserit I, II
489 Et si I, II
492 lancea I, II
495–498 passauerit ad aliam partem pectet I, II
503–504 passauerit ad aliam partem pectet x solidos. I, II
507–516 aliquis homo miserit alium hominem per forciam in aquam per malam uoluntatem pectet I
507–516 aliquis homo miserit aliquem hominem per forciam in aqua per malam uoluntatem pectet II
520–524 si per malam uoluntatem I, II
531 pectet xxx I, II
536–546 multas calumpnias fecerit in una hora in aliquo homine non pectet nisi unam calumpniam. I, II
562 et eum I, II
564 pectent xxx I, II
571–576 dent fideiussorem nisi ad suum intentorem. I, II
580–581 mulier I, II
584 meliorem I, II
590–591 ei pro osis I, II
602–624 homo uel mulier dixerit ad suum uicinum uel ad suam uicinam çegulo de foam aut çegonia cum foam et non potuerit sibi probare cum inquisitione I, II

Paredes

387 inter I
389 emendauerint II, III
392–394 nulla calumpnia detur. II, III
400 noluerit II, III
406 duxerint II, III
409–410 pugno clauso II, III
410 xouso I
412–413 unum solidum II, III
421 manibus II, III
428 inclusum I
432 armis II, III
437 sacauerit illum II, III
442 forciam II, III
447–448 bastonada II
455 pectet I II, III
461 pectet v solidos. II, III
464 aliquis II, III
467–469 lançam aut spatam I, II, III
473–474 cum illas nulla calumpnia II, III
483 ferierit I
485 ipsam uel ipsa I
489 Et si II, III
492 lança I
492 lancea II, III
495–498 passauerit ad aliam partem pectet II, III
503 passar I
507 hanc I
509 forciam II, III
509–511 forciam miserit alium I
512 in II, III
515–516 malam uoluntatem pectet II, III
520 si aliquis I
520–524 si per malam uoluntatem II, III
531 pectet xxx II, III
540 aliquo II, III
545 una I
545–546 non pectet nisi unam calumpniam. II, III
549 duos II, III
554–555 plus I
557 feriuerint II, III
562 et eum II, III
564 pectent xxx II, III
571–576 dent fideiussorem nisi ad suum intentorem. II, III
580–581 mulier II, III
584 meliorem II, III
589 dabit ei II, III
602–624 homo aut mulier dixerit ad suum uicinum uel ad suam uicinam zegulo de foam aut cegonia cum foam et non potuerit autorgar cum inquisione II, III
603–616 homine ad muliere ad uicinum uel uicinam suam cegulo de N. aut cegonia I
622–624 outorgare cum exquisicione I

Ansilianes

392–397 nulla calumpnia detur. Et si III
394–397 detur. Et si II
400 noluerit II
409–410 pugno clauso II, III
410 xouso I, IV
418 v solidos II
421 manibus III
421–424 manibus in capillis v solidos. II
428 inclauso II, III
429–434 cum armas in casa xxx. I, IV
432 armis II, III
437 sacauerit illum II, III
442 forciam II, III
442–444 forciam xxx IV
443–444 xxx I
448 bastuada I, IV
450 petrata II
455 pectet I II, III
461 pectet v solidos. II, III
464 aliquis II, III
467–469 lanceam aut spatam I, II, III, IV
473–474 cum illis nulla callumpnia II, III
489 Et si II, III
492 lancea I, II, III, IV
495–498 passauerit ad aliam partem pectet II, III
509 forciam III, IV
509–516 forciam miserit alium in aqua per malam uoluntatem pectet II
512 in III
515–516 malam uoluntatem pectet III
520–521 si II, III
531 pectet xxx II, III
540 aliquo II, III
545–546 non pectet nisi unam calumpniam. II, III
557 feriuerint II, III
560 terram II, III
562 et eum II, III
564 pectent xxx II, III
572–576 fideiussorem nisi ad suum ententorem. II, III
576 intentor. I, IV
580–581 mulier II, III
584 meliorem II, III
585 que I
589 dabit ei II, III
602–624 homo aut mulier dixerit ad suum uicinum uel ad suam uicinam zegulo de foam aut zegoonia cum foam et non potuerit outorgar cum inquisione II, III
606 ad I, IV
614–618 fuan aut cegoonia cum fuan I, IV
622 octurgare I, IV

meziam[632] et[633] in[634] alio[635] denosto[636] nulla[637] calumnia[638] erit[639]. Et[640] leuare[641] inter[642] nos[643] de[644] uno[645] castellum[646] ad[647] alium[648] hominem[649] presum[650] uel[651] carta[652] et[653] non[654] magis[655]. Et[656] si[657] noluerit[658] leuare[659] pectet[660] una[661] cera[662]. Et[663] ire[664] in[665] apelido[666] de[667] mouros[668] quousque[669] potuerimus[670] et[671] cum[672] christianos[673] tantum[674] ut[675] in[676] ipso[677] die[678] tornemus[679] ad[680] domos[681] nostros[682] nisi[683] fuerimus[684] cum[685] rege[686]. Et[687] inter[688] nos[689] si[690] aliquis[691] clericus[692] uel[693] laicus[694] mortuus[695] uel[696] catiuus[697] fuerit[698] et[699] parentes[700] habuerit[701] non[702] respondat[703] a[704] manaria[705] neque[706] luctosa[707]. Et[708] si[709] nullos[710] parentes[711] habuerit[712] de[713] sua[714] re[715] duas[716] partes[717] ad[718] palacium[719] et[720] terciam[721] uero[722] pro[723] animam[724] suam[725]. Et[726] si[727] mactauerit[728] ceruum[729] cum[730] canibus[731] aut[732] in[733] madeiro[734] uno[735] lombo[736] ad[737] palacium[738] et[739] de[740] porco[741] nichil[742] et[743] de[744] osso[745] duas[746] manus[747]. Et[748] si[749] homo[750] intrauerit[751] in[752] casa[753] aliena[754] per[755] forcia[756] quantum[757] inde[758] saccauerit[759] duplet[760] et[761] si[762] nullam[763] causam[764] saccauerit[765] quinque[766] solidos[767] ad[768] palacium[769]. Et[770] in[771] ipsa[772] pesqueira[773] media[774] parte[775] ad[776] palacium[777] et[778] de[779] alias[780] antigas[781] quarta[782] ubi[783] hominem[784] lauor[785] nichil[786]. Et[787] si[788] homo[789] fuerit[790] de[791] una[792] uilla[793] ad[794] aliam[795] uel[796] ad[797] alias[798] terras[799] extraneas[800] faciat[801] de[802] hereditate[803] sua[804] quicquid[805] placuerit[806] et[807] non[808] det[809] quarta[810] nec[811] nulla[812] rem[813]. Et[814] si[815] placuèrit[816] illi[817] habere[818] suam[819] hereditatem[820] det[821] paratam[822] sicut[823] uicinos[824]. Et[825] si[826] homo[827] dimiserit[828] uxorem[829] suam[830] et[831] cum[832] ea[833] non[834] partierit[835] rem[836] suam[837] et[838] postea[839] nichil[840] det[841] et[842] si[843] partiuerit[844] et[845] postea[846] acceperit[847] det[848] osas[849]. Et[850] suas[851] ecclesias[852] iudicet[853] concilium[854] cum[855] suo[856] episcopo[857] sine[858] alio[859] senior[860]. Et[861] si[862] homo[863] prestauerit[864] rem[865] suam[866] ad[867] uicinum[868] suum[869] et[870] uicinus[871] per[872] reuolta[873] noluerit[874] dare[875] et[876] cum[877] saione[878] se[879] intregauerit[880] det[881] medium[882] tantum[883] ad[884] palacium[885]. Et[886] si[887] uicinus[888] saccauerit[889] fiaduria[890] cum[891] saione[892] capud[893] integrum[894] aut[895] intentorem[896] et[897] medium[898] duplet[899] et[900] alium[901] medium[902] ad[903] palacium[904]. Et[905] si[906] homo[907] truncauerit[908] pedes[909] aut[910] manus[911] uel[912] occulos[913] pectet[914] L.ª[915] solidos[916]. Si[917] autem[918] unum[919] occulum[920] uel[921] manum[922] aut[923] pedem[924] det[925] medium[926] homicidium[927]. Et[928] ibi[929] non[930] curra[931] iudicium[932]

Penella

632 homiziam II, III, IV
638–641 calumpnia sit. Et leuar II
638–643 calumpnia sit. Et leuar inter III, IV
646 castello II, III, IV
652 cartam II, III, IV
661–662 unam ceram. II, III, IV
668–672 mauros quantum potueritis et contra III, IV
669 quantum II
672 contra II
676–677 ipso III, IV
681–682 nostras casas II, III, IV
687–689 Et II, III, IV
697–698 captiuus fuerit inter nos II
697–707 captiuus fuerit inter nos et habuerit parentes non respondeant ad manariam neque ad luctuosam. III, IV
703–707 respondeant ad manariam neque ad luctuosam. II
712 habuerint IV
716 det duas II
716–725 det duas partes a palacio et terciam pro anima sua. III, IV
722–725 pro anima sua. II
728 mactauerint III, IV
735–736 det unum lumbum II, III, IV
745 urso II, III, IV
753–756 casam alienam per forciam II, III, IV
760 tantum duplet II
760–766 pectet v III
766 pectet v II, IV
771–775 de ipsa pescaria det mediam partem II, III, IV
780–781 aliis antiquis II, III, IV
803–804 sua hereditate II, III, IV
810–812 quartam neque aliquam II, III, IV
824 sui uicini. II, III, IV
835 partiuerit II, III, IV
842–843 et III, IV
860 seniore. II, III, IV
865–869 ad uicinum suum rem suam II, III, IV
872 pro II, III, IV
880 integrauerit II, III, IV
889–892 cactauerit fiadoriam cum sagione III, IV
890 fiadoriam II
931 currat II, III, IV

S. Johannes de Piscaria

632 homicida I, II
638–646 calumpnia sit. Et debent leuare de uno castello I, II
652 cartam I, II
661–662 unam ceram. I, II
666–672 apelidum de mauris quantum potueritis et contra I, II
676–684 ipsa die tornetis ad uestras casas nisi fueritis I, II
687–689 Et I, II
692 homo clericus II
697–707 captiuus fuerit inter uos et habuerit parentes non respondeant ad manariam neque ad luytosam. I, II
716 det duas I, II
722–725 pro anima sua. I, II
734–736 madeyrum det unum lombum I, II
743–745 De urso I, II
753–756 casam alienam per forciam I, II
763–775 nichil sacauerit pectet quinque solidos domino terre. Et de ipsa pescaria dent mediam partem I, II
780–782 aliis pescariis antiquis quartam ad palacium I, II
803–805 sua hereditate quicquid sibi I, II
810–812 quartam nec aliquam I, II
817 ei ibi I, II
824 sui uicini. I, II
835–839 partiuerit rem suam I, II
845–847 cum ea et postea acceperit eam I, II
860 seniore. I, II
865–869 ad uicinum suum rem suam I, II
872 pro II
872–873 pro reuoluta I
878–880 sagione se integrauerit I, II
889–892 pectauerit fiadoriam cum sagione I, II
895 ad I, II
901 aliud I, II
923 uel I, II
931 currat I, II

Paredes

632 homiziam I, II
638–643 calumpnia sit. Et leuar inter II, III
643 uos I
646 castello I, II, III
652 cartam II, III
653–654 non I
661–662 unam ceram. II, III
664 ite I
668 mauros I
668–672 mauros quantum potueritis et contra II, III
676–677 ipso II, III
676–677 ipsa I
681–682 nostras casas II, III
682 nostras I
684 fueritis II, III
687–689 Et II, III
691–692 clericus I
696–698 fuerit I
697–707 captiuus fuerit inter nos et habuerit parentes non respondeat ad manariam neque ad luctuosam. II, III
703 respondeant I
712 habuerint III
716–725 det duas partes ad palacio et terciam pro anima sua. II, III
728 mactauerint II, III
735–736 det unum lonbum II, III
743–745 de urso II
745 urso III
753–756 casam alienam per forciam II, III
756 forciam I
759–765 saccauerit pectet II, III
761–762 et I
770–787 Et I
771–775 de ipsa pescaria det mediam partem II, III
780–781 aliis antiquis II, III
803–804 sua hereditate II, III
810–812 quartam neque aliquam II, III
812 nullam I
817 ibi II
824 sui uicini. II, III
833 illa I
835 partiuerit II, III
844 partierit I
860 seniore. II, III
865–869 ad uicinum suum rem suam II, III
872 pro II, III
878–880 sagione se integrauerit II, III
889–892 pectauerit fiadoriam cum sagione II, III
895 ad II, III
919–920 oculum unum I
931 currat I, II, III

Ansillanes

632 homiziam II, III
636 denostado IV
638–643 calumpnia sit. Et leuar inter II, III
646 castello II, III
647 et IV
652 cartam II, III
661–662 I ceram. II, III
668 mauros I, IV
668–672 mauros quantum potueritis. Et contra II, III
676–677 ipso II, III
681–682 nostras casas II, III
682 nostras I, IV
687–689 Et II, III
696–698 fuerit uel captiuus I, IV
697–707 captiuus fuerit inter nos et habuerit parentes non respondeant ad manariam neque ad luctuosam. II, III
703 respondeat I, IV
707 a luctosa. I, IV
716–725 det duas partes ad palacio et terciam pro anima sua. II, III
728 mactauerint II, III
735–736 det unum lumbum II, III
745 urso II, III
753–756 casam alienam per forciam II, III
759–765 saccauerit pectet II, III
771–773 ipsa pesceira I, IV
771–775 de ipsa pescaria det mediam partem II, III
780–782 áliis antiquis quartam II, III
803–804 sua hereditate III
803–805 sua hereditate quidquid ei II
810–812 quartam neque aliquam II, III
822 paratam tantam I, IV
824 sui uicini. II, III
835 partiuerit II, III
839 postea acceperit I, IV
842–843 et II, III
860 seniore. II, III
865–869 ad uicinum suum rem suam II, III
872 pro II, III, IV
878–880 sagione se integrauerit II
880 integrauerit III
889–892 cactauerit fiadoriam cum sagione II, III
892 sagione I
895–896 ad intemptorem I
895–896 ad imptentorem IV
931 currat I, II, III, IV

nisi[933] exquisicione[934] directa[935] et[936] si[937] non[938] inuenerint[939] exquisicione[940] salue[941] se[942] cum[943] iuramento[944] et[945] lide[946] per[947] uoluntatem[948] de[949] ambos[950] intentores[951]. Et[952] terminum[953] de[954] penella[955] per[956] rio[957] et[958] per[959] costoias[960] et[961] per[962] uale[963] de[964] piisco[965] et[966] fer[967] in[968] rio[969] torto[970] et[971] inde[972] pala[973] damendoas[974] et[975] per[976] monte[977] furado[978] et[979] fer[980] in[981] carapito[982] et[983] inde[984] in[985] tauara[986]. Ego[987] inclitus[988] rex[989] alfonsus[990] et[991] suo[992] filio[993] rex[994] sancius[995] in[996] hanc[997] kartam[998] cum[999] omnibus[1000] supranominatis[1001] foris[1002]

Penella

934–935 exquisitionem directam III, IV
939–941 inuenerit exquisitionem saluet II, III, IV
950–951 ambos. II, III, IV
957 rium tortum III, IV
963 ualem II, III, IV
967–970 ferit in rium tortum II, III, IV
973–980 in pala de amendoas et per montem furadum et ferit II, III, IV
992–993 filius meus II, III, IV
999–1008 coram subscriptis manus nostras imponimus et eam firmiter roboramus. II, III, IV

S. Johannes de Piscaria

939 inuenerit I, II
941 saluet I, II
949–1052 amborum. Et mando quod non respondeant sine rancuroso.

Et Ego supranominatus donnus Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. presentem cartam de foro quam Bisauus meus Rex donnus Alfonsus bone memorie dedit et concessit populatoribus sancti Johannis de Piscaria presentibus et futuris concedo eis et confirmo per istam meam cartam apertam quam eis feci fieri et mei sigilli munimine communiri. Que fuit facta apud Gardiam kalendas septembris Era M.ª CC.ª LXXXX.ª quarta.

Donnus Gonsaluus garsie tenens terram de Neuia signifer Curie — Donnus Egidius martini maiordomus Curie — Donnus Alfonsus teliz tenens terram de Bragancia — Donnus Andreas fernandi tenens terram de ripa Minii — Donnus Alfonsus lupi tenens terram de Sausa — Donnus Didacus lupi tenens terram de Lameco — Donnus Martinus egidii tenens terram de Beyria — Donnus Petrus poncii tenens Bayam — Menendus roderici tenens Mayam.

Donnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis — Donnus Arias Episcopus Vlixbonensis — Donnus Egeas Episcopus Colimbriensis — Donnus Julianus Episcopus Portugalensis — Donnus Rodericus Episcopus Egitaniensis — Donnus Martinus Episcopus Elborensis — Donnus Egeas Episcopus Lamecensis — Donnus Matheus Electus Visensis.

Donnus Johannes de Auoyno test. — Donnus Menendus suerii de Merloo test. — Donnus Johannes suerii conilius test. — Donnus Egeas laurencii de Cunia test. — Rodericus petri de spino, Pelagius pelagii, superiudices testes.

Donnus Stephanus iohannis Cancellarius — Andreas simeonis Notarius Curie scripsit. I, II

Paredes

939 uenerit I
939–941 inuenerit exquisitionem saluet II, III
941 saluet I
948–951 uoluntate de ambos. II
949–1052 danbos ententores. Et de nulla calumpnia non respondeatis sine rancuroso. Isti sunt termini de paredes, diuidit com fonte arcada per ponte uetera comodo intrat aqua de gauielo deinde per cabeça de torgaes deinde per cabeça de ontre ualle de eruedosa et ripario que uenit de machanaria deinde per cabeça que est inter machenaria et messorum deinde per castellum de carapito deinde per lagenam que est inter aluito ferrario et petro rubo deinde como uadit ad lagenam de porta de tauarelas deinde diuidit cum Penelle deinde per nido de grou. Deinde per capud da coruaceyra. Deinde como uadit ad castineyra. Deinde ad capud de agieyra deinde diuidit cum treuoes per lagenam que est sutus mulinum de Petro petriz deinde per cabeça de lintilaes. Deinde per capud de catiua como uadit ad uiti. Deinde como uadit ad souereyro pando. Deinde como uadit ad ripario de brumaes et intra in tauara ad ponte de fumo. Deinde como uadit per cimam de Tauara desuper ponte uetera usque in gauielo. Ego Rex Sancius una cum uxore mea Regina dona dulcia et filiis et filiabus meis in hanc cartam cum hominibus supranominatis foris amando justiciam firmiter proprias manus roboramus. Facta carta VIII.º idus Aprillis sub Era M.ª CC.ª XXX.ª VI.ª I
950–951 ambos. III
955–986 paredes diuidit per pelagus desuper pontem ueteram de tauara quomodo uadit per cabeza de torgaaes et cum funtarquada et ex alia parte per cabezina de fundo de eruedoza et exinde per castellum de carapito et per lagena que est inter petro rubeo et aluito ferreiro et diuidit per lagena de porto de tauarela quomodo diuidit cum pena de dono et cum penela quomodo uadit ad nium de grou et per caput de coruaceira et per castineira uetera de britelo et per cabeza de agineira et cum treuunes et per lagenam de subtus molendinus de Petro petri et per catiua et exinde per uide et diuidit cum fratribus aqua discurrente per lumbo de inter paredela et spiosam et per enfesta de paacioo quomodo uadit ad tauaram. II, III
992–993 filius meus II, III
999–1008 subscriptis manus nostras imponimus et eam firmiter roboramus. II, III

Ansilianes

934–935 exquisitionem directam II, III
939–941 inuenerit exquisitionem saluet II, III
940–941 exquisitionem saluet I, IV
948 uoluntate IV
948–953 uoluntate de ambos. Terminum II, III
955–1052 Ansinanes[1] per littore Dorio de cabeza de requeixo usque in fraga de azaiam[2] et per portela de mauro usque in cima de ualle de torno cum suas teleiras usque in cruce de freisinel[3]. Ego inclitus Infans domnus Alfonsus hanc cartam cum omnibus supranominatis foris amando iusticiam firmiter propria manu roboro. Qui presentes fuerunt et confirmauerunt, Comes domnus Rodericus — Egas moniz — Geda melendiz — Melendus moniz — Ermigius uenegas — Melendus fernandiz — Suario melendiz. Petrus roxo[4] notarius infans notuit.

Et non respondeatis sine rancuroso.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et[5] domno[5] Alfonso[5] et domno Fernando et domna Alionor roboro et confirmo uobis populatoribus de Ancianes cartam illam quam auus meus Rex domnus Alfonsus excellentissime[6] memorie[6] uobis feçit cuius carte tenor in hac pagina uerbo ad uerbum continetur: et concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut concessio et confirmatio mea maius robur obtineant et ut uos per uestram cartam et per uestrum forum semper sitis iudicati et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare precepi fieri istam cartam et meo sigillo plumbeo communiri, que fuit facta apud Vimaranes Mense Aprili Era M.ª CC.ª L.ª VII.ª Ego Rex domnus Alfonsus et Regina uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam confirmationis fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa apponi fecimus +++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohanis signifer domini regis conf. — Domnus Petrus iohanis maiordomus curie conf. — Domnus Gunsaluus menendiz conf. — Domnus Gil[7] ualasquiz conf. — Domnus Rodericus menendiz conf. — Domnus Garsia menendiz conf. — Domnus Valascus menendiz conf. — Domnus Petrus garsie conf. — Domnus Martinus petriz conf. — Domnus Poncius alfonsi conf. — Domnus Lopus alfonsi conf. — Petrus garsie, Martinus petri, Petrus petri, testes —

Domnus Stephanus Braccarensis archiepiscopus conf. — Domnus Martinus Port. episcopus conf. — Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. — Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. — Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. — Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. — Domnus Bartholomeus Visensis episcopus conf.

[1] Ancianes II, III, IV
[2] Aziam II, III
[3] freixenel. II, III
[3] freyxinel IV
[4] royso IV
[5] *deest* IV
[6] excellentissime II, III
[7] Egidius II, III

amando[1003] iusticiam[1004] firmiter[1005] propria[1006] manu[1007] RO*BO*RAMUS[1008]. Et[1009] non[1010] respondeatis[1011] sine[1012] rancuroso[1013]. Qui[1014] presentes[1015] fuerunt[1016] et[1017] confirmauerunt[1018] Comes[1019] uelascus[1020] test.[1021] —Gundisaluo[1022] uenegas[1023] test.[1024] —Velasco[1025] fernandiz[1026] test.[1027] —Episcopo[1028] de[1029] lameco[1030] test.[1031]

Et[1032] qui[1033] uoluerit[1034] irrumpere[1035] que[1036] in[1037] ista[1038] karta[1039] iacet[1040] sit[1041] maledictus[1042] et[1043] excomunicatus[1044] et[1045] cum[1046] iudas[1047] traditore[1048] in[1049] inferno[1050] sit[1051] damnatus[1052].

Penella

1020–1031 domnus Valascus conf. —Gundisaluus uenegas conf. —Valascus fernandiz conf. —Episcopus Lamecensis conf. II, III, IV
1040 iacent II, III, IV
1047 iuda II, III, IV
1050 infernum II, III, IV
1052 dampnatus.

Ego Alfonsus[1] dei gratia Portugalen. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis[2] meis[2] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de Penela istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus. Et ut hoc meum factum in perpetuum firmissimum robur optineat[3] precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta karta[4] mense Octobris Era M.ª CC.ª L.ª V.ª

Nos supranominati qui hanc cartam fieri iussimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis, Domnus Petrus iohannis maiordomus curie, Domnus Laurencius suarii, Domnus Gomecius suarii, Domnus Gil ualasquiz, Domnus Fernandus fernandiz, Domnus Johannes fernandiz, Domnus Rodericus menendiz, Domnus Poncius alfonsi, Domnus Lopus alfonsi, conf. —Vincencius menendiz, Martinus[5] petriz[5], Petrus petriz, testes.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus, Domnus Martinus Portugalensis episcopus, Domnus Petrus Colimbriensis episcopus, Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus, Domnus Suarius Elborensis episcopus, Domnus Pelagius Lamecensis episcopus, Domnus Bartolemeus Visensis episcopus, Domnus Martinus Egitaniensis episcopus, conf. —Magister Pelagius cantor Port., Petrus[6] garsie[6], Johannes[6] pelagii[6], test.

Gunsaluus menendi cancellarius curie[7] —Fernandus[8] suarii[8] scripsit.[8] II

In aliis exemplaribus ejusdem foralis *invenimus lectiones varias chartae confirmationis, quae sequuntur.*

1 Alfonsus II.us III, IV
2 filiis nostris III
2 filii mei IV
3 obtineat III, IV
4 carta apud Troncosum III, IV
** *haec desunt* III, IV
5 *deest* III, IV
6 *desunt* III, IV
7 curie confirmat. III, IV
8 *deest* III, IV

Paredes

1017–1031 Comes domnus Valascus conf. —Gunsaluus uenegas conf. —Valascus fernandiz conf. —Episcopus Lamecensis conf. II, III
1035 disrumpere II, III
1040 iacent II, III
1047 iuda II, III
1049–1052 sit dampnatus in inferno. II, III

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina Vrraca et filiis nostris infantibus dono Sancio et dono Alfonso et dono Fernando et dona Alionor roboro et confirmo uobis populatoribus de Paredes cartam illam quam pater meus Rex donnus Sancius excellentissime uobis fecit cuius carte tenor in hac pagina uerbo ad uerbum continetur. Et concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut concessio et confirmatio maius robur optineat et ut uos per uestram cartam et per uestrum forum senper sitis iudicati et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare precepi fieri istam cartam et meo sigillo plumbeo cumuniri. Que fuit facta apud Vimaranes IIII.º die iunii Era M.ª CC. L. VI. Ego Rex donus Alfonsus et Regina uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam confirmationis firmiter precepimus coram subscriptis eam roboramus et in ea hec signa aponi fecimus.

Qui affuerunt, Donus Martinus iohannis signifer domini regis conf. —Donus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Donus Gonsalus menendi conf. —Donus Egidius ualasqui conf. —Donus Garcia menendi conf. —Donus Rodericus menendi conf. —Donus Valascus menendi conf. —Donus Petrus garcie conf. Donus Martinus petri conf. —Donus Poncius alfonsi conf. —Donus Lopus alfonsi conf. —Martinus petri conf. *(sic)* —Petrus garcie conf. *(sic)* —Johaninus conf. *(sic)*

Donus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. —Donus Martinus Portugalensis episcopus conf. —Donus Petrus Colimbriensis episcopus conf. —Donus Suarius Vlisbonensis episcopus conf. —Donus Pelagius Lamecensis episcopus conf. —Donus Bartolameus Visensis episcopus conf. —Donus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius cantor Port. test. —Vincencius menendi test. —Petrus petri test.

Dominicus petri scripsit. I

Paredes

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno[1] Sancio[1] et[1] domno Alfonso et domna Alionor cartam[2] hanc[2] et istud forum quod auus meus Rex domnus Alfonsus excellentissime memorie fecit et concessit populatoribus de Sauto tam presentibus quam futuris concedo eis et confirmo per hanc cartam quam feci fieri et meo sigillo plumbeo communiri. Que fuit facta apud Sanctaren III.ª die Februarii Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Ego et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini[3] regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. —Domus Martinus Portugalensis episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis ep'scopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. test. —Petrus garsie test. —Vincencius menendiz test. —Johannes petri test. —Petrus petri test. —Johanninus test. —Gunsaluus menendiz Cancellarius curie. II, III

1 *deest* III
2 hanc cartam III
3 *deest* III

Ansilianes

—Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. test. —Vincentius menendiz, Johanninus, testes.

Gunsaluus menendi cancellarius —Dominicus petri scripsit. I, II, III, IV

SANCTA-HERENA

SANTAREM

1095

In cathedralis Conimbricensis ecclesiae tabulario servata fuere et diploma, quod primordiale videtur Scalabitani oppidi forale *ab Alphonso VI, Legionensi rege, concessum; et ejusdem apographum, quod a chirographario litterarum genere, scripturaeque forma referendum ad*

dimidium usque XII saeculi credimus. Duo haec documenta in Publicum Archivum recepta sunt; ibique servantur. Et quod non satis constat, tametsi videatur, primum illud diploma primordiale esse autographum, ad illius textum lectiones varias apographi adjungere placuit.

In nomine dei uiui atque redemptoris mundi piissimi atque inuictissimi miseratoris et humani generis redemptoris[1] filii eius ihesu christi ex[2] ambobus procedens[3] spiritus sanctus[4]. Omnibus hominibus modernis namque[5] et futuris loquor, et ut mansuete que dicuntur audiatis deprecor uerba enim sunt domini nostri imperatori[6] alfonsi. Certum namque uobis est qualiter omnipotens dominus non meis meritis neque uirtutibus sed propria uolumptate sicut ipse uoluit tradidit ciuitatem sancte herene in manibus meis quod incredibile ab omnibus aliquando erat. Quam ego letanter uolens christianis populare[7] ut in ea maximus[8] nomen christi honoraretur[9] matrisque eius uirginis marie spopondit[10] omnibus christianis in ea habitantibus me facturum in[11] eis[11] consuetudinem[11] cartam[11] ad honorem omnipotentis dei et sancte marie uirginis pro remedio anime mee uel parentum meorum sicut et facio et peractum confirmo. Ego enim gratia dei imperator[12] alfonsus uobis omnibus christianis in sancta herena commorantibus huiusmodi facio scripturam ut habeatis uestras cortes et omnes uestras hereditates iure hereditario uos et omnis posteritas uestra. Et si aliquam gentem[13] de quacumque parte non habueritis hereditetis de ea aliquem hominem quemcumque uolueritis uel offeratis ea alicui monasterii[14]. Etiam et de homicidio uel de quacumque calumnia seu liuore si contingerit inter uos non parietis plusquam quintam partem. Sed si aliquis iniuste absque aliquo facto occiderit iudeum ita ut omnis ciuitas per exquisita[15] ueritate[15] quod iniuste occiderit eum pariat totam calumniam usque ad sumum. Quod si causa eueniente quod non sit uolumtas eius occiderit eum et per exquisitionem ueram quod non fuerit uolumtas eius mortem[16] illius[16] pariat quintam partem homicidii. Qui enim[17] furtum fecerit pariat usque ad summum calumniam partem regis et illi cui fuerit[18] furtum duplet. Illi uero qui aliquam calumniam fecerit ducatur ante maiores ciuitatis et per exquisita ueritate secundum certitudinem[19] pariat quintam partem regis excepto[20] quod[20] compleatur[20] usque[20] ad[20] summum[20]. Si autem[21] calumniam[21] aliquam[21] contingerit inter uestros homines de uestras uillas proprias omnis calumnia sit uestra. Maurum siquis occiderit uel mortem illius celauerit per certa exquiritione meliorum ciuitatis mittant illum homicida[22] in potestate regis ut faciat de eum[23] secundum suam uolumtatem. Adhuc autem si transmutare se quesierit[24] aliquid[24] ad alias terras siue[25] in[25] francia[25] uel[25] in[25] castella[25] uel[25] in[25] quacumque[25] terra[25] habeat suam[26] hereditatem[26] in sancta herena tota[27] et adhuc si comparare potuerit altera[28] habeat ille et suos[29] filios[29] uel[29] suos[29] nepotes et si filios non habuerit suos[30] propinquos[30] aut si quesierit uendat donet faciat de ea suam uolumtatem. Et teneatis has hereditates laboratas et bene populatas de militibus[31] qui seruiant domino[32] sancte[32] herene[32]. Hoc facio uobis propter seruitium bonum quod[33] michi fecistis et adhuc facietis. Etiam et adhuc supponimus ut si alicui dixerit occidisse maurum et ille se testauerit quia non sum factor huius criminis alius uero dixerit quia tu fecisti et inter omnes exquirere non poterint[34] ueritatem et defendere se uoluerit per unas armas secundum hoc iudicium, et si factor fuerit mittant illum in potestate regis sicut iam dictum est[35] superius[35]. Mortem uero alicui si euenerit et equm[36] uel loricam regis[37] tenuerit ante eum presentetur. Si illum[38] non[38] tenuerit[38] aliquid[38] ab[38] illo[38] et[38] suum[38] proprium fuerit[39] licitum est homini mortuo donandi cui[40] uoluerit. Omnes has uero[41] consuetudines confirmo uobis et omni progenie uestre ut sint firmissime im perpetuum. Quod si ego aut aliquid[42] ex meis uel extraneis hoc[43] testamenti certitudinem quod[44] ego sponte decreui destructor esse uoluero uel uoluerit quisquis fuerit propinquus[45] siue[45] extraneus[45] a[45] corporis[45] et[45] sanguinis[45] domini nostri ihesu christi sit[46] sit[46] segregatus et cum iuda traditore in ima tarthari sit[47] damnatus[47] amen. Hoc fedus meum sit stabile atque equali[48] euo[48] perhenni[48] et[48] secula cuncta tam uobis quam etiam[49] et[49] omni[49] progenie[49] uestre[49] im perpetuum. Facta cartula

1 conseruatoris
2 et ex
3 procedentis
4 sancti.
5 *deest*
6 regis
7 ad populandum dare
8 maximum
9 *deest*
10 honoretur spopondi
11 hanc cartam consuetudinis
12 rex
13 parentelam
14 monasterio seu ecclesie.
15 exquisitam ueritatem
16 *desunt*
17 autem
18 fecerit
19 consuetudinem
20 *desunt*
21 calumnia aliqua
22 omicidam
23 eo
24 uoluerit aliquis
25 *desunt*
26 sua hereditate tota
27 *deest*
28 alteram
29 filii eius uel
30 habeant illam sui propinqui
31 cauallarios
32 ad domno de sancta eren.
33 quem
34 potuerint
35 est.
36 cauallum
37 ex rege
38 *desunt*
39 habuerit
40 et faciendi quicquid
41 *deest*
42 aliquis
43 hanc
44 quam
45 uel extraneus seu propinquus ex auctoritate dei patris et omnium sanctorum suorum sit maledictus et a corpore et sanguine
46 et a limine sancte ecclesie
47 dampnatus
48 euo equale per
49 posteris omnibus

confirmationis Idus Nouembris concurrente Era M.ª C.ª XXX.ª III.ª Ego alfonsus gratia dei protestus totius orbis esperie imperator hoc confirmationis factum quod libenter scribere[50] iussi.*

Bernardus toletane sedis archiepiscopus conf. —Aepiscopus comice burgens[51] sedis conf. —Raimundus palentine sedis episcopus conf. —Petrus episcopus legionense[52] sedis conf. —Cresconius conimbriense[53] sedis episcopus conf. —Comes garsee prolis ordonio conf. —Petrus ansuriz comes conf. —Martinus flainiz comes conf. —Froila diaz[54] comes conf. —Nunus uelasquiz comes conf. —Gunsaluus[55] nuniz conf. —Fernandus raimondo conf.

50 facere
51 burgense
52 legionensis
53 conimbriensis
54 didaz
55 Gundisaluus

* *Siglae sequuntur, quarum interpretationem ignoramus.*

VIMARANES

GUIMARÃES

ANTE ANNUM **1096**

Forale *hoc a comite Henrico concessum, et ab Alphonso I ampliatum, descriptumque in charta confirmationis Alphonsi II, extat in Archivo Publico. In lucem prodit cum lectionibus variis tum ex Libro* Foralium *Antiquorum Sanctae Crucis Conimbricensis* (N.º 1), *tum ex Libro Regestorum ipsius Alphonsi II, titulo* Foraes Antigos M. 12 N.º 3 *insignito* (Nº. 2), *servatis in eodem Publico Archivo. Et tametsi temporis, in quo datum, non prae se fert rationem, constat tamen ex verbis* foralis *de Constantim anno* 1096 *concessi, illud Vimaranense prius jam datum fuisse.*

In dei nomine. Ego Comite domno Henrico una pariter cum uxore mea Infante domna Tharasia. Placuit nobis per bona pace et per bona uoluntate quod faciamus[1] cartam de bonos foros ad uos homines qui uenistis populare in Vimaranes et ad illos qui ibi habitare uoluerint usque in finem. In primo de quacumque de domos uestras in anno rendatis XII denarios de illa festa de sancto Andrea usque ad alia festa de sancto Andrea. Et de uestros bancos ubi uenditis carnes XII denarios. De cauallo et de equa uendere XII denarios. De asino VI denarios. De troxello qui uenerit in cauallo aut in equa XII denarios. De troxello de asino VI denarios. De pedone III denarios. De pelle conellia III denarios. De manto II denarios. De capa II denarios. De sagia[2] I[2] denarium[2]. De boue aut de uaca II denarios. De capra aut de oue I denarium. De porco aut de porca I denarium. De bracale unum denarium. De coiro de boue aut de uaca unum denarium. Et de nulla re que se uendiderit[3] pro[3] minus de XII denarios non prendant portadigo. Et qui percusserit cum pugno clauso reddat XII denarios. De manu extenta V solidos. Pro effusione sanguinis VII solidos et medium. De arma extensa[4] per ira fora de casa LX solidos, pro ferida per que cadat VII solidos et medium. Vestro ganado[5] qui fuerit ad pascendum foras nemo in illum mittat manum suam per mala uoluntate sine iudicio. Nullo homine de Vimaranes in tota nostra terra non sit pignoratus nisi debitorem aut fideiussorem. Et qui illum pignorauerit pectabit nobis quingentos solidos et dabit illud auer duplatum ad dominum suum. Et qui uendiderit[6] aut comparauerit nullo auer in Vimaranes ante illo concilio habeat illum liber et nemo sit ausus postea qui illum requirat per male sed reddat suo portatico quomodo scriptum est. Et nullo cauallario non habeat pausada[7] in Vimaranes nisi tantum[8] per amorem domini sui. Et nullum sagionem non sit ausus intrare in casa de burges per mala uoluntate sed si habuerit ibi per directum petat fiadorem quod faciat ei directum in quinque solidos, et ille burges qui fecerit calumpniam mittat fiadorem ad ille sagionem in V solidos quod faciat directum ante illum iudicem qui erectum fuerit de concilio et ille iudex iudicet rectum iudicium inter illo sagione et illo[9] burges qui illam calumpniam fecerit. Et si illo sagione intrauerit in casa de illo burges per male super istum pactum et ibi occisus fuerit non pectet ipsam calumpniam. Et

N.º 1

1 facimus
2 saia II denarios
3 uenderit per
4 extenta
7 pausadam
8 *deest*
9 ille

N.º 2

1 facimus
2 sai I denarium
3 uenderit per
4 extenta
5 ganato
6 uenderit
7 pausadam
8 *deest*
9 ille

si occisus fuerit per occasionem[10] pectet ccc solidos. Et homines de Vimaranes tam longe uadant in apelido quomodo in una die possint ire et in ipso die reuertere. Et si duos homines aut plus inter se rixam habuerint et de pugno aut de palma aut de fuste se percusserint aut de capillis tractis non habeat ibi sagionem calumpniam ergo si se clamauerint unum de illis et si clamorem non fecerint non requirat inde nullam calumpniam sagionem. Et qui istos foros frangerit sint maledicti de[11] deo et excomunicati et cum Juda traditore et cum diabolo et angelis eius in inferno dampnati in secula seculorum Amen. Ego Comite Henrico et uxor mea Infante domna T. in hac carta manus nostras roborauimus. Menendus presbiter qui notauit.

In dei nomine. Ego Infante domno A. enriquiz. Placuit mihi per bona[12] pace[12] et[12] per[12] bona[12] uoluntate[12] quod faciam ad uos bonos homines de Vimaranes proinde quod uos fecistis honorem et cabum super me et fecistis mihi seruicium bonum et fidele. Et ego uolo super uos et super filios uestros et super omni progenie uestra facere honorem et cabo. Auctorizo uobis illum forum quod dedit uobis pater meus et mater mea et insuper dono[13] uobis foros quod in tota mea terra non donetis portaticum. Et caualeiro aut uassallo de infancion aut nullo homine qui fuerit ingenuo et in Vimaranes uenerit morare et ibi domum suam fecerit non donet fossadeira et sua hereditate et suo auer sit liber et saluo. Et iuniore sit liber et saluo cum suo auer si ibi uenerit habitare et si uoluerit suam hereditatem habere seruiat pro illa ad dominum in qua terra est. Et homiciane et rausador[14] qui in Vimaranes uenerit[15] habitare non pectent pro isto forfacto[16] nichil sed in Vimaranes non sit tam ausus qui in illa uilla faciat rausum. Et quantos in Vimaranes habitare uenerint habeant istos foros semper[17] et ipsi qui primiter[18] uenerunt. Et de illas hereditates de illos burzeses[19] qui mecum sustinuerunt male et pena in Vimaranes nunquam donent fossadeiras et suo auer ubicumque steterit sit saluus[20] et qui illum prendiderit per malum pectet mihi LX solidos et insuper illo[21] auer duplato ad dominum suum. Et qui isto iudicio et isto foro qui ego dedi ad uos homines de Vimaranes frangerit sit maledictus de deo et excommunicatus et illam maledictionem habeat super se sicut maledixit pater meus. Hec carta[22] fuit scriptam v.° kalendas Maii regnante domno A. in legione. Ego Alfonso enriquiz in hac carta manus meas roboraui. Era M.ª C.ª LX.ª VI.ª

Ego Alfonsus[23] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis meis[24] Infantibus domno S. et domno A. et domna Alionor concedo et confirmo uobis moratoribus de Vimaranes illas cartas et illos foros quos uobis dederunt aui mei Comes domnus Henricus et Rex domnus Alfonsus. Et ut hoc firmissimum robur optineat[25] precepi fieri istam meam cartam et eam meo sigillo plumbeo communiri. Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus Curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz, Martinus[26] petriz[26], Petrus petriz testes.

Domnus S.[27] Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Portug. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port., Petrus[28] garsie[28], Johannes[28] pelagii[28] testes[28].

Rex domnus Alfonsus —Regina domna Vrraca —Infans domnus Sancius —Infans domnus Alfonsus —Infans domna Alionor.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curie[29]. Fernandus[30] suarii[30] scripsit[30].

N.° 1

10 occasione
11 a
13 do
14 rousador
16 facto
17 *deest*
18 primitus
19 burgeses
20 liber
21 illud
22 cartam
23 Alfonsus II.us
24 nostris
25 obtineat
26 *deest*
27 Stephanus
28 *desunt*
29 curie conf.
30 *desunt.*

N.° 2

10 occasione
12 bonam pacem et per bonam uoluntatem
14 rousador
15 uenerint
17 *deest*
19 burgeses
20 liber
22 cartam
25 obtineat
26 *deest*
27 Stephanus
28 *desunt*
29 Curie conf.
30 *desunt*

* *Intus in circulo, curvis lineis varie diviso, et in charta ipsa depicto, qui saeculo XII ut ineunte XIII sigilli regii vicem tenebat* (Rodado *appellamus*), *haec nomina leguntur. In aliis exemplaribus desunt.*

CONSTANTIM DE PANONIAS

CONSTANTIM DE PANOIAS

1096

Apographum saeculi XII asservatum in Publico Archivo cum alio exemplari, ex Libro qui II *Donationum Alphonsi III dicitur, collatum.*

In dei nomine. Ego comite dompno Henrrico una pariter cum uxore mea infante domna Taraxea[1]. Placuit nobis per bona pacis et uoluntas que faciamus kartam de bonos foros ad uos bonos homines qui uenistis populare in uilla constantim de pannonias et ad illos qui ibi habitare uoluerint usque in finem. Damus uobis foros ut donetis de domibus uestris in anno xii.im[2] denarios de illa festa de sancti Andree usque ad ipsa festa metipsa[3]. Et de uestros bancos ubi uenderetis carnes xii.im denarios et[4] non[4] plus[4]. Homines[4] que[4] uenerint[4] de[4] fora[4] parte[4] dent[4] portagine[4] de[4] equm[4] aut[4] de[4] equa uendere xii.im denarios. Et de asino vi denarios. Et de trossello[5] qui uenerit in equm aut in equa xii.im denarios. Et de trossello[6] de asino vi denarios. Et de pedone iii denarios. Et de pellicia conellia iii denarios. Et de manto ii denarios. Et de cappa ii denarios. Et de sagiam i denarium. Et de bouem aut de uacam ii denarios. Et de cabra aut de oue i denarium. Et de porco aut de porca i denarium. Et de bragale i denarium. Et de corio[7] de boue aut de uacca i denarium. Et pro nullo abere que uenditus fuerit pro minus de xii denarios non dent inde portaticum. Et qui percusserit hominem cum pugno clauso pectet xii.im denarios. Et de manu aperta v solidos. Et unde exierit sanguinem xii solidos et medium. Et qui eiecerit lancea aut alia arma per ira fora de sua casa lx solidos. Pro feritum qui ceciderit in terra vii.m solidos et medium. Et[8] istas[8] calumpnias[8] non[8] respondeat[8] sine[8] rancuroso[8] et[8] rancuroso[8] non[8] ualeat[8] suam[8] cherimoniam[8] sine[8] testimonium[8] bonorum[8] hominum[8]. Et uestro ganado qui fuerit ad pascendum nemo in illum mittat manum suam per male sine iusto iudicio. Et nullo burges de constantin non sedeat pignoratus in tota nostra terra nisi debitorem aut fidiatorem. Et qui alium pignorauerit pectabit nobis quingentos solidos. Et illo auer pectet duplatum ad dominum suum. Et qui emerit aut uendiderit nullo abere in constantin ante illo concilio habeat eum liber. Et nullus homo sit ausus postea que requirat eum per mal sed de suo portage sicut superius scriptum est. Et nullum militem non habeat pousada in constantin per mal nisi per bona[9] uoluntatem domini cuius domus fuerit. Et sagio[10] non sit ausus intraret in casa de burges per mal. Sed si[11] abuerit directum illo sagion contra illo burges[12] donet fiator[13] ille[13] burges[13] in v.e solidos que[14] faciat directum ante illum iudicem qui erectum fuerit de concilio, et[15] illum[15] non[15] respondeat[15] nisi[15] tercio[15] die[15] et illum iudicem iudicet iudicium rectum inter illum sagionem[16] et illo burges. Et si illo sagion intrauerit in casa de illo burges per mal super istum plactum occidatur, et ille burges non pectet pro eo nulla[17] rem. Et si occisus fuerit per occasionem ccc.os solidos dabitur pro eo. Et[18] si[18] alius[18] homo[18] ibi[18] occisus[18] fuerit[18] tali[18] pacto[18] componatur[18] et[18] nichil[18] aliud[18]. Et illos burgeses tam longe uadant in apillido quomodo in ipso die possint reuertere in domos suas. Et si rixam[19] inter se habuerint et[20] de pugno aut de palma aut de ligno se percusserint aut de capillis tractis et unum de illis non fecerit clamorem ad illum sagionem[21] non pectet[22] nichil. Et si clamorem fecerit unum ex illis ad illum sagionem[23] pectent[23] illam calumpniam per iudicium[24] rectum. Et nullum hominem non faciat rausum in illa uilla. Et auer[25] de illos burgeses ubicumque fuerit sit saluum et qui eum prendiderit per rapinam pectet nobis quingentos solidos et illo abere duplatum ad dominum suum. Et istos foros qui ego comite Henrico et uxor mea infante domna Taraxia[26] dedimus uobis burgezes de constantin autorizamus et confirmamus illos uobis et qui illos irrumperit[27] tam[27] nos[27] quam[27] filiis nostris quam propinquis nostris quam extraneis sint a deo et sancte marie et omnibus sanctis excommunicati et maledicti et a sancta ecclesia separati et cum iuda traditore et datam et abiron in infernum sepulti amen. Et[28] ecclesie[28] uestre[28] detis[28] quidquid[28] uolueritis[28]. Domni[28] archiepiscopo[28] abbas[28] confirmantem[28]. Ego comite domno Henrrico et uxor mea infante domna T. in hanc[29] cartam[29] manus nostras roboramus[30]. Era m.a c.a xxx.a iiii.a

Menendus roderiguiz qui scripsit.

1 Tarasia
2 xii.m xii.m
3 mendosa
4 Et de equm aut
5 trouxello
6 trauxello
7 coyro
8 *desunt*
9 bonam
10 sagion
11 sic
12 burgez
13 fiador illo burgez
14 qui
15 *desunt*
16 sagion
17 nullam
18 *desunt*
19 risam
20 aut
21 sagion
22 pectent
23 sagiom pectet
24 iudicem
25 de auer
26 Tarazia
27 inrrumperit quam nos tam
28 *desunt*
29 hac carta
30 roborauimus

Ego infans domno Alfonso filius Henrrici comiti et infante domna T. autorizo et confirmo et roboro istam[31] kartam[31] qui fecit pater meus et mater mea. Regnante domno Alfonso in legione. Gomex[32] nuniz test. Menendus uenegas test. Geda menendiz test. Egas gondesendiz test. Egas moniz test. Menendus moniz test. Ermigus moniz testes.'

Et concilii de constantin semper teneant hanc[33] cartam[33] de[33] gimaranes[33].

31 ista carta
32 Gomez
33 foro de Vimaranes.
Et ista carta non erat sigillata.

ZURARA

AZURARA DA BEIRA

1102

Apographum ex Libro I *Donationum, sic dicto, Alphonsi III, in quo scripta fuit charta confirmationis hujus* foralis *ab Alphonso II concessa. Ejusdem* foralis *hoc unicum extat exemplar.*

In nomine domini nostri ihesu christi amen. Ego Comite Henricus et uxor mea domna Tarasia ildefonsi Regis filia cartulam facimus ad populationes de zurara de foro inter rybulo adon et mondego et inter Pennalua et ipsius zurara et ribulo Ryal. Id est ad iugo de boues modio de pane terciato ad unoquoque boue II quartarios terciado et vino decima in lagar et decima de lino in agro et de uenado uno lombo et de porco duas costas et de coneliis uno conelio de morata. Et caualario si perdiderit suum caballum sperent illum tres annos cum foro caballario uenda sua hereditate ad quem uoluerit et non faciat inde nullum forum. Et pedon uendat sua hereditate ad quem uoluerit et decima restet in foro. Et caballario defendat suo portadigo cum foro, et calumpnia que ibi exierit per directum iudicium mediam partem leyxe pro anima de Comite domno Henrico et de uxore sua domna Regina Tarasia, et de ibitione que non torna iugada non querant inde nullum seruicium sine precio, et cum foro cautauit illo Comite domno Henrico de Ribulo odon usque mondego in mille et quingentos modios, et nullus hominem quo ibi intrar per uirto pous homicidiam aut pous seruum aut nulla re componat illo capto aut perdat illas manus aut oculos et que istam cartam uiolauerit aut uoluerit infringere in primis sedeat excomunicatus et a comunione christi separatus et cum traditore domini habeat dampnationem et sedeat perdudo in aduentum et non faciat deus misericordiam super illum amen et sit anatematizatus, et totos homines inter ribulos adon et mondego respondeant ad zurara cum seruicio et cum foro. Et ego Comite Henrico et vxor mea Tarasia regina fecimus illam iurare ad ille Egas moniz et domnus Rabaldus et Gonsaluus petri in nostra uice. Era M.ª C.ª XXXX.ª Qui fuerunt pro testes, Gunsaluus Episcopus Colimbriensis scripsit. Egeas Gosendiz test. Pelagio suariz test. Domnus Infans Alfonsus. Ego Comite domno fernando quomodo istam cartam sursum resonat auctorizo eam simul et roboro. Et ego Comite domno Petro ueni octorgo et confirmo, et ego domnus Vermudus petri octorgo simul et roboro.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alienor illam cartam et illud forum quod bisauus meus Comes domnus Henricus fecit uobis hominibus de zurara concedo et confirmo uobis per hoc scriptum et ut mea concessio et confirmatio maius robur optineant precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri, que fuit facta apud Sanctaren prima die februarii Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Mar. iohannis signifer domini Regis, Domnus Petrus iohannis maiordomus curie, Domnus Laurencius suarii, Domnus Egidius ualasquiz, Domnus Johannes fernandi, Domnus Fernandus fernandi, Domnus Gomecius suarii, Domnus Rodericus menendi, Domnus Poncius alfonsi, Domnus Lupus alfonsi, confirmant. Testes, Vincentius menendi, Martinus petri, Petrus petri, testes. Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus, Domnus Martinus Port. Episcopus, Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus, Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus, Domnus Suarius Elborensis Episcopus, Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus, Domnus Bartholomeus Visensis Episcopus, Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus, confirmant. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Johanninus test. Gonsaluus menendi Cancellarius curie. Laurencius martini scripsit.

TENTUGAL

TENTUGAL

1108

Charta autographa, ex tabulario Conimbricensis sedis, nunc in Archivo Publico asservata.

Sub imperio omnipotentis dei qui uerbo creans omnia recte conposuit atque utiliter in suo congaudet regno qui cum eodem filio et spiritu sancto unus et quoequalis permanet per numquam finienda seculorum secula. Audiant presentes et futuri uerba relationis huiusmodi. Constitutum est inter uiuentes ut quidam ex illis sint maiores quidam mediocres alii uero minores alii sint domni alii subiecti et necesse est ut domni prestent hominibus qui sibi seruiunt et qui melius seruierint melius proficiant et magis sustententur de beneficio dominorum suorum. Ego comes Hanricus una cum uxore mea formosissima tarasia comitissa filia regis domni adefonsi f...mus uobis homines populatores quos uultis populare tentugal uillam iussu regis domni adefonsi qui iussit eam nobis hedificare et construere, facimus uobis cartam stabilitatis ad habitandum et ad plantandum et ad colendum tali modo ut omnis miles qui ibi fuerit et balestariis atque montariis uel ceteris hominibus habeant talem licentiam ut faciant de suis rebus ad seniorem que illa imperauerit sicut faciunt omnes homines qui habitant in colimbrie ciuitatem et similiter habeant omnes foros quos in colimbrie currerint. Est confirmatum istud in tempore dominus noster ihesus christus post ressurrectionem suam quo ascendit in maiestatis sue preterito mille centuque xxxx.ª vi.^es^ Regnante pascasio rome papa, bragare Giraldo archiepiscopo, tolete bernardo probissimo archiepiscopo. Et quisquis post nos rex hanc comes regina uel comitissa quinquin uir uel mulier de nostris propinquis uel de extraneis hanc stabilitatis cartam uiolare uoluerimus uel uoluerit et contra hoc quod nos sponte facere iussimus destructores esse uoluerimus uel uoluerit quisquis fuerit propinquos aut extraneus segregetur a corpore et sanguine domini et cum iuda traditore demersus in profundum inferni lugeat penam. Hec carta stabilitatis fuit scripta. + Ego hanricus comes uel consul hanc stabilitatis cartam scribere iussi et manu propria roboraui. Similiter et ego supradicta + dulcissima tarasia predicti regis filia manu propria quicquid supra scriptum est confirmo.

Qui presentes fuerunt, Annaia test. —Menendus gundisaluiz test. —Saluador recamondiz test. —Midus zakarias test. —Johannes aurifex test. —Petrus zerac test. —Petrus petriz test. —Petrus presbiter scripsit.

ZALATAN

SATÃO

1111

Apographum insertum in charta confirmationis hujus foralis, *ab Alphonso II concessa, et in Archivo Publico asservata, cum lectionibus variis ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr.* (N.° 1) *et ex Lib. Regestor. ejusdem regis* (N.° 2) *depromptis.*

In christi nomine. Ego comite henricus una cum consensu coniugia mea Tharasia magni Regis Alfonsi toletane inperatoris filia placuit nobis ut faceremus uobis omnes de zalatane qui habitatis intus et foris in uillas et in populationes de zalatane ut demus uobis forum bonum pro capud et honore quo fecistis super nos primo et collegistis nos in uestra kasa proinde ponimus uobis foro per ubi andetis et non exeatis[1] de illo nec uos nec semini uestro qui laborauerit cum uno boue donet uno modio et cum iugo duos modios et sedeat de istos modios tercia de tritaco[2] et duas partes de secunda et sedeat per illa medita qui[3] antea habuistis quando ibi populastis et de uino sexta et de lino sexta et[4] de[4] fauas sexta. Et qui fuerit caballario et migrauerit et mulier aut filios de illo remanserint ut sedeat sua hereditate et sua casa honorata ad[5] foro de caballario, et si illi caballum migrauerit

N.° 1	N.° 2
1 exatis	
2 tritico	2 tritico
3 que	3 que
4 et	4 et
5 a	5 a

usque in tres annos. Et si pedone migrauerit sic uiro quomodo mulier qui hereditatem habuerit ut laxet illam ad[6] sua posteritas aut uendat aut donet aut faciat de illa[7] sua[7] uoluntate[7]. Et si calumpnia fecerit[8] ut ueniant[9] IIII.or aut V.e de illos bonos homines qui leuatos fuerint de concilio et iudicent illam cum uestro iudice et quanto iudicauerint sedeat stabile. Et de montatico de morada donet unum conelium et de peias II.os lonbos. Hec mandamus et auctorizamus et si nos aut semini nostro hunc nostrum factum inrumpere uoluerit quisquis ille fuerit qui talia comiserit sedeat excomunicatus et lepra a planta[10] pedis usque ad uerticem capitis et cum iuda traditore habeat penas in eterno baratro. Facta cartula notum die septimo idus Maii Era M.a C.a XXXX.a VIII.a Ego comite henrico hanc cartulam iussi fieri et manu[11] mea[11] roboraui. Ego Tharasia conf. Menendus uenegas continens sancta +. In sede colinbrie episcopus gundisaluus. Egas[12] gosendiz continens baiam[13] conf. Egas[14] moniz[14] continens sancti martini conf. Pro testibus, Petrus test. Gomiz[15] nuniz continens sancti cristophani[16] conf. Pelagius test. Menendus moniz continens pennafiel conf. Gondisaluus test. Pelagius suarii continens amaia conf. Fernandus fernandiz continens lamego conf. Et ego infante Alfonsus filio domni anrici[17] adicio in hanc cartulam qui homine qui laborauerit cum uno boue det uno modio et cum duos boues duos modios et deinde quantos boues miserit non donet plus[18] nisi[18] de I boue aut de duos qui habet uno boue semper det I.o modio. Petrus episcopus Comiti notarius[19] ecclesie Vimaranensis canonicus notuit. Et adicimus adhuc in istam cartam ut non demus uobis seniorem nisi quale uos laudaueritis et iudice aut sagione de uestra uilla et de uestra gente. Ego infante Alfonsus ad uos homines de zalatam isto foro que meo pater[20] et mea mater ad uos dederunt in ipso statu et ego mando et autorgo et qui de illo uos sacauerit sit maledictus et confusus amen.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor illam cartam et illud forum quod Bisauus meus Comes domnus Henricus fecit uobis hominibus de zalatam concedo[21] et confirmo uobis per hoc scriptum. Et ut hec mea concessio et mea[22] confirmacio[22] maius robur optineant precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri que fuit facta apud Sanctaren ultima die Januarii[23] in Era M.a CC.a L.a VI.a Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domni Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus fernandus fernandi[24] conf. —Domnus Rodericus menendi[25] conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus[26] Lopus[26] alfonsi[26] conf.[26] —Vincencius menendi[27], Martinus petri, Petrus petri, testes.

Domnus[28] Stephanus[28] Bracarensis[28] Archiepiscopus[28] conf.[28] —Domnus[28] Martinus[28] Port.[28] Episcopus[28] conf.[28] —Domnus[28] Petrus[28] Colinbriensis[28] Episcopus[28] conf.[28] —Domnus[28] Suarius[28] Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus[29] Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolameus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port., Petrus Garsie[30], Joanninus[30], testes[30].

Gunsaluus Menendi[31] Cancellarius Curie —Laurencius martini[32] scripsit.

N.º 1

6 a
7 illam suam uoluntatem.
8 feceretis
9 ueniam
10 pranta
11 manum meam
12 Egeas
13 uaiam
14 Egeas nuniz
15 Gomez
16 Christofoni
17 hanrici
19 notauimus
20 patre
23 Februarii
26 *deest*
28 *desunt*
30 garsie test. —Suarius stephaniz test. —Johanninus test.

N.º 2

6 a
7 illam suam uoluntatem.
9 ueniam
10 pranta
11 manum meam
12 Egeas
13 uaiam
14 Egeas nuniz
15 Gomez
16 christofoni
17 Henrici
18 plus
19 notauimus
20 patre
21 et concedo
22 confirmacio mea
23 Februarii
24 fernandiz
25 menendiz
26 *deest*
27 menendiz
28 *desunt*
29 *deest*
30 garsie test. —Suarius stephaniz test. —Johanninus test.
31 menendiz
32 martiniz

COLIMBRIA

COIMBRA

1111

Autographum ex tabulario Conimbricensis sedis. Quia rasuris vitiatum invenimus, addidimus lectiones varias ex apographo saeculi XIII, in Libro Regestorum ejusdem sedis, qui Livro Preto *inscribitur, inserto.*

In dei nomine. Placuit mihi comiti henrico et uxori mee taresie[1] regis domni aedfonsi[2] filie uobis qui colimbrie estis maioribus et minoribus cuiuscumque ordinis sitis in ea morantibus cartam facere firmitatis uobis et filiis uestris et progeniis de stabilitate uestra et foro atque seruitio. In primis ut nunquam faciatis nobis senaram et de preda de fossato[3] non detis nobis plusquam quintam partem et azaga duas partes et uobis rameneant duas. Et de azaria nobis quintam partem uobis quatuor absque ulla alcaidaria. Siquis militum emerit uineam a tributario sit libera et si acceperit in conjugium uxorem tributarii omnem hereditatem quam habuerit sit libera, et tributarius si potuerit esse miles habeat morem militum. Milites quot[4] jugarios potuerint habere in hereditate sua quam habuerint intus colimbrie uel extra tam in uillis quam in munitionibus habeant illos liberos in suo seruitio et non introeat in eis rapsum uel homicidium. Et si aliquis militum uenerit in senectute ut non possit militare quandiu uixerit sit in honore militum. Et si miles obierit uxor que remanserit sit honorata uti in diebus mariti sui et nullus eam uel filiam alicui accipiat in conjugium sine uoluntate sua et parentum suorum. Saion non eat domum alicui sigillare sed si aliquis fecerit aliquid illicitum ueniat in concilium et iudicetur recte. Judex et alcaide sint uobis ex naturalibus colimbrie et sint positi sine offrecione. Clerici colimbrie habeant morem et honorem militum in uineis et terris et domibus, et si alicui militum obierit equs et non potuerit emere alterum nos dabimus ei et si non dederimus stet honoratus donec possit habere unde emat. Infanzon non habeat in colimbria domum uel uineas nisi qui uoluerit habitare uobiscum et seruire sicuti uos. In illas azenias non detis plusquam quartam[5] decimam[5] partem sine offretione. Pedites de ratione quam solebant dare de cibaria dent medietatem per quartario[6] de XVI.^m^ alqueires sine brachio posito et tabula, de uino et lino dent octauam partem et de madeira et ligna que adducunt pro uendere dent octauam partem. In lagaradiga de uino de quinque quinales inferius dent almude et si super[7] fuerit[7] dent quartam sine ulla offrecione et iantar. Nullus milles extraneus introeat domum alicui sine uoluntate domus domini. Si aliquis laborator habuerit iuicionem non faciat cum ea[8] aliquod fiscum, et almoqueri faciant unum seruitium in anno, et inter uos non sit ulla manaria. Et si aliquis uestrum uoluerit seruire alio domino uel ire in alia[9] terra[9] habeat potestatem sue hereditatis abendi uendendi uel donandi. Sculcas ponamus nos medietatem[10] anni[10] et[10] uos[10] medietatem[10]. Non detis portaticum uel alcaualam aut cibariam custodibus ciuitatis uel porte. Colimbriam numquam dabo per alcaualam[11] alicui. Non introducam munium barrosum uel ebraldum colimbriam. Homines de bolon[12] dent nobis quartam partem et non cornaria. Promittimus non tenere in mente uel corde malam uoluntatem uel iram de hoc quod nunc usque egistis aduersum me sed habebo gratum quod collegistis nos et honorabimus uos ut melius potuerimus et neque[13] in uestra re uel in uestris corporibus habebitis desonor uel perdita[14]. Ego Henricus et taresia[15] qui hoc scriptum facere iussimus propriis manibus roborauimus facientes hec ++ signa. Facta VII kalendas[16] iunii era M. C. XXXX. VIIII. Qui iurauerunt quod hic[17] scriptum est seruare semper cum[18] fe[18] sine malo ingenio. In primis Comes henrricus et taresia[19]. —Fernandus telli —Fafila luz —Pelagius pelaiz —Petrus gondisaluiz[20] —Menendus uenegas —Gomeze nuniz —Petrus pelaiz.

Qui presentes fuerunt, omnem scolam comitis et omnem[21] concilium colimbrie. —Tellus[22] presbiter[22] scripsit[22].

1 Tarasie
2 Adefonsi
3 fossado
4 quod
5 x^m^IIII^am^
6 quartarium
7 fuerit
8 *deest*
9 aliam terram
10 medietate.
11 cauallariam
12 bulum
13 nunquam
14 perdida.
15 Tharasia
16 kalendarum
17 hoc
18 in se
19 Tarasia
20 Gonzaluiz
21 omne
22 *deest*.

SAURIUM

SOURE

1111

Apographum in charta confirmationis Alphonsi II insertum, cum lectionibus variis ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et ex Lib. Regestor. ejusdem regis. Accedit translatio in vulgari idiomate saeculi XIV. In Archivo Publico omnia haec adservantur.

In dei nomine. Placuit michi comiti henrico et uxori mee Regis domni Alfonsi filie Tarasie uobis qui in Saurio estis maioribus et minoribus facere cartam firmitatis uobis et qui de uobis geniti fuerint morantibus in saurio de stabilitate et foro atque seruicio. In primis ut non faciatis nobis unquam[1] senaram, et de preda de fossato non detis nobis plusquam quintam partem et azaga duas partes uobis remaneant duas. Et de azaria nobis quintam partem uobis quatuor sine ulla alcaidaria. Siquis militum emerit uineam tributarii sit libera et si acceperit in coniungium uxorem tributarii omnem[2] hereditatem quam habuerit[3] sit libera. Et tributarius si potuerit esse miles habeat morem militum. Milites quot jugarios potuerint habere in sua hereditate quam habuerint intus saurio[4] et extra per uillas et municiones habeant illos liberos in suo seruicio et non introeat in eis rausum uel omicidium. Et si aliquis militum uenerit in senectute ut non possit militare quandiu uixerit sit in honore militum. Si miles obierit uxor que remanserit sit honorata uti[5] in diebus mariti sui nullusque eam uel filiam alicuius accipiat in coniugium sine uoluntate sua suorumque parentum. Saion[6] non eat domum alicuius sigillare. Sed si aliquis fecerit aliquid illicitum ueniat in concilium et iudicetur recte. Et si noluerit gratis recipere iudicium recipiat inuitus. Judices sint uobis ex naturalibus saurii[7] et sint positi sine offretione. Clerici saurii[8] habeant honorem militum in uineis et terris et domibus. Et si aliqui militum obierit equs et non potuerit emere alterum nos dabimus ei. Et si non dederimus stet honoratus donec posit habere unde emat. Pedites de ratione quam solebant dare de cibaria dent medietatem. De uino decimam partem et in lagaradiga almude sine offretione et iantar. De montaria non dent ulla[9] condaria ad alcaide neque de caro[10] neque de pelle neque de melle uel[11] cera. Nullus miles extraneus introeat[12] domum alicuius sine uoluntate domini sui. Si aliquis laborator habuerit iuicio-

In nome de deus. Plougo a mim Conde dom anrrique e a mha molher filha delRey Donnaffonso e de donna Tareyia a uos que sodes moradores en Soyre tambem aos moyores come os meores dar esta carta de firmidom a uos e os que de uos naçerem moradores que forem en Soyre de stabeleçimento e de foro e de seruiço. Outrosi nas primeyras cousas stabeleçemos que nunca ia mais de seara nem de cousa que aiades nem de rouba nem de lide nem de fossado, nem nunca nos dedes quinta parte daquilo que colherdes que laurardes per uosas maãos e daquilo guaanhardes naquele logar. E da azaga duas partes a uos fiquem e da azaria a nos dade a quinta parte e ffiquem a uos as quatro sem nenhuma alcaydarya. E stabeleçemos se alguum dos caualeyros comprar uinha dalguum que dê trebuto asi come rendeyro seia liure. E se se casar ou filhar casamento daquele trebutario toda aquela erdade seia liure que hi achar. E estabeleçemos se alguum tributario que dê renda quiser seer caualeyro ou poder seer aia o costume dos caualeyros se poder manteer caualaria. E estabeleçemos que os caualeiros que moram en soyre mandamos que quantos jugadeyros ou sergentes en sa erdade ou fora da uilla ou en sas erdades seiam liures e aiamnos liures en seu seruiço e nom entre en elles rouso nem omicidium. Esto quer dizer que nom seia nenhuum ousado a fazer antre elles rrouso nem matar homem. E se alguum caualleyro ueer a uelhiçe que nom possa caualgar en quanto uiuer seia en onrra de caualeyro. E se alguum caualeiro morrer a molher dele seia onrrada asi come en dias de seu marido. E estabeleçemos que se lhe alguem fezer força ou desonra que assi lha correga ou enmende pelo corpo e pelo auer como quando era casada. E estabeleçemos que nenhuum nom na filhe por molher nem sa filha sen sa voontade ou de seus parentes. E estabeleçemos que sayon nom uaa seielhar nem sarrar cassa de nenguum. E se alguum homem fezer alguma cousa nom conuenha-

N.º 1

1 nunquam
2 hominem
3 habuerint
4 in Saurio
5 ut
6 Sagion
7 Sauri
8 Sauri
9 ullam
10 carne
11 neque de
12 intret

N.º 2

1 nunquam
2 hominem
3 habuerint
6 Sagion
7 Sauri
8 Sauri
9 ullam
10 carne
11 neque de
12 intret

nem non faciat cum ea aliquod[13] fiscum[13]. Et si aliquis uestrum uoluerit seruire alio domino uel ire in alia terra habeat potestatem sue hereditatis habebendi[14] uendendi donandi. Sculcas omnes ponamus nos integras per totum annum et uos omnes arrotouas. Non detis uos de saurio in nostro[15] castello portaticum uel alcaualam ut cibariam custodibus muri. Nunquam dabimus saurium alicui per offretionem uel alcaualam. Facta firmitatis carta[16] mense junio Era m.ª c.ª xxxx.ª viii.ª Nos henricus et tarasia et posteritas nostra uobis qui saurio estis et progeniis uestris hoc scriptum roboramus. Et qui illum fregerit frangatur a deo. Gondisaluus[17] episcopus conf. Qui presentes fuerunt, Petrus corrigia. Pelagius suarii. Garsia ennekiz[18]. Egas[19] muniz. Suarius uenegas. Monio uenegas. Egas[20] spina. Gomeze[21] osoriz. In tempore pelaici Menendi uenegas. Gomeze[22] muniz. Fafile[23] luci. Pelagii pelagii. Egas[24] Gondesindi[24]. Et concilio de monte maior[25] et de saurio et scola commitis. Tellus presbiter notauit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de saurio istam cartam suprascriptam et istud forum quod Bisauus meus Comes domnus henricus uobis dedit et concessit. Et ut hoc meum factum firmissimum robur obtineat precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta apud Sanctaren Mense Decenbri[26] Era m.ª cc.ª l.ª v.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domni Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus[27] curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus iohannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Egidius ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz, Martinus petriz, Petrus petriz, testes.

Domnus Stephanus bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colinbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolameus Visensis Epis-

uel uenha ao concelho e julguese dereytamente pela justiça. E se de grado nom quiser reçeber o juizo que lhe derem façalho a justiça reçeber que se nom queyra. E mandamos que os juizes seiam uosos naturaaes e seiam postos sem ofreçom. Os clerigos de soyre aiam onrra dos caualeyros en vinhas e en essas terras e en sas cassas. E mandamos e estabeleçemos que se alguuns dos caualeyros morrer o caualo e for tam minguado assi que nom possa conprar outro nos lho daremos e se lho nom dermos estê todauia honrrado e en ssa honrra ataa que possa auer en que o conpre. E estabeleçemos que os peoes daquella raçom que soyam aa dar en seruiço nom dem mays ca a meyadade. E do vinho dem a deçima parte e do lagar dem huum almude sem ofreçom e sem jantar. Da montaria nom dem nem huma condiçom ao alcayde de carne nem de pelle nem de mel nem de çera. E estabeleçemos que nenhuum caualeyro estranho entre en cassa de nenguum a pousar nem filhar nenhuma cousa por força sem uoontade de seu dono. E se alguum laurador ouuer alguma cousa de seu nom faça a nenguum seruiço sem seu grado. E mandamos e estabeleçemos que se algum de nos *(sic)* quizer seruir alguum senhor ou hyr a alguma terra de seu mandado aja poder en vender a sa erdade ou dar ou doar. E nos ponhamos esculcas entregas per todo o anno conuem a saber o senhorio. E mandamos e estabeleçemos que todos moradores de Soyre nom dem guardas en nosso castello nem portagem nem alcauala nem de comer aos guardadores do Castello do Muro. E nos nunca daremos Soyre por offreçom nem por alcauala. Esta carta e esta firmidom foy feyta no mes de Junho Era m. e c. e xix *(sic)* annos. Nos Dom anrrique e Dona Tareyia e os que de nos ueherem confirmamus este scripto a uos que morades en Soyre e a todas uosas linhageens que de uos forem. E quem quer que o quebrantar quebrantado seia de deos. E esto diz o Bispo dom Gonçalo confirmando com o conde dom Anrriqui. Que presentes fforom, Pedro Correia, Paay soarez, Garçia negro, Egas nunez, Soeyro ueegas, Egas spinha, Moninho ueegas, Gomes ozoriz no tempô de dom Paayo e de Meen ueegas e de Gomez moniz fafile, Paay paayz, Egas gonçaluez. E o Conçelho de Soyre, e escola do Conde todos forom testemunhas desto, e Dom Steuão clerigo a notou.

Eu Rey Dom Affonso en senbra com mha molher a Reynha dona Orraca o mandey com nosos filhos infan-

N.º 1

13 forum
14 habendi
15 uestro
16 cartam
17 Gunsaluus
18 eneguiz
19 Egeas
20 Egeas
21 Gomez
22 Gomez
23 Fafie
24 Egeas gundesendiz
25 maiore
26 Decembris

N.º 2

13 forum
14 habendi
15 uestro
16 cartam
17 Gunsaluus
18 eneguiz
19 Egeas
20 Egeas
21 Gomez
22 Gomez
23 Fafie
24 Egeas Gondesendiz
25 maiore
26 Decembris
27 *deest*

copus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port., Petrus Garsie, Joanninus, testes.

Gunsaluus Menendi[28] Cancellarius Curie[29], Laurencius[29] martini[29] scripsit[29].

N.° 1

28 menendiz
29 *desunt*

tes Dom Sancho e Dom Affonso e Dona Leonor outorgo e confirmo a todos morantes en Soyre esta carta de susso escripta e este foro o qual meu Genrro o Conde dom Amrrique a uos deu e outorgou e que este meu feyto que seia muy firme que seia afortelegado, e mays firme que pode seer outro. Esta carta mandey ffazer e fizya do meu seello do chunbo esguarneçer. Feyta esta carta en Santarem no mez de Dezenbro Era M.ª e L.ª V.ª *(sic)* anos e sobre de suso nomeados que esta carta fazer mandamos dos quaes escriptos ela confirmamos e en ella estes sinaaes fezemos. Dom Martim anes alferes delRey conf. —Dom Pere anes mayordomo da Corte conf. —Dom Lourenço soares conf. —Dom Joham fernandez conf. —Dom Gomez soarez conf. —Dom Egas Vaasquiz conf. —Dom Rodrigo meendiz conf. —Dom Ponço affonso conf. —Dom Lopo affonso conf. —Viçente meendiz test. —Martim perez test. —Pero perez test.

Que presentes forom, Dom Steuam Arçebispo de Bragaa conf. —O Bispo dom Martinho do Porto conf. —Dom Pedro Bispo de Coimbra conf. —Dom Soeyro bispo de Lixbooa conf. —Dom Soeyro bispo devora conf. —Dom Paayo Bispo de Lamego conf. —Dom Bertolameu Bispo de Viseu conf. —Dom Martinho bispo da Garda conf. —Martim paaez Cantor de Portugal test. —Pedro guarçia test. —Joham ninho, testemunhas, test. —Gonçalo meendez chançeler da corte. — Lourenço martiiz ha escreueu.

N.° 2

28 menendiz
29 *desunt*

THALAVARES

TAVARES

1114

An authenticum sit exemplar hujus foralis, *in Archivo Publico asservatum,* (G. 15, M. 13, N.° 9) *disputatur* (Ribeiro, Dissertaç. Chronolog., T. iv, P. i, pag. 157 —Herculano, Hist. de Portug., T. i, n.° vii *in fine). Plane vitiatum quidem est apographum in ipso Archivo inventum* (G. 15, M. 6, N.° 5) *ex quo lectiones variae, quae hic subjunguntur, desumptae sunt.*

Christus. In dei nomine ego comite anrricus et infans domna tharasia regis adeffonsi[1] filia regnantes in portugal et in stremadura colimbria viseo et sena. Et modo pobulant[2] in stremo illo castro nomine thalauares et inquirent bonos foros per ubi pobulent[3] illum. Et illo comite et illa infans pro remedio animarum suarum et parentum eorum uolunt facere kartam ad illos homines quos ibi[4] uoluerint pobulare[5]. Et de suis foribus per ubi ambulent et non exeant de illis pro tali actio que est illo castro inter mauros et christianos et uolent proinde[6] ingenuos esse et querent bonos foros prenominatos. In primo quomodo ex parte contra christianos per illam archanam et de alia parte per illum riuulum de thalauares et de alia parte per illum auiatum et de alia parte per illum flumen[7] de[7] mondeco.[7] De[7] foris[7] his[7] in[7] prim..[7] pobulent[7] castrum seruos et legitimos. Qui autem laborauerit[8] ibi cum uno

1 alfonsi
2 populant
3 populent
4 ubi
5 populare
6 primo
7 flumen sunt . . . . . et populent
8 laborauerint

boue det iii[9] .....[9] Qui autem miserit ii^{os} boues det iii^{es} quartarios. Et deinde quantos uoluerit mittat et non det plus iugada nisi de i^{o} boue aut de ii^{os}. De uino i^{o} puzale des quando abuerit v quinales. De lino i^{o} manulio des iiii^{or} in deante. De monte de peias uno lombo. De porco iiii^{or} costis[10]. De urso[11] una manu[12]. De morada de monte de colinos[13] de iii noctes in deante uno colino[14] de[14] apeiro[14]. De mel media canada de sancti iohannis usque[15] sancti michaelis. Et illo[16] colinio[16] de[16] sancti micahelis usque introitum. De iudicio infiado x quartarios medio a senior et medio a concilio. De feridas unus cum alius ille qui fuerit feridus[17] mittat ille alius in sua manu et det proinde v quartarios a senior. De homicidium L^{a} modios quomodo uicinum[18] a[18] uicinum et[19] fuerit iudex aut saion[20] .....[20]. De anaziador aprehendent illum quantum abuerit. De rausum[21] L^{a} modios quomodo uicinum a[22] uicinum. Si autem mala mulier fuerit meretrix et querimonia fecerit de aliquo homo[23] non pectet ibi nullam rem des iii^{es} uices[24] in[24] deante. Qui autem arrancauerit[25] armas in uilla perdat eas. Qui autem fuerit caualarium[26] et[26] .....[26] suum cauallum stet iii^{es}[27] .....[27] in suo foro. Homo qui uoluerit ire pro alia terra morare uendat suam hereditatem et det inde a senior medio bragal. Nullus[28] homo qui in uilla morauerit tanta uendat de sua hereditate qui fogueira non mate. Et[29] de[29] tota[29] ganantia[29] de[29] uilla[29] in[29] alia[29] parte[29] demidio[29] tantum[29] pectent[29] a[29] senior[29] ....[29] cum alios homines atque pignora non uadant a[30] concilium nisi in uestrum couctum. Et si fuerint[31] passados non duplent[32] illa fiaduria nec illa pignora. Qui autem uoluerit inrumpere nostra uilla aut nostro[33] caucto[33] quomodo pectet quingentos modios. Et si aliquis homo uenerit tam[34] propinquis quam[35] extraneis[35] .....[35] qui hunc factum nostrum inrumpere uoluerit in primis sit excomunicatus et anathematizatus et de sancta ecclesia separatus et cum iudas[36] traditore domini habeat participium in[37] eterna[37] dapnatione[37] et non parcat illi deus in diem iudicii amen. Facta kartula[38] firmitatis[38] notum die quo erit[39] .....das[39] marcii Era M.ª C.^{a} L.^{a} II.^{a} Ego Comes henricus[40] et tharasia infans in hanc kartulam quam nos iussimus fieri cum proprias mentes et manus nostras roboramus et hoc signum nostrum. Qui preses[41] fuerunt audierunt[42] et[42] uiderunt[42] et confirmauerunt id[43] sunt G.[44] raro[44] test. Gondisaluo[45] gotierriz[45] test. Monio uenegas test. Petro[46] pelaiz test. Suario menendiz test. Suario presbiter notauit.

Et hoc scriptum permaneat in perpetuum. Et hoc quod iussimus scribere ullus homo non sit[47] .....[47] infringere illud sed pro sola audacia permaneat excomunicatum. Et hoc nostrum factum semper sit firmum[48].

9 tres sesteyros
10 costas
11 uso
12 mão.
13 conelios
14 conelio dapeyro.
15 usque in
16 de illo conelio des
17 firiditus
18 uicinus ad
19 et si
20 saion c modios.
21 rauso
22 ad
23 homine
24 dies en
25 sacauerit
26 caualeyro et perdiderit
27 iii annos
28 Nullum
29 Et nos homines de talares demos nostris senioribus de cada fucaria iii iii bracales et singulos quartarios de centeno pro tali modo que seruicial nuli (?) damus et illis placuit et nobis. Et de fiaduria
30 ad
31 fuerit
32 duplet
33 nostrum coctum
34 tam de
35 quam de extraneis adqu̇e filiis
36 iuda
37 *desunt*
38 karta firmitudinis
39 erit iii.^{o} kalendas
40 anrricus
41 presentes
42 et uiderunt et audierunt
43 hi
44 Gundisaluus rarus
45 Gundissaluus guterriz
46 Petrus
47 sit ausus
48 firmum. Sudarius presbiter notuit.

VISÉO

VISEU

1123

Autographum ex tabulario Capituli sedis Visecensis, nunc in Archivo Publico asservatum.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego regina tarisia ildefonsi regis filia uidens et cognoscens fidelitatem et bonum seruicium in homines de uiseo. Placuit michi ut facerem illis firmitatis scripturam de bono foro et de bona consuetudine quod semper inter illos sit nullo me cogente sed ex propria mea uolumptate atque cum sana mente. In primis uos qui estis ciues milites istam consuetudinem firmiter dono et uobis usque in perpetuum concedo. Si aliquis uestrum mortuus fuerit et filium paruulum post se reliquerit teneat hereditatem suam in pace usque dum puer ipse crescat et apprehendat arma cum quibus domino terre seruiat. Si filium non habuerit uxor sua si bonam continentiam in uiduitate habuerit obtineat suam hereditatem etiam in pace. Et si aliquis miles iam in se-

nectutem deuenerit teneat suam hereditatem bene defensam in pace. In qualicumque uero parte in tota mea terra hereditates uestras habueritis, per unam solumodo miliciam illas defendatis ubi uos mea uox inuenerit. Et quantam hereditatem habueritis in illo arraualde uestram propriam plantatam uel de hominibus populatam illam semper defensam habeatis sine aliquo uicario. Clerici autem qui in ciuitate morauerint eodem modo habeant suas hereditates per suum clericatum sicut et milites per suam miliciam. Si aliquod malum ortum fuerit inter uos et per uos ipsos emendare potueritis emendate, et uicarius meus non transeat ad uos sed si nolueritis inter uos emendare tunc uicarius meus iudicet uos ad directum. Si aliquam uxorem ducere uoluerit aliquis nullam offrecionem reddat. Ipsi milites qui in uillas morant si aliquis illorum cauallum suum perdiderit non demandent illum usque in plenum annum. Conpleto anno si cauallum non habuerit det sua iugada. Et illos iugarios qui uenerint populare meam terram ueniant ad forum de iugada noua. Super hec omnia quantos bonos foros ueteros habuistis usque in istum tempus eciam ex hac die illos firmiter habeatis uos et omnis posteritas uestra. Et mercatores mei qui morauerint in uiseo dent suum censum et illis nullam iniuriam faciant. Totum autem quod superius resonat ego regina tarisia concedo et concessum semper esse firmiter mando. Quisquis uero ex mea proienie filius uel nepos tam de meis propinquis quam de extraneis hanc firmitudinem irrumpere uoluerit non ei sit licitum sed pro sola temptacione quandiu in malo perseuerauerit excomunicatus permaneat et a liminibus atque consortio sancte dei ecclesie deiectus existat, insuper cum iuda proditore in profundum penas perpetim lugeat. Facta est firmitatis scriptura mense magii Era M. C. LX.ª I.ª

PORTUGALENSIS BURGUS

PORTO

1123

Apographum saeculi XIII ex tabulario monasterii de Arouca, *nunc in Archivo Publico asservatum. Accedunt lectiones variae ex Lib.* I *Regestor. Alphonsi IV.*

Christus.[1] In nomine sancte et indiuidue[2] trinitatis patris et filii et spiritus sancti, que firmiter fieri uolumus per litteras et scripta confirmamus. Quapropter Ego Hugo dei gratia licet indignus Portugalensis episcopus per huius scripture firmitatem tam presentibus quam futuris notum fieri uolo quod hominibus in portugalensi burgo abitantibus uel qui ad abitandum uenerit, dono et concedo cum consensu clericorum nostrorum et consilio proborum uirorum tales et tam bonos foros quales[3] habent in sancto facundo. Id est ut in die cena domini reddat unusquisque de unaquaque domo unum solidum. Et qui uoluerit domum in burgo facere dabit ei maiorinus uille locum et accipiat inde unum solidum. Et qui uoluerit domum suam uendere uendat cuicunque burgensi uoluerit cum consilio et licencia Episcopi uel maiorini sui. Et si aliquis fuerit oppressus aliqua graui necessitate et uoluerit exire de burgo cum pace Episcopi et maiorini sui habeat in potestate uendere domum suam uel dare. Et si Episcopus conparare uoluerit uel eius maiorinus habeat[4] pro precio quod homines uille laudarent. Maiorinus uero non pignoret aliquem burgensem in domum suam quandiu extra domum poterit inuenire quod pignoret nec ingrediatur ad pignorandum alicuius domum sine duobus aut tribus ipsius uille bonis hominibus. Et ipsi eant cum eo. Si aliter intrauerit quicquid de domo extraxerit uiolenter duplet et careat maiorinitate sua. Quicumque panem ad istam uillam adduxerit ad uendendum nullum portaticum inde det. Et mensura panis sit una per quam uendatur et conparetur per totam uillam. Et de uino similiter sed de uino accipiatur portaticum sicut forum est. Et qui per aliam mensuram falsam uendiderit uel conparauerit V° solidos soluat. Et de sale similiter per unam[5] mensuram[5] uendatur sicut de uino conparetur. De omnibus calumpniis decimam pars reddatur nisi fuerit raussum aut homicidium et maiorinum. Qui uendiderit kaballum[6] det[6] unum[6] solidum. De equa VI denarios. De asino IIII denarios. Et[7] de[7] boue II denarios. Et de porco I denarium. Et[8] de[8] carnario una menalia. Et siquis extraneus mactauerit uakam aut porcum[9] reddat inde lonbos[10]. Si aliquis aduena uendiderit II^{os} bragalles pro uicta *(sic)* non det portaticum. De trosello unum solidum. De una raposa I° denario. De una duzena[11] II denarios. De uno corio I° denario. De una saia I° denario. De una capa II^{os} denarios. De uno manto II denarios. De una corda de panno II denarios. De uno capud de fustam II denarios. Quicumque extra murum ui-

1 *deest*
2 inuidue
3 qua
4 babeat prius
5 una menssura
6 cauallum I°
7 De
8 De
9 porco
10 lunbos.
11 ducena

neam plantauerit per illa loca que maiorinus dederit det inde quartam partem de uino ad cellarium sedis portugalensis. De quanto laborauerit in uinea postquam plantata fuerit non inde[12] det[12] nisi x.ªᵐ pro anima sua donec uinea det uinum. Et quicumque ruperit rutela per illos montes aut per ualles det quartam partem et habeat in perpetuum. Et quicumque portaticum celauerit incurrat inimiciciam[13] Episcopi et duplet illud. De euicione onerata II denarios. De pedone I denarium. Hanc autem kartulam facimus ut deus omnipotens concedat domine nostre Regine Tarasie remissionem omnium peccatorum suorum et det ei uitam eternam et suis parentibus et amicis et nobiscum faciat misericordia amen. Quicumque ergo hanc nostre constitucionis kartam scienter destruxerit et post IIIᵉˢ amoniciones satisfacere neglexerit in primis ira dei incurrat et cum iuda traditore participacionem habeat, et quod temptauerit euanescat et kartula sit semper firma. Homines[14] eiusdem[14] uille[14] sint[14] semper[14] obediens[14] Sedi[14] et[14] Episcopo[14] et[14] Capitulo[14] tanquam[14] domius[14]. Facta autem kartula V.ⁱ[15] Qdt[15] IIᵉ idus Julii Era M.ª C.ª LX.ª I.ª Ego Hugo Portugalensis Episcopus roboro et confirmo. Ego Petrus[16] Port.[16] Episcopus[16] II.ᵘˢ[16] hanc kartam roboro et confirmo. Ego iohanes[17] Port.[17] Episcopus[17] hanc cartam roboro et confirmo. Ego Petrus Port.[18] Episcopus[18] III.ᵘˢ[18] hanc kartam roboro et confirmo. Ego Petrus Port.[19] Episcopus I.ᵘˢ[20] hanc kartam roboro et confirmo. Qui uiderunt et presentes[21] fuerunt, Dom ifardo[22] test. Vermudo test. Pelagius test. Gundisaluus test. —Rodericus presbiter notuit.

12 det inde
13 inimicicia
14 *desunt*
15 et dedit
16 Johannes Portugalensis Episcopus
17 Petrus Portugalensis Episcopus I.ᵘˢ
18 Portugalensis Episcopus II.ᵘˢ
19 Portugalensis
20 III.ᵘˢ
21 preses
22 tifardo

CERNANCELHI

CERNANCELHE

1124

Forale *hoc primitus municipio* Cernancelhe *concessum, datum fuit postea a rege Dionisio, ut videtur, municipiis* Longroiva *et* Muxagata. *Liber Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. nobis textum suppeditavit. Accesserunt lectiones variae ex Lib. Regestor. Alphonsi II, et ex apographo authentico ad* Muxagata *attinente, quod nunc in Archivo Publico invenitur.*

In nomine patris et filiis[1] et spiritus sancti amen. Ego Egas gundesendiz[2] una cum filiis meis et filias et ego supranominato[3] Johanne uenegas. Placuit nobis pro bona pacis et uoluntas ut[4] faceremus[4] a uobis homines de Cernonceli[5] cartam[5] qui hedificare et habitare uoluerit[6], et illa qualiter faciant unusquisque de illis. Et hoc est foro. Homo qui unius bouis quam multis det I quartarium sedeat inde I talega de tritico et III de secunda per medida de concilio. Et quando habuerit de sua uinea vᵉ quinalles de uino det I puzal[7] et nunquam[8] plus. De lino et de legumina nichil. Et de monte de sancto Michael usque introitu des III dies det I conilio. De sogeira nichil[9]. De[9] introitu[9] usque ad sancti Michaelis nichil. De peia II costas de porco et[10] de[10] alio uenato I lumbo. De introitu usque in pascha nichil. De lancea et de fossa nichil. Qui fecerit homicidium L modios medietate a seniore et alia medietate accipiat concilio et dent ad suos parentes de illo mortuo[11], et ille homo qui homicidium fecerit[12] et fugierit stet sua mulier cum sua medietate[13] salua. Et illa parte de suo marito apprehendant[14] illam et aprecient[15] illo habere in[16] ipsos[16] L modios. Et quale ora quesierit uenire et pectare uoluerit recipiat illo habere quod in primis tollent illi et conpleat suum homicidium. Et de rauso similiter. De furto pro Iᵒ VIIII, a seniore de furto IIIᵒʳ partes a seniore de uilla II partes a concilio II partes ad iudicem I. Qui contra uicinum suum facere

N.º 1

1 filii
2 gondesendiz
6 uoluerint
13 mediatate

N.º 2

1 filii
2 gondisendiz
3 supranominate
4 facerimus
5 Cernançelhi karta
6 uoluerint
7 puçal
8 non
9 nichil det. Intro introito
10 et
11 morto
12 fecit
13 mediate
14 apprendant
15 apreciant
16 ipsos

uoluerit proua et uincerit illum illo qui cader pectet i bragal. Si iam in campo uenerint[17] et eam non fecerint[18] pectet medio bragal. De menbrum de homine siue de mulier, de auricula xv modios, de nares l modios, de i occulo l modios uel de ii occullos c modios. Siue de una manu l modios siue de ii[19] c modios. De uno dente v modios. De digito polegar x modios et[20] de[20] aliis digitis v modios per unum similiter. De pedibus medietate a palacio et mediatate ad illum uulneratum uel ad suos parentes. Qui apprehenderit[21] arma aliqua cum ferro intus in uilla contra suum[22] uicinum perdat illa arma. Si autem percusserit eum l modios media pars[23] a[23] senior[23] et[23] media[23] ad[23] uulnerato[23]. De fora parte de ganantia de mauro[24] de cauallo siue de latrone de illas tegas contra nos media parte a senior et media ad quem si o aflar, de fugido[25] de[25] mauro[25] brauo in toto loco a senior sua quinta de[26] alia[26] rauba[26] nichil. Fiaduria de alia parte media parte[27] ad[27] senior et media pars[28] a concilio. Si autem defenderit iudice et si non nichil. Si autem uicinum contra uicinum suum cum apellido uenerit a sua casa idem[29] cum[29] tres et intus intrauerit per mala mente lx modios media pars[30] a senior et media pars[31] ad illum hominem[32] quem[32] fuerit. De ecclesia derota[33] cl.ª modios et quando fuerit dedicata ccc modios media pars ad ecclesiam et media ad[34] senior. Qui posuerit luto aut ceciderit super faciem hominis[35] aut super os aut mulier pectet[36] lx modios media pars a senior et media ad illos iniustados. Mulier qui uiro habuerit cum benedictiones[37] et fugierit cum alio stet suo marido cum toto suo habere sano et parte de illa media ad[38] suo marido et media a senior. Si autem benedictiones[39] non habuerit et fugierit cum alio[40] similiter. Et caualeiro deffendat suo portadigo cum quei[41] mercar. Miles i.[42] caballario qui comparauerit hereditatem[43] de[43] pedone[43] habeat illam[44] saluam[44]. Et pedones qui de caballario comparauerint misceant cum sua et dent inde suam iugadam. Caualeiro ad quem suum caballum mortuum fuerit aut perdiderit excusarent illum usque ad tres annos. Caualeiro qui migratus fuerit stet sua mulier ornata a foro de caualeiro usque prendat maritum si illa[45] non[45] fuerit[45] mal uezada. Homo qui habuerit equa cum suas armas de caballario faciat[46] quomodo caballario. Et si unus ex nobis[47] miserit alius homo in sua casa et dederit illi de sua hereditate ad laborandum defendat illum[48]. Qui autem habuerit iumentum aut equa aut asinum non aprehendant[49] illi sine suo grado pro ad nullam partem. Qui migratus fuerit et semen non habuerit det totum suum habere pro sua anima et ad suos parentes. Qui habuerit filiam donet illam ad[50] nuptiis[50] quoqumque[50] uoluerit et nichil det ad palacium. Caballario qui migratus fuerit et filios habuerit surgat[51] inde unum[52] et defendat allios. Qui percusserit intus in uilla uel ante iudice suo uicino pro i ferida xii flagellas medias ad palacio et medias a quen as merecer. Et de fora de uilla pro i.ª duas in camisia. Et contra uestros inimicos ibimus uobiscum et non ad aliam partem. Qui miserit litem aut[53] trabalio inter nos uel cum seniorem et non[54] potuerimus[54] illum[54] emendare[54] eiciamus illum fora cum toto suo habere. Et si fuerit traditor de concilio aut de[55] seniore[55] perdat suo habere et eiciamus illum fora media pars[56] ad[56] seniorem[56] et media ad[57] quem fuerit traditor. Et homo qui ibi fuerit iam uno anno et inde exire uoluerit uendat aut donet sua[58] hereditate ad quem uoluerit ad uicino. Et unum seniorem habeamus. Judicem aut sagione de nostra uilla quale posuerit concilio, et alcaide quem uos uolueritis, et judice habeat decima de ganancia et quale hora uoluerit exire[59] exeat[59] sine pe-

N.º 1

38 a
43 hereditate de pedon
44 illa salua.
46 fiat
56 pars ad senior

N.º 2

17 uenerit
18 fecerit
19 duas manus
20 et
21 apprenderit
22 suo
23 partes a seniore et mediam ad uulneratum.
24 mouro
25 fugidio de mouro
26 et alia rouba
27 partes a
28 partes
29 dem com
30 partes
31 parte
32 homine que
33 rota
34 a
35 hominem
36 peite
37 bededictionis
39 benedictionis
40 alia
41 quem
42 idem
43 hereditate ou de pedom
44 illa salua.
45 non fuerit illam
46 fiat
47 uobis
48 illam.
49 apprendat
50 aut nuptus cum quo
51 surgar
52 uno
53 uel
54 potuimus inmendare
55 seniorem
56 partes a senior
57 a
58 ad sua
59 exeat

cto. Si uicinum contra suum uicinum rixa habuerit et amiciciam fecerit nichil dent ad palacium. Et tota fiadoria sit[60] de uno bragale. Et nullus homo intret in domo nostra[61] sine nostro grado. Et ille alcaide quem uos amardes et[62] quesieritis ponite illum. Et si unus de nobis de sua hereditate dederit in testamentum pro remedium anime sue sedeat defensa. Et nullus homo non uadat pignorare alium hominem ad[63] sua casa sed demandent[64] pro illo et ueniat ad[65] concilio et faciat directum. Si autem non uoluerit facere directum pignorent illum et si non fuerit cum sagione pecte I bragal. Et illos baesteiros[66] qui nobiscum fuerint habeant foro de caballario. Et homo qui de foris uenit et suo boue ad laborandum dederit det sua iugada et uadat pagado. Qui aprehenderit[67] equm[67] alienum[67] aut bouem iungerit si fuerit bonus homo accipiat[68] XX[68] fagellas medias ad palacium et medias ad seniorem de iumentum. Si fuerit mancipo X fagellas similiter. Qui bouem non habuerit non det iugada. Et ibimus in uestro apelido et in uestro adiutorio tres dies inter ire et uenire et non plus. Ferreiro que for morador desfaza[69] V[69] mallios pro illo anno. Oleiro de tres cozeduras det II ollas I grande et alia parua. Conqueiro pro illo anno inter concas[70] et uasos XII. Illos piliteiros inter duos uno manto de foro et det[71] illis uita et non plus. Piscatore qui se gubernat in ipso roget illum iudice et det illi pane et uino que maneat illuc[72] II noctes ad illo[73] riuulo et non plus. Zapatero[74] qui se gubernat in ipso det ad palatio pro illo[75] anno medio bragal et non plus. Hominem de fora parte que[76] esposar mulier de caualeiro[77] in uilla et leuauerit eam ad suam terram det[78] ad palatio I morabitinum[79]. Et si in uilla[80] morauerit nichil. Hominem de fora parte qui sposauerit mulier de pedone erdador in uilla et leuauerit eam ad suam terram det ad palatio medio morabitinum. Et si morauerit in uilla nichil et si non fuerit herdador nichil. Clerici erdadores tam de ecclesiastico quam de laicale habeant illas firmiter omnibus diebus uite illorum et omnis posteritas eorum cunctis temporibus seculorum defensas in saluo. Et si homo fuerit a pallear io alieno aut mulier aut mancipum aut almuina aut uinea aut palos derotos pectet pro uno VIIII et I[81] bragal[81] medio ad[82] palacio et medio ad illum quem fuerit. Homo qui leuauerit alium[83] iumentum aut equm[84] aut alium ganatum et si homo de domum aut mulier aut mancipum exierit et ad tollendum uenerit pectet I bragal medium[85] ad palacium[86] et medium[87] ad illum[88] quem fuerit. Suis terminis per illam[89] aquam[89] de[89] tega[89] et per illam aquam de[90] aradros[90] et per illam aquam de acetores[91] usque in fontem de paules. Et nullus[92] senior qui[93] uoluerit[93] uos[93] sacare[93] de[93] ipsis[93] foris[93] sit[93] excomunicatus[93] et[93] a[93] fide[93] christi separatus[94] et non habeat portionem nisi cum iuda[95] traditore. Facta carta de foris[96] notum quod est VII° kalendas Nouembris Era M.ª[97] C.ª[97] LX.ª[97] II.ª[97] Ego Egas gundesendiz[98] una cum filiis meis et filiabus[99] et ego iam predictus Johannes uenegas hanc[100] cartam[100] nostris[100] manibus[100] roboramus. Regnante in portugal infante[101] Tharasia, Colimbriensi[102] episcopo[102] Gunsaluo, alcaide qui populauit[103] filius[103] et[103] nepos[103] eius[103] senper habeant[104] honorem[104]. Gunsaluus[104] test. Petrus test. Pelagius[105] test.[105]

N.° 1

72 illo
87 medio
98 gondesendiz

N.° 2

60 de vno sit
61 nostro
62 et que
63 a
64 demandant
65 a
66 beesteros
67 apprenderit equam alienam
68 aut accipiat xc
69 desfaça cinque
70 cuncas
71 de
72 illo
73 illos
74 Çapatario
75 uno
76 qui
77 caualario
78 de
79 marauidi.
80 uillam
81 uno bragalle
82 a
83 aliam
84 equam
85 medio
86 palacio
87 medio
88 ille
89 illa aqua de teia
90 darodos
91 açatores
92 nullo
93 que ipsos foros quesierit uobis sacare sedeat excomunicato et ad fidem
94 separato
95 judas
96 foros
97 Millessima C. LX. et dous.
98 gondisendiz
99 filias
100 in hanc karta manibus nostris
101 infantem
102 quanliendienssis et Stephano
103 pobro filio et neto
104 teneat honor. Gundissaluo
105 Palagio.

Ego Alfonsus II.[us] dei gratia Port.[105] Rex una[106] cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno[107] Fernando[107] et domna Alionor[108] roboro et confirmo uobis habitatoribus de Cernonceli[109] cartam illam quam Egas gundesendiz[110] cum filiis et filiabus suis uobis fecit cuius carte[111] tenor in hac[112] pagina uerbo ad uerbum continetur[113] et concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut concessio et confirmacio mea maius robur obtineant et ut uos per uestram cartam et per uestrum forum semper sitis iudicati[114], et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare precepi[115] fieri istam cartam et meo sigillo plumbeo communiri, que fuit facta apud Pinel[116] mense februario Era M.ª[117] CC.ª[117] L.ª[117] VIII.ª[117]. Ego Rex domnus alfonsus et Regina uxor mea et filii[118] nostri[118] supranominati[118] qui hanc cartam confirmationis fieri precepimus coram[119] subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa apponi fecimus +++++++. Qui affuerunt, Domnus[120] Mar.[120] iohannis signifer regis conf. Domnus Pe. iohannis maiordomus curie conf. Domnus G. menendiz conf. Domnus L. suarii conf. Domnus E. ualasquiz conf. Domnus[121] Gar.[121] menendi[121] conf.[121] Domnus[121] Rodericus[121] menendiz[121] conf.[121] Domnus Pe. garsie conf. Domnus Pon.[122] alfonsi conf. Domnus Lo. alfonsi conf. Domnus S. Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port.[123] episcopus conf. Domnus Pe. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus[124] S.[124] Elborensis[124] episcopus[124] conf.[124] Domnus P. Lamecensis episcopus conf. Domnus B. Visensis episcopus conf. Domnus M. Egitaniensis episcopus conf. Magister P. Cantor Port. test. Petrus garsie test. Petrus petri test. Martinus[125] petri[125] test. V. menendiz test. Johanninus test. Gunsaluus[126] menendiz[126] Cancellarius[126]. Dominicus petri scripsit.

N.º 2

105 portugal.
106 et vna
107 domnum Fernandum
108 Leonor
109 Cernancelhi
110 gondisendiz
111 karta
112 hanc
113 continentur
114 iudicatis
115 precepti
116 Pinhel
117 Millessima CC.ª L.ª et octaua.
118 filiis meis supranominatis
119 quorum
120 Dominicus Martinus
121 *desunt*
122 Petrus
123 Portugalensis
124 *deest*
125 Petrus petrus
126 *deest*

PONTE

PONTE DE LIMA

1125

Textum hujus foralis *hausimus ex apographo incluso in charta confirmationis ejusdem* foralis *ab Alphonso II concessa. Adduntur lectiones variae ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbric. et ex Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In dei nomine et indiuidue trinitatis. Ego Regina domna[1] Tharasia[1] Aldefonsi[1] Regis[1] .....[1] domino salutem. Placuit mihi[2] ut faciam uillam supranominato loco[3] Ponte, cautum et decretum facio et[4] firmissime roboro ut deinceps amodu[5] quod erit[6] IIII.to nonas Martii Era M.ª[7] C.ª[7] ....[7] facio cautum ad ipsos homines qui ibi habitare uoluerint. Et ipsum terminum parte per foz[8] de Toruela et inde per inter uillam Sedin et domem et inde per petram rodadam et postea[9] ......stro[9] doaia[9] et descende in portela de Archa et fer a Miranceli et inde ad

N.º 1

1 T.ª Adefonsi Regis filia in
2 *deest*
3 *deest*
4 *deest*
5 amodo
6 est
7 M.ª C.ª LX.ª III.ª Ego Regina
8 terminum
9 postea ascende ad castro de Achaia

N.º 2

1 T.ª Adefonsi Regis filia in
2 *deest*
3 *deest*
4 *deest*
5 amodo
6 est
7 M.ª C.ª LX.ª III.ª Ego Regina
8 terminum
9 postea ascende ad castro de Achaia

Limia. Et si nullus homo uenerit qui hoc factum meum frangere temptauerit pariat sex mille solidos et illos[10] ....ores[10] supranominata uilla. Qui fora de suo cauto cauto[11] malefecerit pariat quingentos solidos. Et si nullus homo qui fora terminum suum calumpniam fecerit et ibi represatus non fuerit sit liber. Et homines qui de cunctis terris uenerint ad feiram et ad illos malefecerit tam eundo quam redeundo pariat LX.ª solidos. Et qui ibi habitauerint in ipsa uilla per singulos annos reddant singulos solidos de suas casas, et suas cortinas sine ratione habeant. Et qui in hac uilla habitauerit suas hereditates quas fora terminum habuerint sedeant cautatas. Et de quanto laborauerint in terras ruptas dent terciam et de non ruptis[12] quintam. Ego Regina Tharasia et filius meus Alfonsus Rex in hac carta manus nostras roborauimus. Testes[13], Comes Fernandus conf. Comes Gomizoni[14] conf. Pelagius ualasquiz curie dapifer conf. sub manu Regine dominante ripa limia[15]. Sesnandus ramiriz conf. et alii multi bene[16] natorum[16] hominum. Archiepiscopus Pelagius in Bracara. Petrus notuit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna[17] ....[17] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo firmiter uniuersis[18] populatoribus de Ponte istud forum et istam cartam quam eis[19] dedit[19] ....[19] domna Tharasia. Et ut ista[20] carta[20] firmius robur optineat[21] icirco eam communiri feci sigillo meo plumbeo. Et fuit facta apud Vimaranes mense August.[22] ....[22] Rex domnus Alfonsus et uxor mea Regina domna Vrraca et filii nostri infantes[23] domnus[23] Sancius[23] et[23] domnus[23] Alfonsus[23] et[23] domna[23] Alionor[23] hanc cartam propriis manibus roborauimus[24] ....[24] fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domni Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suariz[25] conf. —Domnus Gomecius suariz[26] conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz[27] conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi[28] —Domnus Lopus Alfonsi[29] —Vincencius menendiz, Petrus petriz[30], Martinus[31] petriz[31] testes.

Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis[32] episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius[33], Petrus[34] garsie[34], Johannes[34] petriz[34] testes[34].

·Rex Alfonsus —Regina domna Urraca —Infans domna Alionor —Infans domnus Alfonsus —Infans domnus Sancius.·

Gunsaluus menendiz cancellarius[35] —Fern.......[36]

N.º 1

10 illos habitatores
11 *deest*
12 ruptas
13 *deest*
14 Gomezoni
15 limie.
16 bonorum
17 domna Vrraca et filiis nostris
18 uobis
19 uobis dedit auia mea Regina
20 carta ista
21 obtineat
22 Augusto Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos
23 *desunt*
24 roborauimus et in ea hec signa
25 suarii
26 suarii
28 alfonsi conf.
29 alfonsi conf.
30 petri
31 *deest*
32 Elborensis
33 Pelagius cantor Port. test.
34 *desunt*
35 cancellarius curie conf.
36 *deest*

N.º 2

10 illos habitatores
11 *deest*
14 Gomezoni
15 limie
16 bonorum
17 domna Vrraca et filiis nostris
18 uobis
19 uobis dedit auia mea Regina
20 carta ista
21 obtineat
22 Augusto Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos
24 roborauimus et in ea hec signa
25 suarii
26 suarii
27 fernandi
28 alfonsi conf.
29 alfonsi conf.
30 petri
31 *deest*
32 Elborensis
33 Pelagius cantor Port. test.
34 *desunt*
35 cancellarius curie conf.
36 *deest*

** *Intus in circulo* (Rodado) *haec nomina leguntur. In aliis exemplaribus desunt.*

FERREIRA

FERREIRA D'AVES

1114—1128

In Publico Archivo duo manent foralia *oppidi* Ferreira *dicti; unum Tharesiae reginae nomine datum, quod nunc in lucem hîc edimus : alterum a Galdino Pelagio* (Gualdim Paes), *Templariorum equitum ordinis magistro, anno* 1156 *concessum, quod similiter deinde edendum. Primum ad* Ferreira d'Aves *in diocesi Visensi; hoc autem ad alterum oppidum, item* Ferreira *vocatum, in Conimbricensi situm spectat.* (Figueired., Nova Malta, T. i, pag. 50.) *Illud diploma plane apocryphum Joannes Petrus Riberius* (Dissertaç. Chronolog., T. i, pag. 165) *insinuat : non ita gravibus tamen argumentis sententia haec adstructa, ut sine examine et cautela admittenda videatur. Primum argumentum, ab aetatis vel anni, in quo scriptum fuit, errore desumptum, minime apocryphum hoc arguit diploma, cum non pauca sint similibus faedata mendis, quorum genuinitatem nemo inficiari ausus est. Secundum pariter, litterarum scilicet, quibus scriptum gallicis dictis, forma; cum tunc temporis, Tharesiae nempe reginae, semigothicis litteris utebatur, adeo infirmum est, ut ipse Riberius documenta alia gallicis litteris per illud temporis, eadem vivente regina, scripta referat authentica. Tertium hujus sententiae fundamentum, quod in illo diplomate Alphonsi Henrici infantis nomen ommissum fuerit, non prae aliis gravius est; extant enim documenta authentica ab eadem regina subsignata, filii itidemque nomine, et subscriptione carentia. Impugnatur tandem hoc diploma ex eo, quod verba quaedam ibi, litteraeque numerales, quae tempus, suamque aetatem indicarent, rasuris deleta, et aliter, quam scripta, versa, commutataque fuerint : sed hoc contrariam favet sententiam; falsarii enim non apocrypha, sed genuina documenta vitiant, et invertunt : aetatis praeterea inductus a falsario error nullam praebere potest materiam contra diplomatis genuinitatem ab inverso suo ibi tempore argumentandi. Nos contra ipsa hujus documenti facies, loquendi genus, usitatae tunc formulae, scribendique methodus in aliam ducunt sententiam; verumque et genuinum, etsi manifeste vitiatum, credimus. Sententias, et verba ibi a falsario ignotam ob causam corrupta, litteris, quae italicae dicuntur, notabimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Regina domna Tarasia filia adefonsi *regis filia (sic).* Placuit mihi ut facerem ad uobis homines de ferreira foro que semper habeatis et non exeatis de illo nec uos nec semini uestro qui pop*ulatis intus et foris.* Qui laborauerit cum uno boue des iii^es^ S. et cum duos iii^es^ quartarios terciados per ipsa medida de Linares et plus boues miserit non dones plus. De uino quandoque habuerit v quinales dones inde uno puzale et nec ante nec postea non des plus. Et de lino alio sic. Et de fiadoria que infiarent infient illa in x quartarios. Et super quem ceciderit ipsa calumnia des x quartarios medios ad senior et medios ad concilium. Et iudicent eos iudice de uilla cum v homines bonos a directo. Venato qui mortuo fuerit in peia aut in baraza uno lombo. De porco iiii costas, de urso una manu. Et de iii noctes in denante ad apeiro 1º conelio, et de mel de morada de monte medio alkeire des sancti iohannis usque ad sancti michaelis de sesteiro in denante et illo conelio de sancti michaelis usque ad introitum. Et si aliquis cum aliquo percusserit se et feridas abuerit unus, intret in manu sua et faciat alias tales, et non habeat ibi seniore alia calumpnia sed pro eo laxent medias de ipsas feridas. Si aliquis homo aprehenderit armas in uilla contra uicinum suum perdat eas. Qui fuerit caualeiro et perdiderit suum kauallum stet in suo foro usque iii^es^ annos. Et de tota ganantia de uilla infiada media parte ad concilium. Et homo qui quesierit ire pro ad alia terra uendat sua hereditate et des inde medio bragale ad senior terre. Et illo iudice aprehendat de toto iudicato sua x.^a^ et quando quesierit exire exeat et stes saluo uno anno. Homicidium aut rauxo qui fecerit pectet l.^a^ modios quomodo uicino ad uicinum, et homo qui tornauerit se pro ad alia terra retro des iiii.^a^ de pam et de uino. Et si in denante fuerit habeat toto suo labore. Et homo qui laborauerit terras alienas de sua iugada ad senior de illas terras et respondeat ille senior de illas hereditates. Qui fuerit caualeiro et uoluerit ire ad alio seniore aut populare in denante stet sua hereditate salua et suos homines et quando fuerit in uilla faciat suum forum ubi euenerit uoce. Si aliquis homo aprehenderit mulier uidua et ipsa mulier habuerit filios de alio marito tenet ipsos filios cum suas hereditates et cum suo ganato usque dum fuerint tales qui laborent eas. Et si homo fuerit ad cercado pro aliquo appellido ubi totus fuerint et se sub-

traxerit ut non eas cum illos pectet x quartarios medio ad concilio. Et iii homines decimadores ad iurandum saluent homicidium. Homo aut mancipium qui habuerit mulier aut filia aliena et uenerit cum iracundia ante iii diem pectet illo rauxo. Si iii diem transierit non pectet ibi quicquam. Et hominem aut mulier de senior non intrent in almunia aliena. Et si aliquos ministeriales fuerint in uilla et sederint in casa de aliquo hominem respondeat ad illo in cuius casa sederit. Et si homo uenerit ad populandum et concilio dederint illi hereditates ruptas aut pro arrumpere des unum annum in denante habeat uendat aut faciat de illas quecumque uoluerit. Et si pedone comparauerit hereditate de caualeiro des inde iugada. Et si caualeiro de pedone defendat illa. Et si aliquis homo dederit de sua hereditate pro sua anima sedeat defensa. Et si aliquo homine uenerit in casa de uno homine et quando exierit ut uadat se et ganato alieno leuauerit et illo homine in cuius domo fuerit si inde fuerit calumpniatus salues se. Et coneleiro de linas qui non dederit iugada det uno conelio. Et si aliquis homo aut mulier aut pastore qui fuerit ad uinea ad almunia aut sepes alienas et inde senior de illas causas adduxerit eum ante iudice det uno bracale et sanet illo damno medio ad concilium. Et si aliquis homo cum ira fuerit ad casa aliena ad inrumpendum et illa inrumpit cum fortia et sine mandato LX modios. Et si fuerit solus et intrauerit quantum inde sacchauerit tantum pectet et x quartarios. Et si percusserit sagione pectet x quartarios. Et si aliquis homo mortuus fuerit non det sua mulier lutosa. Et homo qui aprehenderit aliqua mulier non det pro ea offrecione. Et nullus homo aut mulier non debet ire ad fisco neque intus ad aliquo labore. Et homo qui habuerit mulier ad benedictiones partent per medium quantumque habuerint siue in morte siue in uita. Et si aliquo homo furtauerit aliqua causa pectet pro uno noue. Et nullus homo qui exierit de uilla pro ad alia et alio homo in sua casa laxauerit faciat suo foro de iugada. Et iudice aut *sagione non inquiren*t nulla calumnia nisi quanta uenerit ad eos.

Hec mando et auctorgo. Et si aliquis homo uenerit *de progeniis meis in primis sit* excommunicatus et segregatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et hunc factum meum stet robore. Facta kartula notum die quo erit VIII.º *kalendas decembris Era M. C.* LXXIIII *(sic)*. Ego regina domna Tarasia manu mea roboro.

Ego Suarius ueniegas manu mea confirmo. —Monius ueniegas confirmo. —Garcia rodriguiz confirmo.

Pelagius notarius qui scripsit.

NOMAM

NUMÃO

1130

Textum hujus foralis *desumpsimus ex Libro Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. quamquam in Lib.* I *Regestor. Dionisii regis aliud ejusdem inveniatur exemplar, ex quo tantum lectiones varias hausimus. Antiquior est liber ille S. Crucis monasterii, nunc in Archivo Publico asservatus; et quidem credere licet codicem S. Crucis et librum Regestorum Alphonsi II* (M. 12 *Foral. Antiquor.* N.º 3) *eamdem materiam pene continentes, non solum synchronos sed ab eodem exscriptore exaratos esse. Correctior, auctior nitidiorque forma, praecellit tamen codex S. Crucis.* Forale *hoc in Libro Regestor. Alph. II desideratur.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei facimus cartam in ipsius nomine trinitatis. Ego Fernandus menendiz una cum filiis meis vobis hominibus de ciuitate Nomam cognomento Monforte qui ibi ibidem populatores estis per mandatum meum moram faciendi siue qui uenerit ad populandum facimus uobis cartam sicut et fecimus per scripturam et preceptum nostrum firmiter teneatis et ut habeatis forum bonum sicut habent alii homines cum melioribus foris. Et non detis mihi nec ad progeniem meam nec ad aliquem hominem pro homicidio nisi VII.ª appreciadura per manus de alcaldibus et de judice. Et nullum pactum nec aliquam calumpniam non intret ibi meus merinus[1] nisi iudex de uestro concilio. Et faciatis fossatum una pars et alie due partes stent in illa ciuitate. Et de illa una parte que non fuerit in fossato pectet x solidos. Et non faciatis fossatum nisi cum uestro seniore una uice in anno aut ibi uestra uoluntas fuerit. Et pedones non faciant fossatum nec clerici. Et non intret ibi nuncius nec manaria de nulloquoque homine per forum de Nomam. Et qui in termino de Nomam filiam alienam rapuerit extra suam uoluntatem pectet CCC solidos medios ad palacium et medios ad suos parentes et exeat homiziam. Et si aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia aut in concilio de sagione pregon ferido firidam fecerit ad suum uicinum pectet LX solidos ad concilium et VII.ª ad palacium per manum iudicis. Et furto quolibet sedeat integratum et VII.ª parciant cum palacio per medium per manum iudicis. Et si

1 meyrinus

domum edificauerit aut uineas aut suam hereditatem honorauerit et uno anno in illa sederit et postea ad aliam terram fuerit quomodo seruiat illa sua hereditas et ibi habitans fuerit, et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per forum de sua ciuitate. Et homo de Nomam qui habuerit iudicium uel iuncta cum hominibus de partibus de[2] ultra dorium habeant meiaydum ad portum moestre de parte aaquende. Et do uobis pro forum quod caualeiro de Nomam sit infanzone[3] de aliis terris tam in iuramento quam in iudicio pasent super illos cum duobus iuratoribus. Et pedones de Nomam passent super illos caualeiros uillanis de totis aliis terris tam in iuramento quam in iudicio cum duobus iuratoribus. Et homines qui de sua terra exierint cum inimicitate uel cum homicidio aut cum muliere rausada uel cum alia calumpnia quelibet sedeat nisi quod non ducat mulierem alienam et tornauerit se ad seniorem de Nomam sedeat solutus et defensus per forum de Nomam. Et siquis homo cum inimicitate aut cum pignore[4] uenerit in terminum de Nomam et ibi intratus fuerit nullus inimicus intret post illum neque tollat ei pignora nec[5] aliquod malum ei faciat. Et si ei aliquod istorum fecerit pectet ad dominum ciuitatis D solidos et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui hominem[6] de Nomam pignorauerit et illum ad directum in concilio non pecierit pectet ad seniorem de Nomam LX solidos. Et homines de Nomam qui descabalgar caballarium de alia terra pectet V solidos. Et qui hominem de Nomam miserit in presion pectet CCC solidos. Et si homo de Nomam pro qualibet fiaduria a medio anno de illa illum non demandauerit sit inde solutus. Et si mortuus fuerit uxor et filii eius sint liberi. Et homines de Nomam non soluant pignora pro seniore neque pro meirino qui uicinus non fuerit. Et caballarii et clerici et uidue de Nomam non dent pausadas nisi pedones per manum iudicis. Et homines de Nomam qui tenuerint alios homines in suis hereditatibus aut in suo solar et non fuerit ibi suus senior ueniat ad sinal de iudice et det fideiussorem ad uenidam de suo seniore et faciat quod mandauerit, et calumpniam qualibet faciat sedeat de suo seniore et VII.ª ad palacium, et non seruiat nisi ad suum dominum in cuius hereditate sederit. Et sua senara aut sua uinea de Fernando menendiz[7] tale pectum[8] habeat quale de illis populatoribus. Et qui uicinum mactauerit et ad suam casam fugerit qui post illum intrauerit et ibi illum matauerit pectet D solidos medietatem ad palacium et medietatem ad suos parentes. Et qui hominem currerit et in sua casa illum inclauserit cum lanceis aut cum petris quantos homines incluserit pro unoquoque homine pectet CCC solidos medietatem ad palacium et medietatem ad suos parentes. Et qui mulierem afforciauerit et illa uoces mittendo uenerit et ille cum XII non potuerit se saluare quomodo pectet CCC solidos medios ad palacium et medios ad suas gentes. Et qui mulierem alienam feriuerit pectet XXX solidos ad suum maritum et VIIª[9] ad palacium. Et homo de Nomam pro qualibet causa fiadores parar et ille fiador outorgar cum duobus hominibus et alius non querit colligere et super ipsum mactauerit nos totum concilium eamus ad illud[10] pectum[10]. Et illud plazium[11] de Fernando menendiz[12] habeat calumpniam et tota alia ciuitas unum forum habeat. Quia aliud palacium non habeat calumpniam. Et homo de Nomam qui fiador intrauerit et contemtorem non habuerit pectet V solidos. Et demandet suam uocem et forum de Nomam. Et de casa derota CCC solidos, et de suspecta de X solidos ariba feriat XII casas aredor et iurent los duos[13] de X solidis ad iusum iuret siue alter qualem inuenerit quod uicinus sedeat. Et homo de Nomam qui suos homines habuerit in suis hereditatibus aut sui uasalli fuerint et aliquis illum mactauerit suus senior colligat inde homicidium et VII.ª ad palacium. Et mulier que suum maritum laxauerit pectet CCC solidos et deserdet illam. Et si homo suam mulierem laxauerit pectet unum conilium ad iudicem. Et illa mulier que fiaduriam habuerit cum suo marito et in palacio se cedauerit aut in quale loco fuerit uadat suus maritus et prendat eam[14] sine nulla[15] calumpnia. Et si aliquis[16] quesierit reuelare illa mulier ad suum maritum quantas noctes illuc reuelauerit tantos CCC solidos pectet ad suum maritum et ad palacium. Et totus homo de Nomam qui ad alterum seniorem fuerit seruire et soldada perder sua mulier et sui filii sedeant uicini quomodo illi de tota ciuitate et non faciat illis nullus homo male. Et de omnibus mercatoribus qui fuerit[17] ad Nomam in cuius casa pausauerit de illo portadigo det duas partes ad palacium et aliam terciam ad dominum de casa. Et illi termini de Nomam incipiunt a dorio et inde per cimam de cestoias et ferit in rio malo et inde ad illa calcada et inde ad azinam de donon et fert[18] ad duas casas et inde ad portum de nouias in agada discurrente aqua in dorium et de fauce de agada discurrente Dorio usque in custodias. Et de illo montadigo prendat Fernandus menendiz duas partes et terciam partem prendant caballarii de Nomam qui cum illo fuerint montare. Et totus homo de Nomam qui hominem mactauerit in alia terra et gentes habuerint in Nomam non catent illum pro inimico. Et si pro inimico catarent suum uicinum exeant de illa ciuitate. Et si inimico dixerint quod non catent a suo uicino et postea alie gentes uenerint ad suam casam uel ad alias casas de suis amicis et in tradictione[19] suum

2 *deest*
3 infancone
4 pignora
5 neque
6 homines
7 menendi
8 pactum
9 VI.ª
10 illum pactum.
11 palazium
12 menendi
13 dous
14 eum
15 ulla
16 aliquis homo
17 fuerint
18 ferit
19 tradictionem

uicinum fecerit[20] occidere aut concilium dederit[21] et suspectum eum habuerit[22] qui suspectum eum habuerit[23] in suo corde cum altero. Et si non quesierit illum retar pectet III m. *(sic)* solidos medium ad palacium et medium ad suas gentes. Et totus homo de Nomam qui suum uicinum occiderit in ciuitate et de alia parte de illo poyo et de quomodo ferit ad illam portellam de doiro et de alia parte ad illos palacios antiquos usque in[24] alia carraria de sancto Johanne qui ibi hominem occiderit pectet III M. *(sic)* solidos medium ad suas gentes et medium ad palacium. Totus caballarius et peon de Nomam qui pignora adduxerit de alia terra et super plus dixerit quam adduxerit iuret siue altero quod plus non[25] aduxerit nisi quantum dederit et parciat se de illa. Et totus homo de Nomam qui arma tenuerit de suo seniore et mors illi uenerit alius senior qui postea fuerit non demandet illa arma nisi remaneant ad suos filios. Et istud[26] forum do uobis Ego Fernandus menendiz una cum filiis meis et nos habitatores de Nomam cum nostrum forum quod demus[27] ad seniorem singulos[28] octauas de ceuada et singulos denarios et duos panes et quintam que uenerit nobis de terra de mauris que sedeat collecta[29] per manus de judice et[30] ad iudicem in soldada XII solidos ad capud anni. Siquis uero hoc factum nostrum irrumpere uoluerit et istud forum infringere uoluerit tam rex quam Regina uel comes uel potestas aut qualibet persona tam ego quam filii mei uel progenies mea in primo sit excomunicatus et anathematizatus et a regno dei segregatus et non habeat portionem in regno dei nisi cum iuda traditore, et absorbeat eum terra sicut absorbuit Datam et abiron. Facta carta kalendas VII.º Julii Era M.ª C.ª LX.ª VIII.ª Ego Fernandus menendiz una cum filiis meis hanc cartam quam iussimus fieri manibus nostris roboramus in ipsis temporibus. Regnante Rege Alfonso in Legione et in tota strematura imperante portugal Infante domno Alfonso. Archiepiscopus in Bracara domnus Pelagius, potestas in Bragancia et in Lampazas[31] Fernando menendiz. Totus homo qui uicinus fuerit pro ulla calumpnia non respondeat que in Nomam fuerit non respondeat sine rancuroso.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo firmiter vobis populatoribus de Nomam istud forum et istam cartam quam Fernandus menendiz uobis fecit. Hoc autem concedo et confirmo per hanc cartam meo sigillo plumbeo communiri vt maius[32] robur obtineat firmitatis. Que fuit facta apud quintaelam mense octobris Era M.ª CC.ª LX.ª V.ª Et eam nos supranominati propriis manibus roborauimus et in ea hec signa fecimus ✝✝✝✝✝✝. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Mar.[33] Port. episcopus conf. Domnus Pe. Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pe. Lamecensis episcopus conf. Domnus Bar. Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. Domnus L. suarii conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Johannes fernandiz[34] conf. Domnus Fernandus fernandiz[35] conf. Domnus Rodericus menendiz[36] conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pe. Cantor Port. test. Vincencius menendiz conf. *(sic)* Petrus petri test. Gunsaluus menendiz cancellarius curie conf.

20 fecerint
21 dederint
22 habuerint
23 habuerint
24 ad
25 *deest*
26 illud
27 damus
28 singulas
29 collectam
30 *deest*
31 Limpazas
32 manus
33 Martinus
34 fernandi
35 fernandi
36 menendi

SENA

SEIA

1136

Apographum ex Libro Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. cum lectionibus variis ex Lib. Regestor. Alphonsi II desumptis.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Infans Ildefonsus Henrici[1] filius placuit mihi per bonam pacem ut facerem scriptum firmitudinis et stabilitatis quod firmum per infinita secula vos homines habitante in ciuitatem senam. Concedo quod habeatis consuetudines bonas meliores quod habuistis hucusque tam uos quam filii uestri et uestre omni progenie. In primiter concedo de foros de Sena, id est in primis pro ad seniore quod Sena tenuerit de iugo de boues modio de pane quartarium de tritico et quartarium centeno et II quartarios milio. Et decimam de uinum et de linum. Et de omicidio C modios. Et de calumpniam mediam partem et iudicarent illam IIIIor homines cum suo alcaide aut iudice, et ille homo qui illa calum-

1 henricius

pnia fecerit non pignorent illum usque ueniat ad concilium et si ad concilium uenerit et directum noluerit facere pignorent illum et non raupa[2] de suo lecto. Et totas suas quintas de azarias totos suos portaticos de cauallo que uenerit de alia terra et uenderent illum in Sena lenzo in portatico. Et de equa I bragal et de asino medium bragal, et de boue medium bragal, et de uaca II cubitos. Et de mauro qui exierit pro merce III morabitinos. Et de mauro qui exierit de catiuo non det nullam causam. Et homines qui fuerint ad conilios des IIII^or noctes in denante II conelios cum suis pellibus. Et qui fuerit pro melle I canada. Et in alia uice I libra cerea. Et monteiros qui fuerint pro pelles de bestiis adducant illas ad concilium et uendant illas sine nullo meto. Et qui plus dederit uadat cum illas et non sedeant pignoratus proinde neque raupatus. Et de latrone qui furtum fecerit leuet suo domino de illo ganato duplum et rege VII partes. Et caualo aut equa que de alia terra uenerit cum sale det talega et de asino almude. Et homines qui fuerint trans ermio et prendiderint maurum qui fugiat aut mulo aut caualo aut asino aut bouem aut uaca et illi fuerit de salamanca aut de zamora aut de terra de mauros aut de terra extranea dent quintam partem ad illo Rege et alia alcaidaria non dent. Et homine qui dederit iugada et uenatum occiderit in madeiro aut in baraza det I lumbum costal, et de porco montes IIII^or costas. Et homine qui fuerit de rege et fuerit carniceiro det duos lumbos de intus de porcos. De[3] boue aut de uaca I pedra zebral. Et homine qui calumpniam fecerit et pectare non det decimam : troseleiro extraneo qui uenerit in uilla et uendiderit det decimam de ipso qui uenderit et cum alio uadat in salutem. De caballarios de sela que non prendant sua casa aut de suo homine nullo caualeiro que faciat in illa pausada. Et homo qui honoratus fuerit et deuenit in senectute sedeat semper honoratus. Et mulier de caualeiro et uiro suo migratum fuerit tale que non prendat uirum stet semper honorata. Et homine de illo caualeiro[4] qui calumpniam fecerit det fiatorem usque ueniat domino suo et non faciat directum usque illi ueniat ad concilium. Si homine de illo caualeiro baraliauerit cum homine de illo rege et homine de illo caualeiro arancado fuerit que sorciat illo caualeiro[5] cum illo rege per medium. Et pro I palmada X quartarios. Et cum suo punio des illa garganta ad iuso bragal. Si dederit ad sursum adprecient illa homines boni et pectet mediam calumpniam. Et si aliquo homo fuerit ad illum hominem et dederit cum suis manibus in illo et in terra cadiderit V modios ad rege. Et si caualeiro de sena aut aliquo homo qui hereditatem habuerit et ibi homicidium fecerit aut rausso quo pectant illum a suo seniore in directo. Et si suo seniore non uoluerit leuare super se uadat illo maiorino pro illum et pro nulla alia causa non intret in sua hereditate de nullo homine de Sena nisi pro latrone qui furtauerit casa aut corte, et isto furto diuidat cum domino hereditate per medium. Et non prendat seniore caualo neque[6] equa neque[7] asino pro ad fossado neque pro ad nulla uia neque pro ad molino sine grato domino suo. Et homines de sena qui iugatam dederint que non uadant ad[8] fossatum[8] neque ad[9] molino cum forcia de seniore. Et caballarios de Sena que aprestamo non tenuerint non faciat nullum fossatum[10] nisi illo de maio et apelido : homine de sena qui caballum[11] habuerit et morire que stet I anno in honore et ad capud de uno anno si caualo non comparauerit det iugada. Et si illos qui anaziarent ad mauros[12] prendat rex suam mediam partem. Caualeiros aut peones[13] qui ad aliam terram uoluerint pergere uendant suas hereditates ad quem uoluerint[14]. Si homo migrauerit et filium habuerit et remanserit in sua hereditate quod faciant in unum seruicium. Mulier aut mancipia que non faciant nullo uirto super illas non pedones non caualeiros non descola nisi pro suo grato. Et si culpam fecerit ueniat ad concilium. Et nulla mulier miseram non faciat nullum seruicium de senior terre nisi pro suo precio. Et si homine de sena ad montem fuerit aut in alia terra non mittant caualos in sua casa usque illi ueniat. Si muro cadere et fuerit pro facere que ponat illo seniore mozom et luria et marra et mallios et II^as lauancas et nos nostros corpos et illo muro sedeat factum. Et nostros iudicios non sedeant in illa alcazeua non cum seniore non cum maiordomo nisi ad illo concilio. Si homine de sena calupniam fecerit que non sedeat preso si habuerit fiadore aut habere neque misso in illa alcazeua. Illas almonias de illo seniore prendat illas et non uadant ad illas alteras non de pedones non de caualeiros non ad uineas neque ad nullas arbores non prendant carneiros non porcos non lectones non oues non gallinas nec peccora ulla. Illos ministeriales non faciant nullo seruicio nisi pro suo precio nullo uicino quod non uadat in casa de suo uicino cum uirto et si ibi fuerit sine maiordomo aut sine iudice aut sine saione et iam in sua casa intrar cum uirto et prendet illum et saca fora de sua casa quod pectet D modios ad seniorem terre. Et si mortuus fuerit non pectet homicidium. Illas hereditates de domno osoreo sint semper liberas et honoratas sicut cum unius de melioribus militibus qui ibi fuerint. Illos clericos qui seruiunt ad sanctam Mariam sint semper honoratus cum uineas[15] et cum casas et cum caualos et cum[16] multas habere et nunquam dent racionem, et suos caballos et habere que non prendat seniorem terre. Si homo mauro mandauerit suum habere pro sua anima cum testimonia et cum carta in uita sua que stet, et si non mandauerit leuet illo maiordomo IIII^or partes et sancta Maria quinta. Et in sena de intus nunquam dent pausa-

2 roupa
3 et de
4 caualario
5 caualario
6 nec
7 nec
8 a fossato
9 a
10 fossadum
11 caualo
12 mouros
13 pedones
14 uoluerit.
15 uineis
16 *deest*

das[17] a caualeiro nisi cum suo grato. Que istos foros uoluerit irrumpere et ibi fuerit mortuus et pectet suo homicidio et alio male non prendat de seniore terre illi qui illo occiderit. Et non ponant iudice non seion nisi per concilium de uilla. Si fossado uenerit ad nostram uillam et caualeiro aut pedone diripauerit caualeiro que habeant[18] suum espolium cum suo caballo et non de inde racione neque quinta. Et de mondeci usque in hermeno qui inuenerit mauro aut caualo detque ganauerit det terciam partem ad Regem et alia habeat. Illos ferrarios que agucent illos mallios et adtament illos catenatos[19] et quando illo senior dederit ferro que faciant ferraturas[20] et clauos pro ad illum. Si caballum[21] aut asinum[22] habuerit[22] non faciant nulla facienda sine suo grato. Illos oleiros qui in regalengo sedent quod faciant suos foros de ollas, et si ibiciones habuerint non prendant illas, pro in ulla facienda illos miseros qui illa ligna adducent non prehendat illa nisi pro suo precio. Et nunquam in sena prendant mostil. Et qui suo caballo aut mula aut asino aut equa aut nullo habere que non uendat ad seniorem terre sine suo grato. Si caualeiro[23] comparare hereditatem de pedone tornet illam in caualaria. Et si pedone comparauerit hereditatem de caualeiro det iugatam[24]. Si homo de sena pignora fecerit de qualibet pars et illi uoluerit respondere ad mediam uiam que non prendat illa seniorem terre non maiordomo non iudice non seion sine grato. Si aliquo homo de sena iudicium habuerit habere cum homines quale terra fuerit[25] que ueniant ad portum seniorin. Illos de Colimbria ad illa carapinia. Homine qui in nostra uilla facere spada aut lancea[26] aut alfaniar[27] pro cum illas malefacere ad aliquem homine que pectet XXX solidos unus qui se ferierint. Vnus qui se ferirent cum suo companeiro et uocem non admiserit ad maiordomo aut ad iudice que se feriant ante illos et uocem non mitterint unus de illis que non pectent nullam causam[28]. De proba de lancea[29] XV modios. De porrina VII modios. Si homine de sena fuerit fora mercare que mercadore non sedeat usque in duas uices non det portatico. Et de tercia uice det. De caualo lenzo et de asino bragal. Et deinde si fuerit mercare per uillas regalengas det portatico de que uendiderit. Cauto de sena per illo pausadeiro quintanela et per illo pausadeiro[30] de illa deuesa et per illa sculca et per illa ecclesia sancti stephani, qui occiderit ibi hominem pectet D modios, exceptis inde qui inrumpere uoluerit ista carta que ibi sedeat mortuum et pecte C modios. Maiordomo qui porcos aut uacas aut alia pecora habuerit non det uigilare illas ad nullo homo sine suo precio. Homo[31] qui fugire ad illa ecclesia cum timore non intrent pos illum sed uigilent illum fora de ecclesia. Homine qui fuerit cauon cum suo legom non det ratione. Mancipio qui solteiro fuerit aut uineam aut hereditatem habuerit cum rege det iugada et sedeat cui uoluerit. Caualeiro de sena qui sua hereditate habuerit sedeat cui uoluerit. Pedones de sena qui illas casas de illa alcazeua solent facere que faciant illas et postea parent illas factas ante maiordomo aut ante seruicial et si desperirent non sedeat nostra culpa et quem illas dampnare faciat illas. Et quisquis uero filius uel nepos tam de meis progeniis quam extraneis hanc firmitudinem irrumpere uoluerit non ei sit licitum sed per sola temptatione quamdiu in malo perseuerauerit, in primiter sit excommunicatus permaneat et a liminibus adque sorcium[32] sancte dei ecclesie deiectus existat et insuper cum iuda proditore in profundum pennas perpetim lugeat amen. Facta stabilitatis et firmitudinis carta in mense Maio Era M.ª C.ª LXX.ª IIII.ª Ego supradicti qui hanc cartam iussi facere coram idoneis testibus propriis manibus roboraui. Fernandus captiuo test. Archiepiscopus Pelagius conf. Bernaldus episcopus Colimbriensis conf. Gunsaluo roderici[33] conf. Egas moniz conf. Gunsaluo sauza senior conf. Qui presentes fuerunt et hec uiderunt, Tructesendo uermuiz conf. Pelagius carualius test. Garsia mauro[34] test. Saluador frosendiz test. Petrus reiriquiz test. Suarius menendiz test. Pelagius presbiter notauit nantimirizi.

Ego Alfonsus II.us[35] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de sena istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus inclite memorie Rex domnus Alfonsus. Et ut factum meum firmius robur obtineat precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta mense Decembris apud Colimbriam Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos Reges supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus P.[36] Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domni regis conf. Domnus P.[37] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Fernandus fernandi[38] conf. Domnus Johannes fernandiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Lopus alfonsi

17 pousadas
18 habeat
19 cadenatos
20 ferraduras
21 caualo
22 asino habuerint
23 caualario
24 iugadam.
25 fueriz
26 lanza
27 alfangar
28 casam.
29 lanza
30 pausadoiro
31 Homine
32 consorcio
33 rodriquiz
34 mouro
35 *deest*
36 Petrus
37 Petrus
38 fernandiz

conf. Domnus Pontius alfonsi conf. Magister Pelagius cantor port. test. Martinus petri test. Suarius stephaniz test. Vincencius menendiz test. Petrus garsie test. Johannes pelagii test. Gunsaluus menendiz[39] cancellarius[39]. J. martini notauit.

39 menendi cancellarius curie.

MIRANDA

MIRANDA DA BEIRA

1136

Forale *hoc decerpsimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis. Adjecimus lectiones varias ex Libro Nigro* (Livro Preto) *sedis Conimbricensis et ex Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In christi nomine. Ego Alfonsus port.[1] princeps Comitis Henrici et Regine Tharasie filius magni quoque regis Alfonsi nepos spontanea mea uoluntate compulsus facio cartam firmitudinis tibi Vzberto et uxori tue Marine de stabilitate et de foro de Miranda a me constituto quod iubeo hominibus qui ibi commorati fuerint reddere. Cuius constitutio ita fiat. Homo agricola de uno boue I quartarium reddat. Et[2] de[2] lino unum manipulum, de uino autem nonam partem. Et ipse agricola qui racionem dederit in cellario non det condatum de monte. Miles autem suam racionem defendat et de suis hominibus habitantibus in hereditate sua. Et si equum[3] perdiderit usque ad duos annos racionem defendat. Et exinde si non potuerit equm habere det racionem. Et si mortuus fuerit miles mulier illius dum se bene continuerit sit honorata sicut in diebus mariti sui. Et si aliquis miles senuerit stet honoratus et racionem defendat. Sagittarius similiter faciat. Clericus qui ibi moratus fuerit stet in honore militum. Et tributum ecclesie reddatur episcopo sicut de Arouzi[4]. Conelarius de una morada quam in monte fecerit reddat unum conilium[5] cum sua pelle. Montarius de melle et cera det medium cubellum mellis aut redel[6] de cera. Ille qui peias in monte posuerit ad uenandum det inde lumbum cum quatuor costas[7]. Et si aliquis rausum comiserit terciam partem calumpnie componat. Et qui homicidium aliud tantum. Sed si intus castellum contigerit LX solidos. Homo qui alium hominem ferierit intret sibi in manus flagellis sicut fuerit iudicatum, et iudici terre similiter faciat. Et qui in alienam domum per uim introierit cum armis XXX solidos componat. Homo qui pugnam fecerit lancea et clipeo X solidos tribuat. Qui uero cum porrina V solidos. Ille uero qui sagionem[8] uille ferire presumpserit X solidos reddat. Qui etiam iudicem ferierit aut pulsauerit mala mente XX solidos componat. Ille qui de uicino suo iniuriam habuerit uicario uille querimoniam faciat et si noluerit emendare pignoret illum pro I solido. Et si adhuc emendare noluerit[9] sepius illum pro[10] I[10] solido[10] pignoret[10] donec ueniat ad directum. Iste calumpnie supranominate stent in exquisitione bonorum hominum. Hanc firmitudinem facio et iure perhenni in forti statu suo esse semper promitto atque concedo. Qui uero istud[11] meum factum infringere uoluerit sit excomunicatus dei omnipotentis et semper maledictus permaneat usque ueniat ad satisfactionem. Facta stabilitatis carta X.°III.°[12] kalendas[12] decembris Era M.ª C.ª LXX.ª IIII.ª Bernaldus episcopus affuit. Ego Egas[13] moniz[13] curie dapifer conf.[14] Fernandus captiuus alferez conf.[15] Gunst[16] diaz conf.[17] Pelagius goterriz conf.[18] Randulfus[19] zoleimat[19] conf.[19] Fernandus test. Martinus test. Petrus test. Julianus[20] notarius[20] domini[20] regis[20] Sancii[20] iussu[20] eius[20] transtulit[20] in[20] Era[20] M.ª[20] CC.ª[20] XXX.ª[20] VIIII.ª[20] mense[20] Augusto[20].

·Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor hanc cartam et istud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus fecit et concessit populatoribus de Miranda concedo ego eis et confirmo per hoc

N.° 1

1 Purtugalensium
2 De
3 equm
4 Arozi.
5 conelium
6 rederi
7 costis.
8 sayonem
9 se noluerit
10 pignoret de uno solido
11 istum
12 XIIII.° kalendarum
13 Egas Monionis
14 testis.
15 testis.
16 Gundisaluus
17 testis.
18 testis.
19 Ramduffus zoleimaz testis.
20 Jhoanes subdiaconus notuit Portugali.
" *deest*

N.° 2

3 equm
7 costis
13 egeas moniz

scriptum. Et ut concessio et confirmatio mea maius robur obtineat[21] firmitudinis precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Colimbriam in Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus[22] ....limbriensis[22] episcopus conf. Domnus Suarius[23] Vlixbonensis episcopus[24] ....S.[21] Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius[25] ....[25] Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus[26] ....[26] conf. Domnus Martinus iohannis[27] ....[27] domni Regis conf. Domnus P.[28] iohannis maiordomus[29] ....[29] Laurencius suarii conf. Domnus Johannes fernandiz[30] ....[30] conf. Domnus Gomecius suarii conf.[31] ....[31] Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus[32] ....[32] Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Johanninus test. Vincentius menendiz test. Martinus petri test. Petrus petri test. Gunsaluus menendiz[33] cancellarius curie.

N.º 2

21 optineat
22 episcopus conf. Domnus Petrus Colimbriensis
23 Suerius
24 episcopus conf. Domnus Suerius
25 Pelagius Lamecensis episcopus conf.
26 Domnus Martinus Egitaniensis episcopus
27 iohannis signifer
28 Petrus
29 maiordomus curie conf. Domnus
30 fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandi
31 conf. Domnus Gil ualasquiz conf.
32 Domnus Poncius alfonsi conf.
33 menendi

PENELA

PENELLA

1139

Ipsi Penelae cui forale *Ferdinandus Magnus dedit, hoc videtur concessum. Textum hausimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. Exemplar, quod hic adjungimus, pristino idiomate portugalensi versum extat in Archivo Publico.*

In dei nomine. Ego Adefonsus Infans filius Hanrici comitis et Regine Tharasie facio cartam donationis et firmitudinis uobis homines de Penela cunctisque ibi habitauerit dono atque concedo uobis meum Castellum cum suis terminis cum montibus et fontibus terris et pascuis ruptos et non ruptos. Cuius uero isti sunt termini de illa cabeza da mata furada et fert in dueca et uadit ad illam cabeza de Albarol et fert in illa taliada et uadit per illo lombo raso et fert in illa uia antiqua da serra et quomodo currit aqua ad illum flumen de Alsie et uadit per illum flumen et fert in directum ad ipsum portum de lagenas et pergit a cabeza de ouelia et descendit per illa ualle de pito et uadit a figeiroa et intrat in illa aqua de ladeia usque in illo ulmar et fert in cabeza de mata furada. Dono atque concedo uobis ipsum castrum cum suos obtimos foros. De uno iugo bouum II quartarios medium tritici et medium ordei. Et quantum habeat uno homine plus boues, non det plus de II quartarios. Et illi qui ibi habitauerit uineas et habuerint Vᵉ quinales deinde dent inde duos puzales et nunquam plus et non uadat maiordomo ad suo lagar. De ceruo uno lombo, de porco duas costas. Monteiro que non der iugada et fuerit ad monte descando habuerit in monte octo dies det alqueire de mel uel aratal de cera. Et colinarius uno conelio cum sua pelle. Et miles quantos homines potuerint habere in sua he-

Em nomyny domyny amen. Eu afomso Ifante filho do conde dom enrrique e da rreynha dona tarreja faço carta de doaçom e de fremidom aos homeens de penella e a todos os que hi morarem dou e outorgo a uos o meu castello com seus termos e fontes e terras e pacigoos rrotos e nom rrotos do qual uerdadeiramente estes ssom os termos, daquella cabeça da mata furada e fere em adueça e uay aaquella cabeça dalbarrol e fere em na talhada e uay per aquelle lonbo rraso e fere em aquella carreira antiga da sserra como corre a auga daquelle rrio dalia e fere em direito em esse meesmo porto das lagias e sse uay aa cabeça doouelha e descende per aquelle vale do pito e vem aa figeira e entra naquella auga da ladea ata aquele ulmar e fere em aquela cabeça da mata furada dou e outorgo a uos esse castello com seus muy boos foros.

De huum jugo de bois dous quarteiros meyo triigo e meya ceuada. E aymda que huum homem aja muytos bois nom dê mais de II quarteiros.

E daquelles que hi chantarem vinhas e ouuerem çinquo quinales dê ende dous puçaes e nunca mais e nom uaa moordomo a seu lagar.

Monteiro que nom der jugada e for ao monte desquando ouuer em monte VIII dias dê alqueire de mel ou arratel de cera.

Do ceruo huum lonbo.

reditate sint salui. Mulier si uir eius miles mortuus fuerit quantum fuerit uidua non det iugada. Miles si forte euenerit in miseria et in paupertate non det iugadam. Omnes qui ibi habitauerint habueritque duo iuga boum et decem oues et duas uacas et uno lecto de panos illum quod habuerit plus emat in cauallo. De homicidio et de rauso intus perfectum xxx solidos. Et foras xv solidos. De latrone v solidos et percuciant illum ante et retro. De illa atalia rex media et habitatores alia media. De uigilia de muro rex media et habitatores alia media. De proua cum scuto et cum lancea ille qui ceciderit donet II solidos. Et de porrina I solidum. De iudice percusso x solidos. De saione percusso v solidos. Et omnias alias calumpnias que ibi fuerint facte non aponant aliquam rem sed faciant iudicium inter se et conueniant se bene. Et si aliquis homo non uoluerit intrare in iudicium uicinorum suorum uendat illud quod habuerit totum ibi et exeat de nostro castello. Homo qui fuerit ad domum uicinorum suorum sine alcaide uel sine iudice det LX solidos xxx a rei et xxx a concilio. Et si ibi adduxerit arma det v solidos et perza illas. Quando fuerimus in fossado Regis demus medietate quomodo sua criatione. Homo de Penela in quantum fuerit de infante non det portatico. Homo de Penela non faciat nullum iudicium nisi in suo castello. Et illo captum que uobis mandatis sedeat per suis terminis, et si nullus homo inrumpere uoluerit illum det DC solidos a regis. Et omnes qui ibi uenerint ad populandum suas hereditates ubicumque fuerint sint salui. Et ad illo alcaide suas quintas et suas alcaidarias et suos foros habeant. Clericus qui ibi fuerit in ecclesia donet ad episcopum qui ibi fuerit una pelle de ianeta et uno alqueire de mel. Et si aliquis homo uenerit uel uoluerit hoc meum scriptum corrumpere sit maledictus et excomunicatus et cum iuda traditore in inferno comdempnatus. Facta karta donationis et firmitudinis mense Julii Era M.ª C.ª LXX.ª V.ª Ego Infans Adefonsus qui hanc cartam iussi fieri cum manu mea roboraui et signa hec fecimus +. Bernaldus episcopus conf. Martinus grailuifiz test. Egas moniz test. Lourina test. Didacus trastimiriz test. Petrus martini test. Garsias maurus test. Pelagius trastimiriz test. Rodericus pelagii test. Egas moniz test. Fernandus captiuus test. Sancho moniz test.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis moratoribus de Penela istam cartam et istud forum quod uobis dedit meus auus Rex domnus Alfonsus. Et ut hoc meum factum in perpetuum firmum robur obtineat precepi fieri istam cartam meo sigillo plumbeo munitam. Facta fuit hec carta apud Colimbriam mense Nouembris Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati Reges qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++. Qui affuerunt, Domnus S. Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus M. Port. episcopus

Do porco duas costas.

E o coelheiro huum coelho com sua pelle. E o caualeiro quantos homeens poder auer em sua herdade ssejam liures.

Molher sse o seu marido caualeiro for morto em quanto for veuua nom pague jugada.

O caualeiro sse ueer em perda ou em pobreza nom dê jugada.

Todos os que hi morarem e ouuerem duas jugadas de bois e dez ouelhas e duas uacas e huum leito de rroupa aquelle que mais ouuer merque ende cauallo.

Domeçido e de rrouso dentro feito triinta ssoldos, e de fora quiinze ssoldos.

Do ladrom çinquo ssoldos e feiramno deante e detras daqual contia aja o rrey ameetade e os moradores a outra meetade.

Da uegia do muro o Rey ameetade e os moradores a outra meetade.

Da proua com scudo e com lança aquelle que matar dê dez ssoldos.

E da porrada huum ssoldo.

Do juiz ferido dez ssoldos.

Do ssayam ferido cinquo ssoldos.

E todas outras emjurias que hi forem feitas nom obedeçam outra rrem mas façam juizo antresy e auenhamse bem.

E sse algum homem nom quizer entrar em juizo dos uezinhos venda aquello que hi ouuer todo hi e saiasse do noso castello.

Homem que for a casa de seus uezinhos ssem alcaide e sem juiz dê ssaseenta soldos triinta ao Rey e triinta ao concelho.

E sse aduser arma dê çinquo soldos e perca esa arma.

Quando formos em fossada delRey demos ameetade como sua criaçom.

Homem de penella enquanto for difante nom dê portajem.

Homem de penella nom faça alguum juizo senom em seu castello.

E aquele couto a que o uos mandastes sseja per seus termos.

E sse nenhuum homem nom o quiser rronper peite sseiscentos soldos a Elrrey.

E todos os que ueerem pouoar as suas herdades onde quer que forem ssejam liures e o alcaide aja suas quintas e alcaidaryas e seus foros.

Çreligo que hi for na jgreia dê ao bispo que hi for huma pelle de gineta e huum alqueire de mel.

Sse alguum homem veer qu quiser corronper este noso scripto seia maldito e scomungado e condapnado no inferno com judas o treedor. Feita a carta da doaçom e firmidom no mes de julho era de mil cento sateenta e cinquo annos. Eu ifante afomso que esta carta fazer encomendey com minha maão a rroborey e este signal fige +.

conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus P. Lamecensis episcopus conf. Domnus B. Visensis episcopus conf. Domnus M. Egitaniensis episcopus conf. Domnus M. iohannis signifer domini regis conf. Domnus P. iohannis dapifer domini regis conf. Domnus L. suarii conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus G. suarii conf. Domnus Johannes fernandi conf. Domnus F. fernandiz conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Vincencius menendiz test. Petrus garsie test. Johanninus test. Mar. petri test. Petrus petri test. Gunsaluus menendi cancellarius curie.

Senhor está em posse que todo aquelle que laurar continuadamente com bois huma ssomana ou ssejam sseus ou alheos e a laura sseja pera ssy page jugada com tanto que nom sseja daquellas pessoas que o foral scusa da jugada.

Os juizes do dito lugar deuem seer feitos en cada huum anno por sam Joham per pelouros e confirmados pello senhorio del e dadas cartas a elles per que obrem dos ofiçios asseeladas com o sseello do Senhor e das cartas pagam chancellaria a saber cinco liuras de moeda antiga.

O moordomo e sayam que hee porteeiro deuem seer apresentados e dados pello senhorio e confirmados pellos juizes e scriptos em liuros da uareaçom e dado juramento per elles que bem e dereitamente usem de sseus oficios.

LEIRENA

LEIRIA

1142

*An autographa sit, vel non, charta primi **Leirenensis*** foralis, *quae in **Archivo Publico** invenitur, dubitandum est. Si apographa, satis antiqua credenda. **Lectiones varias,** quas adjungimus, decerpsimus ex **Libro D. Joannis Theotonii,** monasterii **S. Crucis** praesulis, saeculo **XIII** conflato.*

In dei[1] nomine[1]. Ego Alfonsus gratia dei portugalencium rex comitis henrici et regine tarasie filius magni quoque regis alfonsi nepos facio cartam de foro hominibus habitatoribus de leireirena[2], hoc est. Si aliquis disruperit domum alterius peitet quingentos solidos. Quod si fuerit miles cuius domus fuerit disrupta detur inde medietas illi et alia medietas regi. Si uero fuerit peon duplet illi quod rapuerit et det quingentos solidos regi. Siquis traxerit arma ferrea contra[3] uicinum suum peitet[4] sexaginta solidos et sanet damnum quod fecerit cum illis. Qui mactauerit hominem in uilla aut inter leirenam et heirenam riuulos et usque ad palacium randulfum[5] pectet quingentos solidos et qui extra hos terminos hoc fecerit peitet[6] sexaginta. Quicumque foras habuerint hereditates sint cautate. Et si homines illorum calumpniam fecerint peitent quintam partem calumpnie per iudicium bonorum hominum. Et si habitator de leirena habuerit intencionem cum extraneo habeant iudicium in ponte de leirena. Si aliquis homo fecerit iniuriam habitatori de leirena ante quam querat de illo directum duplet illi quod iniuste fecit et peitet sexaginta solidos regi. Quicquid homo de leirena in terra sarracenorum lucratus fuerit det quintam partem regi preter equos quos debet accipere alcaide de leirena et facere inde nouos milites et dare his qui perdiderint suos. Miles de leirena stet pro meliore milite de tota terra regis in iudicio, et peon pro meliore peone. Mercator de leirena non det portaticum in terra regis. Vidua mulier militis dum bene uixerit habeat iudicium militis. Post annum qui uoluerit uendere uel donare hereditatem suam habeat licenciam. Si miles conparauerit hereditatem peonis sit libera. Si peon de milite sit tributaria. Si miles per naturam ibi perdiderit equum suum et recuperare non potuerit senper stet in foro militis. Alius uero miles qui non fuerit per naturam si perdiderit equum stet in foro militis per duos annos. Deinde si non habuerit det racionem. Peon si habuerit equum sit miles si uult. Miles qui habuerit ibi equum sanum et non exierit in apilido det quinque solidos in uino. Laborator sine equo det de unoquoque boue unum sextarium medium tritici et medium secunde. Postquam habuerit quinque quinales de uino det unum puzal. Montarius de zana det de uenato lumbum costale. Conicularius post unam noctem det unum coniculum cum sua pelle. Mellitor det per annum unum almude de mel[7] et unam libram de cera. Piscator de uilla qui ibi uendiderit pisces det decimam partem. Piscator de foris de una bestia det duos pisces et de peone unum. Qui uerberauerit saionem peitet uiginti solidos. De pugna que[8] fuerit

1 nomine domini.
2 leirena
3 in uilla contra
4 pectet
5 randufi
6 pectet
7 melle
8 qui

infiado[9] si miles fuerit uictus det decem solidos, si peon v^e^. Atalie[10] in hoc primo anno totam teneat rex, in aliis medietatem teneat rex et aliam medietatem moratores. Placuit quoque mihi rege[11] alfonso et firmiter statui dare terminos eidem castello leirene per circuitum incipiens a mari ab occidentali parte et a parte meridiana per uenam de alcobacia et perueniens ad fontem de soo. Et inde ad austrum per transit per taigiam et inde uadit ad lombam que est in medio de mendiga et inde ad cimalias de aluardos et ad cimalias de serra de maede perueniens ad fontem de santiz[12] que est ad orientem. Ab orientali uero parte diuidens per castellum carrapatosum per stratam et inde ad portum de aurem[13] et inde ad antas uergens ad aquilonem. Et ab aquilonari parte diuidens per palumbarinum[14] et[14] inde[14] uadit[14] ad[14] fontem[14] de[14] rania[14] et inde ad souereiro de brahamino et inde descendit ad ocasum et ad mare per lumbam que est inter uiam que uadit de lourizal[15] per cornagaa ad leirenam et alteram uiam que uadit ad cornagaiam et inde quomodo uadit ad lacunam que dicitur eruedosa et ferit in mare. Totum uero ecclesiasticum ius de leirena cum[16] predictis[16] terminis[16] suis[16] do et concedo canonicis et monasterio sancte crucis pro remedio anime mee. Ego Alfonsus portugalensium rex istos supradictos foros et terminos roboro et confirmo. Sub era M.ª C.ª LXXX.ª : quos quicumque frangere uoluerit sit a deo patre maledictus et excomonicatus et a liminibus sancte ecclesie sequestratus et cum iuda traditore domini[17] in[17] inferno[17] prostratus[17] et hoc statutum senper habeat firmitatem perpetuam. Amen[18].

Magister albertus notuit. —Egas[19] moniz[19] dapifer curie conf. —Aluarus petriz alferez[20] conf. —Fernandus petriz conf. —Gunsaluus[21] diaz test. —Martinus anaia test. —Fernandus gutteriz[22] test.[22]

9 infiada
10 Atalaiam
11 regi
12 sentiz
13 ouren
14 rium de aleten quomodo intrat in cabruncas et inde ad cortizoo
15 laurizal
16 *desunt*
17 in ima inferni precipitatus
18 Amen. Amen. Amen.
19 Egeas munii
20 alferiz
21 Menendus moniz conf. —Gondisaluus
22 goterriz test. Randulfus zoleimaiz test. Martinus zouparrel test. Petrus gouuinas test.

AROUZI
LOUSAN
1151

Charta autographa confirmationis Alphonsi II textum hujus foralis *nobis suppeditavit. Accesserunt lectiones variae ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis, et ex Lib. Regestor. ejusdem Alphonsi II desumptae.*

In christi nomine. Ego Rex[1] Ildefonsus[1] Portugalensis[1] Rex una cum uxore mea Regina domna Mahauta[2] facimus cartam donationis et firmitudinis hominibus in castello illo quod dicitur Arouzi[3] morantibus cunctisque in eo moraturis cum suis terminis cum montibus scilicet et fontibus et pascuis ruptis et non ruptis. Termini eius[4] tales sunt, ab illo loco quem uocant armada de porco per illam antam. Et inde ad serram de miranda et postea per cimas de Semedi et deinde per illo saxo et inde a couelos. Et ad illam prouam. Et per locum per quem marmedeira[5] fuit debellata. Et inde per montem[6] mioto. Et inde ad illam lumbam que est super foz[7] de perilon. Et inde a la lomba[8] de sautelo. Et postea ad serram. Donamus atque concedimus eis predictum castrum cum foris subsequentibus. Homo agricola de uno boue unum quartarium reddat. Et de lino unum manipulum. De lino[9] autem nonam partem. Et ipse agricola qui rationem dederit in cellario non det condatum de monte. Miles autem suam rationem defendat et de suis hominibus habitantibus in hereditate[10] sua[10]. Et si equm perdiderit usque ad duos annos rationem defendat. Et exinde[11] si non potuerit equm habere det rationem. Et si mortuus fuerit miles mulier illius dum se bene continuerit sit honorata sicut in diebus mariti sui. Et si aliquis miles senuerit stet honoratus et rationem defendat. Sagittarius similiter faciat. Clericus qui ibi moratus fuerit stet in honore militum. Et tributum ecclesie reddatur Episcopo. Cunelarius de una morada quam in monte fecerit reddat unum conilium cum sua pelle. Montarius de melle et cera det medium cubellum mellis aut redel de cera. Et[12] qui peias posuerit[13] in[13] monte[13] ad uenandum det inde unum lumbum cum quatuor costis[14]. Et si aliquis rausum comiserit terciam partem calum-

N.º 1

1 Ildefonsus Port.
2 Mahalta
3 Arouci
4 cuius
5 marmeleira
6 monte
7 focz
8 louba
9 uino
10 hereditatem suam.
11 inde
12 Ille
13 in monte posuerit
14 costas.

N.º 2

1 Ildefonsus Port.
2 halta
3 Aroczi
4 cuius
5 marmeleira
6 monte
7 focz
8 louba
9 uino
10 hereditatem suam.
11 inde
12 Ille
13 in monte posuerit

pnie componat. Et qui homicidium aliud tantum, sed si intus castellum contigerit[15] LX.ª solidos. Homo qui alium hominem ferierit intret in manus sibi et flagellis sicut fuerit iudicatum. Et iudici terre similiter faciat. Et qui in alienam domum per uim cum[16] armis[16] intrauerit[16] triginta solidos componat. Homo qui pugnam fecerit et lancea et clipeo x^{m} solidos tribuat. Qui uero cum porrina v solidos. Ille uero qui sagionem uille ferire presumpserit x solidos reddat. Qui etiam iudicem ferierit aut pulsauerit mala mente xx^{ti}[17] solidos componat. Ille qui de uicino suo iniuriam[18] habuerit uicario uille querimoniam faciat. Et si noluerit emendare pignoret illum pro uno solido. Et si adhuc se emendare noluerit sepius illum pignoret de uno solido donec ueniat ad directum. Iste calumpnie supranominate stent in exquiritione bonorum hominum. Hanc firmitudinem facio et iure perhemni in forti statu suo esse semper permitto atque concedo. Qui uero istud factum nostrum confringere uoluerint[19] sint maledicti dei omnipotentis et excomunicati et semper maledicti permaneant usque ad satisfaccionem. Facta stabilitatis carta in Mense Aprili[20] Era M.ª C.ª LXXX.ª VIIII.ª Nos supranominati qui hanc cartam iussimus facere et cum manus nostras roboramus hec signa —. Qui presentes fuerunt hii[21] sunt testes. Ego Fernandus petri dapifer curie conf. Ego Petrus pelaiz signifer conf. Ego Alcaide Roderico Colimbrie[22] conf. Petrus test. Pelagius test. Menendus test.

Ego Rex Alfonsus[23] et Regina Mafalda[24]. —Magister Albertus Cancellarius.

Ego Alfonsus II.^{us} dei gratia Portugalensis Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris[25] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor illam cartam et illud forum quod Rex domnus Alfonsus auus meus excellentissime memorie vobis populatoribus de Arouzi[26] dedit et concessit concedo uobis et confirmo per hanc cartam meam quam precepi fieri et sigillo meo plumbeo communiri ut maius robur semper obtineat firmitatis. Que fuit fuit[27] facta apud Colimbriam Mense Nouembri sub Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati qui hanc cartam concessionis et confirmationis fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domni Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Egidius ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz, Martinus petriz, Petrus petri, test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Portugalensis Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius cantor Port., Petrus garsie, Johanninus, test.

Gunsaluus menendi Cancellarius curie[28] —Fernandus[29] suarii[29] scripsit[29].

N.° 1

15 contingerit
16 intrauerit cum armis
17 xxx
18 iniuria
19 uoluerit
20 Aprilis
21 hec
22 Colimbriensis
23 Aldefonsus
24 Mahalda
26 Arauzi
27 *deest*
28 curie conf.
29 *deest*

N.° 2

15 contingerit
16 intrauerit cum armis
18 iniuria
19 uoluerit
20 Aprilis
21 hec
23 Adefonsus
25 meis
27 *deest*
28 curie conf.
29 *deest*

FRESNO

FREIXO

1152

Ex codice in Archivo Publico servato, et titulo «Lib. II Regestorum Alphonsi III» *insignito (perperam quidem, nam acta continet tantum quarundam inquisitionum generalium saeculi XIII) textum hujus* foralis *hausimus. Mendose dicitur datum anno* 1122, *quo nondum Alphonsus I regia dignitate erat decoratus. Anno* 1152 *(aera* MCLXXXX*) absque dubio tribuendum est, clarissime enim patet causa mendi. Medio aevo nota numeralis* X, *apice superposito,* XL *significabat : apicem vero ommisit scriptor codicis. Inde* MCLX *pro* MCLXXXX *ibi legitur.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis uidelicet patris et filii et spiritu sancti amen. Ego Rex A. regi portugalensis una cum uxore mea Regina intenda *(sic)* filia Comitis contemociana *(sic)* et per concilium de fernam melendis et adiutorium de Gonsaluo sousa una pariter cum filiis nostris qui exierint a nobis vobis homines de fresno qui ibi-

dem populatores estis siue illis qui uenerit ad populandum facimus cartulam sicut et fecimus per scripturam et preceptum nostrum firmiter teneatis vt habeatis foro bono sicut habent alios homines cum meliores foros. Et non detis michi nec a progenie mee nec a nullo homine pro homicidio nisi septima adpreciadura per concilio et per manu de iudice. Et nullo pecto nec nulla callumnia non intret ibi meo meyrino nisi iudice de uestro concilio. Et uos homines de fresno non faciatis fossado nec detis fossadeira pro que estis in fronteira. Ergo si uenerint mauros aut malos christianos a la terra socorrelos a poder : et non intret ibi nuncio nec manaria de nullo homo per foro de fresno. Et qui in termino de fresno filia aliena rapuerit extra sua uoluntate que pectet a rrancuroso xxx m.° et exeat homicieiro. Dono atque mando in toto meo regno per ubi habuerint hereditates et seruiant eis in fresno. Mando qui militem de fresno occiderit pectet mil solidos. Et si eum desornauerit pectet D solidos medios ad militem et medios ad palacio. Et per istum pignorem sine totis calupniis. Sed peones in morte aut in feridas aut in rouso unum forum habeamus in villa. Et dono uobis foro quod stet caualeiro de freyxeno pro infanzon de alias terras in iudicio et in iuramento troncat super illos caualeros uilanos de alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores. Et qui domum edificauerit aut uineas aut sua hereditate honorauerit et uno anno in villa sederit et postea ad aliam terram fuerit quomodo seruiat illi totam suam hereditatem ubi habitantes fuerint. Et si quesierit uendere uendat ad qui uoluerit per foro de fresno. Et homines de fresno habuerint iudicio aut iuncta cum homines de alias terras habeant medianedo in parada uela de vales. Et omines qui de sua terra exierint cum homicidio aut cum mulier ronsada uel cum alia calupnia qualibet sedeat nisi qui non adducat mulier aliena de benedictione, et tornet se ad seniore de fresno ut sedeat soltum et defenditum per foro de fresено. Et siquis homo de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de fresno intratum fuerit nullum inimicum post illum intraret et pignora tollerit aut male faciat quomodo pectet a senior de fresno D solidos et duplet illa pignora aut alias liuores. Et qui omine de fresno pignorauerit et in concilio eum pecierit et in concilium non pecierit directum quomodo pectet a senior de fresno LX solidos et duplet illa pindra a suo dono. Et omine de alia terra qui caualeiro de fresno descaualgar pectet solidos *(sic)*. Et qui homine de fresno presierit in prisione que pectet xxx m.° Et siquis homo de fresno presierit aliquid homo de alia terra pectet V solidos. Et si homine de fresno pro qualibet fiadura ad medio anno non requisierit quod sedeat soltum. Et si migratum fuerit sint filii et vxor sua liberi a fiaduria de benedictiones et de directum dare desuper cabudura ad xxx dies. De fiaduria de auer qui habeat a dare quando dederit sedeat soltum : fiador de sanamento quando fiadura fiar semper stet fiador ille et suos filios et si non habuerit filios qui receperat sua bona stet fiador semper. Qui eyra disruperit pectet LX^a solidos et in istum non habeat palacium. Maurum qui fuerit christianum uel seruum et ad fresno uenerit sedeat liberum. Hominem qui sua mulier laxauerit pectet I denarium et si mulier leixauerit suum uirum pectet xxx morabitinos medios ad palacio et medios a suo marito. Et qui eam amparauerit a suo uiro pectet x solidos cotidie. Et de ista callumnia media ad palacium. Et si fuerit mancipia in capillo aut cum touca et uenerit rescando per illa cal et dixerit folam fudeume per nomine saluet se cum XII. Et si non potuerit saluar pectet xx m.° et septima a palacio. Et si non uenerit rescando usque in tercium diem iuret siue tercium et exeat de callupnia. De anno in anno quando uenerit nostro senor ad nostram uillam demus in sua parada II. II. panes et singulas octauas de ceuada et I denarium. Caualeiro qui suo caualo de cela morir aut mulier obierit aut aliam adduxerit non faciat postea nec fazendeira usque ad anno. Mulier orfona non faciat postea nec fazendeira usque habeat uirum. Mulier uidua non faciat postea nec fazendeira erga si habuerit filium in sua casa de xv annos. Et non soluant homines de fresno pignora pro senior nec pro meyrino nisi pro suo uicino. Et non dent pousada pro foro de fresno non caualeiros non alcaldes non abbates non uiduas non pedones per manu de iudice. Et qui uicino occiderit et in sua casa fugierit et post illum intrauerit et ibi mactauerit pectet ccc solidos. Et qui mulier aliena ferir pectet ccc solidos et septima a palacio et a suo marito alios qui remanserint. Et palacio de senior et de episcopo habeat callumniam et ecclesiam de istas tres qui irrumperit pectet mil solidos. Et qui percusserit presbiter pectet D solidos et una medala de auro et si negauerit iuret cum VI uicinos bonos et ille septimo. Et omine de fresno qui fiador intrar et contentor illi non iurar quale fiar pectet. Et si contemtor habuerit mittat illum in manus et sine callumpnia et in sepo et exeat de fiadura. Et si noluerit recipere in sua presione faciat testes de III uecinos et non respondat. In fresno palacio non det pesquisa per nulla callunia. Et si firmar cum III alcaldes pectet et si non firmar non pecte. Clericos qui migrauerint hereditent suos parentes qui magis circa habuerint et ubi mandauerit suos aueres cum sua lingua ibi prestent. Et si sine lingua obierint suos filios hereditent aut suos parentes magis circa et dent illa tercia parte pro sua anima. Pelago nec monte non sedeat defesso in fresno neque in suis terminis. Judex si noluerit colligere directum uel fiador super pignoram qui tenuerit mactent illum sit *(sic)* tota callunia fora que pectemus singulas pelles de coneios quantosque ibi morauerint qui de posta fuerint de dare. Et ipsum qui eum occiderit non det nichil et si ibi parentes habuerint salutent ei et dent ei de segurancia super quatuor homines in centum centum morabitinos. Et si hoc non fecerint exeant de villa. Et qui eum colligerit aut anparar pectet c m.° et non prestet illi per mortem de homine aut per rouso. De mulier qui callupnia habeat de ccc solidos exeat de fresno et de suo termino pro inimico. Et qui lo colligerit

pectet ccc solidos et si non iuret cum xii que lo non coleo nec pane dedit illum. Per totum furtum qui fuerit arracado per lide uel per ferro duplet ei cum LX solidos a rancuroso et nouenas a palacio. Ad quem demandarem que homine matou a traicion lide et si caer pectet mil m.° et si non habuerit de que los peche faciant de illum iusticiam quomodo de aleiuoso e de traidor, et sup *(sic)* exeat de fresno pro aleuoso et de suo termino et deribemle las casas. Et per istam uocem uicinum ad uicinum det directum et non ad iudicem. Et qui istam uocem demandauerint primum iuret cum iii parentes los magis circa qui in tota la uila fuerint qui lo non demanda por outra malquerencia mais que matador en firidor foi de seo parente onde morreo, et si parentes non habuerit cum iii uicinos. Et si istum non iurar non respondeat illi. De sangui deroto de lansa ut de spada uel cultello qui cum isto ferir et inde non morir pectet xxx m.° Ad iudice non li respondeat nadi sine rancuroso. Judex de anno in anno sedeat. Judex prendat septima parte de callumpniis et de tota cousa qui sacauerit et si rancura habuerit de illo senior det directum per manus de nostros alcaldes. Qui ferir suo uicino cum petra aut cum fuste pectet xx m.° si firmarem et si non firmarem iuret cum v uicinos. Si ferir cum manus aut mesar aut cum pede pectet iiii m.° si habuerit firma et si non habuerit iuret se v. Qui ferir suo uicino in la sanca de la ecclesia aut in concilio a pregon ferido aut in apilido pectet LX.ª solidos medios alcaldes et medio a quereloso, sua calonia quomodo sursum resonat. Toto homine qui insarrado fuere in sua casa cum armas a forcia pectet ccc solidos si firmarem. Et si non iuret se quinto. Et dono uobis forum quod non habeatis seniorem nisi regem aut suo filio aut qui uos concilio quesieritis. Et si homine de fresno qui deseradado fuere per sua manu non pectet quomodo se tornet ad suam hereditatem ubi illa fuerit sine nulla callupnia. Et toto homine de fresno qui heredado uiere en outra terra non faga fossado nisi per foro de fresno. In fresno non det osas nec luitosa. Et de toto portadigo qui uenerit a fresno ubi pousada prenderit prendat sua terciam, de caualos de mulos singulos solidos de boue et de asino vi denarios. Qui toller pignos in casa pectet v solidos. Qui toller in cale pectet x solidos. Qui refertar iudicio de alcalde pectet v morabitinos : vicino qui pedir fiel e lo parar a suo uicino et non uiner ad el pectet x solidos. Et uestros alcaldes iuzguem de sol a sol. Et si baralarem ii uicinos et uiner alcalde et dixer encouto uos que nom baraledes e non se calarem pectet i m.° De furto descuberto det a suo dono toto suo aut duplato et nouenas partiant os alcaldes per medium cum palacio, et prendant illos alcaldes illas orellas et si alia uice furtar inforquent illum. Toto uicino qui pedir de sigurancia cum iii uicinos aut cum uno alcalde et non dederit pectet v m.° Et si trasnoutar pectet x m.° Si dizer non habeo homine qui me leue super cabo det fiador de L.ª m.° fasta tercium diem. Et si non dederit pectet L.ª m.° Et postea det iiii fiadores in quatuorcentos m.° Et si non dederit prendant illos alcaldes cum rancuroso et si non faceret cadat illos in periurium. Qui rancura meter ad alcalde et non lo xegar a dereito cadat in periurio. Et qui filia aliena leuauerit rabida et illa non fuerit de sua uoluntate adducant illa ad medianeto et si fuerit a suos parentes pectet ccc solidos et exeat pro inimico. Et si fuerit cum suos qui uenerit exeant ambos inimicos. Et qui mulier aliena leuauerit mittant illos ambos in manus a suo marito et faciat inde sua uoluntate. Mancipia qui fuerit pedida rogado et altero se trameter et leuauerit per sua uoluntate non colliant suos parentes sine prazer de suo sposo. Et si collerent pectet ccc solidos et septima a palacio, et exeant inimicos. Todos cautos que poserem alcaldes asi seiam otorgados quomodo si iacuissent in carta per mandamento de concilio. Et omine de fresno qui non fuerit cum suos uicinos in apilido pectet i m.° et si dixerit no lo ouio iure cum uno uicino. Et per nostro foro de ecclesia nostra a bracara nichil damus nisi unum solidum. Mulier uidua qui casar ante de uno anno pectet iiii m.° a los alcaldes. Vinea cum uuas quin a entrar caualo medium m.° o mulo o boi medium m.° o porco medium m.° o ouega medium m.° ou cabra per v. i. m.° Per cam medium m.° E pos fur de fruita i solidum. E de dano de pam per oueias e de cabras per v. i. octaua, de boi e de bestia e de porco senas octauas. Ego Rex A. qui istam cartam iussi facere scribere et legere et audire una cum vxore mea et filios manus nostras roboramus et signum + facio. Et si ego uel filios meos tam de meis quam de extraneis qui istum meum factum disrumpere uoluerit sit maleditus usque in euum. Era M.ª C.ª LX.ª Hii sunt terminos de fresno per pandeira et quomodo uadit per alanta et inde pola fraga de uales et inde per castellum qui dicitur ferronium et inde pela foz de aretaes et inde a cima de pipa et inde al monte de durom et per cima de veyga da matancia. Facta cartam kalendas Januarii. Todo homine uel mulier de fresno a suo passamento mande fata, fasta sua metad o quiser, et si passar sem ligua de por sua anima el quinto que lo heredar.

Testes, Archiepiscopus iohannis conf. —Gonsaluo de sousa conf. —Petrus fernandis conf. —Petrus palais conf. —Egas fafilas conf. —Godino fafilas conf. —Fernam catiuo conf.

Todo clerigo que entrar en a ecclesia de frexeno per mano de concelo et de alcaldes de pascua a pascua esto auemus per foro e se ante fezer per que ponelo fora. Toto uicino qui demandar pindra a seu uicino firme e senom nom responda.

Tota mulier de fresno que acharem cum marido alieno queimena por aleiuosa e tomem todo suo auer o concelo pera lo castelo aquel que acharem cum ela peite x morabitinos pera lo castelo. Todo omem de fresno que filar moler a forcia fazam del iustizia. Quem quizer mandar quer en concilio a omine de fora parte delo de sua casa quen andar per la uilla pedindo com omem de fora parte i m. Alcaldes se o nom sacarem cadelis in peiurio.

Benedicat deus ille qui notuit.

Et ista carta non tenebat sigillum de aliquo rege et erat litera facta sicut est ista de tribus manis et scriberunt ibi istud modo que est scriptum sub forma de ista manu.*

A. dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. Concilio et alcaldibus de freyxeno salutem. Sciatis quod Ego concedo et do uobis uestros foros et uestros costumes et uestras cartas sicut melius habuistis in tempore aui mei Regis domni S. Datum Vimarane VI kalendas aprilis Era M.ª CC.ª LXXX.ª VI.ª

Et ista carta tenebat sigillum.

* *Manus quae in charta depicta erat inquisitores in Regestis descripserunt.*

MEIGION FRIO

MESÃO-FRIO

1152

In charta confirmationis ab Alphonso II concessa insertum hoc manet forale, *anno* 1152 *datum. In Libro Foralium Antiquorum S. Crucis, et in Libro Regestorum Alphonsi II perperam legitur annus* 1122 *(aera* MCLX*) quo nondum Alphonsus I regnum adeptus fuerat. Ex iis duobus codicibus et ex Libro* II *(sic dicto) Donationum Alphonsi II lectiones varias hausimus.*

In christi nomine. Ego Alfonsus Portugalis[1] Rex et uxor mea Regina Mahalta[2], placuit nobis per bonam pacem et uoluntatem ut faceremus cartam de bonos foros ad uos bonos homines de Meigionfrio[3] qui ibi populatis et qui ibi sunt populatori usque in finem. In primo de unaquaque domo in uno anno reddatis XII denarios de illa festa sancti Andree usque ad alia festa sancti Andree. Et de uestros bancos ubi uenditis carnes XII denarios. De cauallo et de equa uendere XII denarios. De asino VI denarios. De troxel[4] qui uenerit in caualo aut in equa XII denarios. De troxel[5] de asino VI denarios. De pedone III denarios. De pelle conelia III denarios. De manto II denarios. De capa II denarios. De sagia I denarium. De boue aut de uacca II denarios. De capra aut oue I denarium. De porco aut de[6] porca I denarium. De bragale[7] I denarium. De coiro[8] de boue aut de uacca I denarium. De[9] ulla re que se uendiderit[10] pro minus de XII denarios non prendat[11] portaticum. Et qui percusserit cum punio[12] clauso reddat XII denarios[13]. De manu extensa[14] V solidos. Pro effusione sanguinis VII solidos et medium. De arma extensa[15] per iram fora de casa LX solidos. De[16] ferida[16] per quam cadat VII solidos et[17] medium[17]. Vestrum ganadum[18] si fuerit ad pascendum fora nemo in[19] illum[19] mittat manum suam per malam uoluntatem sine iudicio. Nullo homine de Meigionfrio[20] non sit pignoratus in omni[21] mea terra nisi debitore[22] aut fiadore[23]. Et qui illum pignorauerit pectet nobis quingentos solidos et det ipsum auer duplatum ad suum dominum. Et qui uendiderit[24] aut conparauerit ullum auer in Meigionfrio[25] ante concilium habeat illum liber et nemo sit ausus postea requirere illum per male, et[26] reddat[26] suum portaticum sicut est scriptum. Et nullum caballarium[27] non habeat pausatam[28] ibi nisi per amorem cuius fuerit casa. Et nullus sagio sit ausus intrare in casa de burges per malam uoluntatem sed si habuerit ibi directum petat[29] fiadorem qui faciat ei directum in quinque solidos et ille burges mittat fiadorem in quinque solidis ad sagionem qui fecerit calumpniam[30] ut[31] faciat directum ante iudicem qui erectum fuerit de concilio et ille iudex iudicet rectum iudicium inter illum sagionem et illum burges qui calumpniam fecerit. Et si ille sagio intrauerit in casa de burges super istum pactum et ibi occisus fuerit non pectet ipsam calumpniam. Et si occisus fuerit per occasionem pectet pro eo qui eum mactauerit CCC solidos. Et

N.º 1

1 Port.
2 Mahalda
7 bracale
8 corio
9 et de
10 uenderit
11 prendant
12 pugno
13 solidos.
14 extenta
15 extenta
16 et feridam
17 *deest*
18 ganatum
19 *deest*
21 omnia
22 debitorem
23 fiadorem
24 uenderit
26 sed reddat
29 pectet
31 aut

N.º 2

4 trosel
5 trosel
7 bracale
8 corio
9 et de
10 uenderit
11 prendant
12 pugno
14 extenta
15 extenta
16 et feridam
17 *deest*
18 ganatum
19 *deest*
21 omnia
22 debitorem
23 fiadorem
24 uenderit
26 sed rendat
27 cauallarium
29 pectet
31 aut

N.º 3

1 Portugalensis
2 domna Mahalta
3 Megionfrio
4 troixel
5 troixel
6 *deest*
8 corio
14 entensa
20 Megionfrio
24 uenderit
25 Megionfrio
28 pousatam
30 calumniam

ipsi homines de Meigionfrio tam longe uadant in apelido quomodo in uno die possint ire et in alio die reuerti[32]. Et si[33] duo homines aut plus inter se rixam habuerint[34] et de pugno aut de palma aut de fuste se percusserint[35] aut de capillis tractatis non habeat ibi sagio calumpniam ergo si se clamauerit unus de illis, et si clamorem non fecerit non requirat inde calumpniam sagio. Et qui istos foros frangerit sit maledictus a deo et excomunicatus et cum juda traditore et cum diabolo et angelis eius in inferno in secula seculorum dampnatus[36]. Amen[37]. Ego A.[38] Portugalensis Rex et uxor mea Regina Mahalta[39] uobis bonis hominibus de Meigionfrio hanc cartam de bonos foros nostris manibus confirmamus. Facta carta mense februarii era[40] M.ª[40] C.ª[40] LXXXX.ª[40].

Ego Alfonsus[41] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna[42] Vrraca et filiis meis[43] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo uobis populatoribus de Meigionfrio istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus et illud uobis confirmo. Et ut factum meum maius robur obtineat[44] precepi fieri hanc cartam et eam feci sigillari meo sigillo plumbeo. Facta carta mense Octobris[45] apud Troncosum sub era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego Rex supranominatus et uxor mea et filii hanc cartam roborauimus et in[46] ea[46] hec signa fecimus + + + + +.

Qui affuerunt, Domnus Mar.[47] iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii[48] conf. —Domnus Gomecius suarii[49] conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Johannes fernandiz[50] conf. —Domnus Fernandus fernandiz[51] conf. —Domnus Rodericus menendiz[52], Domnus Poncius alfonsi, Domnus Lopus[53] alfonsi conf. —Vincencius menendiz, Petrus petri, Martinus[54] petriz[54] test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis[55] Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister[56] Pelagius[56] Cantor[56] Port.[56], Petrus[57] garsie[57], Suarius[57] stephani[57] test.[57]

Gunsalus[58] menendi Cancellarius Curie[59] —Fernandus[60] suarii[60] scripsit[60].

N.º 1

32 reuertere.
34 habuerit
36 dignatus.
37 *deest*
38 *deest*
39 Maphalda
40 era M.ª C.ª LX.ª
41 Alfonsus II.us
42 *deest*
43 nostris
45 octubris
46 *desunt*
47 Martinus
54 *deest*
56 Magister Pelagius cantor Port. conf.
57 *desunt*
58 Gunsaluus
59 curie conf.
60 *deest*

N.º 2

32 reuertere.
34 habuerit
35 percurrerit
36 dagnatus.
37 *deest*
38 *deest*
39 Mafalda
40 era M.ª C.ª LX.ª
45 Octubris
46 *desunt*
47 Martinus
50 fernandi
51 fernandi
52 menendi
54 *deest*
56 Magister Pelagius cantor Port. conf.
57 *desunt*
58 Gunsaluus
59 curie conf.
60 *deest*

N.º 3

33 *deest*
36 dapnatus
44 optineat
45 Obtobris
48 suerii
49 suerii
50 fernandi
51 fernandi
52 menendi
53 Lupus
55 viciensis
56 *deest*

BALNEO

BANHO

1152

Ex Libro Foralium Antiquorum S. Crucis Conimbricensis textum deserpsimus; lectiones varias ex Libro Regestorum Alphonsi II. Annus, quo concessum fuit forale, *perperam legitur in codice S. Crucis; recte vero in Regestis; nam Alphonsus I aera* MCLX *nondum regnum adeptus fuerat.*

In dei nomine. Ego Alfonsus Rex Port. Alfonsi magni regis nepos diuinis preceptis eruditus et uxor mea Regina Mahalda iussimus facere cartam hominibus de Balneo ut ab hac die habeant bonos foros. Et hoc facimus pro remedio animarum nostrarum et pro amore domni Fernandi petri qui tenet totam terram de Alafoen[1]: ut nullus maiordomus sit ausus capere suum ganatum hominibus de Balneo. Et si aliquis calumpniam fecerit nichil dent pro ea domino terre preter illas IIIIor calumpnias que per totum mundum sunt pariatas scilicet furtum, homi-

1 Alafoe

cidium, rausum, aut domus disrupta. Et si aliquis de ipsis moratoribus de Balneo aliquam de istis IIIIor calumpniis fecerit pariat illam tali modo ut non perdat domum. Et si mercatores de Balneo exierint cum suis mercaturis de terra regis debent dare domino terre quando redierit pro carrega de caballo aut de mulla unum bragale et de asino medium bragalem. Et quando uenerit dominus uille semel in anno debent dare ei de unaquaque domum unum almude de pane et unum almude de uino et II denarios pro conducto. Et carnifices debent dare de uaca unum lumbum et de porco unum lumbum et de carneiro duas deneiradas[2]. Et moratores balnei non debent ire in fossadum neque in apelido nec in aliud mandatum nisi extranea gens superuenerit. Et si aliquis aliquem percusserit faciat ei directum inter uicinos et non curet de meirino. Et si aliquis uoluerit ad abitandum et dixerit moratorem esse de Balneo nullus sit ausus mittere manum suam in ganatum neque super illum, et si aliquis homo super illum manum miserit insurgant homines Balnei cum suo iudice et accipiant directum pro eo. Et si aliquis surrexerit ad nos superandum *(sic)*. Et si aliquis surrexerit ad nos parie captum balnei. Et ille homo qui se moratorem Balnei uocauerit det domino hereditatis sicut si in ea moratus fuissed. Et postquam directum dederit non curet de suo capitello. Ego Alfonsus Rex et uxor mea Regina Mahalda qui hanc cartam facere iussimus coram bonis hominibus illam roboramus et hec signa facimus +++. Fernandus petri dominus de Alafoen et princeps curie Regis concedit. Facta carta mense Augusto Era[3] M.a[3] C.a[3] LX.a[3] Et si aliquis homo siue filius siue nepos siue aliquis extraneus uenerit qui hoc nostrum factum irrumpere uoluerit sit maledictus et excomunicatus et cum iuda traditore in infernum dampnatus. Amen. Et si aliquis homo de moratoribus Balnei uocatus fuerit ad directum faciendum et noluerit respondere accipiant ei hostium domus et mittant illud in manus eius qui eum percusserit et cum uirga de duobus cubitis et faciat ei directum sicut iudicauerint uicini. Qui presentes fuerunt et uiderunt hii sunt testes : Fernandus captiuus test. Petrus pelagii alferaz test. Alfonsus menendiz test. Furtado test. Alcaide domno Roderico test. Vermudus menendiz test. Garsias garsiiz test. Johannes peculiar Archiepiscopus Bracarensis, et odorius Visensis episcopus, test.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo firmiter vobis populatoribus de Balneo istud forum et istam cartam quam auus meus Rex domnus A. inclite memorie uobis fecit. Hoc autem concedo et confirmo per hanc cartam quam feci meo sigillo plumbeo communiri, ut maius robur obtineat firmitatis. Que fuit facta apud mense Octobrio[4] in Era M.a CC.a L.a V.a et eam nos supranominati propriis manibus roborauimus et in ea hec signa fieri iussimus ++++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Mar. Port. episcopus conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus P.[5] iohannis maiordomus Curie conf. Domnus L. suarii conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Johannes fernandiz[6] conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test.[7] Vincencius menendiz test. Petrus petri test. Gunsaluus menendi Cancellarius Curie conf.

2 dineiradas
3 Era M.a C.a LXXXX.a
4 Octobri
5 Petrus
6 fernandi
7 conf.

SINTRIA

CINTRA

1154

In codice Publici Archivi, titulo Bens dos Proprios da Rainha Livro II *insignito, hujus* foralis *exemplar, quod nobis textum praebuit, insertum est. Aliud exemplar ejusdem* foralis *extat in ipso Archivo : cum vero ex laudato codice sit translatum, lectiones ejus varias contempsimus. Ambo mendis scatent. Data fuit charta* aera MCLXXXXII.a, *non, ut in codice legitur,* aera MCLXII.a *Vide ea quae notavimus in rubrica* foralis *de Fresno.*

In nomine patris et filii et spiritus santi amen. Placuit mihi alfonso portugalensis Regi comitis henrici et regine tarasie filio magni quoque regis aldefonso nepoti et vxori mee Regine mahalde Comitis amedeu filie uo-

bis qui sintrie habitatis maioribus siue minoribus cuiuscumque ordinis sitis kartam facere firmitudinis uobis et filiis uestris atque progenis de jure estabelitate atque seruicio. In primis damus uobis xxx^a^ casales cum suis hereditatibus in ulixbona xxx^a^ populatoribus qui in presenti illud castellum populatis ut habeatis illos tam vos quam filii uestri hereditario jure et non faciatis de illis aliquod forum in ulixbona nisi in uestro castello. Si uero placuerit uobis mitere homines in ilis casalibus nullum forum faciant nisi uobis dominis casallium et si habueritis uel emeritis hereditatem in aliqua terra Regis habeatis illam per forum sintrie hec igitur sunt que pertinent ad uestrum forum numquam itaque faciatis nobis senaram : pro homicidio rausso et estercure in hore posito x^em^ morabitinos harum rerum opertor tribuat medium Regi medium domini intencionis et si fecerit homicidium per occasionem qui bonios homines ilum videant uel pectet que si inposuerint ei rausum uel pectet nisi per exquiricionem bonorum hominum : qui domum alicuius disruperit LX^a^ solidos pectet medium regi medium domini intencionis si disruptor aliis duobus aut plus se comitantibus fecerit sim autem minus uel *(sic)* et in nulla calupnia recipiantur illi qui castellum judicauerint siquis alicui uulnera lancea gladio aut cutello intulerit v^e^ morabitinos pectet medium regi medium domini intencionis qui arma in oppido insane extraserit perdat illa et si lix sub fideiussoribus comissa fuerit per forum sintrie non sedeat de helmo nec de lorica nisi de esculo et de porrina et non ueniat ibi homo de aliqua terra et qualis dederit ipso recado tale dent illi allio pro igualia sit cautum illius aut fiadoria I solidum si fuerit iuncta aut distributa et non sedeat proua facta nec infiada si non plus de morabitino et pro morabitino nichil. De aliis percussionibus factis manu calce petra et palo et aliis intencionibus nulla sit calumpnia excepto supraditis. Agricole pedites qui uno boue laborauerint I sestarium triticum et secundam cibariam tribuat si duobus aut quam pluribus laborauerit I^m^ quartarium inter triticam et secundam cibariam dent per alqueire de azougui et I^m^ puzal vini a v^e^ quinalibus et supra de alio labore nichil homo qui cum boues laborauerit non faciat alium forum de alia ganantia qui ganauerit. Venator si ceruum aut ceruam aut huiusmodi uenatum laqueis siue materiis ceperit medium lumbi tribuat. De porco unam costam siquis inquisitor conelios fuerit semel in anno tres conelios cum suas pelles tribuat siquis inquisitor mellis fuerit semel in anno I^m^ medium alqueire ipsius mellis tribuet zapateiro I^m^ solidum faber ferret I^m^ cauallum, mercator siue pelitario I solidum. Ceguu qui fuerit sabido de sua muliere bona per exquiricione de bonos homines pectet I morabitinum, homo manio qui non habuerit filios quando morierit dent suum habere ad suos parentes et pro suo anima si furtum super aliquem inuentum fuerit dominus peccunie in duplum accipiat peccuniam et Regio principi septem partes : si homo uel mulier occiderit suum corpus nichil pectet sed accipiant suum habere parentes eius : si aliquis ibi comorancium ab uno anno vendat suam hereditatem ad suum vicinum : homo qui non habuerit boues et cum alienos de aliqua terra laborauerit in sua hereditate faciat forum sui vicini : mercator sintrie non det portadigo in tota terra Regis si aliquis uendiderit aut emerit si fuerit cum mandato de concilio uel de rancura ad Regem habet suam racionem in curiam regis. Milites semel in anno in regio exercitu militent pro sua ganancia et non accipiat Rege de illos nichil. Et si noluerint aut non potuerint in fossado ambulare nichil pectet et in appelido contra christianos tantum exeant ut eadem die ad domum redire possint contra paganos autem prout melius potuerint siquis habere potuerint subditos in castello uel extra municionibus in sua hereditate domum habitantes non faciant forum nisi ad dominum hereditatis. Militum siquis obierit et uxorem reliquerit quamdiu fuerit vidua stet in honore militis. Et si miles perdiderit equm stet honoratus usque ad annos v^e^ post si non potuerit aut noluerit habere equm faciat morem peditis. Peditum autem siquis habere potuerit equm stet in honore militum ; filii militum aut peditum quamdiu in hereditate patris se potuerint continere mortuo aut uiuente patre unus pro omnibus unum forum faciant. Siquis cum hominibus aliis in locis habitantibus intencionem habuerit et in concilio directum petierit et non impetrauerit et pignus acceperit quamuis postea ab intencione conuictus sit pignus absque duplo redat. Siquis habuerit intencione uel concilium taliauerit cum homines de fora det directum iuxta aquas currentes de suo castello iudices qui intencionem iudicauerint sedeant per medium. Siquis ad concilium venire neglexerit ad faciendum directum de hoc quod sibi obiecerint saiom eat ad pignorandum eum et pignus accipiat sed numquam domum sigillet. Si iudicem uel seiom pro sua intencione et non pro intencione principis percussus aut uulneratus fuerit sit tanta calumpnia illius quanto de alio aliquo si iudicem percussus fuerit principis II solidos pectet pro saiom I solido pro intencionem Regis judicem et saiom sit ex naturalibus et intret et exeat per manum concilii et numquam iudicem neque saiom de alia terra super uos veniat : iudicem accipiat sua decima de tota calumpnia partem principis saiom accipiat aliam decimam de partem iudicis. Homo qui inprimar et alium percusserit accipiat x^cem^ barancadas et ponat dextram manum in terra et postea faciat directum ad illum qui percusserit per suum forum. Millites si uiderint inimicos Regis paganos uel christianos qui male uolunt facere veniant cum mandato in ulixbona et plus longe non et pro alia intencione non faciant alium mandatum neque pedites neque milites. Milites aut pedites qui in aliena terra ambulauerint sint cautati et non ponant in ilis manum pro male facere pro nulla intencione et si iam illum prendiderint aut dequm suum in terra iactauerit c solidos pectent et postea quamtum demandauerint tantum in duplum componat aut si aliquis illi malle fecerint siue de habere quomodo de alia intencione tota in duplo componat. Homo qui

fuerit firidore et non se inde uoluerit emendare usque tres vices per manum Concilii aut cusculator fuerit et non se voluerit emendare per forum sintrie domum suum destructum sit per forum sintrie sex homines debent iurare pro homicidio pro aliquod quoque iuramentum tres homines et numquam plus nisi pro homicidio. Millites sintrie castello debent testemoniare cum omnes milites terre Regis exceptis Regem pedites similiter milites sintrie qui bene seruierint suum alcaide recipiant de illo Iᵐ donum bonum semel in anno : homo qui voluerit acciperit mulierem per mandatum de suos parentes det ei in dote sua Iª fustam et Iª zapatas et Iª cintam et Iª pelle et Iº manto et Lª solidos in fiadoria pro benedicione sed si postea penituerit quantum dederit tantum perdat et ipsam fiadoriam pectet. Et si mulier penituerit aut noluerit aut parentes eius quantum de eo acceperit tantum reddat sed postea suam fiadoriam homicida et refuga qui ibi confugerint retineantur seruus similiter exceptis si fuerit de rege : clerici habeant morem militum. Clericus sit naturalis et per forum sintrie non perdat suam ecclesiam sed habeat illam pro hereditate nisi fecerit talia facinora pro quibus debet et amittere ordines pro nullo homine neque per regem neque per episcopum set nos moratores supradicti castelli pro isto bono foro quod nobis rex noster et vxor eius dant promittimus illis fidelle semper obsequium et contra homines eorum inimicos ponamus corpora et habere. Et si tempus uenerit quod illas raualdes sintrie Rex uoluerit populare singulos casales cum suis hereditatibus accipiant illi qui castelum morauerint. Clericus sintrie debent seruire suo episcopo et habeat racionem in domo episcopi. Episcopus det ad illum semel in anno Iᵐ donum bonum Era M.ª C.ª LX.ª II.ª V.º idus ianuarii. Ego alfonsus gratia dei rex Portugalensis simul cum vxore mea Regina mahalda roboro + et confir+mo + istam kartam. Et siquis uenerit uel uenerimus qui hoc factum irrumpere uoluerit pariat quingentos aureos et cum belzebub sit excomunicatus. Sint autem termini eius terra pro laborare aut pro plantare sedeat almesquez aquas discurentes et ad outeiros et quomodo diuidat per viam puplicam que vadit sub caprillis usque ad montem aquas uertentes ad outeiros et quomodo diuidat per chilaios usque ad flumen galamar et si plus crescerent gentes crescant ad illos hereditatem per placere Regis. Dapifer Curie fernandus captiuus test. pelagius zapata gunsaluus de saussa Petrus fernandiz donnus valascus gunsaluus rodriguiz menendus moniz laurencius venegas sancius nuniz Egeas archidiaconus ecclesie ulixbon. confirmo hoc factum signifer petrus pelagii princeps vlixbon. alfonsus menendi conf. Princeps colimbrie rodrigus pelagii, princeps santaranensis Johanes Ramiriz conf. Magister albertus notarius regis scripsit. —Alfonsus Rex portugalensis— Regina mahalda —Magister albertus.

Ego sancius dei gracia Portugalensis Rex una cum uxore mea et filiis et filiabus meis hanc kartam roboro et confirmo in Era M.ª CC.ª XX.ª VII.ª Donus petrus alfonsi signifer Regis conf. Ruy vaasquiz conf. Donus L. ribeira conf. Ruy fernandiz pretor sintrie conf. Julianus notarius curie conf. Fernandus bispo test.

FERREIRA

FERREIRA

1156

Autographum. Consutum chartae municipii Ferreira d'Aves *invenitur. Vide ea quae in rubrica ejusdem chartae prenotavimus.*

In dei nomine. Hec est carta conuentionis et firmitudinis que magistro galdino et arnaldo da rocha ceterisque tenpli fratribus insimul iunctis cum pelagio fernandiz et pelagio petriz et uxoribus eorum uidelicet marina soariz et maior soariz placuit fieri de illa nostra uilla que apellatur ferreira quam insimul habemus. Ita scilicet ut illa que olim facta fuit particio inter nos et nostra posteritatem et nostros successores firma et incommutabile permaneat. Talem igitur inter nos facimus conuentionem ut quicumque huius uille habitator aliquam calumpniam fecerit unusquisque dominis suis factam calumpniam componat. Si uero clericus seu aliquis ecclesie habitator siue uir siue femina calumpniam perpetrauerit, hec tale calumpnia omnibus dominis uille equaliter sit componenda. Et sicuti unusquisque dominium in uilla habuerit ita in clerico et in ecclesia et in omnibus que ecclesie sunt. Siquis uero montis uel fluminis cautum irrumpere ausus fuerit omnibus communiter dominis X quartarios pectet medium dominis et medium ad concilium et quicquid a monte uel flumine acceperit ei auferatur. Alias autem calumpnias que facte fuerint siue in eclesia siue in monte siue in flumine seu aliquo alio loco ille qui fecerit domino tantum suo componat. Quod si aliquis homo extraneus siue uiator uel quicumque qui non fuerit de nostris superueniens ibi calumpniam fecerit illam utique calumpniam omnibus communiter dominis componenda statuimus. Si uero aliquis nostrum super hec omnia supradicta aliquid irrumpere uel confringere ausus fuerit nullo modo sit ei licitum sed pro sola temptacione quantum super hac conuenientiam inquesierit tantum in duplum componat et hoc nostrum

scriptum in sempiternum firmum obtineat robur. Facta conuentionis carta mense iunio Era M.ª C.ª LXXXX.ª IIII.ª Nos uero supranominati qui hanc cartam iussimus facere coram bonis hominibus confirmamus et propriis manibus hec signa facimus —.

Qui presentes fuerunt; Petrus oidiz test. —Didacus toereiz test. —Gunsaluus sanchiz test. —Gonsaluus oidiz test. —Egas uenegas test.

Johannes dec. notuit

RODINA

REDINHA

1159

Chartae duae hoc forale *continentes, ejusdem aetatis, nec verbo quidem dissimiles, in Archivo Publico supersunt. An autographae sint dubitamus. Illam, quae ab antiquis temporibus in ipso archivo asservatur, ex scrinio municipii de* Redinha *ad cartophylacium regium initio saeculi XVI fuisse advectam credendum est. In tabulario conventus Thomariensis quod aetate nostra Publico Archivo annexum est, alia invenitur.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego magister Gualdinus una cum conuentu fratrum nostrorum templi militum facimus kartam firmitudinis de bono foro hominibus in rodina habitantibus tam presentibus quam futuris de iure et foro quod populatores habere debent iure perpetuo. De omni labore quod laborauerint decimam partem domino fideliter tribuant. Et in areaticam unam talecam tritici. Et in seruicio unam fugazam de duobus alqueires tritici et unum caponem. Clericus de sua hereditate similiter forum faciat. Siquis hereditatem suam uendere uoluerit uendat suo uicino tali uidelicet pacto ut forum domino suo integrum tribuat. Nulli homini de rodina sit licitum alicui suam hereditatem dare uel testamentum facere nisi ad nostram ecclesiam aut militibus templi ita ut kasal nec forum dominus perdat. Laborator non faciat forum de montaria. Montarius qui in monte unam noctem uel plus manserit det unum conelium cum sua pelle, sin autem nichil det. Et de omni uenatu lumbum costale det. Mellitor mediam libram cere tribuat. Non sit inter uos calumniam nisi raussum et homicidium et stercus in ore et casa disrupta cum armis aut cum feridas aut fregerit portas et intrauerit domum per uim in cauto uille D solidos pectet. Et furtum. Omnes istas calumnias sint pectadas per forum terre palumbaris. Siquis aliquid tortum alicui fecerit coram iudice et iusticiis illi satisfaciat sine pecto. Judex honorem debitum habeat et suum signum stabile sit. Facta karta confirmationis et roboracionis Mense iunio in era M.ª C.ª LXXXX.ª VII.ª Ego magister G. una cum fratribus meis qui hanc kartam siue forum facere iussimus propriis manibus roboramus. Siquis uero hoc forum frangere uoluerit sit maledictus.

Frater arnaldus conf. —Frater suerius conf. —Frater Petrus riuus frigidus conf. —Frater mancius conf.
Petrus test. —Fromaricus test. —Martinus fromarici test.

Egeas clericus notuit.

CELEIROUS

CELEIRÓS

1160

In Regestis Inquisitorum, quae titulum Liber II Alphonsi III *prae se ferunt, nobis superest unicum exemplar hujus* foralis, *quod hic juris publici facimus.*

In nomine domini. Ego Rex Alfonsus una pariter cum filiis meis in domino deo eterno salutem amen. Ideo placuit mihi ut facerem cartam de Celeirous vobis populatoribus cum omnibus suis terminis nouis et antiquis scilicet faciatis ibi VIII^{to} coyrellas et de unaquaque coyrela in foro debetis dare I^{o} quarteiro de tritico I^{o} de centeno I^{o} de ordio uel milio et istos tres panes quale habueritis post quinque annos I^{o} modio uini pro nostra parada II^{os} panes de almude medio tritici et medio secunda I^{o} almude de uino I^{o} almude en ceuada per taligam et quartam

de constantim : pro carne iª pelle conelii. In condado de vrso manus de porco magno et de ceruo magno lunbo. Non pectetis nisi iiiᵉˢ calupnias si eas feceritis per inquisitionem bonorum hominum : iussores *(sic)*, furtum sabudo, homicidium, rausum, similiter per directum ad apostelia non respondeatis : homicidium x morabitinos fiaduria iº blacale ille homo qui directum non quesierit dare det illum blacalem concilio et iª pelle conellii ad iusticiam de concilio. Ponatis maiordomum unoquoque anno ex uestris conuicinis per quem nos habeamus nostram rendam et supradictas calupnias si eas feceritis. Nullus sit ausus intrare in vestra uilla causa male faciendi et si ibi male fecerit pectet mihi mille solidos bone monete. Mulier uidua que se uoluerit casare det pro balugas iª cera : non detis loctosam. Ille homo qui tenuerit illam rendam teneat iº anno et non sit ei renouata et demus nos nostram cupam ut mittatis ibi nostrum uinum de renda et sedeat uinum de legare in tempore sancti michaelis sic uadatis in apilidum ut tornetis manere ipso die ad uestras casas istum forum et istam rendam qui sonat in istam cartam tantum detis et non plus : uestra decima detis ubi uobis bene seruierint. Habeatis uos istam villam cum omnibus suis terminis nouis et antiquis et faciatis inde nobis supradictum forum. Et sic omnis posteritas uestra in secula seculorum : termina istius uille quomodo diuidit Celeyroos cum sancta Marina et per lobo de habubeyra et quomodo diuidit per lumbo de Paradela quomodo ferit in uado de abregano et per carualias et per lumbo da azoreyra et ad campum de felgosa per cumeeyra aqua uertente deinde ad lousam deinde ad caput de villarino quomodo exparte cum Gouyianes ad foz de valle de melendo diaz et reiterat per uenam de pinom et uadit ad foz terra sancta aqua uertente et uadit ubi prius incoauimus et quomodo sparte cum sancta Marina. Si aliquis uenerit tam ex parte nostra quam ex aliena qui hoc factum nostrum inflingere uoluerit duplet uobis quantum quesierit et pectet domino Regi cᵐ morabitinos et sit maledictus et excomunicatus et cum diabolo in inferno detrusus amen. Non respondeatis de apostilia. Facta karta sub Era M.ª C.ª LXXXX.ª VIII.ª IIᵉ nonas decembris. Rex Alfonsus Regnate prouincia domnus Gundisaluus Archiepiscopus. Johannes aprestameiro cidelo. Ego Rex Alfonsus una pariter cum filiis meis manibus roboro et confirmo hanc kartam spontanea uoluntate.

Ermigius test. —Diacus test. —Sancius test. —Suerius conf. —Petrus fer. conf. —Pelagius conf.
Pelagius notuit.
Et ista non tenebat sigillum.

COVÀS

COVAS

1162

Ex charta in scrinio monasterii Pombeiriensis, asservata descripserunt exemplar hujus foralis *Academiae Scientiarum Olisiponensis sodales, qui, hoc saeculo ineunte, collectioni ac editioni monumentorum, ad antiqua comitia* (cortes) *Portugaliae attinentium, incumbuere. In collectione ms. ab eis conflata* foralis *de* Covas *singulare nobis manet exemplar, quia Pombeiriense chartophylacium omnino periit.*

In dei nomine. Ego miserationis et pii videlicet spiritus sancti sub christi nomine ego Gondisaluus suariz et sua mulier Flamua diaz et fratre suo Johanne diaz et Menendo gondiar et sua mulier Ausenda menendiz et abbas Petro gondesendiz de Palumbeiro Monio ermegildiz cum suos fratres et sorores Marina diaz in domino deo eterno salutem amen. Magnus est enim titulus donationis in qua nemo potest actum largitatis inrumpere neque foris legis proiicere sed quicquid libenter amplecti. Denique lex canet gotorum ut rem donatam si presentibus tradita fuerit nullo modo repetatur a donatore sed per testes et per scripturam convincit. Ideo omnia supradictus ego Gondisaluus suariz et sua mulier Flamua diaz et suo fratre Johanne diaz et Menendo gondiar et sua mulier Ausenda menendiz et abbas Petro gondesendiz de palumbeiro Monio ermegildiz cum suos fratres et sorores et Marina diaz facimus a tibi Egas pelaici kartam de hereditate nostra propria quam habemus de parentorum nostrorum et de ganantia pro ubi illi potueritis invenire cum suis locis terminis nouissimis et antiquis et cum quantum in se obtinet aprestitum hominis est. Et habet ipsa hereditate jacencia in loco predicto ubi uocitant Couas. Terminos suos monte cogia quomodo sparte aqua acima de carualiaes et per carreira apro parietes ruias et castro Oliueto quomodo fer in dorio per vena de alia parte per mantelina per uia de gouuianes et fer in cereisina et admus a uobis ipsa hereditate pro foro sedeant xxⁱ populatoribus qui dent renda unusquisque iº quarteiro de trecigo et alium de secunda et ii puzales de uino et taligam de legumina per mensuram colinbrianan et singulos manipulos de lino in tribus uirgis, et de uenatum lonbo et de urso iiᵃˢ manus, et calum-

nias quod si aliquis ferrum acceperit contra alium v morabitinos componat et alias calumnias quas inter se habuerint iudicent illas III homines de concilio et de illa iudicata media parte a palacio et media concilio sibi retineat, et illi qui dederit iusticia de uno ad alium in unoquoque anno non det nulla renda, et ille homo sedeat de concilio et non darem manaria nec balugus et darem lutosa VI morabitinos de concilio. Et siquis aliquis illorum uoluerit uendere hereditate quam habet in illa uilla uendat a uicino ....uende di po...... v annos ex quo intrauit in illa uilla uendicata est de dar directo unum ad alium fiadoria una .... xxxx^a^ panes de mediatate IIII^or^ de tritico, porco de IIII^or^ ceras uino singulos almudes ceuada singulos almudes per medida de concilio. Careira et apelido ipso die a sua casa. De condado VI de piscar. Facimus cartulam donationis de illa hereditate Couas ut habeatis uos ea ex datum nostrum firmiter in cunctis tenporibus seculorum uendendi donandi testandi, faciatis inde quod uolueritis uos et omnis posteritas uestra. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uenerimus tam nos quam gens nostra propinquis uel quam extraneis que nos ad judicium deuendicare non potuerimus aut uos in uoce nostra nos uoluerimus autoricare uel uendicare post parte uestra quantum uobis calumniauerint uel calumniauerimus tantum uobis fuerit melioratum et hunc factum nostrum e nostra uita non sit uiolatum sed stantem et permanentem plenam habeat firmitatem et roborem usque in seculum seculi. Et qui ista karta uoluerit rumpere pariat ipsa hereditate duplata uel quantum fuerit meliorata et insuper judicato, et insuper sit maledictus et excomunicatus et cum judas traditore abeat participium in die judicii amen. Facta karta die quo heri V.° nonas marcii Era M.^a^ CC.^a^ Ego Gundisaluus suariz et Flamua diaz et Johanne diaz et Menendo gondiar et sua mulier et abbas Petrus gondesendiz de palumbeiro et Monio ermegildez cum fratres meos et Marina diaz in hanc kartam manus nostras roboramus ad uobis populatoribus. Gondisalbus test. Sueiro test. Menendus test. Pelagius notuit.

THOMAR

THOMAR

1162

Singulare hujus foralis exemplar latino-barbarum extat in libro Publici Archivi qui inscribitur Foraes Antigos de Leitura Nova *circa dimidium saeculi XVI conflato. Translationem antiquo portugalensi idiomate adjecimus, quae in codice* Livro II das Escripturas, *sic dicto, tabularii conventus Thomariensis nunc in Archivo Publico asservato, reperitur.*

In dei nomine Amen. Ego Magister Gaudinus vna cum fratribus meis vobis qui em Thomar estis habitaturi maioribus et minoribus cuiuscumque ordinis sitis et filiis uestris et progeniis fratribus templi salomonis in fide permanentibus placuit nobis facere cartam firmitudinis de iure hereditatum uestrarum quas ibi populatis et de foro atque seruicio. In primis ut nunquam faciatis nobis senaram. Et de perda de fossado non detis nisi ad zagan duas partes et uobis remaneant due. Et de azaria et de tota illa caualgada in qua non fuerit rex nobis quintam partem vobis quatuor partes absque vlla alcaidaria. Siquis militum emerit uineam a tributario sit libera Et si acceperit in coniugium vxoren tributarii omnis hereditas quam habuerit sit libera. Et si tributarius potuerit esse miles habeat moren militum. Millites habeant suas hereditates liberas. Et siquis militum venerit in senectute vt non possit militare quandiu vixerit sit in honore millitum. Et si miles obierit vxor que remansserit sit honorata ut in diebus mariti sui. Et nullus eam uel filiam alicuius accipiat in coniugium sine uoluntate sua et parentum suorum. Saihon non eat domum alicuius sigillare. Et si aliquis fece-

Em nome de deus amen. Eu Mestre gualdim em sembra com os meus freyres a vos que em thomar sodes moradores grandes e pequenos de qualquer ordin que seiades e aos vossos filhos e aas uossas geerações prougue a nos freires do temple permensentes na fee de salamon fazer a vos huma carta de firmidoen do direito dos vossos herdamentos os quaes hi pouoades do foro e do seruiço. Item primeiramente que nunca a nos façades seara e de roubo e de forçado non dedes senon a ho adail as duas partes e a vos fiquem has duas e da caria e de toda aquella caualgada em que elRey non for a nos a quinta parte e a vos as quatro partes sem nehuma alcaidaria, se alguns dos caualeiros comprar vinha ao peon seja libre e se casar com a molher do peom toda que ouuer seja liure e se o peom poder seer caualeiro aia foro de caualeiro. Caualeiros aiam sas herdades liures e se algum dos caualeiros veer a vilice e non posa seruir em caualaria em quanto viuer aia homrra de caualeiro e se o caualeiro morrer a molher que ficar seia homrrada como em dias de seu marido e nenhuum filhe esta ou filha doutro qualquer por molher sem vontade sua e de seus parentes. Sayom non vaa seelar casa

rit aliquid illicitum veniat in concillium et iudicetur recte. Et judex et alcayde sint vobis positi sine ofrecione. Clerici thomar habeant in omnibus honorem millitum in uineis et terris et domibus. Et si alicui militum obierit equs et non potuerit emere alterum nos dabimus ei. Et si non dederimus stet honoratus donec possit habere vnde emat. Infançon et aliquis homo non habeat in thomar domum neque hereditatem nisi qui uoluerit habitare nobiscum et seruire sicuti uos. In illas acenias non detis plusquam quartam decimam partem sine offrecione. Pedites dent de ratione quantum solent dare pedites de colimbria per quartarium de XVI alqueres sine brachio posito et tabullam. De uino et lino dent octauam partem. Et de madeira que aducunt pro vendere dent octauam partem. In lagaradicam de uino de quinque quinalles inferius dent almude et si super fuerit dent quartam sine ofrecione et jantare. Nullus milles extraneus intret domum alicuius syne uoluntate domini domus. Si aliquis laborator habuerit iuicoonem non faciat cum ea aliquod fiscum. Almoqueueres faciant vnum seruicium in anno. Et inter uos non sit ulla manaria. Et si aliquis uestrum voluerit transire ad alium dominum vel ad aliam terram habeat potestatem donandi seu uendendi suam hereditatem cuiuscumque voluerit qui in ea habitet et sit noster homo sicut vnus ex vobis. Atalhaias ponamus nos medietatem anni et uos medietatem. Non detis portaticum vel alcauallam aut cibariam custodibus ciuitatis uel porte. Tomar nunquam damus per alcauallan alicuy. Hoc forum et hanc consuetudinem coram probis hominibus deo donante statuimus atque concedimus et tam a nobis quam a successoribus nostris perpetuo et illibitate tenendum firmamus. Siquis vero quod fieri non credimus aliquis successorum nostrorum Magister siue fratres seu alienus hoc nostrum statutum infringere voluerit iuxta dei ulcionen confringatur et pereat cum diabolo et angelis eius sine fine puniendus nisi digna satis se emendacione correxerit. Facta firmamenti carta mense nouembro Era M.ª CC.ª Regnante domno illdefonso portugalensium rege Comitis henrrici et regine Tarasie fillio magni regis illdefonsy nepote. Pellagius deconus notauit. Petrus pelagii, Gondisaluus de Sausa dapifer, Donus Rodericus comes, Donus ticion alcayde de Colimbria, Donus guian alcayde de Sanctaren.

de nenhuum caualeiro, e se algum caualeiro fezer alguma cousa desconuenhauel venha ao conçelho e seja julgado dereitamente : o juiz e o alcaide sejam a vos postos sem ofreçon. Clerigos de thomar ajam em todallas cousas homrra de caualeiros em vinhas em terras e em casas e se a algum dos caualeiros morrer o cauallo e não poder auer omde compre outro nos lho daremos e se lho non dermos estê homrradamente atee que possa auer onde compre outro. Emfançon nem algum homem nam aja em thomar casa nem herdade saluo quem quiser morar vosco e seruir come vos. Em nenhumas asenhas non dedes mais ca de XIIII partes huma sem offreçom : peoes dem de raçom quanto soen dar os peoes de coimbra per quarteiro de XVI alqueires sem braço posto e sen tauoa, de vinho e de linho den a oitaua parte, de madeira que tragam pera vender den a oitaua parte. En lagaradiga de vinho de çinquo moyos a fundo dem hum almude e se mais for dê huma quarta sen ofreçon e sen jantar : nenhum caualeiro estraynho entre em casa dalgum sen uontade do senhor da casa : se algum laurador ouuer eiuiçon nom faça com elle foro. Almocreues façam huum seruiço em no anno e antre vos non seja nenhuma ameaça : e se algum dos vosos quiser yr a outro senhorio ou a outra terra aja poder de doar ou de vender o seu herdamento a quem quiser que en elle more, e seja nosso homem assy come huum de vos. Atalayas ponhamos ameadade do anno e vos ameadade : non dedes portagem nem alcauala nem dê comer aas guardas da çidade ou da porta. Thomar nunca a damos por alcaualla álgum. Aqueste foro e aqueste custume com boos homeens deus querente stabelecemos e outorgamos assy a vos come aos vossos successores perdurauelmente e firmamente teer o firmamos sem nenhum corrompimento : se alguem a qual cousa ser feita non creemos dos nossos successores o mestre ou os frades ou outro estrainho aqueste nosso stabilicimento quebrantar quiser da vingança de deus seja quebrantado e pereça con o diaboo e con os seus anjos e sem fim seja atormentado saluo se correger as cousas dignas asás per emenda. Feita a carta de firmidoen no mes de nouembro Era mil cc. Reynante dom Afonso Rey de Portugal filho do conde dom Anrrique e da Rainha dona tareja neto do gram Rey dom Afonso, Dom payo dayam a notou testimunhas dom tiçom Alcaide de sanctarem, pedro pirez alferez, gonçalo de saujal, dom Rodrigo conde.

MOLAS

MÓS

1162

Ex Libro Regestorum qui Liber II Alphonsi III *dicitur, deprompsimus. Nullum aliud, nobis cognitum, hujus* foralis *exemplar superest.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti amen. Ego Rex Alfonsus do et concedo a uobis concilio de molas ad popular illo castello qui uocatur molas per foro de salamanca : ut illos homines qui ibi populauerint habeant foros bonos quomodo habent homines qui bonos foros habent. Et non detis michi nec ad progenie mee nec ad nullo homine pro homicidio nisi septima parte de ccc solidos in apreciadura per concilio et per manu dalcaldes. Et nullo pecto nec nulla callumpnia non intret ibi .... nec meo meirino nec iudice nisi totum per iudicium de alcaldes. Et faciatis fossado una uice in anno uadant tercia parte de caualeiros et duas partes stent in illo castello. Et illa tercia qui habuerit ire in fossado et non fuerit pectet in fossadeira v solidos in apreciadura dalcaldes. Et non faciatis fossado nisi cum uestro seniore una uice in anno ita ut leuetis panem calidum in alforges et ipso die reuertatis ad uestrum castellum : pedones et clericos non faciant fossado. Et non intret ibi nuncio de nullo homine nec maneria per foro molas. Et qui in termino de moas filia aliena rouxauerit extra sua uoluntate pectet ccc solidos ad rancuroso et exeat omizieiro. Si aliquis inter uos in mercado aut in ecclesia aut in concilio plegado a pregom ferida fecerit a suo uicino pectet LXXXX^a solidos a concilio per manu de alcaldes. Et de quolibet furto colligat suo domno suo cabdal et pariat illa callumpnia et det septima a palacio per manu de alcaldes. Et qui domum fecerit aut uineas uel sua hereditate et uno anno in illa sederit et postea ad aliam terram fuerit seruiat illi sua hereditate ubi mortuus fuerit. Et si uoluerit illas uendere uendat cui uoluerit per foro de molas. Et caualeyro de moas stet pro infanzon de totas alias terras in iudicio et in iuramento troucant super illos cum duos iuratores. Et pedones de molas stent pro caualeiros uilanos de totas alias terras in indicio et in iuramento troucant super illos cum duos iuratores. Et homines qui de terra sua exierint pro omicidio aut cum muliere rousada aut cum seruitute uel cum alia callumpnia qualquer sedeat tornet se ad concilio de molas et sedeat solto et defendudu per foro de molas. Et non ducat mulier aliena qui benedictione habeat cum suo marito. Et si hominem de aliqua terra cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de molas intratum fuerit et aliquos inimicos post illum intrarent et pignora illi tullerint aut male illi fecerint pectent quingentos solidos ad concilio et illos liuores, et duplet la pignora a suo domno. Et hominem de alia terra qui caualeiro de molas descaualgar pectet LX^a solidos ad rancuroso. Et qui hominem de molas priser in prisone pectet ccc solidos a rancuroso. Et si homine de molas priser aliquo homine de alia terra pectet v solidos. Et si homine de molas pro qualibet fiaduria a medio anno non fuerit riquirido sedeat soltum, et si mortuum fuerit sint filii et uxor eius liberi. Et homines de moas non soluant pignora pro seniore nec pro meirino nisi pro suo uicino. Et non dent pousada per foro de moas non caualeiros nec uiduas nisi pedones per manu de alcaldes, dent pozadat usque tercia die. Et homo qui bestia caualar habuerit non det pousada. Mulier uidua qui non habuerit filio de xv annos cum quo se contineat non faciat foro. Et homines de moas qui homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares et non fuerit ibi suo senior ueniat a suo sinal de alcaldes et det fiador a uinida de suo senior, et faciant que mandarent et callumpnia qualibet fecerit sedeat de suo senior et non et seruiat a nullum hominem nisi a suo senior in cuiu solar sederit. Et senara aut uineas de molas tal pecto habeat quale de populatores. Et qui uicino occiderit et in sua casa fugierit qui post illum intrauerit et in sua casa illum matar pectet ccc solidos ad rancuroso. Et qui mulier aforciar et illa uoces mitendo uenerit usque tercia die si presa non fuerit et ille cum XII homines non se potuerit delimdare pectet ccc solidos. Et qui mulier aliena percusserit pectet xxx solidos a suo marido et non responda sen rrancuroso a nulla callunia ergo a furto descoberto et a rousu et ad omicidio. Et hominem de moas qui fiadores parar pro aliqua causa qualibet sedeat ad iudicem, et illo fiador outorgar cum duos homines contra illum et ille noluerit colligere et super ipsum illum occiderint, dent singulas peles de conelios et sint soltos. Et palacio del senor de moas habeat callumnia comodo de uicino, et tota villa habeat uno foro. Et homo de moas qui fiador intraret et contentor non li socorrer qual fiar tal pecte. Et si contentor habuerit mittat illum in manus et exeat soltus de fiaduria. Et de suspecta de x solidos arriba feriant XII causas arredor, et iuret inde cum duos homines. Et det *(sic)* x solidos a iusu iuret cum uno uicino qualis inuenerit. Et toto homine de moas qui hereditate habuerit et non illa uender nem doar nec per sua manu pectar tornese a sua hereditate ubicumque fuerit. Et toto homine de moas qui hereditate habuerit in alia terra non faciat fazendeira nisi per foro de moas. Et toto homine de moas qui mulier leyxar de benedictiones det I denarium ad iudicem. Et si mulier leixauerit

suo marito de benedictiones pectet ccc solidos medios a suo marido et medios ad palacio. Et si aliquis deroter aliqua casa cum lancas cum scutos dela porta a dentro pectet ccc solidos medius a suo domno et medios ad concilio. Et qui dederit a suo uizino cum spada pectet LX.ª solidos ad rancuroso. Et qui dederit lanzada uel cuitellada et exierit de una parte ad alia pectet ccc solidos ad rancuroso et si non pasar de alia lato pectet LX.ª solidos a rancurosu. Et de plaga unde osso exierit x solidos ad rancurosso cada osso. Et de alia plaga LX.ª solidos ad rancuroso. Homo qui cum sua mulier sederit et fecerit omicidio aut callupnia pectet ille ad rancurosso et septima a paazo et mulier stet in pace cum suos filios. Et pro tota pignora si de concilio quomodo de palacio colligant fiador pur a foro. Et nullus habeat defenssa nec monte et non prato nec pelago nisi toto de concilio. Et illo montadigo del estremo montent caualeiros de moas cum suo senior et prendant sua tercia. Et ganadu de moas non sedeat montado. Et de carrega de bestia caualar aut muar dent in portazem VI denarios. De azino III denarios. De cesteiro III mealas. De boue que ibi uendiderint uel de asino qui ibi conparauerint. De homines de fora VI denarios. De caualo aut de mulo aut mauro I solidum. Et de toto portadigo qui uenerit a molas ubi pousada priser prehendat sua tercia. Et de rouba de terra de mauros aut de christianos qui uenerint a moas dent quinta a palacio. En parada una octaua de ceuada et duos panes de tritico et uno denario a senior. Quicumque hec scriptura frangere uoluerit sit maledictus et excomunicatus et a corpore domini segregatus et cum iuda traditore in inferno collocatus amen. Ego Rex Alfonsus hanc cartam quam iussi facere roboro et confirmo. Hec sunt terminos de molas. Per lo portu de figueira et inde a parada de retaes et inde aa cidadona uedra de susana et inde aa parada uedra et inde ao rego das couas et inde a anta do serro du masouto et inde pela cabeza pignoza de cima de cerzedo et inde aa parada inter nos et mugadoiro et inde aa cabeza de fundo de freyxeneda de dextro et inde ao uilar antigo et inde ou auiado de dom strigo et inde en a tauaera aquas uertentes de salauor et inde aas penas ruiuas et inde ao pelago do cucu et inde en a serra do cubu aquas uertentes contra siladi et inde acima do rebenton et inde acima das cabreiras et inde aa turre de susaa de contra siladi et inde ao xeixo de sou uilar de lamelas et inde comodo sal en o colado da carualaosa et inde aa cabeza cauada et inde aa cabeza dalende u soutu du lamazedu et inde a fundo da fraga inter moas et macaeira et inde acima das olgas de pay martiis et inde aa cabeza de cima de cabreira aquas uertentes usque ad portu de figueira. Toto homine de moas qui suo senor demandar pro qualibet callumnia sanet illum per boca de alcaldes et non aforcet illum nec saquet illum de suo foro et recipiat iudicium qualli dederint alcaldes iurados. Et in quantum senior fuerit in villa non respondant ad nullum iudicium. Et tercio die postquam senor recexerit a uilla iudice pignoret et gaste unde habuerit rancura et compleat ei periudicium de alcaldes quomodo iacet in foro. Et ego Rex Alfonsus mando dare armas totas ad caualeiros et ad peones de molas cum quo defendant suum castellum. Ego Alfonsus portugalensis Rex cum meo filio et filiabus mando et concedo hos foros et terminos quos in hanc cartam mittere iussi. Habeatis igitur et posideatis uos et omnis posteritas uestra locum illum cum omnibus istis terminis suprascriptis foris uobis dico in molas morantibus. Siquis uero aliquis ex progenie mea filiis uel nepotibus aut qualiscumque sit qui hoc nostrum factum frangere uoluerit uel minuere maledicionem dei incurrat et sit maleditus et excomunicatus et cum iuda traditore in inferno collocatus et insuper pariet VI mille solidos de auro puro medios a rege et medius a concilio. Facta scripto hoc in Era M.ª CC.ª in mense decembrio. Ego Alfonsus rex in hanc cartam meas proprias manus cum meis filiis et filiabus roboro et signa facio coram testibus. Qui presentes fuerunt uiderunt et confirmauerunt, Domnus Petrus fernandi conf. —Domnus Gonsaluus de sousa conf. —Alcalde meende estrenia conf. —Pelagius cabelos test. —Nuniz de aluia test. —Petro uermuit test. —Dom iemundo test. —Petro neto test. —Petro christouois test. —Pay osoris test. —Petro cipriacis test. —Vermuu cresconis test. —Johanne oariz test. Johanne steuayz test. —Martin ciprianis test. —Gomez ueegas test. —Martin monaco test. —Petro fernandiz de freixeno test. —Dom monio ouelio de orrus test. —Pelay coeriz test. —Petrus rouco test. —Johanne. —Petrus presbiter notuit.

Et ista carta non tenebat sigillum.

A. Dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. vobis alcaldibus et concilio de moas salutem. Sciatis quod ego concedo uobis uestros foros et uestros directos sicut melius habuistis in tempore patris mei et aui mei et tenebo uos ad iusticiam et directum uestrum et de illis militibus quos michi misistis dicere quod timebatis uos de illis bene credatis quod ego defendam uos de illis et de aliis qui uobis uoluerint facere malum et tortum. Datum vimarane XI die aprilis Era M.ª CC.ª LXXX VI.ª

Et ista carta tenebat sigillum.

ELBORA

EVORA

1166

Forale *hoc ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbric. decerpsimus. Accedunt lectiones variae ex Lib. Regestor. Alphonsi II. Extat in Publico Archivo aliud exemplar recentius, adeoque mutilum ut nihil prosit.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti Amen. Ego Rex Alfonsus filius Henrici comitis et Regina Tharasia una pariter cum filiis meis Rege Sancio et Regina orraca et Regina Tharasia uolumus restaurare atque populare Elboram que a sarracenis abstulimus. Damus uobis forum et costume de Auila tam presentibus quam futuris ut duas partes dos caualeiros uadant in fossado et tercia pars remaneat in ciuitate et una uice faciant fossado in anno. Et qui non fuerit a ffossado pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio pectet c solidos ad[1] palacium[1]. Et pro casa derota cum armis scutis et spadis pectet ccc solidos et vii.ª ad palacium : et qui furtaret pectet pro uno nouem et habeat intentor duos quiniones et septem partes ad palacium. Et qui mulier aforciaret et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciada et ille negaret det illa outorgamento de tres homines tales qualis ille fuerit ille iuret cum xii et si non habuerit outorgamento iuret ipse solus. Et si non potuerit iurare pectet ad illam ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et testimonia mentirosa et fidele mentiroso pectet lx solidos et vii.ª ad palacium et duplet el auer. Et qui in concilio aut in mercado uel in ecclesia feriret pectet lx solidos medios ad[2] palacium[2] et medios ad concilio. Et de medio de concilio vii.ª ad[3] palacium[3]. Et homine qui fuerit gentile aut credero que non seat meirino. Et qui in uilla pignores[4] afflando et fiador et ad montem fuerit pendrar duplet la pendra et pectet lx solidos et vii.ª ad[5] palacium[5]. Et qui non fuerit a sinal de iudice et pignos sacudiret ad saion pectet i solidum ad iudicem[6]. Et qui non fuerit ad apelido caualeiros et pedones exceptis hiis qui sunt in seruicio alieno miles pectet x solidos pedon v solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldea et uno iugo de boues et xxxx oues et uno asino et duos lectos comparet caualo. Et qui crebantauerit sinal cum sua muliere pectet i solidum ad iudice. Et mulier qui laxauerit maritum suum de benedictione pectet ccc solidos et vii.ª ad[7] palacio. Et qui laxauerit mulierem suam pectet i denarium ad iudicem. Et qui caualo alieno caualgaret pro uno die pectet unum carnarium et si magis pectet las[8] anguieras pro uno die vi denarios et pro una nocte i solidum. Et qui feriret de lancea aut de spata[9] polantrada pectet x solidos. Et si trouciret ad alteram partem pectet xx solidos al quereloso. Et qui crebantauerit occulum aut brachium aut dente pro unoquoque membro pectet c solidos ó lisiado et ille det vii.ª ad[10] palacium[10]. Qui mulier alienam[11] ante suo marido feriret pectet xxx solidos et vii.ª ad palacium[12]. Qui moion alieno in suo ero mudaret pectet v solidos et vii.ª ad[13] palacium[13]. Qui linde alieno crebantauerit pectet v solidos et vii.ª ad[14] palacium[14]. Qui conductario[15] alieno mactaret suo amo colligat homicidio et det vii.ª ad[16] palacium[16]. Similiter de suo ortolano et de quarteiro et de suo monleiro aut de suo solarengo. Qui habuerit uasalos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad altero homine de tota sua facienda nisi a domno de solar. Tendas et molinos et fornos de homines de Elbora sint liberi de foro. Milites de Elbora sint in iudicio pro podestades et infanzones de portugal. Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iudicio pro caualIarios uillanos de altera terra. Qui uenerit uozeiro ad suo uicino pro homine de foras uilla pectet x solidos et vii.ª ad palacium. Ganado de Elbora non sit montado in nulla terra : et homine qui se nafragaret suo adestrado quamuis habeat alium sedeat excusado[17] usque ad capud anni. Mancebo qui mactaret hominem foras uille et fugerit suo amo non pectet homicidio. Por totas querelas de palacio el iudice sedeat uozeiro. Qui in uilla pindrar cum saione et sacudirent ei pignos outorget et saion et prendat concilio de tres collaciones et pindret pro lx solidos medios al[18] rancuroso[18] et[18] medios[18] ad[18] concilio[18]. Barones de Elbora non seam en prestamo dado. Et si homines de Elbora habuerint iudicium cum homines de alia terra non currat inter illos firma sed currat per esquisam aut reto. Et omnes qui quesierint pausar[19] cum suo ganado in terminos de Elbora prendant de illis montadigo de grege das oues iiii^or^ carneiros. De[20] busto de uacas i uaca. Isto montatico est de concilio. Et omnes

1 a palacio.
2 a palacio
3 a palacio.
4 pignos
5 a palacio.
6 iudice.
7 a
8 as
9 espada
10 a palacio.
11 aliena
12 palacio.
13 a palacio.
14 a palacio.
15 conducterio
16 a palacio.
17 excusato
18 ad concilio et medios al rancuroso.
19 pousar
20 Et de

milites qui fuerint in fossado uel in guardia omnes caualeiros qui se perdiderint in algara uel in lide primus erectis eos sine quinta et postea detis nobis quintam directam. Et toto homine de Elbora qui inuenerint homines de aliis ciuitatibus in suis terminis talando aut leuando madeiram de montes prendant totum quod inuenerint sine calumpnia. De azarias et de guardias quintam partem nobis date sine ulla offrecione. Quicumque ganatum domesticum pignoraret uel rapere fecerit pectet lx solidos ad palacium et duplet ganatum a suo domino. Testamus uero et perenniter firmamus ut quicumque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos iudeos siue mauros nisi fuerit fideiussor uel debitor quicumque fecerit pectet lx solidos ad[21] palacium[21] et duplet ganatum quod prendiderint a suo domino, et insuper pectet c morabitinos pro cauto quod fregit: Rex habeat medietatem et concilium medietatem. Siquis ad uestram uillam uenerit per uim cibos aut aliquas res accipere et ibi mortuus fuerit uel percussus non pectet pro eo aliqua calumpnia nec suorum parentum homicide habeantur. Et si cum querimonia de ipso ad regem uel ad dominum terre uenerit pectet c morabitinos medietatem regi et medietatem concilio[22]. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro et si iam per unum annum uel duos furari uel rapere dimisit si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit saluet se tanquam latro. Et si latro est et latro fuit omnino pereat et susubeat pena latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro neque fuit respondeat ad suos foros. Si aliquis homo filiam alienam rapere extra suam uoluntatem donet eam ad suos parentes et pectet illis ccc morabitinos et vii.ª ad palacium et insuper sedeat homicida[23]. De portagem foro de trosel de caualo de pannos de lana uel[24] lino i solidum. De trosel de lana i solidum. De trosel de fustanes v solidos. De trosel de pannos de color v solidos. De carrega de piscato i solidum. De carrega de[25] asino[25] vi denarios. De carrega de christianos de conelios v solidos. De carrega de mauris de coneliis i morabitinum. Portagem de caualo que uendiderint in azougi i solidum. De mulo i solidum. De asino vi denarios. De boue vi denarios. De carnario iii mealias[26]. De[27] porco ii denarios. De forom ii denarios. De carrega de pam et de uino iii mealias[28]. De carrega de peom i denarium. De mauro quem uendiderint in mercato i solidum. De mauro qui se redimeret decimam. De mauro qui taliat cum suo domino decimam. De corio de uaca et de zeura ii denarios. De corio de ceruo et de gamo iii mealias[29]. De carrega de cera v solidos. De carrega de azeite v solidos. Iste portagem est de homines foras uille tercia de suo hospite et duas partes de rege. Ego Rex Alfonsus una cum filio meo Rege Sancio hanc[30] cartam confirmauimus et roborauimus. Quisquis hanc cartam irrumpere uoluerit sit maledictus et excommunicatus[31] amen. Facta carta iiii kalendas Maii sub Era m.ª cc.ª iii.ª Comes domnus Valascus conf. Johannes archiepiscopus conf. Suerius Elborensis episcopus conf. Aluarus Vlixbonensis episcopus conf. Michael episcopus conf. Gundisaluus de sausa dapifer curie conf. Petrus pelagii signifer conf. Magister Albertus Cancellarius conf. Magister gualdinus conf. Menendus petri captiuus[32] conf. Gondisaluus diaconus scripsit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor istam cartam suprascriptam et illud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus dedit uobis moratoribus de Elbora concedo ego eis et confirmo per hoc presens scriptum. Et ut hec mea confirmacio et concessio in perpetuum firmum robur obtineant precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Sanctaren mense Januario Era m.ª cc.ª l.ª vi.ª Ego Rex domnus Alfonsus et uxor mea et filii supranominati hanc cartam subscriptis roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Johannes fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Petrus petri test. Johannes petriz test. Vincentius menendiz test. Martinus petri test. Johanninus test. Gunsaluus menendiz Cancellarius curie.

21 a palacio
22 concilii.
23 omicidia.
24 uel de
25 dasno
26 medalias.
27 Del
28 medalias.
29 medalias.
30 hac
31 exquomunicatus
32 cautiuus

LINARES

LINHARES

1169

Oppidum Linhares *de quo in hac charta agitur longe abest ab illo cui Ferdinandus Magnus concessit* forale *jam in lucem editum (pag.* 343). *Alphonsus I istud, cujus* forale *nunc juris publici facimus, in Montibus Herminiis* (Serra da Estrella) *fundavit : illud in provincia, quam* Traz-os-Montes *appellamus, Ferdinandus libertate ornavit. Textum nobis praebuit Lib. Foral. S. Crucis Conimbric. lectiones varias Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei. Facimus istam cartulam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Alfonsus port.[1] una pariter cum filiis meis qui exierunt ex nobis vobis hominibus[2] de Linares qui ibidem populatores estis per mandatum meum siue qui uenerint ad populandum facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum ut firmiter teneatis et habeatis foro bono sicut habent alios homines cum meliores foros. Et non detis mihi nec progenici mee nec ullo homini pro homicidio nisi septimum ad apreciadura[3] per concilio et per manum de iudice. Et nullo pecto nec ulla calumpnia[4] non intret ibi nec meo marino nisi iudice de uestro concilio. Et faciatis fossado illa una pars et la duas partes stent in illa uilla. Et de illa una pars qui habuerit ad ire in fossadu et non fuerit quomodo det in fossadeira v solidos in adpreciadura. Et non faciatis fossadu cum uestro seniore nisi una uice in anno aut si plus uestra uoluntas fuerit. Et pedones non faciant fossadu nec clerici. Et non intret ibi nuncio nec maneria de nulloquoque homine per foro de Linares. Et qui in termino de Linares filiam alienam rapuerit extra suam uoluntatem pectet ad palacium ccc solidos et exeat homicieiro. Siquis aliquis inter uos in mercato[5] aut in ecclesia uel in concilio a precon ferido[6] fecerit ferida ad suo uicino quod pectet LX solidos ad concilio et VII.ª ad palacium per manu de nostro iudice. Et de furto quolibet sedeat ibi suus dominus qui colligat suo cabal et de illa calumpnia[7] parciat cum illo iudice per medium. Et qui domum edificauerit aut uineas aut sua hereditate honorauerit et uno anno in illa sederit et postea ad aliam terram perrexerit quomodo seruiat illi tota sua hereditas nisi[8] habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per foro de Linares. Et homines de Linares ubi habuerint iudicium uel iuncta cum homines de alias terras habeant medianito per lor couto de seu terminu. Et dono uobis foro quod stent caualeiros de Linares pro infanciones de totas alias terras in iudicio et in iuramento trouciant super illos cum II^os^ iuratores. Et illos pedones de Linares quod stent et trouciant super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores. Et omnes qui de sua terra exierint cum homicidio aut cum muliere rausada[9] uel cum alia calumpnia[10] qualibet sit nisi quod non adducat mulierem alienam et tornet se ad seniores de Linares sedeat solutus et defensus per foro de Linares. Et siquis homo de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignora uenerit[11] et in termino de Linares intratus fuerit nullus post illum intret aut pignora tollat uel malum illi faciat pectet ad seniores de Linares D solidos et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Linares pignorauerit et in concilio non pecierit ad directum pectet ad seniores de Linares LX solidos et duplet illa pignora suo domno. Et homines de alia terra qui caualleiro de Linares descaualcare[12] pectet LX solidos. Et homines de Linares qui alterum descaualgar pectet V solidos. Et qui homines de Linares prendiderint in prision pectet ccc solidos. Et si homines de Linares prendiderint aliquem hominem de aliena terra pectet V solidos. Et si homines de Linares pro qualibet fiaduria a medio anno illo non requisierit sedeat solutus. Et si migratus fuerit uxor sua et filii sui sint liberi. Et non soluant homines de Linares pignora pro seniore nec pro maiorino nisi pro suo uicino. Et non dent pausadas[13] per foro de Linares caualeiros nec clerici nec uiduas nisi pedones per manum iudicis. Et homines de Linares qui suos homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares et non fuerit ibi suo senior ueniat ad sinal de iudice et dent fiador ad uenida de suo senior et faciant que mandarent et calumpnia[14] qualibet fecerint sit de suo senior et VII.ª pars ad palacium. Et non seruiant ad ullum hominem nisi ad suum seniorem[15] in cuius solare sederit. Et sua senara aut sua uinea de illo Rege Alfonso tale pacto[16] habeat quale de illos populatores. Et qui uicino occiderit et in sua casa fugierit qui post illum intrauerit et in sua casa illum mactaret pectet ccc solidos. Et qui mulierem alienam ferierit pectet suo uiro XXX solidos et VII.ª ad palacium. Et qui mulierem aforciauerit et illa uoces mittendo

1 portugalensis
2 homines
3 adpreciadura
4 calumnia
5 mercado
6 feridu
7 calumnia
8 ubi
9 rousada
10 calumnia
11 uenerint
12 descaualquarem
13 pousadas
14 calumnia
15 senior
16 pecto

uenerit et ille cum duodecim non potuerit se inde deliberare ccc[17] solidos. Et homines de Linares qui fiador parent pro qualibet causa pecierint et ille fiador autorgar[18] cum duos homines contra illum et ille non quesierit colligere et super ipsum eum mactauerit nos toto concilio ad illo pectet. Et palacium de illo Rege et de Episcopo habeat calumpniam[19]. Et tota alia uilla uno foro, et alio palacio non habeat calumpniam[20]. Et homines de Linares qui fiador intrar et ententor non li uuiar *(sic)* qual fiaduria fiar peitar tal. Et si ententor habuerit mittat illum in manus et sic exeat de illa fiaduria. Et de suspecta de x solidos ariba feirant duodecim casas a deredor et iurent duo homines. Et de x solidos a iuso iure siui outru qualem agar quod uicinus sit. Et toto homine de Linares qui se tornar ad alium senior qui illi benefecerit sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et absoluti per foro de Linares. Et dono uobis foro quod non habeatis alium seniorem nisi regem aut filium suum aut quem uos concilio quesieritis. Et toto homine de Linares qui deserdadu fuerit et per sua manu non pectar quomodo se torne ad sua hereditate ubi fuerit illa sine ulla calumpnia[21]. Et toto homine de Linares qui hereditatem habuerit in alia terra non faciat fossadu nisi per foro de Linares. Et toto homine de Linares qui habuerit mulierem ad benedictionem et laxauerit illam pectet I denarium ad iudicem. Et si mulier laxauerit suum maritum quem ad benedictionem habeat pectet ccc solidos medios ad palacium et medios ad suum uirum. Et de rotela de sua casa cum lanzas et scutos de sua porta a dentro pectet ccc solidos medios ad suo domno et medios ad palacium. Et qui dederit ad suo uicino cum spata pectet xxxx.ª solidos et VII.ª ad palacium. Et de plaga v solidos et VII.ª ad palacium. Et qui dederit lanzada ad suo uicino et exierit de una parte ad aliam pectet xx solidos et VII.ª ad palacium : et si non troucierit x solidos et VII ad palacium. Et de plaga unde osso exierit pectet x solidos cada[22] osso et VII.ª ad palacium. Et de plaga v solidos et VII ad palacium. Et pro tota pignora siue de concilio uel de palacio colligat suo fiador pro a foro. Et dono uobis que non habeat nulla defesa nec nullo monte nec ullo pelago nisi illo de toto concilio. Et sunt uestros istos terminos quomodo exparte cum gaudela et cum felgosino. Et ex alia parte quomodo exparte cum celorico. Et ex tercia parte quomodo exparte per mondecum cum algodres. Et est terminus eius contra eidaniam per iugada de barrelas et inde per summum de lomba farta et exinde sicut diuiditur cum celorico. Et illo montadigo del estremo que montem caualeiros de Linares cum suo senior et prendant sua tercia. Et illo montadigo de ganato[23] de Linares non sedeat montadigo. Et de illa carregadura dent in portadigu I arenzo. Et de caualo I solidum et de mulo I solidum et de asino uel de boue VI denarios. Et de toto portadigu qui uenerit ad Linares ubi pausada prenderit prendat suam terciam. Quicumque hanc scripturam infringere uoluerit sit excomunicatus et dampnatus[24] in perpetuum. Amen. Ego Rex Alfonsus Port. una cum filiis nostris uobis toto concilio de Linares hanc cartam de bono foro roboramus et confirmamus. In Era M.ª CC.ª VII.ª mense Septembrio. Qui presentes fuerunt et audierunt testes sunt, Bracare Archiepiscopus domnus Johannes conf. Viseo episcopus domnus Gunsaluus[25] conf. Lameco episcopus domnus Menendus conf. Colimbrie episcopus domnus Michael conf. Portugalis episcopus domnus Petrus conf. Vlixbone episcopus domnus Aluarus conf. Elbore episcopus domnus Suarius[26] conf. Comes Valascus curie[27] dapifer conf. Fernandus alfonsi Regis signifer conf. Pe. fernandi regis Sancii dapifer conf. Nuno fernandi eius signifer conf. Suarius[28] menendi extremature dominus conf. Valascus fernandiz[29] conf. Petrus saluadoriz conf. Magister Albertus Cancellarius. Ego Rex Alfonsus dedi pro foro a populatores de Linares de hereditates trasanas, et quinque annos ariba que non respondeant.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de Linares istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus Rex donus Alfonsus bone memorie. Et ut hoc meum factum firmissimum robur obtineat precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta mense Octobri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam[30] roborauimus et in ea hec signa fecimus ┼┼┼┼┼. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Mar. Port. episcopus conf. Domnus P.[31] Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius[32] Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartholomeus Visensis episcopus conf. Domnus Mar. Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus P.[33] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus G. suarii conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Jo. fernandiz[34] conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsiẻ test. Martinus petri test. Vincencius menendiz test. Johannes pelagii test. Petrus petriz test. Gunsaluus menendiz Cancellarius domini regis. Johannes martiniz[35] scripsit.

17 pectet ccc
18 autorquar
19 calumniam.
20 calumniam.
21 calumnia.
22 quada
23 ganado
24 damnatus
25 gonsaluus
26 Suerius
27 curie Regis
28 Suerius
29 fernandi
30 illam
31 Pe.
32 Suerius
33 Pe.
34 fernandi
35 martini

ULIXBONA, ALMADANA, PALMELA, ALCAZAR

MAURORUM IBI LIBERE DEGENTIUM FORALE

FORAL DOS MOUROS FORROS DE LISBOA, ALMADA, PALMELA E ALCACER

1170

Nobis textum hujus foralis *suppeditavit Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbric. Ex Lib. Regestor. Alphonsi II, atque ex codice Publici Archivi, qui* Livro I de Proprios de Reis e Rainhas *inscribitur, lectiones varias desumpsimus. Accessit translatio pristino idiomate vernaculo, in* Ordinationibus, *sic dictis, Alfonsi V* (L. II Tit. 99) *inserta.*

In dei nomine. Ego Rex Alfonsus portugalis una cum filio meo Rege Sancio facio cartam fidelitatis[1] et firmitudinis vobis mauris qui estis forri in vlixbona et in almadana et in palmela et in Alcazar ut in mea terra nullum malum[2] iniuste recipiatis. Et ut nullus meus christianus neque iudeus super uos habeat nocendi potestatem sed ille quem uos de gente et fide uestra super uos pro alcaide elegeritis ipsemet iudicet uos. Et hoc facio ut uos reddatis mihi in unoquoque anno singulos morabitinos ex singulis capitibus uestris ex quo tempore uictui necessaria ganare potueritis. Et ut detis mihi alfitria et azoque et totam decimam de uniuerso labore uestro. Et omnes uineas meas preparetis et uendatis meos ficus et meum oleum quomodo uendiderint habitatores uille tercia parte de meis minus. Hec igitur carta semper firmum habeat robur et nullus eam[3] uobis[3] audeat frangere neque foros uestros. Facta carta mense Marcio apud Colimbriam Era M.ª CC.ª VIII.ª Ego predictus Rex Alfonsus una[4] cum[4] filio[4] meo[4] rege[4] Sancio[4] uobis mauris hanc[5] cartam quam fieri iussi roboro et confirmo et hec signa inpono. Qui presentes fuerunt, Michael Colimbriensis episcopus conf. Comes Valascus conf. Petrus fernandiz conf. Fernandus alfonsi conf. Cerueira alcaide conf. Domnus Gualdinus conf. Suarius menendiz conf. Pelagius barragan[6] conf. Petrus saluadoriz conf. Petrus fasion Regis scriba conf. Ego domna D.[7] dei gratia Port. Regina hanc cartam roboro et confirmo. Ego T. regina eorum filia roboro et conf. Ego Regina domna S. eorum filia conf. Julianus notarius domini regis S. Domnus Menendus gunsalui conf. Johannes fernandi maiordomus curie conf. Egas pelagii test. Domnus S.[8] Vlixbonensis electus conf.

Em nome de Deos Amem. Eu Rey Dom Affonso de Portugal emseembra com meu filho Rey Dom Sancho faço Carta de fieldade, e firmidooen a vós Mouros, que soodes forros em Lixboa, e em Almadaa, e em Palmella, e em Alcacer, assy que em minha terra nenhuum mal, e sem razom nom recebades, e que nenhuum Christaaõ, nem Judeu sobre vos nom aja poder de vos empeecer, mais aquelle, que vós da gente, e fe vossa sobre vós por Alquaide enlegerdes, esse medês vos julgue.

E esto vos faço per tal, que dedes a mim em cada huum anno senhos maravidis de cada huã cabeça dês aquelle tempo, que o mantimento necessario gaançar poderdes; e que dedes a mim Alfitra, e Azaqui, e a dizima de todo vosso trabalho; e todallas minhas vinhas adubedes, e vendades os meos figos, e o meu azeite, como venderem os moradores da Villa a terça parte dos meos moyos.

Porem esta Carta sempre aja firmidom, e forteleza, e nenhuum nom volla ouse de britar, nem os vossos fóros. Feita a dita Carta em Coimbra no mez de Março Era de mil e duzentos e oito annos : e Eu sobre dito Rey Dom Affonso emseembra com meu filho Rey Dom Sancho a vós Mouros esta Carta, que seer feita mandei, afortellego, e confirmo, e em ella este meu signal ponho. Testemunhas, que presentes forom, Miguel de de Coimbra Bispo, etc.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port.[9] Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor istam cartam suprascriptam et istud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum.

N.º 1

6 baragan

N.º 2

1 hereditatis
2 maurum
3 uobis eam
4 et fillius meus rex Sancius
5 quam hanc
6 brarcaran
7 Dul.
8 Sancius
9 *deest*

Et ut concessio mea[10] et[10] confirmacio[10] maius robur obtineat[11] precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Et insuper do uobis pro foro ut nullus pauset in uestris domibus contra[12] uestram uoluntatem. Et hec carta fuit facta apud Sanctaren in mense Decembri in Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego[13] et[13] uxor[13] mea[13] et[13] filii[13] nostri[13] supranominati[13] qui[13] hanc[13] cartam[13] fieri[13] precepimus[13] coram subscriptis eam roboramus[14] et[14] in[14] ea[14] hec signa fecimus[15] +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus[16] Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartholomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius Suarii conf. Domnus iohannes fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Go. suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Vincencius menendiz test. Petrus garsie test. Petrus petri test. Martinus petri test.

N.º 1

10 et confirmacio mea
11 optineat
15 facimus

N.º 2

10 et confirmacio mea
11 optineat
12 sine
13 Nos supranominati hanc cartam
14 roborauimus et
16 Sancius

MONTE-SANCTO

MONSANCTO

1174

Exemplaria hujus foralis *quae supersunt inveniuntur in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. ac in Lib. Regestor. Alphonsi II. Ex primo codice textum hausimus : ex secundo lectiones varias.*

In nomine patris et filii et spiritu sancti amen. Ego Alfonsus dei gratia Port. Rex et filiis nostris Rex domnus Sancius et filia mea Regina domna Tharasia facimus cartam et scripturam firmitudinis omnibus hominibus tam presentibus quam futuris qui populare et habitare uoluerint[1] in ipso castello de Monte sancto ut nullum forum faciant in terra nostra neque calupniam ullam neque intencionem aliquam pectent. Damus etiam illis forum ut ubicumque in terra nostra hereditates habuerint calumpniam uel uocem ullam pectent neque forum ullum faciant. Et si homo de Monte sancto iudicium habuerit cum homine de alia terra non det directum nisi ad portam de Monte sancto. Si homo de Monte sancto suum directum demandauerit ad hominem de alia terra et in iudicium uoluerit mittere sedeat ad portam de Monte sancto. Et si proua fuerit non sit facta nisi ad portam de Monte sancto. Sed ipsi tantum homines qui in predicto castello habitauerint dent nobis quintam ex omnibus que ex terra sarracenorum uel christianorum alterius regni lucrari adquirere potuerint. Damus etiam forum ut qui percusserit uel desonrauerit caballarium[2] de Monte sancto pectet ei quingentos solidos. Et qui percusserit peon pectet ei c solidos. Et caballarii de Monte sancto sint in iudicio pro infancionibus[3] de alia terra et pedones pro caballariis. Et ut homines qui habitauerint in hereditatibus de militibus de Monte sancto habeant talem forum qualem habuerint pedones de Monte sancto. Et qui habitauerint in hereditatibus peditum de Monte sancto habeant tale forum quale habent pedites de Monte sancto. Et homines de Monte sancto nullam portagen de terra nostra. Concilium de Monte sancto mittat inter se foros et custumes quales Siquis homo uenerit uel uenero qui hanc cartam irrumpere uoluerit sit maledictus et excomunicatus et cum iuda traditore in inferno dampnatus. Facta carta fori et roborata apud Colimbriam Mense Aprilis Era M.ª CC.ª XII.ª Ego Rex Alfonsus et Rex Sancius et domna Regina Tharasie cum manibus nostris roboramus +++++. Qui presentes fuerunt, Valascus fernandi test. Suarius uenegas test. Fernandus gunsaluiz[4] test. Alcaide Gunsaluus de sena test.

Ego Alfonsus II.us[5] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis moratoribus de Monte sancto tam presentibus quam futuris istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex

1 uoluerit
2 caualleirum
3 infanzonibus
4 gusalui
5 *deest*

domnus Alfonsus. Et ut hoc meum factum in perpetuum robur obtineat[6] precepi fieri istam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta fuit hec carta mense Octobri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati Reges qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus M. Port. episcopus[7] conf. Domnus Pe. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S.[8] Vlixbonensis episcopus conf. —Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus Pe.[9] Lamecensis episcopus conf. Domnus B. Visensis episcopus conf. Domnus Mar. Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus Pe.[10] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Johannes fernandiz[11] conf. Domnus Fernandus fernandiz[12] conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Go. suarii conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Vincencius menendiz test. Martinus petri test. Johannes pelagii test. Petrus petri test.

6 optineat
7 *deest*
8 Suarius
9 Pelagius
10 Petrus
11 fernandi
12 fernandi

PALUMBARE

POMBAL

1174

Autographum hoc manet forale *in Publico Archivo. Archetypum habuit* forale *Conimbricae concessum a comite Henrico anno* 1111.

In Dei Nomine. Ego magister gaudinus una cum fratribus meis uobis qui in palumbare estis habitaturi maioribus et minoribus cuiuscumque ordinis sitis, et filiis uestris et progeniis, fratribus templi salomonis ibidem permanentibus. Placuit nobis facere kartam firmitudinis de iure hereditatum uestrarum quas ibi populatis et de foro atque seruitio. In primis ut nunquam faciatis nobis senaram. Et de preda de fossado non detis nisi ad zagam duas partes et uobis remaneant due. Et de azaria et de tota illa caualgada in qua non fuerit rex nobis quintam partem uobis quatuor partes absque ulla alkaidaria. Siquis militum emerit uineam a tributario sit libera. Et si acceperit in coniugium uxorem tributarii omnis hereditas quam habuerit sit libera. Et si tributarius potuerit esse miles habeat morem militum. Milites habeant suas hereditates liberas : et si aliquis militum uenerit in senectute ut non possit militare quandiu uixerit sit in honore militum et si miles obierit uxor que remanserit sit honorata uti in diebus mariti sui. Et nullus eam uel filiam alicuius accipiat in coniugium sine uoluntate sua et parentum suorum. Saion non eat domum alicuius sigillare. Et si aliquis fecerit aliquid illicitum ueniat in concilium et iudicetur recte. Judex et alcaide sint uobis positi sine offretione. Clerici palumbaris habeant morem et honorem militum in uineis et terris et domibus. Et si alicui militum obierit equs et non potuerit emere alterum nos dabimus ei et si non dederimus stet honoratus donec possit habere unde emat. Infanzon et aliquis homo non habeat in palumbare domum nec hereditatem nisi qui uoluerit habitare uobiscum et seruire sicuti uos. In illos molinos non detis plusquam quartam decimam partem sine offrecione. Pedites dent de ratione quantum solent dare pedites de colimbria per quartarium de XVI alqueires sine brachio posito et tabula. De uino et lino dent octauam partem. Et de madeira quam adducunt pro uendere dent octauam partem. In lagaradiga de uino de quinque quinales inferius dent almude, et si super fuerit dent quartam sine offretione et iantare. Nullus miles extraneus intret domum alicuius sine uoluntate domni domus. Si aliquis laborator habuerit iuitionem non faciat cum ea aliquid fiscum. Almoqueueres faciant unum seruitium in anno. Et inter uos non sit ulla manaria. Et si aliquis uestrum uoluerit transire ad alium dominum uel ad aliam terram habeat potestatem donandi seu uendendi suam hereditatem cuicumque uoluerit qui in ea habitet et sit noster homo sicut unus ex uobis. Atalaias ponamus nos medietatem anni et uos alteram medietatem. Et si nos atalaiam non tenuerimus nec uos teneatis nec pro tenenda aliquid detis. Non detis portaticum uel alcaualam aut cibariam custodibus ciuitatis uel porte. Palumbare nunquam damus alicui per alcaualam. Hoc forum et hanc consuetudinem coram probis hominibus deo donante statuimus atque concedimus et tam a nobis quam a successoribus nostris perpetuo et illibate tenendum firmamus. Siquis uero quod fieri non credimus aliquis successorum nostrorum Magister siue fratres seu alienus hoc nostrum statutum infringere uoluerit iuxta dei ultione confringatur et pereat cum diabolo et angelis eius sine fine puniendus nisi digna satis se emendatione correxerit. Facta firmamenti karta a constructione opidi anno decimo octauo mense iunio Era Millesima ducen-

tesima XII.ª Regnante domno ildefonso portugalensium rege comitis henrici et regine tarasie filio magni regis ildefonsi nepote et cum eo rege sanchio filio suo et uxore eius domna regina dulci nomine. Anno ab incarnatione domini Millesimo Centesimo septuagesimo quarto. Ego magister Gaudinus cum fratribus meis roboro atque con. firmo. —Frater arnaldus de rochis conf. —Frater helias conf. —Frater domnus mancius conf. —Frater Petrus gonsalui conf. —Frater martinus petri conf. —Magister fernandus uidit —Frater Johannes garsiei capellanus in tomar conf. —Alfonsus roderici test. —Pelagius allius test. —Pelagius nuniz alcaide de tomar test. —Pelagius roderici iusticia de tomar test. —Petrus meendiz de porta test. —Martinus de Roma test. —Gonsaluus gallecus test.

Data fuit karta apud thomar concilio de polumbari per manus Saluatoris monachini maiordomi eiusdem castelli, et menendi rauuani militis ipsiusmet castri, qui cum magistro domno gaudino uenerunt ad tomar pro ipsa karta, concedente omni concilio atque rogante.

Martinus notuit.

THOMAR

THOMAR

1174

Dimidiato jam saeculo XII, Galdinus Pelagius, Templariorum equitum in Portugalia degentium magister, oppidis, quae partim ei sodalibusque suis rex concesserat, partim ipse Galdinus extruxerat, foralia *dedit; quorum aliquae nuper edidimus. Castrum Thomar, quod anno* 1162 *municipalia statuta obtinuerat, alia nova mense junio anni* 1174 *accepit. Ipsa statuta eo anno ac mense data fuisse invenimus castro Ozezari, circa ostium Ozezari fluvii* (Zezere) *dextra in ripa illa tempestate erecto, nunc penitus everso* (VITERBI Elucidar., *Verb. Tempreiros). Anno* 1176 *Palumbare oppidum, quod, ut vidimus, forale jam habebat, oblitterato primo, illud novum Thomariense sive Ozezariense adeptum est. Hoc Thomariense, cujus autographum desideratur, desumpsimus ex Libro qui inscribitur* Liber scripturarum ordinis militiae Christi, *ex tabulario conventus ordinis equitum Christi in Publicum Archivum delato. Accedit translatio antiquo sermone vernaculo, ex eodem tabulario.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Quoniam deus omnipotens iustus iudex omnibus in terra potestatem exercentibus precepit populum sibi subditum in iustitia et equitate regere ut in salomone legitur, diligite iustitiam qui iudicatis terram. Ideo ego Magister G. una cum fratribus meis diuino oraculo eruditus necessarium duximus rapinas et injurias a populo nobis subdito misericorditer remouere. Meditantes maius et melius in animarum salute quam in caducarum rerum acquisitione lucrum nos esse consequuturos. Vnde in terra sub potestate nostra constituta talia damus decreta. Siquis ergo rausam vel homicidium vel disrrumperit domum cum armis vel cum feridas vel fregerit portas intrans in domum in cauto ville pectet v^c solidos. Siquis rausam vel homicidium extra villam LX solidos petet. Mando vt unusquisque accipiat vxorem suam quam habeat recabedadam vel filiam suam que adhuc non fuit nupta ubi eam inuenerit sine pecto. Et filium quem pater suus in domo sua tenet pro suo maladio accipiat eum vbique preter vt non frangat super eum portas vel precutiat aliquem sine pecto. Pro stercore in ore misso LX solidos vbique petet. Siquis percusserit cum armis molutis de suo grado

Em nome da santa trindade padre e filho e espritu sancto. Amen. Porque deos todo poderoso direito juiz encommendou a todollos vsantes poderio na terra reger o pouoo a si sometudo em justiça e em igualdade assi como o leem em salomon, Amade justiça aquelles que julgades terra. Porem eu meestre Gandin en sembra con os meus freires ençinado pella merce de deus enduzemos de necessidade remouer as iniurias e as roubas do pouoo soiugado a nos. Consirantes mais e milhor en saude das almas ca en engano e prol das cousas temporaes seremos conseguidores, porende em a terra soo nosso poderio estabeleçuda taes damos degredos. Se alguem rouso ou homezio ou romper casa com armas ou com feridas ou quebrantar portas ou entrar casa no couto da villa peite quinhentos soldos. Se alguem rouso ou homezio fora da vila fezer sesenta soldos peite. Mando que cada huum filhe sa mulher que aja recabedada ou filha sua que ainda nom foi casada hu quer que a achar sen coonha, e o filho que seu padre tem em sa casa por seu mançebo filheo hu quer que o achar tirado que non brite sobrello portas, ou feira alguem sem coonha. Por merda em boca metuda em qualquer lugar que o faça peite sesenta soldos. Se

et per iram in cauto ville LX solidos petet, et si foras XXX solidos petet. Feridas consulendas istas sanet et non alias : qui querit amicos vel parentes vel arma vel troços cum quibus vadit ferire et percusserit per veram exquisitam LX solidos petet. Pro membro absciso LX solidos petet. Pro omnes feridas de quibus satisfacere debet intret in fustem secundum veterem forum colimbrie aut comparet eas cui satisfacere debet. Sinal dalcaide aut judicis cum testimonio teneat. Domus alicuius non sigelletur nisi antea vocetur ad directum. Siquis ab aliquo aliquid quesierit ante justicias respondeat et ante comendatorem domus per directum. Siquis debitor alicui rebellis extiterit ab illo quod suum est habere nom potuerit et composuerit se cum maiordomo tamen maiordomus non habeat nisi decimam de quo traxerit de habere rebellis nisi si fuerit de vsura, sed de vsura accipiat quantum pepigerit cum eo. Omnes vero intentiones nostri maiordomi sint per inquisitionem de illis rebus vnde potuerit habere exquisam directam. Qui sciuerit veritatem et eam negauerit in exquisita componat quantum perdere fecit illi et domino terre alliud tantum et vltra in testimonium non recipiatur. Si aliquis vozarius se cum maiordomo composuerit causa inde aliquid habendi si probatus fuerit quod talis est per exquisam secundum quantitatem calupnie quam obiecerit in corpore puniatur. Si vero habuerit quod pectet non audiatur nisi prius dederit fideiussorem in manibus justitie : prohibemus omnes huiusmodi qui se faciunt vozarios falsos et non habent cartam per tales enim omnis terra perdita est. Quamuis maiordomus et iustitie sint presentes et aliquid in concilio conqueratur de aliqua re maiordomus non recipiat illa querimonia pro voce nisi ille qui querimoniam fecerit dixerit maiordomo do tibi istam querimoniam pro voce. Si aliquis in defensione sui agri aut vinee vel orti damnatorem expoliauerit quamuis damnator sit percusus aut vulneratus tantum domnus vinee non petet, quod si damnator domnum percusserit satisfaciat ei quantamque calupniam fecerit petet. Defendimus vt nullus in villa arma trahat quod si traxerit et non percusserit perdat ea. Siquis mensuras aut cubitos falsauerit D solidos petet. Siquis de domo alterius aut extra domum se per vim acceperit et dominus suus venerit cum rancura ad comendatorem domus vel ad alcaide vel ad iusticias vel ad maiordomum in duplum componat. Siquis vxorem suam iusto iudicio suo adulteram fecerit res sue sint in potestate domini terre. Defendimus vt nullus audeat talliar cum vallo carreiras vel stratas publicas de concilio, nec mutet marcos, qui uero hec fecerit sanet per forum terre. Jugada sit per quarteirum de XVI alqueires per alquer de direito. Almotace sit de concilio : maiordomus et sayon et justitie et portitor de alcaide sint cautati in D solidos. Siqui fecerint furtum petent sicut mos est terre vel condenetur. Quicumque vero latronem vel malefactorem inuenerit prendat eum secundum suum posse sine calupnia suorum parentum et homicidio. Si-

algum ferir com armas mundas de seu grado e per yra no couto da villa peite sesenta soldos e se for fora da villa peite trinta soldos. Feridas concelhadas estas son e non outras. Quem demandar amigos ou parentes com armas ou tochos com os quaes vaa ferir e feira se o prouar per verdadeira inquisa peite sesenta soldos. Por membro talhado peite sesenta soldos : por todallas feridas das quaes deue satisfazer entre en fustan segundo foro velho de coimbra ou as compre aaquelle a que deue satisfazer. Sinal dalcaide ou de juiz com testimoyno seja teudo. A casa dalguem nam seja seellada se ante nom for chamado a dereito. Se alguem a outro demandar alguma cousa ante justiças responda e ante o encomendador da casa per direito. Se algum diuedor for reuel a alguem e aquel a que deuem o seu nom poder auer e composer com o mordomo o mordomo nom aja senom a dizima do que tirar do auer do reuel saluo se for de vsura e se for de vsura filhe quanto preitejar com elle. Todallas entensões do nosso mordomo sejam per inquisa daquellas cousas onde poder auer inquisa dereita. Quem souber verdade e a negar na inquisa componha quanto faz perder aaquelle e ao senhor da terra outro tanto e jamais nunqua seja recebudo em testimoinha. Se algum vozeiro se composer com o mordomo que lhi dê ende alguma cousa se prouado for per inquisa que tal he componha segundo a cantidade da conha que demandar e se non ouuer que peite em o corpo seja atormentado e nom seja ouuido saluo se der fiador nas mãos da justiça. Defendemos a todos aquelles que se fazem vozeiros falsos e não hão carta por taes certamente toda a terra he perduda. Se alguem se queixar en concelho dalguma cousa pero que o mordomo e a justiça sejam presentes o mordomo nom filhe aquel queixume por voz saluo se aquel que o queixume fizer disser ao mordomo dou a ti este queixume por voz. Se alguem em defendimento do seu agro ou de sa vinha ou de sa almoinha esbulhar o danador pero que o danador seja ferido ou chagado o senhor da vinha non peite, e se o danador ferir o dono satisfaçalhi e qualquer conha que hi fizer corregalha. Defendemos que nenhuum tire armas em villa ca se as tirar e non ferir percaas. Se alguem medidas ou cobados falsar peite cinquo soldos. Se alguem de casa doutro ou de fora cousa per força filhar e seu senhor veer con rancura ao comendador ou ao alcaide ou aas justiças ou ao mordomo en dobro o componha. Se alguem sa molher en juizo fezer puta as sas cousas sejam en poder do senhor da terra. Defendemos que nenhuum ouse terçar com vallo carreiras ou estradas pubricas do concelho, nem meta marcos. Quem aquesto fezer correja-o por o foro da terra. Jugadas sejam per quarteiro de dezaseis alqueires per alqueire de dereito. O almotacel seja do concelho : mordomo e sayam e justiças e o porteiro do alcaide sejam coutados em quinhentos soldos. Quem fezer furto peite assi come custume da terra ou seja condenado. Quem achar ladram ou malfeitor pren-

quis intrauerit in vinea vel almoynia alicuius furtim in die causa comedendi vel cum manu sua bestias in ferragine alicuius miserit v solidos petet. Si aliquid de vinea vel de almoynia in gremio vel in taleiga vel in cesta attulerit vel ferraginem segauerit vnum marauedilum petet. Si in nocte deprehensus fuerit furtiue in vinea aut in ferragine vel in almoinia LX solidos petet et quod vestierit, et de isto pecto domnus laboris habebit medietatem. Si vero non habuerit quod petet clauigetur in porta per vnum diem deinde flagelletur. Si maurus alicuius fuerit solutus et fecerit calupniam dominus eius respondeat pro eo secundum calupniam quam fecerit vel dimittat eum in manu maiordomi. Maiordomus non recipiat maurum alicuius qui fuerit in vinculis vel mauram solutam pro quacumque calupnia quam fecerit, sed si dominus terre et concilium viderint quod talem causam fecit pro qua debet lapidari vel cremari lapidetur vel cremetur. Si vero talem causam fecerit pro qua debet flagelari et in corpore exterminari flagelletur, et postquam flagellauerint eum vel eam domino suo reddatur. Quamcumque fiaduriam quisquis fecerit si eam non compleuerit secundum directam eandem petet. Et qui vendiderit vinum in relego LX solidos petet, et per quantas vices inuenerit vinum vendere per tantas vices petet LX solidos. Et tota illa bestia que vadit ad eiram vel ad lagarem pro aluguer faciat forum de almocreue. Istas calupnias mandamus pectare et non alias. De molinis non accipiat nisi de XIIII alqueires vnum sine ofreçone. Cambe sint quales justicia et concilium viderint pro directo. Et si molinarius inde aliter fecerit ipse cum omni habere suo sit in potestate magistri. Si autem maiordomus vel justicia hoc nostrum directum irrumperit pro ofrecione aut amore alicuius ipse et res eius sint in potestate magistri et fratrum. Facta carta firmitudinis mense junio Era M. CC. XII. anno ab incarnatione domini M. C. LXX. IIII. Ego Magister gualdinus qui hanc cartam facere jussi vna cum omnibus fratribus nostris habitantibus in thomar et filiis vestris et progeniis roboro et confirmo Regnante domno Alfonso portugalensi Rege comitis enrrici et done tharasie filio magni regis Alfonsi nepote eiusque filio Rege Sancio uxoreque ipsius regina dulcia. Joannes presbiter notauit. Arnaldus de rochis conf. Frater Suerius vermundi conf. Frater elias conf. Frater martinus conf. Frater manicius conf. Frater petrus. Frater Joannes garcie conf. Comes donus Fernandus testes. Comes donus Alfonsus test. Petrus garsie pretor colimbriensis test. Petrus fernandis dapifer test. Magister fernandus vidit. Pelagius romeu test. Martinus de roma test. Petrus caldelas test. Pelagius nuniz test. Petrus garsie test. Saluator menendi test. Donus santius test. Garsias vermundi banita test. Petrus muniz test. Petrus menendi test. Pelagius arias justitia test. Petrus roderici justitia test. Gunsaluus borona. Petrus gunsalui anolanus test.

da-o segundo sa posse sem omezio e sem conha de seus parentes. Se alguem entrar em vinha ou em almoinha dalguem furtiuelmente de dia per razam de comer ou com sa mão besta em ferraem dalguem meter peite cinquo soldos. Se alguem de vinha ou dalmoinha em regaço ou em taleiga ou em cesta trouuer alguma cousa ou farraem segar peite huum marauedil. Se alguem de noite for preso furtiuelmente em vinha ou em ferraem ou em almoinha peite sesenta soldos, e o que trouuer vestido, e disto que peitar aja o senhor do lauor ameadade e se nom ouuer que peite preguemno na porta per huum dia e demais açoutemno. Se mouro dalguem for solto e fezer conha o senhor responda por el segundo a conha que fizer ou o deixe na mão do mordomo. Ho mordomo nom filhe mouro dalguem que traga prison ou moura solta por qualquer conha que faça mais se o senhor da terra e o concelho vir que tal cousa fez per que deua ser apedrada ou queimada apedremna ou a queimen. Se tal cousa fez per que deua ser açoutada açoutemna e depois que for açoutada tambem o mouro come a moura demnos a seu dono. Qualquer fiaduria que alguem fezer se a nom cumprir segundo dereito peitea, e quem vender vinho em relego peite sesenta soldos, e per quantas vezes achar vinho vender per tantas vezes peite sesenta soldos, e toda aquella besta que vai a eira ou a lagar por aluguel faça foro dalmocreue. Estas conhas mandamos peitar e nam outras. Dos moinhos nom filhem senon de quatorze alqueires huum sen ofreçon. As cambas sejam quaes as justiças e o concelho vir por dereito, e se o moleiro ende outra cousa fezer esse con todo o auer seja en poder do mestre. Se o mordomo ou a justiça este nosso dereito britar per ofreçon ou por amor dalguem esse e as sas cousas sejam em poder do mestre e dos freires. Feita a carta de firmidõe no mes de juinho Era Mil e duzentos e duze anos, Era da encarnaçam de deus Mil cento e setenta e quatro. Eu Meestre Gandin que esta carta fazer mandei en sembra com todolos meus freires morantes en tomar aos vosos filhos e aos vosos suçesores afortalego e confirmo Reinante dom Afonso Rey de Portugal filho do grande Rey dom Afonso neto do conde don Anrique e de dona Tareija e seu filho Rey dom Sancho com elle e sa molher Rainha dona doçe. Joanne clerigo de missa a fez: testemunhas frey arnardo daronchis, frey soeiro vermuiz, e frey elias, e frey manço, e frey martinho, e frey pedro, e frey ioane de gassia clerigo de missa. O conde dom fernando, o conde dom afonso, pedro garsia alcaide de coimbra, pedro fernandiz, meestre fernando a uio, saluador meendiz, dom sancho, pay romeu, martim de roma, pedro de calderas, pedro muniz, pedro cassia, Garsia vermuiz, pedro meendiz, pedrairas justiça, pay rodriguez justiça, gonsal boroa, pedro gonçaluiz, testimoinhas.

BIBLIOTECA NACIONAL DE LISBOA

OZEZAR

CASTELLO DA FOZ DO ZEZERE

1174

Autographum. Ex chartophylacio conventus Thomariensis delatum in Publicum Archivum. Quia autographum, lectiones varias ex quodam exemplari recentiore omisimus. Ex apographo saeculi XVI quae in autographo vetustate consumptae erant, restituimus, et characteribus, qui italici dicuntur, distinximus.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Quoniam deus omnipotens iustus iudex omnibus in terra potestatem exercentibus precepit subditum *sibi populum* in iusticia et equitate regere ut in salomone legitur : Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Ideo ego Magister G. una cum fratribus meis necessarium duximus rap*inas et in*iurias a populo nobis subdito misericorditer remouere. Meditantes maius et melius in animarum salute quam in caducarum rerum adquisitione lucrum nos esse consecuturos. Vnde in terra sub pote*state nos*tra constituta talia damus decreta, scilicet habitantibus in castello nostro de ozezar. Siquis ergo raussum uel homicidium fecerit uel disruperit domum cum armis uel *cum feri*das et fregerit portas intrans per uim domum in cauto uille D solidos pectet. Si raussum uel homicidium extra uillam fecerit LX solidos pectet. Pro stercore in ore misso ubique LX solidos pectet. *Qui per*cusserit cum armis molutis in cauto uille LX solidos pectet. Si foras XXX solidos pectet. Feridas consiliadas per uera exquisa LX solidos pectet. Pro membro absciso LX solidos pectet. P*ro* feridas pro quibus satisfacere debet intret in fustam secundum ueterem forum colimbrie, aut comparet eas cui satisfacere debet. Sinal de alkaide aut iudicis cum testimonio te*neatur*. Domus alicus non sigilletur nisi antea uocetur ad directum. Siquis alicui per iudicem aut per alkaide de aliqua re directum pecierit et ei respondere noluerit et illum pigno*raverit pig*norator sit uictus non pectet. Siquis ab aliquo aliquid quesierit ante iustitias et comendatorem domus respondeat per directum. Siquis debitor alicui rebellis extiterit *et ex illo quod* suum est habere non potuerit et composuerit se cum maiordomo tamen maiordomus non habeat nisi decimam de quo traxerit de habere rebellis nisi fuerit de usura. Sed de *allis* accipiat quantum pepigerit cum eo. Omnes intentiones tam nostri maiordomi quam nostrorum hominum sint per inquisitionem bonorum hominum de illis rebus unde potuerint habere ex*quisam* et non per iuditium. Qui sciuerit ueritatem et eam negauerit in exquisa componat quantum alicui perdere fecerit et domino terre aliud tantum et ultra in testimonium non recipiat. *Et si ali*quis uozeiro se composuerit cum maiordomo causa inde aliquid habendi si probatus fuerit per exquisam quod talis est secundum quantitatem calumpnie quam obiecerit in corpore ex*punia*tur in corpore si non habuerit quod pectet, et non audiatur nisi prius dederit fideiussorem in manus de iusticiis. Prohibemus omnes huiusmodi qui se faciunt uozeiros falsos et no*n* tortum. Per tales enim omnis terra perdita est. Quamuis aliquis conqueratur in concilio de aliqua re non accipiatur a maiordomo pro uoce nisi ille qui conqueritur pro uoce ded*erit* id est quamuis maiordomus et iusticie presentes sint et aliquis homo coram eis in concilio de aliqua re querimoniam fecerit maiordomus non accipiat querim*oniam* pro uoce nisi ille qui querimoniam fecerit proprio ore dixerit maiordomo do tibi istam querimoniam pro uoce. Siquis in defensione sui agri aut uinee uel orti dampnat*orem* ......uerit quamuis dampnator sit percussus aut uulneratus tamen domnus uinee non pectet. Quod si dampnator domnum agri percusserit satisfaciat ei et calumpniam quam ibi fecerit. *Poni*mus ut nullus in uilla arma trahat sed si traxerit et non percusserit perdat illa. Siquis mensuras uel cubitos falsauerit V solidos pectet. Siquis de domo alterius uel extra domum re*m aliquam* per uim acceperit illam in duplo componat. Siquis uxorem suam iusto iuditio adulteram fecerit, res adultere sint in potestate domini terre. Defendimus ut nullus audeat taliar cum uallo carreiras uel stratas auctorizatas de concilio uel mutet marchos. Qui uero hoc fecerit sanet per forum terre. Almotace sit de concilio. Maiordomus saion et iusticie et portarius de alcaide sint cautati in D solidos. Qui fecerit furtum pectet uel comdampnetur secundum forum terre. Quicumque latronem uel malefactorem deprehenderit mittat *in* manu nostri maiordomi absque calumpnia et homicidio suorum parentum. Siquis intrauerit uineam uel agrum uel ortum alicuius furtim in die causa comedendi uel cum manu sua bestia in ferraginem .....ius miserit V solidos pectet. Si ali*quis in*de in gremio uel in taleiga uel in cesta adtulerit I morabitinum pectet. Si in nocte LX solidos pectet et quod uestierit : et de isto pectu dominus laboris habeat medietatem. Et si non habue*rit un*de pectet clauifigatur in porta usque tercium diem et IIII^to^ die flagelletur. Quamcumque fiaduriam quisque fecerit si eam non compleuerit secundum directum eandem pectet. Si maurus alicuius *etiam* solutus et fecerit calumpniam dominus eius respondeat pro eo secundum calupniam quam fecerit uel dimittat eum in manu maiordomi. Si uero fuerit in uinculis uel etiam maura soluta pro *aliqua* re quam faciat non

perdat eum uel eam dominus eius, nisi talem rem fecerit pro qua dominus terre et concilium iudicet quod morte puniatur, sed in corpore exterminetur et postea domino suo reddatur. Istas ca*lum*nias mandamus pectare et non alteras. Jugada sit per quartarium de xvi alqueires per alqueire de directo. De uno iugo de bobus dent i quartarium medium de tritico et medium de secunda quale u*enerit* de eira. Cauon det medietatem de illo quod solent dare cauones in alia terra. De uinea dent decimam ex eo tempore quo habuerint x puzaes. De piscato decimam abs..........azaria et alqueidaria. Qui fecerit molinos in ribeiros habeat illos. De molinis non accipiant nisi de xiiii alqueires i sine offretione. Cambe sint quales iusticie et conci*lium de*derint pro directo. Et si molinarius inde aliter fecerit concilium det illi quale iuditium uoluerit sine querimonia magistri et fratrum suorum. Quod si forte maiordomus *ex mal*icia hoc nostrum decretum irruperit pro offretione aut pro amore alicuius ipse et res eius sint in potestate domini terre. Qui habuerit hereditatem post unum annum habeat *potesta*tem uendendi. Facta karta firmitudinis Mense iunio Era m.ª cc.ª xii.ª anno secundo a constructi opidi populatione. Ego magister G. cum fratribus *meis r*oboro et confirmo.

...naldus de rochis conf. —........riuache conf. —*Egas* moniz conf. —Domnus giraldus presbiter vidit. —Monio gonsaluiz test. —Petrus ciluricu test. —Johannes ciluricu test. —Boninus test. —Dominicus broes test. —Arlote test. —Mecm pelaiz test. —Martinus pelaiz test. —Martinus meendiz test. —Piouuas test. —*M*artinus pelagii notuit.

ARGANIL

ARGANIL

1175

Autographum in Publico Archivo asservatum.

In christi nomine et eius misericordia. Hec est karta de foro que fecit petro uzbertiiz ad suos homines de arganil. In primo de uno boue uno quarto terciado. Caualerio quantum laborauerit in sua hereditate sedeat defesus. Fogaça de iiºˢ alqueires cum una gallina aut capone et uno alqueire de uino. Decima de uino et pede tres uices posito : de lagare iiºˢ denarios aut una gallina et quin dederit iiºˢ denarios non sedeat penorado et a maiordomo quarta de eradiga. Montenerio si fuerit in monte iiiᵉˢ noctes et si habuerit ganancia dedit condado des tres noctes in denante. Mulier qui fuerit mechquina et habuerit casa et non habuerit qui ad illa laborauerit dederit una geira a palacio. De lino uno manipulo de iiiᵉˢ uirgas de illo. Et qui fuerit callono aut pecie ....*(?)* de suo de uicino dedit una teiga. Ferida qui fuerit grande de capite et exierit sangine per suo pecto et per terra iº morabitinum si fuerit de rascadura au minor nichil. Homo qui inuenerit latronem in suo hauere pro feridas qui fecerit non habet calumnia. Et si inuenerit in tercia uice flagellatum et tonsum et positum trans flumine aluia. De pigureiro qui fuerit a uineas aut arbores dedit uno bragal a palacio et sanet dano a suo dono. De casa derota cum furore et cum armas lxᵗᵃ modios. De uia talada cum armas et non fuerit desfiado lxᵗᵃ modios. De proua talada uicinum cum uicino prouadores de uicinitate et non uenerit de fora et fecerit egualia et si non fuerit fecta medio bragal et si fuerit iº bragal et seia de porina et de scudo. De iuramento iuradores seian bonos omines et non de precio cum isto iuramento finiuit tota calumnia et vi denarios a suo domino. Rauso aut merda in boca lxᵗᵃ modios de baraca aut de maderio iº lombo. De pignora cum torto dumplatum et si tollerit iº bragal. Homo qui quesierit pignorare et dedit fiador non sit pignorado. De omicidio si fuerit morto x morabitinos. Et si fuerit chagado cum ferro v morabitinos. Totas istas calumnias per exquisas de bonos omines. Ego supradicti petro uzbertiz qui hanc cartam iusit facere. Si ego uenerit aut alius post me uenerit aut de mea progenia et hunc factum meum inrumpere uoluerit in primis sedeat maledictus et excomunicatus usque in quarta uel decima generatione et cum iuda traditore habeat participacione. Amen. Notum die quo erit kalendas ianarii Era m.ª cc.ª x.ª iii.ª Ego petro uzbertiz ad uos homines in hanc cartam manu mea Ro+b+o+r+o et hoc signum feci et de uos omnes roboracione accepit et omnes uiderunt et audierunt pro testes hec sunt G. test. Martino test. Petro test. Ero test. Johanne notuit. Et concilio de arganil videntes et auditores.

PALUMBARE

POMBAL

1176

Ex regestis scrinii conventus Thomariensis quae titulum Liber scripturarum ordinis militiae Christi *prae se ferunt hoc* forale *decerpsimus. Non aliud nobis cognitum manet exemplar.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti Amen. Quoniam deus omnipotens justus iudex, omnibus in terra potestatem exercentibus precepit subditum sibi populum in justicia et equitate regere, vt in salomone legitur : Diligite justiciam qui judicatis terram. Ideo ego magister G. vna cum fratribus meis, diuino oraculo eruditus necessarium duximus rapinas et injurias a populo nobis subdito misericorditer remouere : meditantes maius et melius in animarum salute quam in caducarum rerum acquisitionem lucrum nos esse consequturos. Vnde in terra sub potestate nostra constituta talia damus decreta. Siquis rausum vel homicidium vel disruperit domum cum armis, vel cum feridas, vel fregerit portas intrans domum vi in cauto ville pectet D solidos. Sed mando vt unusquisque accipiat mulierem suam quam habet recabedadam, vel filiam suam que adhuc non fuit casada, ubicumque eam inuenerit sine pecto. Et dico de filio hominis quem pater tenet in domo sua pro suo malado vt accipiat eum vbique, preter vt non frangat portas super eum vel aliquem percutiat sine pecto. Si rausum vel homicidium extra villam LX solidos pectet. Pro stercore in ore misso LX solidos ubique pectet. Siquis percusserit cum armis molictis de suo grado et per iram in cauto ville LX solidos pectet si foras XXX solidos pectet. Feridas consiliadas per veram exquisam et istas sunt et non alias. Qui quesierit amicos aut parentes vel arma vel cochos cum quibus vadat ferire et percusserit LX solidos pectet. Pro membro absciso LX solidos pectet. Pro omnes feridas de quibus satisfacere debet intret in fustam secundum veterem forum colimbriensis aut comparet eas cui satisfacere debet. Sinal de alcaide aut judicis cum testimonio teneatur. Domus alicuius non sigiletur nisi antea uocetur ad directum. Siquis ab aliquo aliquid quesierit antea justicias et comendatorem domus respondeat per directum. Siquis debitor alicui rebelis extiterit ab illo quod suum est habere non potuerit et composuerit se cum maiordomo, tamen maiordomus non habeat nisi X de quo traxerit de habere rebellis nisi fuerit de vsura. Sed de vsura accipiat quantum pepegerit cum eo. Omnes vero intentiones nostri maiordomi sint per inquisitionem de illis rebus vnde potuerit habere exquisam directam. Qui sciuerit veritatem et eam negauerit in exquisa componet quantum perdere fecerit illi, et domino terre aliud tantum, et ultra in testimonium non recipiatur. Si aliquis vozarius se cum mayordomo composuerit causa inde aliquid habendi, si probatus fuerit quod talis est per exquisam secundum quantitatem calumpnie quam obiecerit in corpore puniatur : si non habuerit quod pectet. Et non audiatur nisi prius dederit fideiubssorem in manibus de iustitiis. Prohibemus enim omnes qui se faciunt vozarios falssos et non habent tortum : per talles enim omnis terra perdita est. Quamuis maiordomus et justicie sint presentes, et aliquis in concilio conqueratur de aliqua re maiordomus non accipiat querimoniam illam pro uoce, nisi ille qui querimoniam fecerit dixerit maiordomo : do tibi istam querimoniam pro voce. Siquis in defenssione sui agri aut vinee vel horti damnatorem expoliauerit quamuis dampnator sit percussus aut vulneratus, tamen domnus vinee non pot *(sic)*. Quod si dampnator domni vinee percusserit satisfaciat ei et quamcumque calumniam fecerit pectet. Deffendimus vt nulus in villa arma trahat, quod si traxerit et non percusserit perdet ea. Siquis menssuras aut cubitos falsauerit V solidos pectet. Siquis de domo alterius rem, aut extra domum per vim acceperit si dominus suus venerit cum rancura ad comendatorem vel alcaide vel judices vel maiordomo, in duplo componat. Siquis vxorem suam iusto iudicio adulteram fecerit, res sue sint in potestate domini terre. Deffendimus vt nullus audeat taliar cum vallo carreiras vel stratas auctorizatas de concilio et si hoc fecerit sanet per forum terre. Jugada sit per quartarium XVI alqueires per alqueire de directo. Almotace sit de concilio. Maiordomus et seyom et justicie et portitor de alcaide sint cauti in D solidos. Qui fecerit furtum pectet sicut mos est terre, vel comdempnetur. Quicumque latronem vel malefactorem inuenerit prendat eum secundum possa suum sine calumnia suorum parentum et homicidio. Siquis intrauerit vineam vel almoynham alicuius furtim in die causa comedendi, vel cum manu sua bestiam in ferraginem alicuius miserit V solidos pectet. Si aliquid de vinea vel de almoynia in gremio vel in taleiga, vel in cesta attulerit, vel ferraginem seccauerit I morabitinum pectet. Si in nocte deprehensus fuerit furtiue in vinea vel in ferraginem vel almoynam LX solidos pectet, et quod vestierit : et de isto pecto dominus laboris habeat medietatem. Et si non babuerit quod pectet clauificatur in porta per vnum diem : deinde flageletur. Si maurus alicuius fuerit solutus et fecerit calumpniam, dominus eius respondeat pro eo secundum calumpniam quam fecerit, vel dimitat eum in manu maiordomi. Maiordomus non accipiat maurum alicuius qui fuerit in vinculis vel mauram solutam pro quecumque calumpnia quam fecerit : sed si dominus terre

et concilium viderint quod talem causam fecerit vnde debet lapidari vel cremari lapidetur vel cremetur. Si vero talem causam fecerit pro qua debet flagellari vel in corpore exterminari, flagelletur, deinde domino suo reddatur. Quamcumque fiaduriam quisque fecerit, si eam non compleuerit secundum directum eandem pectet. Et quicumque venderit vinum in relego LX solidos pectet. Et per quantas vices inuenerit vendere tantas vices pectet LX solidos. Et tota illa bestia que vadit ad aream et ad lagar pro aluger faciat forum de almuqueuer. Istas calumnias mandamus pectare et non alias. De molendinis non accipiat nisi XIIII alqueires unum sine offretione. Kambe sint quales iusticie et concilium viderint pro directo. Et si molinarius inde aliud fecerit ipse cum habere suo sit in potestate mea. Si autem maiordomus vel iusticia hoc nostrum irrumperit pro offretione aut amore alicuius, ipse et res eius sint in potestate mea et fratrum. Facta carta firmitudinis mense aprilis Era M. CC. XIIII. Ego m. G. qui hanc cartam facere iubssi vna cum fratribus meis habitantibus omnibus in palumbar, vobis et filiis vestris et progeniis vestris roboro et confirmo Regnante domno A. Portugalensis Rege, Comitis henrrici et Regine tharasie filio, magistri Regis Alfonsi nepote, eiusque filio cum eo Rege sancio vxoreque ipsius regina domna dulcia. Domnus arnaldus comendator de thomar conf. Suerius vermundi comendator de palumbar conf. Menendus gunsalui signifer regis conf. Valascus fernandi dapifer regis conf. Suerius petri. Johannes presbiter conf. Gunsaluus presbiter conf. Frater Martinus. Saluator monachinus. G. pelagii. P. coruus conf. G. abbas test. Martinus nuniz test. P. zapatarius test. Suerius perna test. Donnus Godinus. Fernandus panchia test. G. tedoniz test. Johannis presbiter notuit.

SANCTA-HERENA, SANCTAREN

SANTAREM

1179

Cùm post primam captionem oppidi Santarem *a christianis factam exeunte saeculo XI, in potestatem sarracenorum ipsum oppidum rediisset,* forale *quod Alphonsus VI Legionensis rex, urbe capta, incolis tribuerat, omnino oblitum fuisse credere par est. Saeculo vero XII, Portugalensi regno jam a Legionensi sejuncto, Alphonsus I noster, oppidum illud, mauris rursus ereptum et dominationi suae subactum in amplius municipium extollere volens,* forale *quod hic juris publici facimus, ei destinavit; percelebre quidem monumentum; nam postea chartis, quibus municipatum multis ex nobilioribus civitatibus atque oppidis impertiebatur, luculentum archetypum praebuit.*

Foralis *Sanctarenensis varia supersunt exemplaria. Antiquius est illud, quod in Publico Archivo servatur* (M. 3 *Foral. Antiquor.* N.° 3) *anno* 1179 *datum. Autographum quidem est; sed potius ipso anno scriptum quam concessum fuisse quaedam nobis suadent.* Primò : *nonnulli palatini, aliique proceres, ac etiam episcopi quorum nomina in charta ut confirmantium a notario descripta fuerunt, dignitatibus, quae eis ibi tribuuntur, non illo anno, sed tempore Sancii I fungebantur.* Secundò : *in circulo curvis lineis varie diviso et in inferiori parte chartae depicto* (Rodado) *qui, saeculo XII ineunteque XIII, sigilli regii vicem agebat, nomina regis Alphonsi I Sanciique I loco praestantiori aequaliter inveniuntur scripta : ex quo patet illo tempore factum fuisse, quo, senectute et infirmitate pressus, Alphonsus I filium regiae sociavit potestati.* Tertiò : *textui diplomatis, similibus inter se characteribus, unaque manu integre scripto, adduntur aliqua privilegia a Sancio concessa, aliis characteribus aliaque manu exarata. Ex quibus patere hoc videtur, quod, municipio erecto,* foralique *condito, sed nondum tradito, superveniente bello, quod illa tempestate Almohaditarum amirus Abu-Yacub in Portugalia gessit, animis diu a negotiis pacis amotis, tantumque ad arma intentis, autographam illam chartam, Alphonso I jam a vita forsan decesso, Sancioque regnante, oppido Sanctarenensi tandem fuisse transmissam, novis quibusdam auctam privilegiis.*

Duae hujus foralis *extant confirmationes ab Alphonso II; prima anno* 1214 *data et ad calcem chartae, de qua nuper egimus, scripta; alia invenienda in charta ipsius Alphonsi data anno* 1217, *in qua hoc includitur* forale *ut ratum habeatur. De iis duplicibus confirmationibus, vide* Riberium, Confirm. Reg., pag. 9. *Cùm nobis autographum diploma supersit, et ideo ut*

menda potius quam ut lectiones variae dissimilitudines irreptae in chartam anni 1217 *tenendae sint, eas in hac nostra editione omisimus, confirmatione tantum adjecta. Adjecimus etiam antiquam translationem vernaculam, quam ex codice Consuetudinum Sanctarenensis municipii, de quibus alibi agendum est, descripsimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Quoniam gratia dei cooperante qui dat omnibus affluenter et non inproperat : ego Alfonsus diuino nutu portugalensis Rex corporali labore et peruigili astucia mei et meorum hominum opidum de sanctaren sarracenis abstuli et eam dei cultui restitui et uobis meis hominibus atque uassalis et alumnis ad habitandum iure hereditario tribui. Idcirco placuit mihi libenti animo et spontanea uoluntate dare et concedere uobis forum bonum tam presentibus quam futuris perpetuo ibidem permansuris : per quod forum regalia iura inferius plenarie scripta mihi et generi meo a uobis et a successoribus uestris persoluantur. *De homicidio.* Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet D solidos et hoc sit sine uozeiro. Et si infra domum ruptor occisus fuerit occisor uel dominus domus pectet I morabitinum : et si ibi uulneratus fuerit pectent pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rausso publice facto pectet D solidos. *De stercore in buca.* Pro merda in bucca LX^a solidos pectet testimonio bonorum hominum. *De furto cognito.* Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. *De relego regis.* Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum primo pectet V solidos et secundo V solidos. Et si in tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur et arcus cuparum incidantur. De uino de fora dent de unaquaque carrega I almude et uendatur aliud in relegum. *De iugata.* De iugata uero hoc mando ut usque ad natalem domini trahatur. Et de unoquoque iugo boum dent I modium milii uel tritici qualis laborauerint. Et si de utroque laborauerint de utroque dent per alqueire directum uille, et sit quartarius de quatuordecim alqueriis et meciatur sine brachio curuato et tabula supraposita. Et parceiro de caualeiro qui boues non habuerit non det iugatam. *De tendis.* Et habitatores de sanctaren habeant libere tendas, fornos panis, scilicet et ollarum. *De fornos telia.* Et de fornos de telia dent decimam. *De homici..* Qui hominem extra cautum occiderit pectet LX^a solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX^a solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet LX^a solidos. *De hereditatibus populatas.* Et homines de sanctaren habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rausso noto et merda in bucca LX^a solidos medietatem scilicet regi et medietatem domno hereditatis, et eant in appelitum regis, et

Aquy sse começa a Carta do foro de Santarem.

Porque a graça de deus obrante a qual dá a todos abastosamente he nom detarda : Eu Dom affomso pelo outorgamento de deus Rey dos portugueses per trabalho de mim e do meu corpo, e peruiyguauil soteleza de mym e dos meus homens, o Castello de Santarem aos Mouros o tolhy, e a ele a louuor de deus o dey he entreguey a. uos meus homens e uasalos e criados de dereyto erdeiros a morar o dey. E poremde prougue a mym de boom coraçom e de liure uoontade de dar e outorgar a uos boom foro, assy aos presentes come aos que am de uijnr en perdurauil permeeçedoyros en esse meesmo loguar. Polo qual foro os dereitos delRei de iuso som conpridamente scritos de uos e dos que despos uos ueerem, e a mym e ao meu linhagem seerom persoluudos.

Do foro firme.

Dou firmemente a uos por foro que aquel que publicamente dante homeens boons casa queuilmente cum armas ronper peyte D soldos, e aquisto seia sem uozeiro. E se dentro na casa o ronpedor morto for, o que o matar peyte ao Senhor da cassa huum marauedi : e sse hy chagado for, peyte porem meyo marauedi. Semelhauilmente por homezio, e rouso publicamente feyto, peyte D soldos.

Por merda en boca.

Por merda en boca LX^a soldos, per testemunho domeens boons.

Furto conhoçudo.

Furto conhoçudo per testemunho de homeens boons, per noue uezes seia conposto.

Do Rellego.

Quem rrelego delRey rõnper e no rrelego seu uinho uender, e achado for per testemunho de homeens boons, en a primeyra uez peyte V soldos, e na segunda uez V soldos : e na terceyra uez, se for achado per testemunho de homeens boons o vinho todo seia uertudo, e os arcos das cubas seiam todos talhados. Do uinho de fóra dem de cada huma carrega huum almude, e seia o outro uendudo no rrelego.

Da jugada.

De iugada afirmadamente aquesto mando que a quyto a uos e a uossos suçesores pera senpre. E rreseluo a mym e a todos meus suçesores montado e ameiadade de todolos muynhos e açenhas e pisões feitos e por fazer en todo termho de Borua. E rresaluo a mym meu rregeengos.

Dos moradores de Santarem.

E os moradores de Santarem aiam liures as tendas

nullum aliud forum faciant regi. *De almotazaria.* Et almotazaria sit de concilio et mittatur almotace per alcaidem et per concilium uille, et dent de foro de uacca I denarium et de zeuro I denarium et de ceruo I denarium et de bestia de pescato I denarium et de barca de piscato I denarium et de iudicato similiter et de alcauala III denarios : de ceruo et de zeuro et de uacca et de porco I denarium et de carneiro I denarium. Piscatores dent decimam. De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra dent I morabitinum et a decem morabitinis et infra dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent II solidos : et de boue II solidos et de uacca I solidum et de asino et de asina I solidum. De mauro et de maura medium morabitinum. De porco uel de carneiro II denarios : de caprone uel de capra I denarium. De carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum. De carrega de cera medium morabitinum. De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana I morabitinum : de bracale II denarios. De uestitu de pellibus III denarios : de lino uel de alliis uel cepis decimam. De piscato de fora decimam. De concas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus his carregis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent III denarios, de asinari III medalias. *De mercatoribus.* Mercatores naturales uille qui soldatam dare uoluerint recipiatur ab eis. Si autem soldatam dare noluerint dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent VI denarios. *De peditibus.* Cauon si laborauerit triticum det I^{am} talegam, et si laborauerit milium similiter : et de geiras de bobus I quartarium de tritico uel milio unde laborauerit. Pedites dent octauam uini et lini. *De balestariis.* Balistarii habeant forum militum. *De mulieribus.* Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : et si nupserit pediti faciat forum peditis. *De sene milite.* Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit faciat eam pro matre. *De almoqueuaria.* Almoqueuer qui per almoquauariam uixerit faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equum suum aut bestias suas ad almoqueuariam miserit nullum forum de almoquauaria faciat. *De conillariis.* Conillarius qui fuerit ad sogeiram et illuc manserit det follem unum conilii. Et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius det unum conilium cum pelle sua. Et conilarius de fora det decimam quociens uenerit. *De habitatoribus.* Moratores de sanctaren qui panem suum uel uinum uel ficus uel oleum in ulixbona habuerint uel in aliis locis e fornos de pam conuem a saber e das holas. E dos fornos da telha dem dizima.

Das coomhas.

Quem fóra do couto homem matar, LX^{a} soldos. E quem chagar homem fóra do couto peyte XXX^{a} soldos. Quem en rua com armas alguem chagar peyte ameyadade do omezio conuem a saber CC L^{a} soldos. Quem arma per ira denuar, ou a da casa tirar per ira, e non ferir, peyte LX^{a} soldos.

Dos homeens de Santarem.

E os homeens de Santarem aiam sas erdades pobladas, e aquelles que en ellas morarem peytem por omezio ou rouso conhoçudo, e merda en boca LX^{a} soldos : conuem a saber ameyadade a elRey, e ó senhor da herdade a outra meyadade. E uaam en apilido del-Rey, e nenhuum outro foro nom façam a ElRey.

Da almotaçaria.

E a almotaçaria seia do conçelho da uilla, e seiam metudos os almotaçees pelo alcayde e pelo conçelho da uilla, e dem do foro da uaca I dinheiro, e da besta de pescado I dinheiro, e do zeuro I dinheiro, e do çeruo I dinheiro, e da barca de pescado I dinheiro, e de juygado semelhauilmente, e da alcauala III dinheiros, e da uaca e do porco e do carneyro senbos dinheiros.

Dos pescadores : dem dizima.

Pescadores dem dizima. Do caualo ou da mua que uenderem ou comprarem homeens de fóra, de X marauedis a ssuso dem I marauedi, e de X marauedis a iuso, dem meio marauedi. Da egoa uenduda ou comprada dem II soldos; e[1] do[1] boy[1] II[1] soldos[1] e da uaca I soldo; e do asno e da asna I soldo. E do mouro ou da moura I soldo meyo marauedi; do porco ou do carneyro II dinheiros; do cabrom ou da cabra I dinheiro : da carrega do azeyte ou de coyros de boys ou de zeuros ou de çeruos dem meyo marauedi : da carrega da çera meyo marauedi : da carrega danil, ou de panos, ou de pelles de coelhos ou de coyros uermelhos, ou daluos, ou de pimenta, ou de graam I marauedi : do bragal II dinheiros : do uestido das pelles III dinheiros : do linho, ou dos alhos, ou das çebolas dem dizima : de pescado de fóra dem dizima : de cumcas, ou de uasos de lenho dem dizima. E por todas estas caregas as quaes uenderem homens de fóra e portagem derem, se outras carregas comprarem nom dem portagem dellas. Da carrega do pam, ou do sal, a qual uenderem ou comprarem homens de fóra, de besta caualar ou de muar dem III dinheiros, e de asnal dem III mealhas.

Dos mercadores.

Mercadores naturaaes da uilla que soldada dar quiserem seia rreçebuda deles. Se per uentura soldada dar nom quiserem, dem portagem. Da carrega do pes-

[1] *Em entrelinha.*

et ad sanctaren illud ad opus sui duxerint et non ad reuendendum non dent inde portagium. *De rixa.* Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito concilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit pectet xxx^a solidos. Si autem inconsulte et casu accidente percusserit nichil pectet. *De inimicis de fora.* Inimicus de fora non intret in uillam super inimicum suum nisi per treugas aut pro directo illi dare. *De homine occiso equo.* Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium quod horum domino equi placuerit. *De clericis.* Et clericus habeat forum militis per totum et si cum muliere inuentus turpiter fuerit maiordomus non mittat manum in eum nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. *De madeira.* De madeira que uenerit per flumen unde dabant octauam dent decimam. *De atalaia.* De atalia de uilla debet rex tenere medietatem et milites medietatem suis corporibus. *De militibus.* Militem de sanctaren cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo per quod eum habeat ego eum recipiam meo diuiti homini in numerum suorum militum. *De sagionius.* Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris. *De nobilis homo.* Et meus nobilis homo qui in *(sic)* sanctaren de me tenuerit non mittat ibi alium alchaidem nisi de sanctaren. De casis quas mei nobiles homines aut fleires aut hospitalarii aut monasteria in sanctaren habuerint faciant forum uille sicut ceteri milites de sanctaren. *De ganato per..* Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit teneat illud usque tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari, ut si domnus eius uenerit detur ei. Si autem domnus eius precone dato usque tres menses non uenerit tunc maiordomus faciat de eo commodum suum. *De caualgada de..* De caualgada de alchaide nichil accipiat alchaide per uim nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada lx^a militum et supra diuidant mecum in campo. *De fabris et zapatariis.* Faber aut zapatarius aut pellitarius qui in sanctaren casam habuerit et in ea laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum uel zapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo forum. Qui autem ministriales ferrarii uel zapatarii fuerint et per officium istud uixerint et casas non habuerint ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. *De uenditione equorum.* Qui equm uendiderit aut comparauerit uel maurum extra sanctaren, ubi eum comparauerit uel uendiderit ibi det portagium. Et pedites quibus suum habere dare debuerint dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. *De furto.* Et homines qui habitauerint in hereditatibus sanctaranensis si furtum fecerint ut supradictum est componatur medietatem regi et medietatem domno hereditatis. *De luctuosa.* Moratores de sanctaren non dent luctuosam. *De adaliles.* Adaliles de cado a qual ende leuarem homens de fóra, dem vi dinheiros.

Do Cauam se laurar.

Cauam se laurar trijgo dê huma teeiga. Se lauorar milho dê outrosy semelhauelmente. E de jeyra de boys dê i quarteyro de trijgo ou de milho de qualquer que laurar.

Do que deuem dar os peonens.

Peones dem oytaua de pam e de uinho e de linho. Os beesteyros aiam foro de caualeyros.

Da honra da molher.

Molher de caualeyro que uiuuar aia honrra de caualeyro atá que case. E se casar com peom faça foro de peom.

Do caualeyro.

Caualeyro que enuelheçer ou asy enfraqueçer que nom posa fazer fossado, estè en sa honrra : e se pela uentuyra molher de caualeyro uyuuada tal filho ouuer que con ela en casa se contenha e caualaria poder fazer, faça ela pola madre.

Dos almocreues.

Almocreue que pela almocrauaria uyuer faça seu foro por huma uegada en no anno. Mays o caualeyro que seu caualo ou sas bestas meter a almocrauaria nenhuum foro dalmocrauaria en nom faça.

Dos coelheyros.

Coelheyro que for a sogeyra e aló maer dê huuma pelle de coelho. E o que aló morar viii^o dias ou mays dê huum coelho cum sa pelle. E o coelheyro de fóra dê dizima per quantas uezes ueer.

Dos moradores de Santarem.

Moradores de Santarem que seu pam ou uinho ou figos ou azeyte en lixboõa ouuerem ou em outros logares, e ele a Santarem pera sa prol aduserem, e nom a reuender, nom dem ende portagem.

Dos que baralharem cum alguem.

Quem cum alguem baralhar e depos a baralha a sa cassa entrar e hy auudo conselho fuste pera ele firir peyte xxx^a soldos. Mais se nom conselhadamente e o preyto decorrente ferir nemigalha peyte.

Do enmijgo de fóra.

Enmijgo de fóra nom entre na uilla sobre seu enmijgo senom per tregoas, ou por dar ele dereyto.

De caualo que alguem matar.

Se caualo dalguum alguem matar o senhor do caualo peyte o caualo ou omezio qual deles ao senhor do caualo prouguer.

Do foro do crerigo.

E o crerigo aia foro de caualeyro per todo. E sse

sanctaren non dent quintam de quiniones suorum corporum. *De deantera milit.*. Milites de sanctaren non teneant zagam et teneant delanteira in exercitu regis. *De paneta.*. Panetarie dent pro foro de xxx^a^ panibus unum. *De portagio.* Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis his que superius scripta sunt et uobis relinquo. *De alcaidaria.* Et pro alchaidaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent II denarios. Et de barca de piscato minuto II denarios. Et de toto alio piscato dent suum forum. *De concedendo regis.* Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. *De testimonio.* Milites de sanctaren testificentur cum infantionibus de portugali. Siquis igitur hoc meum factum uobis firmiter seruauerit benedictionibus dei et mei repleatur. Qui uero illud frangere uoluerit maledictionem dei et mei consequatur. Facta karta apud colimbria Mense Maio Era M.ª CC.ª X.ª VII.ª Ego predictus Rex alfonsus domnus hanc kartam quam fieri iussi roboro et confirmo. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit pectet D solidos. *De nauigio.* De nauigio uero mando ut alchaide et duo spadelarii et duo pronarii et unus petintal habeant forum militum. Ego S. dei gratia portugalensis Rex una cum uxore mea Regina domna D. et cum filiabus meis hanc kartam roboro et confirmo. Preterea Ego S. dei gratia portugalensis Rex una cum filiis et filiabus meis do uobis et concedo ut uestram almotazariam habeatis et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando etiam ut nec meus pretor uille nec maiordomus nec aluaziles nec aliquis alius audeat afforciare nullum hominem de sanctaren uel de fora de suo uino neque de suo pane neque de suo piscato neque de suis carnibus neque de aliis rebus suis. Adhuc mando ut mei maiordomi non uadant extra uillam apprehendere homines neque roubare neque afforciare : sed si fecerint calumpnias faciant eos uocari per portarium pretoris coram pretore et aluazilibus, et sanent eis quod fecerint sicut mandauerint pretor et aluaziles. Et concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro filio suo, sed filius pectet eam si illam fecerit. Et si non habuerit per quod sanet illam, per corpus suum sanet eam. Mando etiam de mauris et de iudeis percussis ut ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo tempore patris mei. Adhuc mando ut maiordomi non pignorent ullum hominem de sanctaren donec uocent eum ad concilium coram pretore et aluazilibus. Addo adhuc amore uestro ut si aliquis pignorauerit sine meo maiordomo aut sine sagione suo aut sine portario pretoris pectet tantum pro quanto pignorauerit et non plus.

Qui presentes fuerunt, Domnus Velascus fernandi curie maiordomus conf. —Domnus suerius ariei conf. Domnus petrus fernandi conf. —Domnus gunsaluus

com mulher torpemente for achado, o moordomo nom meta en el maão, nem en outra maneyra ele filhe : mays a molher filhe se quisser com testemunho de homeens boons.

Da madeyra.

Da madeyra que ueer pelo Rio onde dauam oytaua dem dizima.

Da atalaia.

Da atalhaia da uila elRey deue teer ameyadade. E os caualeyros ameyadade per seus corpos. Caualeyro de Santarem ao qual o meu Ricomem bem fezer de sa terra ou de seu auer per que o el aia, eu a el o rreçeberey en conto de seus caualeyros.

Do moordomo e do sayhom.

Moordomo o seu sayom nom uaa a cassa do caualeyro sem porteyro do alcayde. E o meu nobre homem que Santarem de mim teuer nom meta y outro alcayde senom de Santarem. De cassas as quaaes meus nobres homens ou freyres ou espitaleyros ou Moesteyros en Santarem ouuerem façam foro de uilla, assy como todolos outros caualeyros de Santarem.

De gaado perdudo.

Gaado perdridiço que o moordomo achar tenha ele atá tres meses, e en cada huum mes faça dele dar pregom, que se o senhor dele ueer seia dado a el perdant a justiça, e o dono do gaado nom lhy dar senom aquilo que custar per rrazom de o guardar, se se o mordomo dele nom seruiu : e sse sse dele seruyu nom lhy dê nemigalha. E sse o senhor dele o pregom dado atá os tres mezes nom ueer, entom o Moordomo faça dele sa prol.

De caualgada do alcayde.

De caualgada do alcayde nemigalha nom filhe o alcayde per força, senom aquilo que a ele os caualeyros de seu amor dar quiserem. De caualgada de le x *(sic)* caualeiros a suso se demostrem migo nom *(sic)* campo.

Fereyro ou çapateyro que en Santarem casa ouuer en sa cassa lauorar nom dê por aquilo foro. E aqueles meesteyraaes que ferreyros ou carpenteyros forem e per offiçio desto uiuerem, e cassas nom ouuerem, uenham aas mhas tendas e façam a mym meu foro.

Quem caualo uender ou conprar ou mouro fóra de Santarem, hu ele conprar ou uender y dê portagem.

E os peoens que seu auer dar deuerem dem ende a dizima ao Moordomo, e o Moordomo dê a eles dereyto pola dizima. E se pola dizima a eles dereyto nom quiser dar, entom alcayde faça a ele dar dereyto polo seu porteyro.

E os homens que morarem en nas herdades de Santarem se furto fezerem assy como de suso dito he, seia conposto ameyadade, e meyadade ao Senhor da herdade.

Dos moradores de Santarem.

Moradores de Santarem nom dem luytosa. Adays de

egea tenens Vlixbonam conf. Julianus notarius domini regis.—Domnus suerius egee conf. Domnus petrus alfonsus conf. —Domnus suerius didaci conf. Domnus fernandus ariei conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Martinus fernandiz conf. —Domnus Reimundus pelagii conf. —Domnus Gunsaluus roderici conf. —Petro nuniz test. —Fernandus nuniz test. —Johannes reimundi test. —Petrus gomez test.

Bracharensis archiepiscopus domnus Godinus conf. —Portugalensis episcopus domnus fernandus conf. — Colimbriensis episcopus domnus Vermudus conf. —Vlixbonensis episcopus domnus aluarus conf. —Petrus fasion regis cancellarius conf. Domnus Johannes fernandi conf. —Domnus menendus gunsalui conf. —Domnus S. Vlixbonensis electus conf. —Petrus menendiz test. —Michael menendiz test.

Rex domnus Sancius —Rex domnus alfonsus —Regina domina dulcia —Regina domina tarasia —Regina domina Sancia.

Ego Alfonsus dei gratia Port. Rex filius regis domni Sancii bone memorie et Regine domne Dulcie una cum uxore mea Regina domna Urraca et filiis meis Infante domno Sancio et Infante domna Alionore hanc cartam quam auus meus Rex domnus Alfonsus excellentissime memorie uobis fecit, et pater meus Rex domnus Sancius felicissime recordacionis uobis concessit, roboro et confirmo. Et sigillo meo plumbeo communiri facio. Et hoc fuit factum apud sanctaren VIII.ª die Aprilis Era M.ª CC.ª L.ª II.ª Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus confirmat. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Petrus iohannis conf. Martinus pelagii Pretor Santaranensis affuit. Menendus alfonsi affuit. Gomecius menendiz affuit. Rodericus nuniz affuit. Petrus ualasquiz aluazilus affuit. Dominicus iohannis aluazilus affuit. Petrus arias affuit. Vincencius menendiz test. Martinus petriz test. Johannes petriz test.

Julianus cancellarius domini Regis.

Ego Alfonsus dei gratia Portugalensis Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis meis Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor hanc cartam et istud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus fecit et dedit moratoribus de Sanctaren, et hoc idem pater meus Rex domnus Sancius Inclite memorie eisdem concessit, concedo ego ipsis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmacio mea maius robur obtineat firmitudinis precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que fuit facta apud Colimbriam XII.ª die Nouembris in Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Et ego et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++. Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domni Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gome-

Santarem nom dem quinta dos quinhões de seus corpos. Caualeyros de Santarem nom tenham çaga, e tenham a deanteyra en eiximento delRey.

Paadeyras dem por foro de XXXª paães huum. Mays as portagens e o foro e a quinta dos Mouros e dos outros asy seiam persoluudas asi como he custume saluo aquestas cousas que de suso sum scriptas que a uos leixo.

E pola alcaydaria de cada huuma besta que ueer de fóra cum pescado dem II dinheiros, e da barca do pescado mehudo II dinheiros, e de todo outro pescado dem seu foro. Aquestas coussas que ataaqui ssom scriptas dou a uos por foro outorgado. E áquestas coussas uaa o Moordomo per testemunho domeens boons, e nom a outras cousas. Caualeyros de Santarem atesteuiguem con infançōes de portugal. E se alguum porem aqueste meu feyto a uos firmemente aguardar, as beeyçōes de mim o persegam. Feyta a carta en coynbra en no Mes de mayo Era M.ª CC. XVII. E eu dauandicto Rey Dom Affonso aquesta carta, a qual encomendey seer feyta rrevoro e confirmo.

Quem sobre aquisto alguem cum esporas ferir e per testemoyno domeens boons uençudo for peite D soldos. Do nauyo aquisto mando que o alcayde e dous espadeleiros e II proeyros e huum pitintal aiam foro de caualeyros.

Eu Dom Sancho pela graça de deus Rey dos portugeeses ensenbra com mha molher donna Doçe e cum mhas filhas aquesta carta rrevoro e confirmo. E eixete aquestas coussas.

Eu Dom S. pela graça de deus Rey de portugal e ensenbra cum meus filhos e com mhas filhas dou a uos e outorgo a uos a uossa almotaçaria e ela aiades e per uosa uoontade a desponhades. Mando sobre aquisto que nem meu alcayde de uilla nem Moordomo nem aluazijs nem alguuns dos outros ousem a forçar homem de Santarem ou de fóra de seu pam nem de seu uinho, nem de seus pescados, nem de sas carnes nem das outras suas cousas. Ainda mando que os meus moordomos nom uaam fóra da uila prender homens, nem rroubar nem a forçar : mays se fezerem coomhas façam eles chamar pelo porteyro do alcayde e dos aluazijs e saem a eles o que fezerem assy como mandarem o alcayde e os aluazijs.

Ainda mando que os moordomos nom penhorem nehuum homem de Santarem atá que chamem ele ao Conçelho dant o alcayde e os aluazijs. E o conçelho canbhem seus aluazijs en cada huum ano : e mando que padre nom peyte coomha por seu filho, mays o filho peyte ela se a fezer. E se nom ouuer per que ela sane per seu corpo sane ela. Mando daqui en deante dos Mouros e dos Judeus feridos que se uenham querelar ao Alcayde e ós aluazijs asy como foy acustumado en tenpo de meu padre.

Ainda dou a uos polo uosso amor que se alguum penhorar senom meu Moordomo ou sem seu Sayom ou sem porteyro do alcayde peyte tanto por quanto penhorar e nom mays.

cius suarii conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz, Martinus petriz, Petrus petriz, test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus —Domnus Martinus Portugalensis Episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus —Domnus Suarius Elborensis Episcopus —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus —Domnus Bartholomeus Visensis Episcopus —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus, conf. —Magister Pelagius Cantor Port., Petrus garsie, Jhoanninus, test.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curie. —Fernandus suarii scripsit.

ULIXBONA

LISBOA

1179

In scrinio curiae municipalis Olisiponensis extat charta autographa foralis *ejusdem municipii. Quae de charta Sanctarenensis* foralis *praenotavimus, de hac, quam nunc edimus, penè dicenda sunt. Corpus diplomatis, et nomina optimatum confirmantium, una manu, aequalibusque inter se characteribus contexta adparent : non ita nomina episcoporum et testium. Haec iisdem characteribus et atramento scripta sunt, quibus privilegia, a Sancio I* forali *adaucta, in ipsa charta apposita fuere. Circulum, qui illo aevo sigilli vicem agebat, in Olisiponensi* forali, *Alphonso I adhuc vivente, depictum fuisse noscitur, eo quod nomen ipsius regis, juxta nomen filii sui, ibi memoratum invenitur. Ex quo credendum, hoc* forale, *una cum Sanctarenensi et Conimbricensi anno* 1179 *conditum, Sancium ultimis temporibus regni patris sui, regia, ut scitur, potestate jam decoratum, Olisiponi largitum fuisse.*

Confirmatio Alphonsi II anno 1214 *data, sicut in Sanctarenensi* forali *ipsi autographo apposita est. Charta novae confirmationis ejusdem regis, anno* 1217 *concessae, apographum illius diplomatis continens, in scrinio quoque manet municipii Olisiponensis, ubi etiam invenimus translationem vernaculam saeculi XIV quam hic adjicimus. In Libro Foral. Antiquor. S. Crucis atque in Regestis Alph. II descriptum fuit hoc* forale; *sed, cùm indubitatum nobis supersit autographum, omnes lectiones varias ut mendosas omisimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Quoniam gratia dei cooperante qui dat omnibus affluenter et non improperat, ego alfonsus diuino nutu portugalensium rex corporali labore et peruigili astucia mei et meorum hominum ciuitatem vlixbone sarracenis abstuli, et eam dei cultui restitui, et uobis meis hominibus atque uassalis et alumnis ad habitandum iure hereditario tribui. Iccirco placuit mihi libenti animo et spontanea uoluntate dare et concedere uobis forum bonum tam presentibus quam futuris perpetuo ibidem permansuris : per quod forum regalia iura inferius plenarie scripta mihi et generi meo a uobis et a successoribus uestris persoluantur. *De homicidio.* Do itaque uobis pro foro, ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet D^{os} solidos et hoc sit sine uozeiro. Et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor

En nome do padre e do filho e do spiritu santo, amen : porque a graça de deus obrante que dá a todalas cousas auondança e non se acoyta, Eu dom. affonso pela graça de deus Rey de portugal per trabalho do corpo e pervigiauil sabedoria de mim e dos meus homeens a Çidade de lixbõa a mouros filhey e pera seruiço de deus a entreguey. E a uos meus homens e vassalos e criados pera a morardes por dereyto derdamento vola dey. Porem prougue a mim de boom coraçom e liure voontade dar e outorgar a uos foro boom assi aos presentes come aos que am de viinr, que por sempre hy morarem : per o qual foro os rreaaes dereitos a fundo compridamente scriptos a mim e aa minha geeraçom per uos e per uossos sosçessores seam pagados. Dou assy a uos por foro que qualquer que pubricamente perante homeens boons casa forçadamente com armas rronper pecte quinhentos

uel domnus domus pectet i^{m} morabitinum : et si ibi uulneratus fuerit pectent pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rausso publice facto pectet D^{os} solidos. *De stercore in buca.* Pro merda in bucca LX solidos pectet testimonio bonorum hominum. *De furto cognito.* Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. *De relego.* Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet v solidos et secundo v solidos. Et si tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur, et archus cuparum incidantur. De uino de fora dent de unaquaque carrega i almude, et uendatur aliud in relegum. De iugata uero hoc mando ut usque ad natalem domini trahatur. Et de unoquoque iugo boum dent i modium milii uel tritici qualis laborauerint. Et si de utroque laborauerint de utroque dent per alqueire directum uille : et sit quartarius de quatuordecim alqueriis, et meciatur sine brachio curuato et tabula supraposita. Et parceiro de caualeiro qui boues non habuerit non det iugatam. *De tendis.* Et habitatores ulixbone habeant libere tendas, fornos, panis scilicet et ollarum. *De fornis et telia.* Et de fornos de telia dent decimam. *De foras cautu.* Qui hominem extra cautum occiderit pectet LX solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX^{a} solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet LX solidos. *De hereditatibus populatis.* Et homines ulixbone habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rausso noto et merda in bucca LX solidos, medietatem scilicet regi et medietatem domno hereditatis : et eant in appelitum regis, et nullum aliud forum faciant regi. *De almutazariâ.* Et almutazaria sit de concilio, et mittatur almutaze per alcaidem et per concilium uille : et dent de foro de uacca i denarium, et de zeuro i denarium, et de ceruo i denarium, et de bestia de pescato i denarium, et de barca de piscato i denarium, et de iudicato similiter, et de alcauala iii denarios : de ceruo et de zeuro et de uacca et de porco i denarium, et de carneiro i denarium. Piscatores dent decimam. De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora, a decem morabitinis et supra dent i morabitinum, et a decem morabitinis et infra dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent ii solidos. Et de boue ii solidos, et de uacca i solidum, et de asino et asina i solidum. De mauro et de maura medium morabitinum. De porco uel de carneiro ii denarios. De caprone uel de capra i denarium. De carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum. De carrega de cera medium morabitinum. De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis, uel de pipere uel de grana i morabitinum. De bracale ii denarios.

soldos, e aquesto seia sem vozeiro. E se dentro na casa o rronpedor morto for ou matador ou o senhor da casa pecte huum marauydi. E se hi for chagado pecte por ele meyo marauydi. Semelhauilmente por morte e rrouso pubricamente feito pecte quinhentos soldos. Por merda en boca saseenta soldos pecte per testemunho de homeens boons. E furto conhosçudo per testemunho de homeens boons noue vezes seia conposto. Quem rrelego de vinho delrrey rromper e en ho rrelego seu vinho uender e achado for per testemunho de homeens boons, a primeyra uez pecte v soldos, e a segunda uez v soldos. E se aa terçeyra uez outra uez for achado per testemunho de homeens boons, o vinho todo seia espariudo e os arcos das cubas seiam talhados. De vinho de fóra dem de cada carrega huum almude e uendasse o outro vinho no rrelego. Da jugada verdadeyramente aquesto mando que atá dia natal seia tirada. E de cada huum jugo de boys dem huum moyo de milho ou de triigo qual laurarem. E se d'huum e doutro laurarem d'huum e doutro dem per o alqueyre de dereito da villa, e seia o quarteyro de XIIII° alqueyres, e seia midido sem braço curuado e a tauoa·s....... E parçeyro de caualeyro que bois nóm ouuer nom dê jugada. E os moradores de lixbõa aiam liuremente tendas, fornos de pam, conuem a saber e de ollas. E de fornos de telha dem dizima. Quem homem fóra do couto matar pecte saseenta soldos. Quem chagar homem fóra do couto pecte trinta soldos. ...... com armas chagar pecte ameyadade do homizio. Quem arma per sanha desnuar ou da casa tirar per sanha e nom ferir pecte saseenta soldos. E os homeens de lixbõa aiam suas herdades pobladas : e aquelles que em ellas morarem pectem por morte e rousso conhosçudo e merda en boca saseenta soldos con.......... a Elrrey e ameyadade ao senhor da herdade : e vaam en apellido dElrrey. E a almotaçaria seia do conçelho, e seia metudo o almotaçe pelo alcayde e pelo conçelho da villa. E dem de foro da uaca huum dinheiro, e de çeruo huum dinheiro, e de zeuro huum dinheiro, e de besta de pescado huum dinheiro, e de juygado semelhauilmente. E de alcaualla III dinheiros, e de çeruo, e de zeuro, e de vaca, e de porco, huum dinheiro, e de carneyro huum dinheiro. Pescadores dem dizima. De caualo ou de mua ou de muu que conprarem ou uenderem homeens de fóra, de dez marauydis a suso dem huum marauydi, e de dez marauydis a juso dem meyo marauydi. E de egua uenduda ou conprada dem II soldos, e de boy II soldos, e de vaca hum soldo. E de mouro e de moura meyo marauydi. E de porco ou de carneyro II dinheiros. E de cabron ou de cabra huum dinheiro. E de carrega dazeyte ou de coyros de bois ou de zeuros ou de çeruos dem meyo marauydi. De carrega de çera meyo marauydi. De carrega de anil, ou panos, ou de pelles de coelhos, ou de coyros vermelhos ou aluos, ou de pimenta, ou de graan huum dinheiro. De bragal II dinheiros. De uistido de pelles III dinheiros. De linho ou de alhos ou de çebollas a dizima. De pescado de fóra a dizima. De concas ou de uasos de madeyra a dizi-

De uestitu de pellibus III denarios. De lino uel de alliis uel cepis decimam. De piscato de fora decimam. De concas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus hiis carrigis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent III denarios, de asinari III medalias. *De mercatoribus.* Mercatores naturales uille qui soldatam dare uoluerint recipiatur ab eis. Si autem soldatam dare noluerint dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent VI denarios. *De cauonibus.* Cauon si laborauerit triticum det I^a talegam. Et si laborauerit milium similiter. Et de geiras de bobus I quartarium de tritico uel milio unde laborauerit. *..peditibus et ...astariis et ...lieribus mi..tum.* Pedites dent octauam uini et lini. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat: et si nupserit pediti, faciat forum peditis. *De senibus militibus.* Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. *De almoquauaria.* Almoqueuer qui per almoquauariam uixerit faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equum suum aut bestias suas ad almoquauariam miserit nullum forum de almoquauaria faciat. *De conilariis.* Conilarius qui fuerit ad sogeiram et illuc manserit det follem unum conilii. Et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius, det unum conilium cum pelle sua. Et conilarius de fora det decimam quociens uenerit. *...atoris...xbone.* Moratores ulixbone qui panem suum uel uinum uel ficus uel oleum in sanctaren habuerint, uel in aliis locis, et ad ulixbonam illud ad opus sui duxerint et non ad reuendendum, non dent inde portagium. *De rixa.* Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit, et ibi inito concilio acceperit fustem uel porrinam, et eum percusserit, pectet XXX^a solidos. Si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. *De inimicis de fora.* Inimicus de fora non intret uillam super inimicum suum nisi per treugas aut pro directo illi dare. *De homine occiso ab equo.* Si equs alicuius aliquem occiderit domnus equi pectet aut equm aut homicidium, quod horum domno equi placuerit. *De clericis.* Et clericus habeat forum militis per totum: et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, maiordomus non mittat manum in eum, nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. *De madeira.* De madeira que uenerit per flumen unde dabant octauam dent decimam. *De atalia.* De atalaia de uilla debet rex tenere medietatem, et milites medietatem suis corporibus. *De militibus vlixbona.* Militem ulixbone cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo, per quod eum habeat, ego eum recipiam meo diuiti homini in numero suorum militum. *De sagionibus.* Maior-

ma. E por todas estas carregas que uenderem os homeens de fóra e portagem derem, se outras proprias conprarem, nom dem portagem dellas. E de carrega de pam, ou de sal que venderem ou conprarem homeens de fóra, da besta caualar ou muar dem III dinheiros, e da asnal III mealhas. Mercadores naturaaes da villa que soldada dar quiserem seia rreçebuda deles. Se per uentura soldada dar nom quiserem, dem portagem. Da carrega do pescado que emde leuarem homeens de fóra dem VI dinheiros. Cauon de laurar triigo dê huma teeyga, e se laurar milho semelhauilmente. E de geyras de bois huum quarteyro de triigo ou de milho onde laurar. E os peões dem a oytaua do vinho e de linho. Beesteyros aiam foro de caualeyros. Molher de caualeyro que veuuar aia honrra de caualeyro atá que se casse: e se se casar com peom faça foro de peon. Caualeyro que enuelheçer .. assi enfraqueçer que batalha fazer nom possa esta *(sic)* em ssa honrra. Se pela uentura molher de caualeyro veuua tal filho ouuer que con ella na cassa se contenha, e caualaria fazer poder, façaa por a madre. Almocreue que por almocrauaria uiuer, faça seu foro hua vez no anno. Caualeyro verdadeyramente ...o caualo seu, ou as sas bestas a almocrauaria lançar, nom faça foro nenhuum de almotaçaria *(sic)*. Coelheyro que for ao monte e alá maer dê huma pelle de coelho. E aquel que aló morar oyto dias ou mais dê huum coelho con sa pelle. E o coelheyro de fóra dê a dizima quantas vezes ..er. Moradores de lixbõa que seu pam ou vinho ou azeyte en Santarem ouuerem, ou en outros logares, e a lixbõa os aduserem pera sua prol e nom pera rreuender, nom dem ende portagem. Quem con alguem baralhar, e depois a baralha a sua casa entrar, e hy auudo conselho, filhar fuste ou porrinha e o ferir pecte XXX soldos. Se pela uentura conselheyramente ma..... caso acaeçente o ferir, nom pecte nemigalha. Enmiigo de fóra nom entre aa villa sobre seu, se per tregoas ou por lhe darem dereito. Se o caualo dalguum alguem matar, o senhor do caualo pecte ou o caualo ou o omizio, qual destas ao senhor do caualo aprouguer. E o clerigo aia foro de caualeyro per todo. E sse con molher torpe for achado, o Moordomo nom meta maão, nem per nenhuma maneyra o filhe; mais filhe a molher se quiser. E de madeyra que ueer per o Ryo onde dauam oytauo dem dizima. Da atalaya da villa deue Elrrey teer ameyadade, e os caualeyros ameyadade per seus corpos. Caualeyro de lixbõa ao qual o meu Ricomem bem fezer da sua terra, o de seu auer per que o aia, eu o rreçeberey ao meu Rycomem em conto dos seus caualeyros. Moordomo ou sayom nom vaa a casa do caualeyro sem porteyro do alcayde. E o meu nobre homem que lixbõa de mim teuer nom meta hy outro alcayde senom o de lixbõa. De casas as quaaes os meus nobres homeens, ou freyres, ou ospitaleyros, ou moesteyros en lixbõa ouuerem, façam o foro da villa assy come todolos outros caualeyros de lixbõa. Gaado perdudo que o moordomo achar tenha-o atá tres meses, e per cada huum mes o faça apregoar:

domus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris. Et meus nobilis homo qui ulixbonam de me tenuerit, non mittat ibi alium alcaidem nisi de ulixbona. De casis quas mei nobiles homines aut fleires aut hospitalarii aut monasteria in ulixbona habuerint, faciant forum uille, sicut ceteri milites de ulixbona. *De ganato perdito.* Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit, teneat illud usque tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari : ut si domnus eius uenerit, detur ei. Si autem domnus eius precone dato usque tres menses non uenerit, tunc maiordomus faciat de eo commodum suum. *De caualgada de alcaide.* De caualgada de alcaide, nichil accipiat alcaide per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada LX^a^ militum et supra, diuidant mecum in campo. *De fabris et zapatariis.* Faber aut zapatarius aut pellitarius qui in ulixbona casam habuerit, et in ea laborauerit, non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum uel zapatarium habuerit, et in domo sua laborauerit, non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel zapatarii fuerint, et per offitium istud uixerint, et casas non habuerint, ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. *De uenditione equorum.* Qui equum uendiderit aut comparauerit uel maurum extra vlixbonam, ubi eum comparauerit uel uendiderit ibi det portagium. Et pedites quibus suum habere dare debuerint, dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit, tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. *De furto in villa.* Et homines qui habitauerint in hereditatibus ulixbonensium si furtum fecerint ut supradictum est componatur, medietatem regi, et medietatem domno hereditatis. *De adailes et de luctosa.* Moratores ulixbone non dent luctuosam. Adaliles ulixbone non dent quintam de quiniones suorum corporum. *De zaga militum in exercitu regis.* Milites ulixbone non teneant zagam in exercitum regis. *De panetariis.* Panetarie dent pro foro de XXX^a^ panibus unum. *De portagia.* Partagia *(sic)* uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis his que superius scripta sunt et uobis relinquo. Et pro alcaidaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent II^os^ denarios. Et de barca de piscato minuto II^os^ denarios. Et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : et ad hec eat maiordomus testimonium bonorum hominum, et non ad alia. *De testimonio militum.* Milites de vlixbona testificentur cum infantionibus de portugali. Siquis igitur hoc meum factum uobis firmiter seruauerit, benedictionibus dei et mei repleatur. Qui uero illud frangere uoluerit maledictionem dei et mei consequatur. Facta karta apud colimbriam Mense Maio Era M.^a^ CC.^a^ X.^a^ VII.^a^ Ego predictus Rex alfonsus domnus hanc cartam quam fieri iussi roboro et confirmo. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit, et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit, pectet D^tos^ solidos.

e se o senhor del veer, seialhe dado. Se pela uentura o senhor del dado o dito pregom até tres meses non veer, entom o Moordomo faça del seu proueyto. Da caualgada do alcayde, nom filhe nemigalha o alcayde per força senom aquelo que a el os caualeyros de seu amor quiserem dar. Da caualgada de saseenta caualeyros a suso partam comygo no campo. Ferreyro, ou çapateyro, ou piliteyro, que em lixbõa casa ouuer, e em ella laurar, nom dê dela nenhuum foro. E quem mouro ferreyro ou çapateyro ouuer, e en sa casa laurar, nom dê por el foro. Outrossi aqueles que meesteyraaes fferreyros ou çapateyros forem, e per este offiçio uiuerem, e casas nom ouuerem, venham aas minhas tendas, e façam a mim meu foro. Quem cauallo uender ou conprar, ou mouro fóra de lixbõa, hu o conprar ou uender, hy dê a portagem. E os pêoens aos quaes ouuerem a dar seu auer, dem ende dizima ao Moordomo. E o moordomo dê a eles dereito por a dizyma. E sse pola dizima a eles dereito dar nom quiser, entom o alcayde faça a eles dar dereito pelo seu porteyro. E os homeens que morarem em herdades de lixbõa, se furto fezerem assi como suso dito he seia composto, ameyadade a elrrey e ameyadade ao senhor da herdade. Moradores de lixbõa nom dem luytosa. Adaiis de lixbõa nom dem quynto dos quinhoes dos seus corpos. Os caualeyros de lixbõa nom tenham çaga na batalha dElrrey. As paadeyras dem por foro de XXX^a^ paães huum. As portageens verdadeyramente he foro e quynto dos mouros e das outras cousas assi seiam pagadas como custume, a saluo estas cousas que suso escriptas som e a uos leixo. E por alcaydaria de huma besta que veer de fóra com pescado dem II dinheiros. E de barça de pescado meudo dem II dinheiros, e de todo outro pescado dem seu foro. Todas aquestas cousas de suso escriptas a uos por foro dou e outorgo : e a aquestas vaa ho Moordomo per testemunho de homeens boons, e nom a outras. Os caualeyros de lixbõa testeuigem con Infançoens de portugal. Porem se alguem aqueste meu feito a uos firmemente aguardar das beeyçoens de deus e da minha seia conplido. E uerdadeyramente aquel que o britar quiser da maldiçom de deus e da minha seia seguydo. Feita a carta em Coinbra em no mes de Maio e dez e sete annos *(sic)*. Eu sobredito Rey dom affonso aquesta carta que seer ffeita mandey outorgoa e confirmoa. Quem outrossi alguem aas esporas ferir, e per testemunho de homees boons for achado, pecte quinhentos soldos. De Nauyo verdadeyramente mando que o alcayde e dous espadeleyros, e dous proeyros, e huum petintal, aiam foro de caualeyros.

Eu dom Sancho pela graça de deus Rey de Portugal em sembra com minha mulher a Reeynha dona doçe e com minhas filhas aquesta carta outorgo e confirmo. Rey Dom affonso. Rey dom Sancho. Reeynha dona doçe. Reeinha dona Sancha. Reeinha dona Tareyga. que presentes forom : Dom Vaasco fernandez Moordomo, confirmo. Dom sueyro ayras, confirmo. Dom pero fernandez,

De nauigio. De nauigio uero mando ut alcaide, et duo spadelarii, et duo pronarii, et unus petintal, habeant forum militum. Ego S. dei gratia portugalensis Rex, una cum uxore mea Regina Domna D. et cum filiabus meis, hanc kartam roboro et confirmo.

Rex domnus Alfonsus —Rex domnus Sancius — Regina domna Dulcia —Regina domna tarasia —Regina domna Sancia.

De testibus. Qui presentes fuerunt, Domnus Velascus fernandi curie maiordomus conf. —Domnus Suerius ariei conf. Domnus Petrus fernandi conf. —Domnus Gonsaluus egee tenens vlixbonam conf. Julianus notarius domini regis —Domnus Suerius egee conf. Domnus Petrus alfonsus conf. —Domnus Suerius didaci conf. Domnus Fernandus ariei conf. —Domnus Bernaldus canonicus vlixbona test. Suerius diaz presbiter test. Arnulfus archidiaconus test. —Domnus Suerius de sancto thome test. —Petrus stephaniz de sanctis test. Garcia suariz test. Fernandus petri test.

Braccarensis Archiepiscopus domnus Godinus conf. — Portugalensis episcopus domnus Fernandus conf. —Colimbriensis episcopus domnus Vermudus conf. —Vlixbonensis episcopus domnus Aluarus conf. —Petrus fasion regis cancellarius conf. —Domnus Menendus gonsalui conf. —Domnus S. Vlixbonensis electus conf.

Suerius petri test. —Gonsaluus froiaz test. —Fernandus petri test. —Petrus garsie test. —Pelagius delgado test. —Gonsaluus arrizado test. —Domnus Pelaio test. —Domnus Johannes fernandi maiordomus domini Regis conf.

Et ego Alfonsus dei gratia Port. Rex filius Regis domni Sancii et Regine domne Dulcie una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis meis Infante Domno Sancio et Infante domna Alyenor, hanc cartam quam auus meus Rex domnus A. feçit concilio Vlixbone, et Pater meus eis concessit, roboro et confirmo, et sigillo meo plumbeo feci communiri. Et hoc fuit apud Vlixbonam III.º kalendas aprilis Era M.ª CC.ª L.ª II.ª

Stephanus bracarensis Archiepiscopus affuit. Suerius egee Vlixbonensis episcopus affuit. Julianus curie cancellarius affuit. Gonçaluus pelagii pretor Vlixbone affuit.

confirmo. Dom Gonçalo veegas teente en lixbõa, confirmo. Juyaao, notayro dElrrey. Dom sueyro egas, confirmo. Dom pero affonso, confirmo. Dom sueyro diaz, confirmo. Fernandayras, confirmo. Dom bernaldo Coonigo de lixbõa, testemunha. Sueyro diaz clerigo, testemunha. Arnulfo arçediagoo, testemunha. Dom sueyro de santo thomé, testemunha. Garçia soarez, testemunha. Fernam perez, testemunha. Dom godinho arçebispo de Bragaa, confirmo. Dom fernado bispo do porto, confirmo. Dom Vermuy bispo de Coinbra, confirmo. Dom Aluaro bispo de lixbõa, confirmo. Dom pero foyam chançeler delrrey, confirmo. Dom meen gonçaluez, confirmo. Dom Sueyro enleyto de Lixbõa, confirmo. Sueyro perez, testemunha. Gonçalo froyaz, testemunha. Fernam perez, testemunha. Pero garçia, testemunha. Gonçalo arrizado, testemunha. Dom Payoo, testemunha. Dom Joham fernandez moordomo dElrrey, confirmo.

Ev Dom Affonso pela graça de deus Rey de Portugal, ffilho dElrrey Dom Sancho e da Reeynha dona doçe, essembra com minha molher a Reeynha dona Orraca, e meus filhos Infante Dom Samcho e Infante Dona leonor, aquesta carta, a qual meu auoo Rey Dom affonso ao Conçelho de lixbõa e meu padre a elles outorgou, outorgo e confirmo, e do meu seelo do chumbo a fige seelar. E aquesto foy em lixbõa III.ª kalendas dabril Era de mil e duzemtos e çinquoeenta e dous. Dom esteuom arçebispo de Bragaa presente foy. Dom Sueyro Veegas bispo de lixbõa presente foy. Dom Juyaão chançeler da Corte presente foy. Gonçalo paaez alcayde de lixbõa presente foy.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Portugalensis Rex, una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis meis Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, istam cartam suprascriptam et istud forum quod uobis moratoribus de Vlixbona dederunt et concesserunt auus meus Rex domnus Alfonsus Inclite memorie et pater meus Rex domnus Sancius excellentissime memorie, concedo uobis et confirmo per hoc presens scriptum. Et ut mea concessio et confirmatio in perpetuum firmum robur optineat precepi fieri istam cartam, et eam feci meo plumbeo sigillo communiri. Facta fuit carta mense Nouembri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis —Domnus Petrus iohannis Maiordomus Curie —Domnus Laurencius suarii —Domnus Johannes fernandiz —Domnus Fernandus fernandiz —Domnus Gomecius suarii —Domnus Gil ualasquiz —Domnus Rodericus menendiz —Domnus Poncius alfonsi —Domnus Lopus alfonsi, conf. —Vincencius menendiz —Petrus garsie —Jhoanninus, test.

Domnus Stephanus bracarensis Archiepiscopus —Domnus Martinus Portugalensis Episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus —Domnus Suarius Elborensis Episcopus —Domnus .... mecensis Episcopus .... Visensis Episcopus .... conf.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curie —Fernandus suarii scripsit.

COLIMBRIA

COIMBRA

1179

Insertum in charta confirmationis Alphonsi II hoc superest forale. *Textum nobis praebuit ipsa charta in Publico Archivo servata. Lectiones varias ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et ex Lib. Regestor. Alphonsi II deprompsimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Omnibus notum sit quoniam Ego Alfonsus dei gratia Portugalensis Rex, bono animo et spontanea uoluntate et intimo cordis amore do et concedo ciuitati Colimbrie et omnibus habitatoribus suis tam presentibus quam futuris perpetuo ibidem permansuris forum bonum per quod regalia iura inferius plenarie scripta mihi et generi meo a uobis et a successoribus uestris persoluantur. Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet D solidos, et hoc sit sine uozeiro. Et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel domnus domus pectet I morabitinum : et si ibi uulneratus fuerit pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rausso publice facto pectet D solidos. Qui etiam calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit pectet D solidos. Pro merda in bucca pectet LX solidos testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet V solidos et secundo V solidos. Et si tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur, et archus cupparum incidantur. De uino de[1] foras[1] dent de unaquaque carrega I almude, et uendatur aliud in relegum. De iugata uero hoc mando ut husque ad natale domini trahatur : et de unoquoque iugo boum dent I modium milii uel tritici qualis laborauerit, et si de utroque laborauerint[2] de utroque dent per alqueire directum uille : et sit quartarius de XIIII alqueriis, et meciatur sine brachio curuato et tabula supraposita. Cauon si laborauerit triticum det I teeigam, et si laborauerit milium similiter. Et de geiras de bobus I quartarium de tritico uel milio unde laborauerit. Et parceiro de caualeiro qui boues non habuerit non det iugatam. Et habitatores Colimbrie habeant libere tendas, fornos, panis scilicet et ollarum. Et de forno de telia dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit pectet LX solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem hominem uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma[3] per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet LX solidos. Et homines[4] Colimbrie habeant hereditates suas populatas, et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rausso noto et merda in bucca LX solidos, medietatem scilicet Regi, et medietatem domno hereditatis. Et eant in appellitum Regis et nullum aliud[5] forum faciant Regi. Et homines qui habitauerint in hereditatibus Colimbriensis si furtum fecerint ut supradictum est componatur, medietatem Regi[6], et medietatem domno hereditatis. Et almotazaria sit de concilio, et mittatur almotaze per alcaidem et per concilium uille : et dent de[7] foro de uacca I denarium, et de zeuro I denarium, et de ceruo I denarium, et de bestia de piscato I denarium, et de barcha de piscato I denarium, et de iudicato similiter, et de alcauala III denarios : de ceruo et de zeuro et de uacca et de porco I denarium, et de carneiro I denarium. Piscatores dent decimam. De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora, a decem morabitinis et supra dent I morabitinum : et de X morabitinis et infra medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent II solidos : et de boue II solidos, et de uacca I solidum, et de asino et asino[8] I solidum. De mauro et de maura medium morabitinum. De porco uel de carneiro II denarios. De caprone uel de capra I denarium. De carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent suum forum. De carrega de cera dent suum forum. De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum, uel de coriis uermeliis uel albis, uel de[9] pipere uel de grana dent suum forum sicut consuetudo est. De bracale II denarios. De uestitu de pellibus III denarios. De lino uel de alliis uel de cepis decimam. De piscato de fora decimam. De concas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus his carregis que uendiderint homines de fora et portagium dederint, si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De car-

N.° 1

1 *deest*
2 laborauerit
3 armam
4 omnes
5 alium
6 Regis
7 a
8 asina
9 *deest*

N.° 2

1 *deest*
2 laborauerit
3 armam
4 omnes
5 alium
6 Regis
7 a
8 asina

rega panis[10] uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora : de bestia caualari uel mulari dent III denarios : de asinali III medalias[11]. Mercatores naturales uille qui soldatam dare uoluerint recipiatur ab eis. Si autem soldatam dare noluerint, dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent VI denarios. Pedites dent octauam uini et lini. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis quousque nubat. Et si nupserit pediti[12] faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel ita debilitauerit, quod exitum facere non possit stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata[13] talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur, et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Almoqueuer qui per almocauariam uixerit, faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almocauariam miserit, nullum forum de almocauaria faciat. Conilarius qui fuerit ad sogeiram et illuc manserit det follem unum conilii. Et qui illuc moratus octo diebus uel amplius, det unum conilium cum pelle sua. Et conilarius de fora det decimam quotiens uenerit. Moratores Colimbrie qui panem suum uel uinum uel ficcus uel oleum in Sanctaren habuerit, uel in aliis locis, et ad Colimbriam illud ad opus sui duxerit et non ad reuendendum[14], non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit, et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit, pectet XXX solidos. Si autem inconsulte et casu accidente percusserit nichil pectet. Inimicus de fora non intret uillam[15] super inimicum suum, nisi per treugas, aut pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit domnus equi pectet equm aut homicidium, quod horum domno equi placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum. Et si cum muliere turpiter inuentus fuerit, maiordomus non mittat manum[16] in eum, nec aliquo modo eum capiat : sed[17] mulierem capiat si uoluerit. De madeira que uenerit per flumen unde dabant octauam, dent decimam. De atalaia de uilla debet Rex tenere medietatem, et milites medietatem suis corporibus. Militem Colimbrie cui[18] meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo per quod eum habeat ego eum recipiam meo diuiti homini in numero suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris. Et meus nobilis homo qui Colimbriam de me tenuerit, non mittat ibi alium alcaidem, nisi de Colimbria. De casis quas mei nobiles homines uel fleires aut hospitalarii[19] aut monasteria in Colimbria habuerint, faciant forum uille sicut ceteri milites de Colimbria. Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit, teneat illud usque tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari : ut si domnus eius uenerit, detur ei. Si autem domnus eius precone dato usque ad tres menses non uenerit, tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada de alcaide nichil accipiat alcaide per uim nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada LX.ª militum et supra, diuidant mecum in campo. Faber aut zapatarius aut pellitarius qui in Colimbria casam habuerit et in ea laborauerit, non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum uel zapatarium habuerit, et in domo sua laborauerit, non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel zapatarii fuerint, et per officium istud uixerint et casas non habuerint, ueniant ad tendas meas, et faciant mihi meum forum. Qui equm[20] uendiderit aut comparauerit uel maurum extra Colimbriam, ubi eum comparauerit uel uendiderit, ibi det portagium. Et pedites quibus suum habere dare debuerint[21], dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis[22] directum pro decima. Et si pro decima eis dare directum noluerit, tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. Moratores Colimbrie non dent luctuosam. Adaliles[23] de Colimbria non dent quintam de quiniones suorum corporum. Milites Colimbrie non teneant zagam in exercitu Regis. Panetarie[24] dent pro foro de XXX.ª panibus unum. Portagia[25] uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita[26] persoluantur sicut consuetudo est : exceptis hiis que superius scripta sunt, et uobis relinquo. Et pro alcaidaria pro una bestia que uenerit de fora cum piscato, det duos denarios. Et de barca de piscato minuto II denarios : et de toto alio piscato dent suum forum. De nauigio uero mando ut alcaide et duo spadalarii, et duo pronarii, et unus petintal, habeant forum militum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de Colimbria testificentur cum infancionibus de Portugali. Siquis igitur hoc nostrum factum uobis firmiter seruauerit, benedictionibus dei et mei repleatur. Qui uero illud frangere uoluerit, maledictionem dei et mei consequatur. Facta karta apud eamdem ciuitatem Mense Maio Era M.ª CC.ª XVII.ª Ego predictus Rex domnus Alfonsus hanc cartam quam fieri iussi roboro et confirmo.

N.º 1

10 pannis
11 mealias.
12 pedite
13 uidua
14 reuerendum
15 in uilla
16 manus
17 nisi
18 cum
19 hospitalarii
20 equum
21 uoluerint
22 ei
25 Portagio
26 *deest*

N.º 2

13 uidua
14 reuerendum
15 in uilla
16 manus
17 nisi
18 cum
19 hospitarii
21 uoluerint
22 ei
23 Adalides
24 Penetarie
26 *deest*

Ego Alfonsus[27] dei gratia Portugalensis[28] Rex[28], una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis meis[29] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, concedo et confirmo vobis moratoribus de Colimbria istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus Rex domnus Alfonsus.Et ut hoc nostrum factum in perpetuum firmum robur optineat[30] precepi fieri istam cartam, et eam feci sigillo meo plumbeo communiri. Facta carta apud Colimbriam Mense Octobri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus Curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz[31] conf. —Domnus Fernandus fernandiz[32] conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz —Martinus petriz —Jhoanninus, test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Portugalensis Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus[33] garsie[33] —Petrus[33] petriz[33], test.

Gunsaluus Menendi[34] Cancellarius Curie[35] —Fernandus[36] suarii[36] scripsit[36].

N.º 1

27 Alfonsus II.us
29 nostris
30 obtineat
33 *desunt*
34 menendiz
35 curie conf.
36 *deest*

N.º 2

28 Port. Rex secundus
31 fernandi
32 fernandi
34 menendiz
35 curie conf.
36 *deest*

ABLANTES

ABRANTES

1179

Desumpsimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. Accedunt lectiones varias ex Lib. Regestor. Alphonsi II.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Rex Alfonsus filius Henrici comitis et regina Tharasie una cum filiis meis Rege Sancio et Regina Tharasia et regina Vrraca uolumus restaurare Ablantes atque populare. Et damus uobis forum et costume de Elbora tam presentibus quam futuris : ut due partes de caballariis uadant in fossatum et tercia pars remaneat in castello : et una uice faciant fossatum in anno. Et qui non fuerit ad fossatum pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio pectet c solidos ad palacium. Et pro casa derrota cum armis scutis et spatis pectet CCC solidos et VII.ª ad palacium. Et qui furtauerit[1] pro uno nouem, et habeat intentor duos quiniones, et septem partes ad palacium. Et qui mulierem afforciauerit et illa clamando dixerit quod ab illo est afforciata, et ille negauerit det illa autorgamentum de tribus hominibus talibus qualis ille fuerit ille iuret cum XII. Et si non habuerit autorgamentum iuret ipse solus. Et si non potuerit iurare pectet ad illam CCC solidos et VII.ª ad palacium. Et testimonia mentirosa et fidelis mentirosus pectet LX solidos et VII.ª ad palacium, et duplet el auer. Et qui in concilio aut in mercato aut in ecclesia feriuerit pectet LX solidos medios ad palacium et medios ad concilium. Et de medios[2] de concilio VII.ª ad palacium. Et homo qui fuerit gentilis aut herdador quod non sit merinus. Et qui in uilla pignos afflando et fiadorem et ad montem fuerit pendrar[3] duplet la pendra et pectet LX solidos et VII.ª ad palacium. Et qui non fuerit ad sinal de iudice, et pignos sacudiuerit ad sagion pectet I solidum ad iudicem. Et qui non fuerit ad apelidum caballarii et pedones exceptis hiis qui sunt in seruicio alieno, miles pectet X solidos et pedon V solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldeam[4], et unum iugum boum, et XXXX oues, et unum asinum, et duos lectos, comparet caballum. Et qui crebantauerit sinal cum sua muliere pectet I solidum ad iudicem. Et mulier qui laxauerit maritum suum de benedictione pectet CCC solidos et VII.ª ad palacium. Et qui laxauerit mulierem suam pectet I denarium ad iudicem. Et qui caballum alienum caualgauerit pro uno pectet I carnarium : et si magis pectet las angueiras[5] pro uno die VI denarios, et pro una nocte I solidum. Et qui feriuerit cum[6] lancea aut cum[7] spata pro intrata pectet X solidos : et si

1 furtauerit pectet
2 mediis
3 prendar
4 aldeiam
5 angeiras
6 de
7 de

transiuerit ad alteram partem pectet xx solidos ad querelosum. Et qui crebantauerit[8] occulum aut brachium aut dentem pro unoquoque membro pectet c solidos ad lisiadum, et ille det vii.ª ad palacium. Qui mulierem alienam ante suum maritum feriuerit pectet xxx solidos et vii.ª ad palacium. Qui moion alienum in suo ero mutauerit pectet v solidos et vii.ª ad palacium. Qui limde[9] alienum quebrantauerit pectet v solidos et vii.ª ad palacium. Qui conducterium alienum mactauerit suus amus colligat homicidium, et det vii.ª palacio. Similiter de suo ortolano, et de quarteiro, et de suo monleiro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassalos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad alterum hominem de tota sua facienda nisi ad dominum de solar. Tende et molendina et furni de hominibus de Ablantes sint libera de foro. Milites de Ablantes sint in iudicio pro potestatibus et infancionibus de portugal. Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iudicio pro cauallariis uillanis de altera terra. Qui uenerit uozeirus ad suum uicinum pro homine de foras uille pectet x solidos et vii.ª ad palacium. Ganatum de Ablantes non sit montatum in aliqua terra. Et homo cui se anaffragauerit[10] suus dextrarius quamuis habeat alium sit excusatus usque ad capud anni. Mancebo qui mactauerit hominem foras uille et fugerit suus amus non pectet homicidium. Pro totis querelis de palacio iudex sit uozeirus. Qui in uilla pignorauerit cum sagione et sacudiuerint ei pignora autorguet al[11] saion et prendat concilium de tribus collationibus et pignoret pro lx solidos medios ad concilium et medios ad rancurosum. Barones de Ablantes non sint in prestimonium dati. Et si homines de Ablantes habuerint iudicium cum hominibus de alia terra, non currat inter illos firma, sed currat per squisa aut reptum. Et de illis qui uoluerint pausare cum suo ganato in terminis de Ablantes prendant de illis montaticum : de grege ouium iii carneiros, et de busto uaccarum i uacam. Istud montaticum est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossatum aut in guardiam omnes caballi qui perdiderint in algara uel in lide[12], primo erigantur sine quinta, et postea detis nobis quintam directam. Et homo de Ablantes qui inuenerit homines de aliis ciuitatibus in suis terminis taliando aut leuando madeiram de montibus prendant totum quod inuenerit sine calumpnia. De azariis et de guardiis quintam partem nobis date sine aliqua offretione. Quicumque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit pectet lx solidos ad palacium, et duplet ganatum suo domno. Testamur uero et perhenniter firmamus ut quicumque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos iudeos siue mauros nisi fuerit fideiussor uel debitor, quicumque fecerit pectet lx solidos ad palacium, et duplet ganatum quod prendiderit suo domno : et insuper pectet c morabitinos pro cauto quod fregit, et Rex habeat medietatem et concilium medietatem. Siquis ad uestram uillam uenerit per uim cibos aut aliquas res accipere, et ibi mortuus uel percussus fuerit non pectet pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum homicide habeantur. Et si cum querimonia de ipso ad Regem uel ad dominum terre uenerit, pectet c morabitinos, medietatem concilio. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro, et si iam per unum annum uel duos furari uel rapere dimisit : si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit, saluet se tanquam latro. Et si latro est et latro fuit omnino pereat et subeat penam latronis. Et si aliquis repetitus pro furto et non est latro neque fuit, respondeant ad suos foros. Siquis homo filiam alienam raperet extra suam uoluntatem, donet eam ad suos parentes, et pectet illis ccc morabitinos et septima ad palacium : et insuper sit homicida. De portagine forum de troxel de caualo de pannis de lana uel de lino i solidum. De troxel de fustaes v solidos. De troxel de pannis de colore v solidos. De carrega de piscato i solidum. De carrega de asino vi denarios. De carrega de christianis de coneliis v solidos. De carrega de mauris de coneliis i morabitinum. Portagem de caualo quem uendiderint in azougue[13] i solidum. De mulo i solidum. De asino vi denarios. De boue vi denarios. De carneiro iii mealias. De porco ii denarios. De foron ii denarios. De carrega de pane et de uino iii mealias. De carrega de peon i denarium. De mauro quem uendiderint in mercato i solidum. De mauro qui se redemerit decimam. De mauro qui taliat cum suo domino decimam. De corio de uaca et de zeura ii denarios. De corio de ceruo et de gamo iii mealias. De carrega de cera v solidos. De carrega de azeite v solidos. Istud portagem de hominibus foras uille : tercia de suo hospite, et due partes de Rege. Ego predictus Rex domnus Alfonsus una cum filio meo Rege domno Sancio et filia mea Regina domna Tharasia hanc cartam roboro et confirmo. Facta karta apud Colimbriam mense decembri Era m.ª cc.ª xvii.ª Qui presentes fuerunt, Maiordomus curie domnus Valascus fernandi de domo Regis. Petrus saluadoriz. Alcaide de Ablantes domnus Petrus alfonsi. Alcaide vlixbone domnus Gunsaluus gunsaluiz. Rodericus honorici. Alcaide de Sanctaren domnus Menendus streina. Gunsaluus fernandiz. Domnus Petrus fernandiz. Domnus Alfonsus hermigii. Domnus Suarius[14] arias. Domnus Egas alfonsi. Archiepiscopus Bracarensis Domnus Godinus. Port. episcopus domnus Fernandus. Colimbriensis episcopus domnus Vermudus. Visensis episcopus domnus Johannes. Vlixbonensis episcopus domnus Aluarus. Elborensis episcopus domnus Fernandus. Petrus fasion Regis Cancellarius.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port.[15] Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor istam cartam suprascriptam et istud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus fecit et concessit uobis moratoribus de Ablantes concedo

8 quebrantauerit
9 linde
10 anuffragauerit
11 el
12 lite
13 azouge
14 Suerius
15 Portugalensis

ego uobis et confirmo per hec presens scriptum. Et ut hec mea concessio et confirmacio in perpetuum fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +-+-+-+-+-+. *(sic)* Qui affuerunt, Domnus Mar.[16] iohannis signifer domini Regis conf. Domnus P.[17] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Lau.[18] suarii conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Johannes fernandiz conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Rodericus menendi conf. Domnus Poncius[19] alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus M.[20] Port.[20] episcopus conf. Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius cantor port. test. Petrus garsie test. Petrus petri[21] test. Johannes petri test. Martinus petri[22] test. Johanninus test. Vincentius menendi[23] test. Gunsaluus menendi Cancellarius curie. Johannes dominici scripsit.

16 Martinus
17 Petrus
18 Laurencius
19 Petrus
20 Martinus Portugalensis
21 petriz
22 petriz
23 menendiz

AUREN

OUREM

1180

In Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. atque in Lib. Regestor. Alphonsi II descriptum est hoc forale.' *Ex primo textum hausimus, ex altero lectiones varias.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Quoniam deus omnipotens iustus iudex omnibus in terra potestatem exercentibus precepit populum sibi subditum in iusticia et equitate regere ut in salamone legitur : Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Ideo ego Regina T. diuino oraculo erudita, necessarium duxi rapinas et iniurias a populo mihi subdito misericorditer remouere. Meditante maius et melius in animarum salute quam in caducarum rerum in adquisitionem lucrum me esse consecuturam. Vnde in terra de Auren sub potestate mea constituta, talia do decreta. Siquis ergo rausum[1] uel homicidium fecerit uel diruperit domum cum armis, uel cum feridas uel fregerit portas intrans in[2] domum in cauto uille pectet D solidos. Si rausum[3] uel homicidium extra uillam LX solidos pectet. Pro stercore in ore misso LX solidos ubique pectet. Siquis percusserit cum armis molutis in cauto uille LX solidos pectet, si foras XXX solidos pectet. Pro membro absciso LX solidos pectet. Pro omnes feridas de quibus satisfacere debet, intret in fustam secundum ueterem forum Colimbrie, aut comparet eas cui satisfacere uoluerit. Sinal de alcaide aut iudicis cum testimonio teneatur. Domus alicuius non sigilletur nisi antea uocetur ad directum. Siquis ab aliquo aliquid quesierit ante iusticias respondeat, et ante alcaide per directum. Siquis debitor alicui rebellis extiterit ab aliquo quod suum est habere non potuerit et composuerit se cum maiordomo tamen maiordomus non habeat nisi decimam de quo traxerit de habere rebellis, nisi fuerit de usura. Sed de usura accipiat quantum pepigerit cum eo. Omnes uero intenciones nostri maiordomi sint per inquisitionem[4] de illis rebus unde potuerit habere exquisam[5] directam. Qui sciuerit ueritatem et eam negauerit in exquisam[6] componatur quantum perdere fecerit illi, et domino terre aliud tantum : et ultra in testimonium non recipiatur. Siquis uozarius se cum maiordomo composuerit causa inde aliquid habendi, si probatus est quod talis est per exquisam secundum quantitatem calumpnie quam obiecerit in corpore puniatur. Si non habuerit quod pectet et non audiatur nisi prius dederit fideiussorem in manibus de iusticiis. Prohibemus enim omnes huiusmodi qui faciunt uozarios falsos, et non habent tortum : per tales enim omnis terra perdita est. Quamuis maiordomus et iusticie sint presentes, et aliquis in concilio conqueratur de aliqua re, maiordomus non accipiat querimoniam illam pro uoce nisi ille qui querimoniam fecerit maiordomo : do tibi istam querimoniam pro uoce. Siquis in defensione sui agri, uinee, uel orti dampnatorem expoliauerit quamuis dampnator percussus fuerit aut uulneratus, tamen domnus ui*nee* non pectet. Quod si dampnator domnum agri percusserit satisfaciat ei. Et quamcumque calumpniam fecerit pectet. Deffendimus ut nullus in uilla arma trahat. Quod si traxerit et non percusserit perdat ea. Siquis mensuras aut cubitos falsauerit pectet[7] V[7] solidos[7]. Siquis de domo alterius

1 raussum
2 ui
3 raussum
4 inquiricionem
5 exquiram
6 exquisa
7 V solidos pectet.

aut extra domum rem per uim acceperit, in duplo componat. Siquis uxorem suam a iusto iudicio adulteram fecerit, res sue sint in potestate domini terre. Defendimus ut nullus audeat calcar cum uallo carreiras, uel stratas auctorizatas de concilio, nec mittat[8] marcos. Qui uero hoc fecerit sanet per forum terre. Almutaze sit de concilio. Maiordomus et sagion et iusticie et portitor de alcaide sint cautati in D solidos. Qui fecerit furtum componat sicut mos est terre, uel comdempnetur. Quicumque uero latronem uel malefactorem comprehenderit mittat eum in manum nostri maiordomi, absque calupnia suorum parentum et homicidio. Siquis intrauerit uineam uel almuniam alicuius furtim in die causa comedendi, uel cum manu sua bestiam in ferraginem alicuius miserit, V solidos pectet. Si aliquis de uinea uel de almuina[9] in gremio, uel in taleiga, uel in cesta tulerit, uel ferraginem seccauerit I morabitinum pectet. Si in nocte deprehensus fuerit in uinea aut in ferragine, uel in almuina[10] LX solidos pectet, et quod uestierit. Et de isto pecto dominus laboris medietatem habeat. Si uero non habuerit quod pectet, clauifigetur in porta per unum diem, deinde flagelletur. Si maurus alicuius fuerit solutus, et fecerit calumpniam dominus eius respondeat pro eo, secundum calumpniam quam fecerit, uel dimittatur eum in manu maiordomi. Maiordomus non accipiat maurum alicuius qui fuerit in uinculis, uel mauram solutam pro quacumque calumpnia fecerit. Sed si alcaide et concilium intulerint quod talem causam fecerit[11] pro qua debeat lapidari uel cremari, lapidetur uel cremetur. Si uero talem causam fecerit pro qua debeat flagellari et in corpore exterminari, flagelletur : et postquam flagellauerint eum uel eam domino suo reddatur. Quamcumque fiaduriam quisquis fecerit si eam non compleuerit, secundum directum eandem pectet. Istas calumpnias mandamus pectare et non alias. De molinis non accipiant nisi de XIIII alqueires I sine offretione. Cambe sint quales iusticie et concilium uiderint pro directo. Et si molinarius inde aliter fecerit, ipse cum omni habere suo sit in potestate domini terre. Si autem maiordomus uel iusticia hoc meum factum irrumperit pro offrecione aut amore alicuius, ipse et res eius sint in potestate domini terre. Facta carta firmitudinis in mense Marcio Era M.ª CC.ª XVIII.ª Ego Regina T. qui hanc cartam facere iussi omnibus habitantibus in Auren, et filiis uestris et progeniei, roboro et confirmo. Regnante domno Alfonso port. Rege, Comitis Henrici et regine domne Tharasie filio magni Regis Alfonsi nepote, eiusque filio Rege Sancio uxoreque eius Regina domna D. Relegum uini de domino terre teneatur per forum terre, scilicet per tres menses. Laborator uinee det VIII.ª et I almude uini ad maiordomum usque ad V quinales pro iantar. Et ex quinque quinales sursum det unam quartam tantum. Laborator lini det VIII de iugadis in primis. Qui laborauerit cum uno iugo det VI quartarios, scilicet de meliori autuno. Et media de milio aut de panizo alios III quartarios qui eum laborauerit. Qui uero cum uno boue laborauerit det III quartarios media pars de milio et media de autuno aut de panizo, qui eum laborauerit. Et qui cum medio boue laborauerit det III solidos. Et cauon det VI alqueires de autuno et VI de milio aut de panizo qui eum laborauerit. Qui autem cum uno iugo uel cum duobus uel cum tribus aut amplius, non det nisi VI quartarios. Qui uero boues non habuerit, et senaram fecerit cum bobus amici uel uicini sui, det iugadam de cauon, et usque in tribus geiriis de aratro. Totum istud panem recipiant per quairam de IIII alqueires cum rasura. Et quartarius sit de XVI alqueires. Garsia gomez test. Garsia garsiiz test. Pe. petri test. Fernandus roderici test. Petrus tomar test. Pelagius uenegas test. Fernandus petri test. Petrus gunsaluiz test. Fernandus bispo test. Gunsaluus pelagii test. Martinus caluus test. Suarius scriba scripsit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, concedo et confirmo uobis populatoribus de Auren hanc cartam et istud forum quod uobis dedit et concessit matertera mea Regina domna Tharasia. Et hanc cartam suprascriptam et istud forum confirmo uobis per hanc cartam quam fieri precepi, meo sigillo plumbeo communitam. Que fuit facta apud Colimbriam mense Nouembri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego Rex Alfonsus et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus Pe. Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartholomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Pe.[12] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Jo. fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister Pelagius Cantor Port. test.[13] Petrus garsie test. Petrus petri test. Vincencius menendiz test. Martinus petri test. Johanninus test. Gunsaluus menendiz. Fernandus suarii scripsit.

8 mittet
9 almunia
10 almunia
11 fecit
12 Petrus
13 conf.

MELGACIO

MELGAÇO

1181

Forale *Melgacii, ex illo Ribadaviae in Gallecia deprromptum, extat et in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr., ex quo textum, et in Lib. Regestor. Alphonsi II, ex quo lectiones varias hausimus. Renuentibus civibus aliud* forale *quod oppido postea datum fuerat, Alphonsus III eis hoc pristinum restituit atque confirmavit. Ex charta ipsius regis in* Donationum *ejus Libro* I *inserta lectiones varias quoque decerpsimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Ego Alfonsus Rex Port.[1] una cum filio meo Rege Sancio et filiabus meis Regina Tarasia et Regina Vrraca, uobis habitatoribus[2] de Melgacio facio cartam et scriptum de hereditate mea quam habeo in terra ualadarensi in loco predicto Melgacio. Do uobis illam et concedo cum suis terminis et locis antiquis, et medietatem integram de chauianes[3] per ubi illam potueritis inuenire uel uendicare. Mando enim illam[4] uobis et concedo tali pacto, ut eam hedificetis atque in illa habitetis per illud forum quod a me quesistis[5] scilicet de burgo de ripa[6] auie quod uidistis esse bonum. Hoc mihi recte adtendite[7], et ego uobis iuste adtendam[8]. Hec est noticia illius fori de ripa[9] auie : ut unusquisque uestrum pro[10] uestris domibus semel in anno mihi uel cui mandauero I solidum detis. Similiter et carnifices II solidos, mediam partem post triduum natalis domini, et mediam partem III.° die post festum assumptionis sancte Marie. Quando autem rex uester uillam uestram intrauerit semel in anno et non amplius illi VI denarios pro sua collecta afferatis. Et si uero plus in ipso anno Rex uenerit de uestro adiutorio[11] ei date quantum uolueritis. De pane et uino quod laboraueritis uel emeritis, atque de tota traparia, aut de brutis animalibus que uenderitis uel emeritis, de[12] quolibet[12] mercado[12] inter uosmetipsos et de uestris molendinis ac fornacibus, et de uestra almunia nulli respondeatis nisi soli[13] deo. De extraneis mercatoribus qui bestias honeratas de quolibet mercado adduxerit[14], pro equo uel pro mulo I solidum. De equa VI denarios, de asino IIII denarios, et de pedite II denarios regi uero[15] prebeatis. Siquis mercator cum traparia uenerit totum troxel[16] si uoluerit uendat et non retalu[17] nisi in propria feria. Et si inde aliud fecerit inter iudices uestre uille et meum uicarium, XXX solidos reddat. De falso cubito, et de tota medida panis et uini et salis pro falsitate V solidos reddat. Siquis uenditor uenerit qui caballum[18] uel mulam uoluerit uendere comparatores pro equo I solidum hospiti et alterum regi : pro mula III solidos hospiti et III solidos regi. Pro equa VI denarios hospiti[19] et[19] VI[19] denarios[19] regi[19] : pro asino III denarios hospiti et III denarios regi prebeant. Moratores uille quicquid uenderint aut comparauerint nulli respondeant cum feria et sine feria nisi[20] reddant pro manto unius coloris IIII denarios, pro saia[21] unius coloris II denarios, pro manto coelio IIII denarios, pro manto uiado II denarios, pro saia uiada I denarium. Et pro capa galega II denarios, pro pelle cordeira II denarios, pro pelle cabritina I denarium, pro boue IIII denarios, pro uaca II denarios. Mercatores extranei et non moratores uille hoc totum afferant. Siquis inter uos aliquem occiderit uicinus cum uicino tunc ueniat iusticia uille cum uicario Regis ad portam homicide et pignus ab eo querant, dato pignore, tunc ab eo fiadorem in V solidos petant. Dato fiadore usque in VIII dies reddant ei pignus suum. Post uero VIII dies ueniant illi supradicti pro homicidio C solidos ab eo petant. Si enim eum in uilla non inuenerint, fiador illius tunc V solidos pariat, et tunc homicidium sit super domum suam et super hereditatem, nichil aliud ei mali faciant nisi sui inimici. Siquis tamen[22] aliquem furtim occiderit, et mortuum ante portam sui uicini posuerit, et omnes eum calumpniauerint, tunc ad ecclesiam pergat, per[23] iuramentum saluet se[24] ipsum[24], et sanus[25] permaneat. Siquis de foris uenerit qui inimiciciam cum morante in uilla habuerit,

N.° 1

1 Portugalensis
6 ripia
9 ripia
11 adiutorium
15 uestro
16 truxel

N.° 2

2 populatoribus seu habitatoribus
3 Chauianis
4 *deest*
5 quesiuistis
7 attendite
8 attendam.
10 de
12 *desunt*
13 *deest*
14 adduxerint
16 troyxel
17 retalium
18 caballum suum
19 regi et VI denarios hospiti :
20 nichil
21 sagia
22 autem
23 et per
24 semetipsum
25 saluus

et non antea a suo inimico fianciam quesierit, et despicit concilium uille, tunc morator uille cum amicis suis contra illum exeat : et si eum usque ad mortem percusserit uel eum occiderit, pro homicidio regis[26] non respondeant. Si autem eum[27] noluerint[27] adiuuare quos uocauerit v solidos pariant, et sint contradicti concilio. Vicarius regis debet esse morator uille. Si forte illum aliquis percusserit uel occiderit, c solidos pro illo sicut pro alio homine pariat. Siquis rausum comiserit, et concilium uille uicario regis conquestum fuerit, c solidos pariat. Siquis uicinus uicinum suum de barba superius percusserit xv solidos pariat. De barba inferius vii solidos et medium. Si[28] aliquis[28] cum aliquo in uilla, in concilio, in ecclesia, per capillos se traxerint, et male se tractauerint, nulli respondeant nisi semetipsis, si uoluerint se emendare : si[29] unus[29] alteri[29] noluerit[29] respondere et uocem suam uicario dederit. Qualiter iudices uille iudicauerint ita compleant : scilicet media pars percusso detur et media uicario. Siquis alicui iniuriam fecerit, per concilium oportet ei dare directum. Si postea noluerit, ad portam illius cum duobus testibus uadat, et pignus ab eo querat, si dederit pignus illo die quiescat. Deinde cotidie querat pignus, et quando dederit quiescat. Quando autem expoliatus fuerit quod nichil habeat, portas illius domus accipiant, deinde tegulas, donec fiador[30] reddat, aut peccuniam pro qua fuerit pignoratus : et si noluerit respondere, primo die v solidos uicario regis prebeat, et in ii.º die similiter, et in iii.º die calumpniator et iustitia[31] uille et uicarius regis; tunc ad portam suam ueniant et uocent eum : si[32] noluerit uenire sine uoce in domum suam intrent, et quantum fuerit directum accipiant. Siquis contra aliquem cum mala uoluntate ferrum mollitum in uico uel in campo traxerit, si duos uel tres testes habuerit uicarius lx solidos ei reddat. Si homicida cognitus fuerit, et de concilio ei concessum fuerit, et nudum ferrum portauerit, nichil pariat. Domus uniuscuiusque uestrum sit cautada[33] in sex mille solidos. Siquis eam iniuste disrumperit, componat eam domno domus cum d solidis. Vicinus qui inter uos morari uenerit i solidum reddat, vi denarios iudicibus uille et vi denarios domino terre. Siquis homo uenerit quod non credo qui hanc cartam meam infringere uoluerit, sit maledictus et excommunicatus usque in eternum, et perdat fidem christi et racionem paradisi : et non audiat dominicam uocem dicentem : Venite benedicti : sed audiat uocem[34] : Discendite maledicti in ignem eternum, et cetera. Ego Rex Alfonsus portugalie una cum filio meo rege Sancio et supradictis filiabus meis uobis habitatoribus de Melgacio hanc cartam et hoc scriptum propria manu roboro et confirmo. Facta uenditionis carta et donationis sub Era m.ª[35] cc.ª[35] viii.ª[35] x.ª[35] et quottum xii.º kalendas Augusti. Domnus Valascus maiordomus curie test. Godinus Bracarensis Archiepiscopus conf. Fernandus Portugalensis episcopus conf. Martinus Colimbriensis episcopus conf. Pelagius electus Elbore conf. Johannes Visensis episcopus conf. Godinus Lamecensis episcopus conf. Domnus Petrus roderici test. Domnus Alfonsus ermigi[36] test. Domnus Petrus alfonsi test. Domnus Suarius[37] uenegas test. Domnus Martinus Pelaiz[38] test. Petrus saluatoris[39] dapifer regis test. G.[40] fernandiz[4] test. Nuno goterriz test. Magister Fernandus test. Magister Dominicus test. Meen[41] gunsaluiz[41] test. Rodericus honoriguiz[42] test. Julianus notarius curie.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port.[43] Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno Fernando et domna Alionor, roboro et confirmo uobis habitatoribus de Melgacio cartam illam quam auus meus rex donus Alfonsus excellentissime memorie uobis fecit cuius carte tenor in hac pagina uerbo ad uerbum continetur : et concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut concessio et[44] confirmatio mea maius robur obtineant, et[45] uos per uestram cartam et per uestrum forum semper sitis iudicati, et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare : precepi fieri istam cartam et meo sigillo plumbeo communiri : que fuit facta apud sanctum Jacobum mense Augusto Era m.ª cc.ª l.ª vii.ª Ego Rex donus Alfonsus et regina uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam confirmationis fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus[46] et in ea hec signa apponi fecimus +++++++. Qui affuerunt, Domnus M.[47] iohannis signifer domini[48] regis conf. Domnus P.[49] iohannis[49] maiordomus curie conf. Domnus G.[50] menendiz[50] conf. Domnus Egidius ualasquiz[51] conf. Domnus Gar.[52] menendiz conf. Domnus Ro.[53] menendiz[53].

N.º 1

26 regi
30 fiadorem
36 hermigii
39 saluadoriz
45 et ut
48 *deest*

N.º 2

27 noluerint eum
28 Siquis
29 Si noluerit unus alteri
30 fiadorem
31 iusticie
32 et si
33 cautata
34 uocem dicentem
35 Milesima cc.ª xix.ª
37 Suerius
38 pelagii
40 T. fernandi
41 Menendus gonsalui
42 honorici
43 Portugalensis
44 mea et
46 roboramus
47 Martinus
49 Johannes
50 Gonsaluus menendi
51 ualasci
52 Garsias
53 Rodericus menendi

conf. Domnus Valascus menendiz conf. Domnus P.[54] garsie conf. Domnus Martinus petri conf. Domnus Pon.[55] alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus Ste.[56] Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus M. port.[57] episcopus conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus P. Lamecensis episcopus conf. Domnus B. Visensis episcopus conf. Domnus M. Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius Cantor Port.[58] test. Martinus petri test. Petrus petri test. Petrus garsie test. Vincencius menendiz test. Johanninus test. Gunsaluus menendi Cancellarius. Dominicus petri scripsit.

N.º 2

54 Petrus
55 Poncius
56 Stephanus
57 Portugalensis
58 Portugalensis

ORRIO

URROS

1182

Ex Regestis inquisitionum generalium anno 1258 *inceptarum, quae prae se ferunt titulum* Liber II Donationum *Alphonsi III, hoc* forale *descripsimus. Non aliud nobis cognitum manet exemplar.*

In nomine patris *(sic)* et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti. Amen. Ego Rex A. Portugalensis una cum filiis meis et qui exierit de me, vos homines de orrio qui ibidem populatorem estis per mandatum meum morandi faciendi siue qui uenerit ad populandum facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et precentum nostrum firmiter teneatis vt habeatis foro bono sicut habent alios homines cum meliorem forum. Et non detis mihi nec a progenie mee nec a nullo homine pro omicidio nisi septima apreciadura, per concilio et per manu de alcaldem et de iudicem. Et nullo pecto nec nulla callupmnia non intret ibi meo meirino nisi iudice de uestro concilio. Et uos homines de orrios non faciatis fossado nec detis fossadeira pro qui estis in fronteira. Ergo si uenerit mauros, aut malos christianos a la terra scorelos a poder et tornent se ipso die a suam casam. Et non intret ibi nuncio nec manaria de nullo homo per foro de orrios. Et qui in termino de orrios filia aliena rapuerit extra sua uoluntate que pectet a rancuroso XXX[a] morabitinos et septima a palacio et exiat omicieiro. Dono atque mando in toto meo regno per ubi habuerint hereditates et seruiant in orrios. Mando qui milites de orrios occiderit pectet mil solidos. Et si eum desornauerit pectet ei D solidos medios ad militem et medios ad palacio. Et per istum pignorem sine totis calumniis. Sed peones et milites in morte et in feridas et in rouso unum forum habeamus in villa. Et dono uobis foro quo stet caualeiro de orrios pro infanzon de alias terras in iudicio et in iuramento, troucant super illos cum iuratores duos : et illos pedones de orrios quo stent super illos caualeiros uilanos de alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores. Et qui domum edificauerit aut uineas aut sua hereditate honorauerit et uno anno in illa sederit et postea ad alia terra fuerit quomodo seruiat illi totam suam hereditatem ubi habitantes fuerint. Et si quesierit uendere uendat ad qui uoluerit per foro de orrios. Et homines de orrios habuerint iudicio aut iunta cum omines de alias terras habeant medianido trans dorio plo perido et per rabia et per fundo do uilar de mozoores et azima do uale da cardicha et a cabeza de Pelagio de gouuinas et nazinia da sazeda, et inde ao requeixo et inde a la cabeza de calabria et pela cabeza de las tanagas et inde per foz de cola. Et omnis qui de sua terra exierit cum omicidio aut cum mulier rouzada uel cum alia callunia qualibet sedeat nisi que non adducat mulier aliena de benedictionem, vt tornet se ad dominum de orrios, et sedeat solutum et defenditum per foro de orrios. Et siquis homo de quacunque terra cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de orrios intratum fuerit nullus inimicus post illum intret et pignora tollerit aud male illi fecerit quomodo pectet D solidos, medios ad dominum ville et medios a rancurosso et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui omine de urrios pignorauerit et in concilio non petierit directum quomodo pectet a senior et concilio de urrios LX[a] solidos, et duplet illa pindra a suo dono. Et omine de alia terra qui caualeiros de orrios descaualgar pectet LX[a] solidos. Et qui omine de urrios presierit in prisione que pectet XXX[a] morabitinos al rrancuroso et septima a palacio. Et si omine de urrios presierit aliquod omine de alia terra pectet V solidos. Et si omine de urrios pro qualibet fiaduria ad medio anno non quesierit que sedeat soltum. Et si migratum fuerit sine filiis et vxor sua sit liberi de fiadura de benedictiones et de directum dare desuper cabadura ad XXX dies. De fiadura de auer

que habeat a dare quando dederit sedeat soltum. Fiador de sanamento quando fiadura fiar semper stet fiador ille et suos filios: et si non habuerit filios que reciperit sua bona stet fiador semper. Qui eyra disrrumperit pectet LX^a solidos. Et in istum non habeat palacium. Maurum qui fuerit christianum aut seruum et a urrios uenerit sedeat soltum et liberum. Hominem qui sua mulier leixauerit pectet I denarium. Et si mulier leixauerit suo uiro pectet XXX morabitinos, medios ad palacio et medios a suo uiro. Et qui eam amparauerit a suo uiro pectet x solidos cotidie. Et de ista callunia media a palacio. Et si fuerit puella in capillo aut cum touca et uenerit rascando per illa cal, et dixerit folam fudeume per nomine saluet se cum XII Et si non potuerit saluar pectet XXX morabitinos et septima a palacio. Et si non uenerit rascando usque tercium diem iuret siue tercium, et exeat de callunia. De anno in anno quando uenerit nostro senior ad nostram villam demus in sua parada II. II. panes et singulas octauas de ceuada et I denarium. Caualeiro qui suo caualo de cela morir, aut mulier obierit aut aliam aduxerit non faciat postea nec fazendeira usque anno. Mulier orfona non faciat postea nec fazendeira usque habeat uirum. Mulier uidua non faciat postea nec fazendeira erga si habuerit filium in sua casa de XVI annos. Et non soluant homines de urrios pignora pro senior nec pro meyrino nisi pro suo uicino. Et non dent pousada per foro de orrios nem caualeiros nec alcaldes nec abbates, nisi pedones per manu de judice. Et qui uicino occiderit in sua casa fugierit et post illum intrauerit et ibi mactauerit pectet CCC solidos. Et qui mulier aliena ferir pectet CCC solidos et VII.^ma a palacio et a suo marito alios qui remanserit. Et palacio de senior et de episcopo habeat calluniam et Ecclesiam. De istas tres palacio Episcopo Ecclesiam qui rumperit pectet mil solidos. Et qui percusserit presbiter pectet D solidos et una menaga de ouro. Et si negauerit iuret cum VI uicinos bonos et ille VII.^mo Et omine de orrios qui fiador intrar et contentor illi non uuar qual fiar tal pectar. Et si contentor habuerit mittat illum in manus et sine callunia et in cepo et exeat de fiadura. Et si non meter in sua presion non exeat de fiadura. Et si noluerit recipere in presione faciant testem de III uecinos et non respondat: in orrios palacio non det pesquisa per nulla callunia. Et si firmar cum III alcaldes pectet, et si non firmar non pectet. Clericos qui suas casas habuerint et raciones tenuerint si non fecerint pro que suas ordines perdant que nunquam perdant suas casas. Et quando transmigauerint suos haberes herdent suos parentes qui circa magis habuerint et ubi mandauerint suos haberes cum suas linguas ibi prestent: et si sine lingua obierit suos filios herdet aut suos parentes magis circa, et dent illa tercia parte pro sua anima. Pelago nec monte nec riuulo non sedeat defesso sine concilio neque suis terminis. Judex si noluerit colligere directum uel fiador super pignora qui tenuerit mactet illum sin tota callunia fora que pectemus singulas peles de conelos quantosque ibi morauerint, qui de posta fuerint de dare et ipsum qui eum occiderit non det nichil. Et si ibi parentes habuerit salutent ei. Toto homine qui de orrios fuerit qui filium aut filiam non habuerit et fuerint maneiro det pro sua anima asta medio de suo habere ubi mandauerit per sua lingua. Et si sine lingua obierit dent de suo auer illa quinta pro sua anima. Et de magis accipiant suos parentes qui magis circam habuerint de ambas partes. Similiter sedeat de mulier maneira. Toto homine qui in nostra villa uenerit cum inimicitate et suos inimicos tras illo uenerit salutent ei. Et dent illi segurancia super quatuor homines in centum centum morabitinos. Et si hoc non fecerit exeat de villa. Et qui ei colligerit aut enparar pectet C morabitinos. Et non prestet illi per morte de homine, aut per rouso de mulier: qui callunia habea de CCC solidos exeat de orrios et de toto suo termino pro inimico. Et qui illum colligerit pectet CCC solidos. Et si non iuret cum XII qui non coleu, nec panem dedit illum: per totum furtum qui arrando fuerit per lide uel per ferro duplet ei cum LX^a solidos al rancuroso et nouenas a palacio. A quem demandarem que omem matou a trason lide et si cair pectet mil morabitinos. Et si non habuerit de que los peite faciat de illo iusticia quomodo de aleyuoso et de traditor. Si los pectar exeat de orrios pro aleiue et de suo termino deribem suas casas, et per istam uocem uicinum ad uicinum det directum et non ad iu*di*cem. Et qui istam uocem demandauerit primum iuret cum III parentes los magis circa qui in tota la uila fuerit que lo non demanda per outra malquerensa mais que matador et firidor fui de seu parente unde morisse. Et si parentes non habuerit cum III uicinos. Et si isto non iurar non respondeat illi. De sanguine deroto de lansa aut de spada aut de cultello qui cum istum ferir et inde non morir pectet XXX morabitinos et VII.^ma a palacio. Ad iudicem non li respondeat nadi sine rancuroso. Judice de anno in anno sedeat. Judice prendat a VII.^ma parte de calluniis que sacauerit. Et si rancura ouuer de illo senior det directum per manus de nostros alcaldes. Quem ferir suo uicino cum petra aut cum fuste pectet XX morabitinos si firmarem et se non firmarem iuret cum uno uicino. Si ferir cum manus aut messar aut cum pede pectet IIII morabitinos al rancuroso si firmar. Et si non habuerit firma iuret se V. Qui ferir suo uicino in illa chanca de ecclesia aut in concilio a pregon ferido aut in apilido pectet LX^a solidos medios alcaldes et medios ad concilio et VII a palacio. Et quereloso sua callunia quomodo sursum resonat. Toto homine qui insarrado fuerit in sua casa cum armas a forcia pectet CCC solidos et VII.^ma a palacio, si firmarent et si non iuret se V. Et dono uobis foro quod non habeatis alium seniorem nisi regem aut suo filio aut quem uos concilio quesieritis. Et si omines de urrios qui deserdado fuerit et per sua manu non perdat ea quomodo se tornet a sua hereditate ubi illa fuerit sine nulla callunia. Et toto homine de urrios qui hereditate habuerit in alia terra non faciat fosado nisi per foro de urrios. In orrios non dent osas nec luitosa. Et de toto portadigo qui uenerit a urrios ubi pousada prenderit sua tercia. De caualos et de mulos singu-

los singulos solidos. De boue et de asino vi denarios. Qui toller pindres in casa pectet v solidos. Et qui tollerit in cale pectet x solidos. Quem refertar iudicium de alcalde pectet v morabitinos. Vicino qui pedir fiel e lo parar a suo uicino et non uener ad illo pectet x solidos. Et nostros alcaldes iudicent de sol a sol. Et si baralarem ii uicinos et uenerit illo alcalde et diser incouto uos que nom baraledes et non se calarem pectet i morabitinum alcaldes. De furto descuberto det a suo dono toto suo auere duplato et nouenias partiant cum palacio et prendat illos alcaldes las aurelias. Et si alia uice furtar inforquent illum. Toto uicino qui pedir de segurancia cum iii uicinos aut cum i alcalde et non dederit pectet v morabitinos. Et si trasnoctar pectet xx morabitinos. Si diser non habeo homine qui me leue sobre cabo det fiador in quinquaginta morabitinos usque in tercium diem. Et si non dederit pectet quinquaginta morabitinos. Et postea det fiadores in quatuorcentos morabitinos. Et si non dederit prendant illos alcaldes cum rancuroso et si non fecerint cadat illos in periurium. Qui racura meter alcaldes et lo non chegar a dereito cadat in periurium. Et qui filia aliena leuauerit rabida et illa non fuerit de sua uoluntate aducat illa a medianedo : et si fuerit a suos parentes pectet ccc solidos et exeat inimicos. Et si fuerit cum suos qui uenit exeant ambos inimicos. Et qui mulier aliena leuauerit prendant illos ambos et mittant illos in manus a suo marito et faciat inde sua uoluntate. Puella qui fuerit pedida et rogada et alteros se trameter et leuauerit illa per sua uoluntate non colligant illa suos parentes sine prazer de lo sponso. Et si collerent pectet ccc solidos et septima a palacio et exeant inimicos. Totos cautos qui posuerint alcaldes assi sedeant outorgados quomodo si iacuissent in carta, et per mandatum de concilio. Et omine de urrios qui non fuerit in apilido cum suos uicinos pectet i morabitinum, et diser non lo ouui iuret se cum ii uicinos. Vineis disquando tenuerint uuas et ibi intrar mula aut rost aut equm aut asinum aut porcos aut oues aut cabras pectet medium morabitinum. Et desquando tenuerit uuas pectet i solidum. D...rto aut de arbores qualibet que teneant fruitos, qui in illa intrar, et illo potuerit firmar, pectet lx.ª solidos. Et si non firmar iuret se cum v. De quantas uoces in ista carta resonant de ipsa respondant et de alteras non respondant. Hec sunt terminos de urrios. Facta carta de foro Mense aprilis Era m.ª cc.ª xx.ª Ego Rex A. qui istam cartam iussi facere et scribere et legentem audire una cum filiis meis in hanc cartam manus nostras proprias Ro—Bo—Ra—Mus et signum + facio. Et si ego uel filiis meis quam extraneis et istam cartam irrumpere uoluerit sit maleditus et excomunicatus et cum iuda traditore habet participium. Amen. Amen. Amen. Qui uiderunt et audierunt, Vaasco fernandi confirma. A. ermigis conf. Petrus rodrigis conf. Petro alfonso conf. Dominum ville Fernam uelaz. Archiepiscopus in bracara don Godino. Pro testes de ista karta, Pelay sincharis test. Gomez pelais test. Nunus test. Per iii annos non faciant fazendeira. Et ideo hoc forum de salamanca uobis do et concedo vt terram de orrios quibus hoc forum do populetis. Qui istam cartam irrumpere uoluerit quomodo pectet mil morabitinos ad regem terre. Qui presentes fuerunt et uiderunt, Ermigio meendis test. Nuno sanchis test. Obispo de Colimbria test. Petro saluadoris test. Domingo, ante abril meiado fuit roborata ista carta.

Egeas presbiter notuit.

CULUCHI

CORUCHE

1182

Ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. decerpsimus. Lectiones varias addidimus ex Lib. Regestor. Alphonsi II.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Rex Alfonsus filius Henrici Comitis et Regine Tharasie una cum filiis meis Rege Sancio et regina Vrraca et regina Tharasia uolumus restaurare atque populare Culuchi que a sarracenis abstulimus. Damus uobis forum et costume de Elbora tam presentibus quam futuris : ut duas partes dos caualeiros uadant in fossatum, et tercia pars remaneat in ciuitate : et una uice faciant fossatum[1] in anno. Et qui non fuerit ad fossadum pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio pectet c solidos ad palacium. Et pro casa derota cum armis, scutis, et spadas pectet ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et qui furtauerit pectet pro uno nouem, et habeat intentor duos quiniones et vii^em^ partes ad palacium. Et qui mulierem afortiauerit et illa clamando dixerit quod ab illo est[2] affortiata[2] et ille negauerit det illa autorgamentum de tribus hominibus tales qualis ille fuerit : ille iuret cum xii, et si non habuerit autorgamentum iuret ipse solus : et si non potuerit iurare pectet ad illam ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso, pectet lx solidos et vii.ª ad palacium et duplet el auer. Et qui in concilio aut in mercato uel in ecclesia feriuerit pectet lx solidos, medios ad palacium et medios ad concilium : et de medio de concilio vii.ª ad palacium. Et homine gentile qui fuerit aut herdador quod non sedeat meirino. Et qui in uilla pignos aflando

1 fossadum 2 quod afforciata

et fiador et ad montem fuerit pendrar, duplet la pendra, et LX[a] solidos et VII.[a] ad palacium. Et qui non fuerit ad sinal de iudice et pignos sacudiuerit ad saion pectet I solidum ad iudicem. Et qui non fuerit ad apelidum caualeiros et peones exceptis hiis qui sunt in seruicio alieno, miles pectet X solidos, pedon V solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldeiam et I iugum de bobus et XXXX oues et unum asinum et duos lectos comparet caballum. Et qui cebrantauerit sinal cum sua muliere pectet I solidum ad iudicem. Et mulier qui laxauerit suum maritum de benedictione, pectet CCC solidos et VII.[a] ad palacium. Et qui laxauerit mulierem suam pectet I denarium ad iudicem. Et qui caballum[3] caualgauerit[3] alienum[3] pro uno die pectet I carneiro. Et si magis pectet las angueiras, pro uno die pectet VI denarios et pro nocte I solidum. Et qui feriuerit cum lancea aut cum[4] spata[4] pro intrada[5] pectet X solidos : et si trouciuerit ad alteram partem pectet XX solidos ad querelosum. Et qui crebantauerit occulum, aut brachium, aut dentem, pro unoquoque membro pectet C solidos ad lisiadum et ille det VII.[a] ad palacium. Qui mulierem alienam ante suum maritum feriuerit pectet XXX solidos et VII.[a] ad palacium. Qui moion alienum in suo ero mudauerit pectet V solidos et VII.[a] ad palacium. Qui limde alienum quebrantauerit pecte V solidos et VII.[a] ad palacium. Qui conducteirum alienum mactauerit suus amo colligat homicidium, et det VII.[a] ad palacium. Similiter de suo ortolano, et de quarteiro, et de suo molneiro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassalos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad alterum hominem de tota sua facienda nisi ad dominum de solar. Tendas et molinos et fornos de hominibus de Culuchi sint liberi de foro. Milites de Culuchi sint in iudicio pro podestades et infanzones de portugal. Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iudicio pro caballariis uillanis de altera terra. Qui uenerit uozeiro ad suum uicinum pro homine de foras uille, pectet X solidos et VII.[a] ad palacium. Ganatum de Culuchi non sit montadum in nulla terra. Et homo ad quem se anafragauerit suus dextrarius quamuis habeat alium sit excusatus usque ad capud anni. Mancebo qui mactauerit hominem foras uille et fugerit, suus amus non pectet homicidium. Pro totis querelis de palacio iudex sit uozeirus. Qui in uilla pignorauerit cum sagione et sacudiuerit ei pignos autorguet al saion, et prendat concilium de tribus collationibus, et pignoret pro LX solidos, medios[6] ad concilium et mediis ad rancurosum. Barones de Culuchi non sint in prestimonium dati. Et si homines de Culuchi habuerint iudicium cum hominibus de alia terra, non currat inter illos firma, sed currat inter[7] per squisia aut reptum. Et homines qui quesierint pausare cum suo ganato in terminis de Culuchi prendant de illis montadigo : De grege de ouibus IIII[or] carneiros, et de busto de uacas I uacam. Istud montadigum est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossadum uel in guardia, omnes cauallos qui se perdiderint in algara uel in lide, primum erectetis eos sine quinta, et postea detis nobis quintam directãm. Et totus homo de Culuchi qui inuenerit homines de aliis ciuitatibus in suis terris taliando aut leuando madeiram de monte, prendant totum quod inuenerint sine calumpnia. De azarias et de guardiis quintam partem nobis date sine ulla offrecione. Quicunque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit pectet LX solidos ad palacium, et duplet ganatum suo domno. Testamur uero et perhenniter firmamus ut quicunque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, iudeos, siue mauros, nisi fuerit fideiussor uel debitor quicunque fecerit pectet LX solidos ad palacium, et duplet ganatum quod prendiderit ad suum domnum : et insuper pectet C[8] morabitinos pro cauto quod fregit : et rex habeat medietatem et concilium medietatem. Siquis ad uestram uillam uenerit per uim cibos aut aliquas res accipere et ibi mortuus uel percussus fuerit non pectent pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum homicida habeatur. Et si cum querimonia de ipso ad regem uel ad dominum terre uenerit, pectet C morabitinos medietatem Regi et medietatem concilio. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro et si iam per unũm annum uel duos furari uel rapere dimisit, si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit, saluet se tanquam latro. Et si latro est et latro fuit omnino pereat, et subeat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto, et non est latro neque fuit, respondeat ad suos foros. Si aliquis homo filiam alienam rapere extra suam uoluntatem donet eam ad suos parentes, et pectet illis CCC morabitinos et VII.[a] ad palacium, et insuper sit homicida. De portagine forum de troxel de caualo de pannis de lana uel de lana *(sic)* I solidum. De troxel de fustaes V solidos. De troxel de panno de color V solidos. De carrega de piscato[9] I solidum. De carrega de asino[10] VI denarios. De carrega de christianis de coniliis V solidos. De carrega de mauris de coneliis I morabitinum. Portagem de caualo quem uendiderint in azougue[11] I solidum. De mula I solidum. De asino VI denarios. De carneiro III mealias. De porco II denarios. De foron II denarios. De carrega de pane et de uino III mealias. De carrega de peon I denarium. De mauro que[12] uendiderint in mercado I solidum. De mauro qui se redemerit decimam. De mauro qui taliat cum suo domino decimam. De corio de uaca aut de zeura II denarios. De corio de ceruo et de gamo III mealias. De carrega de cera V solidos. De carrega de azeite V solidos. Istud portagem est de hominibus foras uille, tercia de suo hospite et duas partes de Rege. Ego Rex Alfonsus una cum filio meo Rege Sancio hanc cartam confirmauimus et roborauimus. Quisquis hanc cartam irrumpere uoluerit sit maledictus et excommunicatus. Amen. Facta carta VII.[o] kalendas junii. Sub Era M.[a] CC.[a] XX.[a]

3 caualgauerit caballum alienum
4 de spada
5 intrata
6 mediis
7 inter illos
8 *deest*
9 pescado
10 asno
11 azouge
12 quem

Ego Sancius dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina Domna Dulcia et filiis et filiabus meis vobis habitatoribus de Culuchi presentibus et futuris hanc cartam roboro et confirmo. In era M.ª CC.ª XX.ª VII.ª Qui affuerunt, Comes domnus M. maiordomus Curie conf. Alcaidus domnus M. suarii conf. Magister domnus Gunsaluus qui castellum habet conf. Magister domnus Gualdinus conf. Egas pelagii test. Rodericus egee test. Domnus P. Elborensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus. Domnus Hermigius menendi conf. Domnus Petrus gomez conf. Domnus Osoreus test. Suarius suarii test. Julianus notarius domini Regis affuit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Fernando[13] et domna Alionor, istam cartam suprascriptam quam auus meus inclite memorie Rex domnus A. dedit uobis moratoribus de Culuchi, et pater meus Rex domnus S. confirmauit, concedo ego uobis et confirmo per hoc presens scriptum. Et ut hec mea concessio et confirmatio in perpetuum firmum robur obtineant[14], precepi fieri istam cartam, et eam feci meo plumbeo sigillo communiri : que fuit facta apud Sanctaren III.º kalendas Februarii in Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus, coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus M. iohannis signifer domini regis conf. Domnus P. iohannis maiordomus Curie conf. Domnus L. suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus J. fernandiz conf. Domnus F. fernandiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus S. Bracharensis Archiepiscopus conf. Domnus Mar. Port. episcopus conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus P. Lamecensis episcopus conf. Domnus Bar.[15] Visensis episcopus conf. Domnus Mar. Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius cantor Port. test. P. garsie test. Petrus petri test. Johannes petriz test. Vincentius menendiz test. Martinus petri[16] test. Johanninus test. Gunsaluus menendiz Cancellarius curie. Fernandus suarii scripsit.

13 A.
14 optineant
15 Bartolomeus
16 petriz

BALDIGE

VALDIGEM

1182

Insertum in charta confirmationis Alphonsi II hoc manet forale : *deest tamen in Lib. Regestor. ipsius regis et in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis. In codice Publici Archivi, qui* Foraes Velhos de Leitura Nova *inscribitur, descriptum quidem est, sed ex ipsa charta confirmationis desumptum. Ex eo codice hausimus tantum ea verba, quae, atramento deleto, in originali charta illegibilia invenimus.*

Ego Alfonsus dei gratia Portugalensis Rex. Omnibus populatoribus de Baldige numero xxxª, cum filio meo Rege Sancio et filia mea Regina Tharasia facio cartam firmitudinis precibus Sauri *(sic)* egee existentis principis Lameci et precibus Gaudini bone memorie Lameci episcopi de foro : ut unusquisque illorum xxxª det unoquoque anno unum modium panis quartatum, quartarium tritici et quartarium ordei, et quartarium milii et quartarium centeni : et unum modium uini, et singulos coraziles et singulas gallinas et singulos solidos et singulas fogazas tritici. Et condado de monte, et non de riuulo. Et omnes simul dent c afusales de lino et c oua : et totum suum forum ducant ad cellarium de Lamego, et per ipsam taleigam, et quartam de cellario : et non habeant prestameirum sed tantum ipsum dominum de Lameco : et non pectent nisi tres calumpnias exquisitas per bonos homines de Baldigi, homicidium, rausum, et merdam in bucca, et quartam calumpniam furtum. Et de istis calumpniis medietatem ad concilium et medietatem ad dominum. Et non habeant maiordomum nisi de concilio qui det ad dominum totum suum directum. Et dominus non faciat ibi contra suam uoluntatem pradum. Et inter se habeant iudicem ut nullus faciat tortum ad suum uicinum : et per suum iudicem componant suas calumpnias quas pectare debent, et per forum de Lamego, et per illum solidum quem detis in unoquoque anno : omnes alie calumpnie sunt uobis dimisse. Hoc autem uobis dicimus modo ut usque in duos annos non detis illos modios uini, et de lino detis in pace. Statuimus autem uobis terminum quem semper habuistis per flumen Dorii, et per barosam, et per cautum de bagauste, et diuidit cum Ermamar, per pede altaris sancti Dominici, et per petram de sculca, et per eiram pedrazam, et per fontem de cima de solto doleiros. Et per petram de Pelagio flainez et per palacium trauersum et per paredeyros de cobar, et fer in foz de balsamum. Per estes terminos diuidit cum queimada et cum figueira. Era M.ª CC.ª XX.ª

Ego Rex Alfonsus cum filio meo Rege Sancio et cum filia mea Regina Tharasia hanc cartam roboramus. Episcopus Godinus Lameci test. Suarius egeas test. Prior iohannes test. Martinus presbiter test. Magister Roberte diaconus notuit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum filiis meis Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno Fernando et domna Alionor concedo et confirmo vobis populatoribus de Baldige illam cartam et illud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus. Et ut mea concessio et confirmatio in perpetuum maius robur obtineat, precepi fieri hanc cartam et meo sigillo plumbeo communiri : que fuit facta apud Sanctaren Mense Aprili Era M.a CC.a L.a VIII.a Nos supranominati qui hanc cartam iussimus facere coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Gunsaluus menendiz conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Garsia menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. Petrus garsie —Petrus petri —Fernandus petri, test.

Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. test. —Petrus pelagii —Johanninus, test.

Gunsaluus menendi Cancellarius —Dominicus petriz scripsit.

CALDAS

CALDAS DE AREGOS

1183

Ex charta tabularii monasterii de Bostello descripserunt Academiae Olisiponensis sodales qui, hoc ineunte saeculo, collectionem documentorum ad comitia (côrtes) *attinentium conflaverunt. Tabulario illo penitus jam destructo, unicum extat exemplar hujus* foralis *in ejusdem collectionis volumine* III.

In christi nomine. Ego Rex Alffonsus Portugalensis, placuit mihi per bonam uoluntatem, una cum Nunu Sanchiz, qui tenet de me Aregos ut faceremus cartam firmitudinis ad homines, qui uoluerint populare in villam quam dicunt Caldas, et habeant illam cum suis terminis nouis et antiquis : damus uobis illa villa cum isto foro, ut de quada fogo per singulos anos singulos soldos, et ex quo morauerit ibi unum anum, uendat, donet, cum suo foro, et de totas calunias dent pro uno modio uno soldo, sicut dabant tempore matris mee : et de ipsas calunias dent tantum inde X.a, media a Rege, et media X concelho de villa : et de casa rupta et de feridus XXti uaras in camissa uezino a uezino : et si uenerit de foras caualeiro aut uillano, qui uestra uilla ronperit, det Dtos soldos, medios a Rege e medios a concelho : de tota carega de bestia que uenerit de fora caualar aut mullar I° soldo, et de asino VI denarios et de .... I° denario, fora pane e uino, et post dicto rezent, de manto et de pelle et de ... IIos denarios, de saia et de corio et de bragale .... de toto reixello I° denario, de uacca I° solido denarios *(sic)*, et de porco I° denario, de tota bestia que uendiderit in ipsa uilla cauallar au mullar I° soldo, et de asino VI denarios : totas istas portagenes qui sunt scribti pro ad homines qui ueniunt de fora de ista portagem, a Rege duas partes, et tertia ad hospitem : in toto termino de isto Castello de Aregos non dent portagem, et non detis calunia ergo per foro de uestra uilla, nec caualeiro, nec ullo homine non intrent casas uestras, nec cum bestias, nec sine bestias, ergo per uestro grado maiordomo de terra qui ibi uoluerit intrare per mal fazer moriatur, et non habeat caluniam ergo quomodo allio uillano, per foro de uestra carta, de uestras bestias non tollat senior de terra sine uestro grado, et mitat maiordomo, et tollat per uestro grado : uizinus qui noluerit acquiescere in isto foro de carta, eiciatur de villa sine dubio a seniory terre : quando uocauerit uos a suo apellido, ite, et non ad alium : filio et nepto, qui istam kartam inirretam tenuerit habeat beneditionem de celo et meam et de matre que illam generauit. Era M.a CC.a XXI. Ego Rex domnus Alfonsus in hanc kartam, quam ego iussi facere, manus meas roboro. Qui uiderunt et audierunt, Petrus test. —Pelagius test. —Menendus test. —Monius scribsit.

PALMELA

PALMELLA

1185

Ex Lib. For. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et in Lib. Regestor. Alphonsi II hoc nobis superfuit forale. *Ex primo textum hausimus, ex secundo lectiones varias.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Rex Alfonsus filius Henrici comitis una cum filio meo Rege Sancio uolumus restaurare atque populare Palmelam quem a sarracenis abstulimus. Damus uobis foro et costume de Elbora tam presentibus quam futuris ut duas partes dos caualeiros uadant in fossado, et tercia pars remaneant[1] in castello : et una uice faciant fossado in anno. Et qui non fuerit in fossado pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio pectet c solidos ad palacium. Et pro casa derota cum armis scutis et spadis, pectet ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et qui furtaret pectet pro uno viii^em[2], et habeat intentor duos quiniones et septem partes ad palacio. Et qui mulier aforciaret et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciata et ille negaret det illa auctorgamento de iii homines qualis ille fuerit et ille iuret cum xii : et si non habuerit auctorgamento[3] iuret ipse solus : et si non potuerit iurare, pectet ad illam ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso, pectet lx solidos et vii.ª ad palacium, et duplet ille auer. Et qui in concilio aut in mercado uel in ecclesia feriret[4] pectet lx solidos, medios ad palacium et medios ad concilio : et de medio de concilio vii.ª ad palacium. Et homo qui fuerit gentile aut heredero[5] que non seat meirino. Et qui in uilla pignos afflando et fiador et ad montem fuerit pindrar duplet la pindra, et pectet lx solidos et vii.ª ad palacium. Et qui fuerit ad sinal de iudice, et pignos sacudir a saion pecte i solidum ad[6] iudice. Et qui non fuerit ad apelido caualeiros et pedones exceptis his qui sunt in seruicio alieno miles pectet x solidos et pedon v solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldeam et uno iugo de bois, et xxxx oues, et uno asino[7] et duos lectos, compare caualo. Et qui crebantauerit sinal cum sua mulier pecte i solidum ad[8] iudice. Et mulier que laxauerit maritum[9] suum de benedictionem[10] pectet[10] ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et qui laxauerit mulierem suam pectet i denarium ad[11] iudice. Et qui caualo alieno caualgaret pro uno die pectet uno carneiro : et si magis pectet las anguieras polo dia vi denarios, et pro[12] nocte i solidum. Et qui ferir de lancea aut de spata[13] pola entrada pectet x solidos : et si trousir ad altera parte pectet xx solidos al quereloso. Et qui crebantauerit occulum, aut brachium, aut dentem, pro unoquoque membro pectet c solidos a lisiador et ille det ad palacium. Et[14] qui mulier aliena ante suo marido ferir, pectet xxx solidos et vii.ª ad palacium. Qui maion alieno in suo ero mudaret, pectet v solidos et vii.ª ad palacium. Qui limede[15] alieno crebantar, pectet v solidos et vii.ª ad palacium. Qui habuerit uasallos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad altero homine de tota sua facienda nisi a domno de solar. Qui conducteiro alieno mataret suo amo colligat homicidio, et det vii.ª ad palacium. Similiter de suo ortolano et de quarteiro et de monneiro et de solarengo. Tendas et molinos et fornos de homines de Palmela sint liberi de foro. Milites de Palmela sint in iudicio pro podestades et infanzones de Portugal. Clerici palmele habeant mores militum. Pedones sint in iudicio pro milites uillanos de altera terra. Qui uenerit uozeiro a suo uicino pro homine de foras uille, pectet x solidos et vii.ª ad palacium. Ganado de Palmela non sit montado in nulla terra. Et homine a qui se anafragaret suo adestrado quamuis habeat alium sit excusato usque ad capud anni. Mancipio qui matar hominem foras uille et fugerit suo amo non pectet homicidio. Per totas querelas de palacio, el iudice sedeat uozeiro. Qui in uilla pindrar cum saione et sacudirent ei pignos octorget el saion et predat concilio de tribus collationibus et pindret pro lx solidos, medios ad[16] concilio, et medios ad rancuroso. Barones de Palmela non sedeant in prestamo dados. Et si homines de Palmela habuerint iudicium cum homines de alia terra non currat inter eos firma nec reto, sed currat per exquisam. Et homines qui quesierint cum suo ganato pousar in terminos de Palmela prendant de illis montagio de grege das oues iiii^or arietes et de busto de uacas una uaca. Isto montagio est de concilio. Et homines milites qui fuerint in fossado uel in guardia omnes caualos qui se perdiderint in algara, uel in lide primus erectis eos sine quinta et postea detis nobis quintam directam. Et toto homine de Palmela qui inuenerit homines de aliis ciuitatibus uel castellis in suis terminis taliando uel leuando madeira de montis aut de suis terminis prendant totum quod inuenerint sine calumpnia. De azarias et de guardias quintam partem nobis date sine ulla offretione. Quicunque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit pectet

1 remanent
2 ix^em
3 autorgamento
4 ferriret
5 heredoro
6 a
7 asno
8 a
9 maridum
10 benedictione pecte
11 a
12 pola
13 spada
14 *deest*
15 limide
16 a

LX solidos ad[17] palacium[17], et duplet illum ganatum a domno suo. Testamus uero et perenniter firmamus ut quicunque pignorauerit mercatores aut uiatores christianos uel iudeos siue mauros nisi fuerit fideiussor uel debitor quicunque fecerit pectet LX solidos ad[18] palacium[18], et duplet ganatum quod prendidit a suo domno : et insuper pectet C morabitinos pro cauto que fregit : Rex habeat medietatem et concilio medietatem. Siquis ad uestram uillam uenerit per uim cibos aut aliqua res accipere uoluerit et ibi mortuus uel percussus fuerit non pectet pro eo aliqua calumpnia, nec suorum parentum homicide habebatur. Et si cum querimonia de ipso ad Regem uel ad dominum terre uenerit, pectet C morabitinos, medietate Regi et medietate concilio. Mandamus et concedimus quod[19] si aliquis fuerit latro, et si iam per unum annum uel per duos furari uel rapere dimisit si pro aliqua repetitus fuerit quam comisit saluet se tanquam latro. Et si latro est et latro fuit omnino pereat et subsubeat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro neque fuit respondeat ad suos foros. Si aliquis filiam alienam extra suam uoluntatem rapere fecerit donet eam ad suos parentes et pectet illis CCC morabitinos et VII.a ad palacium : et insuper sedeat homicida. De portagem foro de trosel de caualo de pannos de lana uel de lino I solidum. De trosel de lana I solidum. De trosel de fustanes V solidos. De trosel de pannos de color V solidos. De carrega de piscato I solidum. De carrega de asino VI denarios. De carrega de christianos de coneliis V solidos. De carrega de mauros de conelios I morabitinum. Portagem de caualo quem uendiderint in azougui[20] I solidum. De mulo I solidum. De asino VI denarios. De boue VI denarios. De ariete III mealias. De porco II denarios. De foron II denarios. De carrega de pam aut de uino III mealias[21]. De carrega de peon I denarium. De mauro quem uenderent in mercado I solidum. De mauro qui se redimiret decima. De mauro qui taliar cum suo domino decima. De coiro de uaca, aut de cerua[22] II denarios. De corio de gama, aut de ceruo III mealias. De carrega de cera V solidos. De carrega de azeite V solidos. Iste portagem est de homines foras uille tercia de suo hospite, et duas partes de rege. Ego Rex Alfonsus una cum filio meo Rege Sancio hanc cartam confirmauimus et roborauimus. Quisquis hanc cartam irrumpere uoluerit sit maledictus et excommunicatus. Ego A. dei gratia Port. Rex una cum filio meo rege domno S. hanc cartam habitatoribus de Palmela per illud forum de Elbora, et de Alcazar, et de Ablantes[23] roboro et confirmo. Et quicunque illud uobis conseruauerit sit benedictus. Et quicunque illud irrumpere uoluerit sit a deo maledictus. Amen. Facta carta mense Marcio sub Era M.a CC.a XX.a III.a Domnus Valascus fernandiz[24] maiordomus Curie conf. Domnus Petrus fernandiz conf. Domnus Menendus gunsalui. Domnus Godinus Bracarensis Archiepiscopus. Domnus Fernandus Port. episcopus. Domnus Mar. Colimbriensis episcopus[25]. Domnus Johannes Visensis episcopus. Petrus saluatoris dapifer Regis test. Nunus goterii. Magister Fernandus test. Gonsaluus fernandi test. Rodericus honorici test. Julianus notarius curie.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de Palmela illam cartam et illud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie rex domnus Alfonsus. Et ut mea concessio et confirmatio[26] mea[26] maius robus obtineant[27] precepi hanc cartam fieri, et meo sigillo plumbeo communiri : que fuit facta apud Sanctaren in Era M.a CC.a L.a VI.a Nos supranominati qui hanc cartam iussimus facere coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Mar. iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie. Domnus L. suarii. Domnus Gil ualasquiz. Domnus Johannes fernandiz[28]. Domnus Fernandus fernandiz[29]. Domnus[30] Gomecius suarii. Domnus Rodericus menendiz. Domnus Poncius alfonsi. Domnus Lopus alfonsi. Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus. Domnus Mar. Port. episcopus. Domnus Petrus Colimbriensis episcopus. Domnus S. Vlixbonensis episcopus. Domnus S. Elborensis episcopus. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus. Domnus Bartholomeus Visensis episcopus. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus. Magister Pelagius cantor Port. test. Petrus garsie test. Vincentius menendi. M. petri. P. petri. Johanninus[31] test. Gunsaluus menendi Cancellarius[32]. Laurencius martini scripsit.

17 a palacio,
18 a palacio,
19 quos
20 azougi
21 medalias.
22 zeura
23 Albantes .
24 fernandi
25 *deest*
26 mea confirmacio mea
27 optineant
28 fernandi.
29 fernandi.
30 *deest*
31 *deest*
32 Cancellarius domini Regis.

BARCELOS

BARCELOS

(ABSQUE ANNO)

In hoc, sicut in aliis foralibus *subsequentibus regnante Alphonso I concessis, quo anno datum, notitia abest. Non solum vero Barcelense, sed etiam Germanellense, quod huic insequitur, inter annos* 1140—1146 *exarata fuisse ex eo patet, quod ibi Alphonsus appeletur rex; nondum tamen uxoris suae reginae Mahaldae nomen in subscriptione apparet. Textum* foralis *Barcelorum hausimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr., lectiones varias ex Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In dei nomine. Ego Alfonsus dei gratia Port. Rex, Comitis Henrici et Regine Tarasie filius. Do meam uillam de Barcelos vobis populatoribus tam presentibus quam futuris qui ibi habitare uoluerint per suos terminos sicut sunt diuisi. Do illis forum ut habeant honorem Bracare et pectent decimam de calumpnia Bracare, et decimam de toto labore : et pro nullà calumpnia non dent fideiussorem nisi in II solidos : et non pectent caritel deuasum[1] : et si fecerint calumpniam in alia parte et ipso die aprehenderint eos pectent eam per forum sue uille. Et si in ipso die non aprehenderint eos in alio nichil respondeant[2]. Et hereditates quas habuerint fora uille sint iudicate per forum ipsius uille. Et quicunque pignorauerit illos nisi fuerit debitor aut fideiussor pectabit mihi D solidos, et insuper habebitur pro meo inimico. Et dominus qui ipsam terram de me tenuerit et uoluerit leuare bestias suas ad fossatum domini Regis det ei suum alqueire : ad Tuden medium morabitinum et uitam et ceuadam. Et ad Colimbriam I morabitinum et uitam et ceuadam : et ad Troncosum et ad Braganciam II morabitinos et uitam et ceuadam : et non aprehendat eis suas trebolias nec suam liteiram sine gratu suo nec sua omnia. Et de domibus dent post festum sancti Michaelis homo alumnus VI denarios, et uidua III denarios. Qui presentes fuerunt, Domnus Alfonsus iudex de aguiar[3]. Comes gunsaluiz[4] de Neuia. Domnus Luzius Prior de Balneo. Abbas domnus Fagundus de uarzea : et Judex Suarius albus de Barcelos. Gunsaluus[5] menendi maiordomus.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus concedo uobis et confirmo. Et ut mea concessio et mea confirmatio maius robur obtineant[6] precepi fieri istam cartam, et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Sanctaren Era M.a CC.a L.a VI.a Nos supranominati qui hanc cartam iussi facere coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Pe[7] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus Johannes fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Rodericus menendiz[8]. Domnus Poncius alfonsi. Domnus Lopus alfonsi. Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus Pe.[9] Colimbriensis episcopus conf. Domnus S.[10] Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Johanninus test. Vincentius menendiz[11] test. Martinus petri test. Petrus petri test. Gunsaluus menendi Cancellarius domini Regis. Laurencius martiniz[12] scripsit.

1 de uasum
2 respondant.
3 agiar.
4 gosalui
5 Gonsaluus
6 optineant
7 Petrus
8 menendi.
9 Petrus
10 Suarius
11 menendi
12 marti

GERMANELLO

GERMANELLO

(ABSQUE ANNO)

Autographum exemplar foralis *Germanelli in tabulario Sedis Cathedralis Conimbricensis extabat, nunc in Publico Archivo servatur. Ex eo textum desumpsimus : et quia autographum,*

lectiones varias, in Livro Preto *ejusdem sedis repertas, omisimus. Circa annum concessionis vide ea, quae in rubrica* foralis *Barcelorum adnotavimus.*

In nomine domini. Ego rex ildefonsus henrici comitis filius ildefonsi imperatoris spanie nepos portucalense imperium obtinens, facio cartam de foro et de terminis illius castelli quod germanellum uocitant cum stabilitate et firmitudine : uidelicet illis hominibus qui ibi habitauerint. Statuimus autem terminos illius sic esse ibi determinatos et confirmatos : videlicet ab oriente, quomodo uertit aquam contra ladea, sit terminus germanelli, et quomodo uertit aqua contra penella sit de penella : et inde terminus germanelli quomodo uadit per illa lumba et inde ferit in illa lumba que est inter traueir et alfafar : et inde per ipsa lumba usque contingit illum fontem de alfafar. Deinde ab illo fonte descendendo iusum totum ueniendo per aquam fontis predicti, usque ferit in riuulo caralio : et inde quomodo uisus hominis potest oculis in directum conspicere de illa foce predicti fluuii usque pertingit in illo caiso montis sub illa porta de arcunzen : et inde quomodo ferit ad cima de illo madronial, et reuertit ad illam lapam de algairan : et inde ad quatuor lagonas, deinde ad uallem de pelagio galiuiz. Et inde ad affricam partem per ubi attingere et quantum pertingere potuerint indefinite libere habeant et incolant. De foro autem illorum sic statuimus : vt omnes miles qui ibi habitare uoluerit, non solummodo defendat suam hereditatem quam ibi habuerit, sed etiam alias hereditates que in quouis loco mee prouincie sue fuerint. Pedites qui ibi habitare quoque uoluerint, si alias hereditates alicubi habuerint, si fuerint de iugata dent suam iugadam : et si fuerint de ratione dent suam rationem cui debuerint : et nullus saion intret in eas nec aliquis homo audeat inferre illis iniuriam. Dent quoque decimam partem de illa hereditate quam in germanello habuerint : et nullus faciat eis tortum. Homicida qui ibi habitare uenerit, si antea quam ibi uenerit, non fuerit in illo loco deprensus ubi homicidium fecit, nec calumniam homicidii peitauit, et ad germanellum sic antea confugerit, non teneatur pro homicida postea, nec ulla calumnia ab eo inquiratur. Similiter fiat de illo qui rausum fecerit, si antea non deprehensus fuerit, non soluat debitum nec peita rausi nec pro homicida teneatur postquam ad hoc castellum confugerit, nec ullam calumniam ei inferatur aut iniuriam. Habitatores illius nunquam dent de azaga de fosado nisi quintam solummodo partem. Nulla calumnia currat inter eos, nec inquiratur ab eis unquam, excepto ab illo qui ibi rausum aut homicidium fecerit : quia nolo ut sit inter eos homicidium uel rausum, sed ut semper habeant pacem et concordiam obto. Et si inter se iurgium habuerint, uel unus alio feridas fecerit, ille qui fecit iniuriam intret in manibus sui comparis qui feridas iniuste passus est. Et nullus homo audeat ire ad domum alterius per fortia aut per mala mente : sed quisquis ire presumpserit, siue sit de habitatoribus ibi siue de extraneis aliunde ueniens, quingentos solidos exsoluat. Quantos poldros aut caballos prendiderint in fosado, habeant illos per manum de suo alcaide : et nichil inde regi dent aut alicui homini. Si aliquis habuerit intentionem siue baraliam cum homine de germanello, si ille quisquis homo fuerit, extiterit habitator ultra flumen dorium, ueniat ad colimbriam habere iudicium cum homine de germanello. Si autem fuerit cis dorium habitator, ueniat usque ad genéa. Qui ibi fecerit furtum, ibi soluat calumniam eius.

Ego rex ildefonsus hanc cartam conf. Rex Portucal ✠.

Fernandus petriz signifer conf. —Egas munionis dapifer conf. —Comes rodericus conf. —Johannes uenegas conf. —Bernaldus tunc erat episcopus colimbrie —Johannes bracarensis archiepiscopus. —Rodericus alcaide test. —Randulfus test. —Fernandus goterriz test.

TRONCOSUM

TRANCOSO

(ABSQUE ANNO)

In charta autographa confirmationis Alphonsi II, in Archivo Publico servata, nobis superest forale *de* Trancoso, *quod hic juris publici facimus. Ex* foris *Salmanticae deductum, plurimis* foralibus *variis locis regni, et potissimum provinciae Beirensis, concessis archetypum praebuit. Constitutiones, quidem, sive* foros *Salmanticae jam in Portugalia viguisse antiquiora monumenta nos docent : sed communiter dicebatur* forale *de* Trancoso *tradi, ubicunque magna privilegia Salmanticensium civium impertiebantur municipiis noviter erectis. Nec semper tamen archetypum fideliter transcribebatur : in* foralibus *enim saeculi XIII, quibus haec origo tribuitur, multa et varia inveniuntur privilegia et juris publici regulae, quae in charta de* Trancoso *desiderantur.*

Quo anno oppidum de Trancoso *municipatum obtinuisse, sicut et illa de* Moreira, Marialva, Aguiar *et* Celorico, *quorum* foralia *hic insequuntur, nescitur. Cùm vero nomen reginae*

Mahaldae in eorum subscriptione omissum, et nomina Sancii principis et filiarum regis Alphonsi memorata inveniamus, omnia illa foralia *post annum* 1158, *quo Mahalda e vita decessit, conflata esse necessario ducendum.*

Lectiones varias, quas addidimus, ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et ex Lib. Regestor. Alphonsi II decerpsimus.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei facimus istam cartam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex A. Port. pariter cum filio meo Rege Sancio et cum filias meas, vobis homines de Troncoso[1] qui ibidem populatores estis per mandatum meum et de filiis meis siue qui uenerint ad populandum[2] facimus uobis cartulam[3], sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum firmiter teneatis ut habeatis foro bono sicut habent homines de Salamanca. Et non detis mihi neque ad progenie mee néc[4] ad nullo homine pro homicidio nisi vii.ª ad palacium de ccc solidos appreciadura per[5] concilio et per manu[6] de judice : et nullo pecto nec ulla calumpnia non intret ibi nullo meirino, nisi iudice de concilio. Et faciant fossado[7] la tercia de los caualeiros, et las duas partes stent in Troncoso[8]. Et de illa una pars qui habuerit[9] a andar in fossado et non fuerit[10], quomodo det in fossadeira v solidos in appreciadura. Et non faciant fossado nisi cum nostro senor[11] una uice in anno, aut uestra uoluntas fuerit. Et peones non faciant fossado, nec clericis. Et non intret ibi nuncio nec manaria de nulloquoque homine per[12] foro de Troncoso. Et qui in termino filia aliena rossar[13] extra sua uoluntate, quomodo pectet a[14] palacio[14] ccc solidos, et exeat homizeiro[15] de suos parentes. Siquis aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia aut in concilio plecato a precon[16] ferida fecerit a suo uicino, pectet x solidos a[17] concilio et vii a[18] palacio, per manu de judice. Et de furto qualibet sedeat, que colligat suo dono suo cabdal, et de illa calumpnia partat cum judice per medio. Et qui domum hedeficauerit aut uineas aut sua[19] hereditate[19] honorauerit et uno anno in illa sederit, et postea ad[20] alia terra fuerit, quomodo seruiat illi tota sua hereditate ubi illi habitantes fuerit[21]. Et si quesierit illas uendere uendat aut[22] quem uoluerit per foro de Troncoso. Et homines de Troncoso qui habuerint iudicio uel aiunta cum homines de alias terras, habeant illos in cabos de suos terminos. Et dono uobis foro que stet caualeiro de Troncoso[23] pro infancion de totas alias terras, siue in iuramento quomodo in iudicio, et passent super illos cum duos iuratores[24]. Et homines qui de suas terras exierint cum homicidio aut cum muliere rossada[25] uel cum alia calumpnia qualibet sedeat, nisi qui non adducat mulier aliena de benedictione, et tornet se a senior de Troncoso; et sedeat solto et defeso per foro de Troncoso. Et siquis[26] homines de quacumque terra cum inimicitate[27] aut cum pignora uenerit et in termino de Troncoso intratum fuerit, et nullus inimicus post illum intraret, et pignora tollerit aut male illi fecerit, quomodo pectet a senior de Troncoso quingentos solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Troncoso pignorauerit, et in concilio non pecierit directo, quomodo pectet a senior de Troncoso[28] lx solidos, et duplet illa pignora a suo dono. Et homine[29] de alias terras qui caualeiro de Troncoso[30] descaualgar, quomodo pectent[31] illi lx solidos. Et homines de Troncoso[32] qui los presiere[33] et in prision illos miserit, quomodo pectent illi ccc solidos. Et si homines de Troncoso[34] pro qualibet fiadoria a medio anno illo non requisierit, que sedeat solto. Et si migratum fuerit, sint filii et uxor sua liberi. Et non soluant homines de Troncoso[35] pignora pro senior nisi[36] per meirino nisi pro suo uicino. Et non

N.° 1

1 Troncosum
2 populandam
3 cartam
4 neque
5 pro
6 manum
7 fossatum
8 troncosum.
9 habuerint
10 fuerint
11 senior
12 pro
13 rausar
14 ad palacium
15 homizieiro
16 pregon
17 ad
18 ad
19 hereditate sua
21 fuerint.
22 ad
23 troncosum
25 rausada
26 si aliquis
27 inimicicia
28 Troncosum
29 homines
30 troncosum
31 pectet
32 troncosum
34 troncosum
35 troncosum
36 nec

N.° 2

1 Troncosum
2 populandam
3 cartam
4 neque
5 pro
6 manum
7 fossadum
8 troncosum.
9 habuerint
10 fuerint
11 senior
12 pro
13 rausar
16 pregon
19 hereditate sua
20 et
21 fuerint.
22 ad
23 Troncosum
24 iuratos.
25 rausada
26 si aliquis
27 inimicicia
28 Troncosum
29 homines
30 troncosum
31 pectet
32 Troncosum
33 prisiere
34 troncosum
35 Troncosum
36 nec

donent posada[37] per[37] foro de Troncoso[38] in casa de caualeiro, nin[39] de[39] uibdas[39], nin[39] de clericos, nisi per manu de judice in casa de peones. Et homines de Troncoso[40] qui homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares, et non fuerit ibi suo senior, ueniat ad sinal de judice et det fiador a uenida de suo senior, et faciat quod mandarent : et[41] calumpnia[41] qualibet fecit[42] sedeat de suo senior et VII.ª a[43] palacio[43] : et non seruiat a nullo homine nisi a suo senior, in cuius solar souer. Et sua senara aut suas uineas del[44] elrei[44] tal couto habeant quomodo de uicino de Troncoso[45]. Et qui uicinum occiderit et in sua casa fugierit, qui post illum intrare[46] et in sua casa lo matare, pectet CCC solidos ad[47] parentes del[48] morto[48]. Et qui mulier afforciauerit et illa uoces mittendo uenerit, et illa cum duodecim non potuerit se saluare, pectet CCC solidos a la mulier et a[49] suos parentes. Et qui mulier aliena[50] ferire[50], pectet a[51] suo marido[52] XXX solidos et VII.ª a[53] palacio[53]. Et homines de Troncoso[54] qui fiadores parat, pro qua calumpnia[55] ille pecierint[56] ed el fiador otorgar[57] cum duos-uicinos et ille non quesierit colligere fiador, et super ipsum occiderit, nos toto concilio pectabimus ipsum homicidium. Et palacio Regis uel[58] de Episcopo habeant calumpnia[59] : et tota alia uilla habeat uno foro : et alio palacio non habeat calumpnia. Et homines de Troncoso[60] qui fiador intrar et contendor[61] non habuerit, quale fiadoria fiar, tale pectet. Et si contendor[62] habuerit mittat illum in manus, et exeat de illa fiadoria : et de suspecta de X solidos ad riba cognominet XII uicinos in redor sua casa, et iuret cum los[63] duos, et exeat de calumpnia. Et de X solidos ad iuso iure siue et outro quales aflar[64] quod uicinos sedeant. Et toto homine de Troncoso qui se tornar ad alium seniore[65] qui benefecit[66] suas casas et suas hereditates et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per foro de Troncoso. Et do uobis foro[67] qui non habeatis alium seniore[68] nisi ad Regem, aut a suo filio, aut[69] qui uos concilio quesieritis. Et toto homine de Troncoso qui deseredado[70] fuerit et per sua manu non lo[71] pectare[71], quomodo se torne ad sua hereditate ubi illa fuerit sine calumpnia. Et toto homine homine[72] de Troncoso qui hereditate[73] habuerit in alia terra non faciat fossado, nisi per forum de Troncoso. Et toto homine de Troncoso qui habuerit mulier ad benedictionem[74] et laxauerit illam quomodo pectet ad judice I denarium. Et si mulier ad suum marido[75] laxauerit qui habuerit ad benedictione[76], quomodo pectet CCC solidos, medios a[77] palacio[77] et medios a[78] suo marido[79]. Et de casa derrota cum scudos et cum lanzas[80], qui la deropere[81] pectet CCC solidos, medios a dono de la casa et medios a[82] palacio[82]. Et qui dederit ad[83] suo uicino cum spada[84], XXXX solidos et VII.ª ad[85] palacio[85]. Et qui dederit cum lanza[86] ad[86] suo uicino, et exierit de una pars[87] ad alia, pectet XX[88] solidos et septima a[89] palacio[89] : et si non exierit, pectet

N.º 1

37 pausatam pro
38 troncosum
39 nec de uiuuas nec
40 troncosum
41 in calumpnia
42 fecerit
43 ad palacium
44 delrei
45 troncosum.
46 intraret
48 mortui.
49 ad
50 alienam feriret
51 ad
52 marito
53 ad palacium.
54 troncosum
56 pecierit
57 octorgar
58 *deest*
59 calumpniam
60 troncosum
61 contentor
62 contentor
63 *deest*
65 seniorem
66 benefecerit
67 forum
68 seniorem
69 ad
70 deserdado
71 lu peitar
72 *deest*
73 hereditatem
74 benedictiones
75 maritum
76 benedictionem
77 ad palacium
78 ad
79 marito.
80 lanceas
81 derompere
82 ad palacium.
83 a
84 spata
85 ad palacium.
86 lancea a
87 parte
88 XXX
89 ad palacium

N.º 2

37 pousadam pro
38 Troncosum
39 nec de uiuuas nec
40 Troncosum
41 in calupnia
42 fecerit
44 delrei
45 Troncosum.
46 intraret
47 a
49 ad
50 aliena feriret
52 marito
54 Troncosum
55 calupnia
56 pecierit
57 octorgar
58 *deest*
59 calumpniam
60 Troncosum
61 contentor
62 contentor
63 *deest*
64 alfar
65 seniorem
67 forum
68 seniorem
69 ad
70 deserdado
71 lu peitar
72 *deest*
73 hereditatem
74 benedictiones
75 maritum
79 marito
83 a
84 spata
85 a palacio.
86 lanza a
87 parte

x solidos et VII.ª a[90] palacio[90]. Et de plaga unde osso exierit cada osso x solidos et VII.ª a[91] palacio[91] : et de alia plaga v solidos et VII.ª a[92] palacio[92]. Et per tota pignora siue de concilio uel[93] de palacio, colligat fiador super illa pignora pro a foro. Et dono uobis quod non habeat nulla defesa[94], nec nullo monte, nec nullo pelago, nisi de toto concilio. Et illo montadigo de uicino de Troncoso[95] montenlo[96] caualeiros[96] de[96] Troncoso[96] cum suo senior, et prendant inde la tercia. Et nullo ganado[97] de Troncoso[98] non sedeat montado. Et de portadigo de pan et de uino, de la carga III mealias : et de caualo et de mulo, qui lo uendiderit[99] I solidum : et de boue et de asino VI[100] denarios[100]. De carneiro aut de cabra[101] aut de porco III mealias. Et de toto portadigo qui ad Troncoso[102] uenerit, aprendat[103] suo hospite la tercia.

Ego Alfonsus[104] dei gratia Port. Rex, una cum uxore mea[105] Regina domna Vrraca, et filiis meis[106] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, concedo uobis moratoribus de Troncoso istam cartam et istud forum quod uobis dedit auus meus inclite memorie Rex domnus Alfonsus, et illud uobis confirmo. Et ut hoc[107] firmius robur obtineat, precepi fieri istam cartam et eam feci meo plumbeo[108] sigillo[108] communiri. Facta fuit hec carta Mense Octobris in[109] era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego Rex supranominatus et uxor mea et filii hanc cartam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus Curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz[110] conf. —Domnus Gil ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz[111] —Petrus petriz[112] —Martinus[113] petriz[113], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis episcopus conf. —Domnus P.[114] Lamecensis episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus[115] garsie[115] —Suarius[115] stephaniz[115], test.

Gunsalvus menendi[116] Cancellarius Curie[117] —Fernandus[118] suarii[118] scripsit[118].

N.º 1

90 ad palacium.
91 ad palacium
92 ad palacium.
93 siue
94 deuesa
95 troncosum
96 *desunt*
97 ganato
98 troncosum
99 uenderit
100 I solidum.
101 capra
102 troncosum
103 aprehendat
104 Alfonsus II.us
106 nostris
107 hec
108 sigillo plumbeo
109 apud troncosum
110 fernandi
111 menendi
112 petri
113 *deest*
114 Pelagius
115 *desunt*
116 menendiz
117 curie conf.
118 *deest*

N.º 2

94 deuesa
95 Troncosum
96 *desunt*
97 ganato
98 Troncosum
99 uenderit
100 I solidum.
102 Troncosum
103 aprehendat
105 *deest*
109 apud Troncosum
110 fernandi
112 petri
113 *deest*
114 Pelagius
115 *desunt*
117 curie conf.
118 *deest*

MOREIRA

MOREIRA

(ABSQUE ANNO)

Ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. scripsimus. Addidimus lectiones varias ex Lib. Regestor. Alphonsi II, et translationem lingua vulgari saeculo XV, ut videtur, factam, quae in Publico Archivo extat. De anno, quo concessum, vide ea quae notavimus in rubrica ad forale *de Trancoso.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei facimus cartam[1] is-

Em nome da sancta e indiuidua triindade padre e filho e spiritu sancto que he huum muy alto deus em

1 istam cartulam

tam[1] in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Alfonsus Port. pariter cum filio meo Rege Sancio et cum filiis meis, vobis homines de Moreira qui ibidem populatores estis per mandatum meum, et de filiis meis siue qui uenerint ad populandum, facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et per preceptum meum firmiter teneatis, ut habeatis foro bono et custume sicut habent homines de Salamanca. Et non detis mihi nec ad progenie mee, nec ad nullo homine pro homicidio nisi vii.ª ad palacium de ccc solidos apreciadura per concilio et per manu de iudice: et nullo pecto nec nulla calumpnia, non intret ibi nullo merino nisi iudice de concilio. Et faciant fossado la tercia de los caualeiros, et las duas partes stent in moreira: et de illa pars una qui habuerit a andar in fossado et non fuerit, quomodo det in fossadeira v solidos in apreciadura. Et non faciant fossado nisi cum nostro senior una uice in anno, aut uestra uoluntas fuerit. Et peones non faciant fossado, nec clerici. Et non intret ibi nuncio nec manaria de nulloquoque homine per foro de Moreira. Et qui in termino de Moreira filia aliena rausar[2] contra[2] sua uoluntate, quomodo pectet ad[3] palacio ccc solidos, et exeat omizieiro de suos parentes. Siquis aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia uel in concilio plecato a precon ferida fecerit a suo uicino pectet lx solidos ad[4] concilio, et vii.ª ad[5] palacium[5] per manu[6] de iudice. Et de furto qualibet sedeat que colligat suo dono suo cabdal: et de alia calumpnia partat cum illo iudice per medium. Et qui domum edificauerit aut uineas aut sua hereditate honorauerit, et uno anno in illa sederit et postea ad alia terra fuerit, quomodo seruiat illi sua hereditate ubi habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere, uendat ad quem uoluerit per foro de Moreira. Et homines de Moreira que habuerit iudicio uel aiunta cum homines de alias terras habeant illos in cabos de suos terminos. Et dono uobis foro que stet caualeiro de Moreira pro infanzon de totas alias terras siue in iuramento quomodo in iudicio et passent super illos cum duos iuratores. Et illos peones de Moreira que passem super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores. Et homines qui de suas terras exierint cum homicidio, aut cum mulier rousada[7], uel cum alia calumpnia[8] qualibet sedeat, nisi qui non adducat mulier aliena de benedictione et tornese ad senior de moreira, et sedeat solto et defeso per foro de moreira. Et siquis homines de quacunque terras cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de Moreira intratum fuerit, et nullus inimicus post illum intraret et pignora tollerit aut male illi fecerit quomodo pectet ad[9] senior de Moreira d solidos et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Moreira pignorauerint[10] et in concilio non pecierit directo, quomodo pectet a senior de Moreira lx solidos et

cujo nome firmamos esta carta. Eu ElRey Affomso com meu filho ElRey sancho e com os outros meus filhos, a uos homeens de moreira que hy de presente sodes poboadores per meu mandado e de meus filhos, e tambem aos que hy vierem poboar, fazemos a uos carta assy como fezemos per scriptura e per meu mandado que firmemente tenhaaes que ajaaes boom foro e custume asy como ham os homees de sallamanca. E nom dees a mym nem aos que despois de mym vierem, nem a nehuum homem por omecidio senom a setena ao paaço de trezentos soldos apreçados per conçelho e per maão de juiz: nom entre hy nehuum meirinho senom o juiz do conçelho. E façam fossado a terça parte dos caualleiros, e as duas partes estem em moreira. E daquella huma parte que houuer dhir ao fossado e nom for pague çinquo soldos em preço. E nom façades emde fossado senom com uosso senhor huma vez no anno e nom mais se nom for vossa vontade e os pioões nem os clerigos nom façam fossado. E nom entre hy mandadeiro nem carta de mandamento pollo foro de moreira. E quem em termo de moreira filha alhea roussar contra sua voontade per qualquer maneira peite trezentos soldos ao paaço e saya do omizieiro a seus parentes. E se alguum antre uos em mercado ou em igreja ou em conçelho apreguoado per pregom ferir a seu vezinho pecte seseenta soldos ao conçelho e vii.ⁿª ao paaço per maão do juiz. E de qualquer furto tornado o cabedal a seu dono polla callumpnia partalhe o juiz quanto teuer per meo. E qualquer que hedifficar vinhas ou casas ou que honrar sua herdade e huum anno em ella seuer e despois se quiser hir a outra terra, per esta maneira aja sua nouidade e ha leue pera homde lhe prouuer. E se lhe prouuer de has uender que o possa fazer a quem lhe prouuer pello foro de moreira. E os homeens de moreira que ouuerem juizo ou ajuntamento com homeens doutras terras possamno auer com elles em cabõ de seus termos. E dou a uos foro que estê o caualleiro de moreira por infançom de todallas outras terras assy em juramento como em juiso. E passem sobre elles com dous juradores. E aquelles pioões de moreira que passem caualleiros e villaãos de todallas outras terras em juizo e em juramento com dous juradores. E os homeens que de suas terras sairem com omeçidio ou com molher rousada ou com outra callumpnia qualquer que seja senom tanto que nom tragua molher alhea de beençom tornesse ao senhor de moreira e seia solto e defeso per o foro de moreira. E se alguuns homeens de quaaesquer terras com imiizade ou com penhora vierem em thermo de moreira, nehuum seu imiiguo possa entrar após elle nem lhe possa tomar penhor nem fazer outro nehuum mal. E se lhe o contrairo fezer que peite ao senhor de moreira quinhentos soldos e dobre aquella penhora ou

2 roussar extra
3 a
4 a
5 a palacio
6 manum

7 rossada
8 calumnia
9 a
10 pignorauerit

duplet illa pignora a suo dono. Et homines de alias terras qui caualeiro de Moreira descaualgar quomodo illi pectent LX solidos. Et homines de Moreira qui los prisiere, et in prision illos miserit, quomodo pectet illi CCC solidos. Et si homines de Moreira prendiderint alios homines de alias terras et in prision illos miserint, quomodo pectent illi V solidos. Et si homines de Moreira pro qualibet fiaduria a medio anno illi non requisierit que sedeat solto : et si migratum fuerit sint filii et uxor sua liberi. Et non soluant homines de Moreira pignora pro senior nec pro merino nisi pro suo uicino. Et non donent pausada[11] pro foro de Moreira in casa de caualeiro, nec de uibdas, nec de clericis, nisi per manu de iudice in casa de peones. Et homines de Moreira qui homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares, et non fuerit ibi suo senior ueniat a sinal de iudice et de fiador a uenida de suo senior et faciat quod mandarent et calumpnia qualibet fecerit sedeat de suo senior et VII.ª ad[12] palacium[12] : et non seruiat a nullo homine nisi ad[13] suo senior in cuius solier. Et sua senara aut suas uineas delrei tal couto[14] habeant quomodo de uicino de Moreira. Et qui uicino occiderit, et in sua casa fugierit, qui post illum intrare et in sua casa lo matare, pectet CCC solidos ad parentes del morto. Et qui mulier afortiauerit, et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum XII non potuerit se saluare, pectet CCC solidos a la mulier et ad[15] suos parentes. Et qui mulier aliena ferire pectet ad[16] suo marito[17] XXX.ª solidos et VII.ª ad[18] palacium[18]. Et homines de Moreira qui fiadores parar pro qua calumpnia ille pecierint, et el fiador outorgar cum duos uicinos et ille non quesierit colligere fiador et super ipsum occiderit nos toto concilio pectabimus ipsum homicidium. Et palacio Regis uel de episcopo habeant calumpnia et in tota alia uilla habeat uno foro, et alio palacio non habeat calumpnia. Et homines de Moreira qui fiador intrar et contentor non habuerit quale fiaduria fiar tale pectet. Et si contentor habuerit mittat illum in manus et exeat de illa fiaduria. Et de suspecta de X solidos ad arriba et[19] cognominet XII uicinos in redor sua casa et iuret cum los duos et exeat de la calumpnia. Et de X solidos a iuso, iure siue et otro quales aflar quod uicinos sedeant. Et toto homine de Moreira qui se tornar ad alium seniore qui benefecerit suas casas et suas hereditates, et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per foro de Moreira. Et dono uobis foro que non habeatis alium seniore, nisi ad Regem aut suo filio, aut qui uos concilio quesieritis. Et toto homine de Moreira qui deseredado fuerit, et per sua manu non lo pectare, quomodo se torne ad sua hereditate ubi illa fuerit sine nulla calumpnia[20]. Et toto homine de Moreira qui hereditatem habuerit in alia terra non faciat fossado nisi per foro de Moreira. Et toto homine de Moreira qui habuerit

aquelles carreguos. E aquelles que aos homeens de moreira penhorarem nom ho auendo per conçelho direito peitem ao senhor de moreira seseenta soldos e dobrem a penhora a seu dono. E quem prender aos homeens de moreira e hos poser em prisam por esta maneira peite aaquelle trezentos soldos. E se os homeens de moreira prenderem outros homeens doutras terras e hos poserem em prisom, per esta maneira peitem çinquo soldos. E se os homeens de moreira por qualquer fiadoria nom forem requeridos ataa meó anno que seiam soltos. E se se trespassarem dally seiam os filhos e molher liures. E nom paguem os homeens de moreira penhora por o senhor nem por o meirinho senom por seu vizinho. E nom dem pousada pollo foro de moreira em casa de caualleiro nem de viuuas nem de clериguos, senom pella maão do juiz em casa de peoões. E os homeens de moreira que homeens teuerem em suas herdades ou em seus sollares, e nom for hy seu senhor, venha a sinal de juiz e dê fiador ataa viinda de seu senhor. E faça o que lhe mandarem. E qualquer callumpnia que fezer seja de seu senhor, e a setena ao paaço. E nom serua a nehuum homem senom a seu senhor em cujo sollar seuer. E a seara ou vinhas delRey ajam tal couto como do vezinho de moreira. E aquelle que vezinho ferir e fugir em sua casa, aquelle que após elle entrar e ho matar em sua casa peite trezentos soldos aos parentes do morto. E aquelle que molher forçar, e ella vier dando vozes e o forçador se nom poder saluar com doze peite trezentos soldos aa molher e a seus parentes. E quem molher alhea ferir peite a seu marido triinta soldos e a setena ao paaço. E o homem de moreira que parar fiador por qualquer callumpnia lhe pedirem e o fiador outorguar com dous vezinhos, e aquelle nom quiser tomar fiador, e sobre isso ho ferir, nós todo o conçelho peitaremos esse omecidio. E o paaço delRey ou do bispo ajam callumpnia, e em toda a outra villa ajam huum foro. E outro paaço nom aja callumpnia. E os homeens de moreira que por fiador entrar e contentor nom ouuer, qual fiadoria fiar tal peite. E se contentor ouuer meta aquelle nas maãos e saya daquella fiadoria. E de sospeita de dez soldos arriba conomee doze vezinhos en rredor sua casa, e jure com dous e saya da callupnia. E de dez soldos a juso jure semelhante, e o outro e quaaes ho fiar que vezinhos seiam. E todo homem de moreira que se tornar a outro senhor que bemfezer suas casas e suas herdades, sua molher e seos filhos sejam liures e soltos per o foro de moreira. E douuos por foro que nom ajaaes por senhor senom Rey ou seu filho ou quem vos conçelho quiserdes. E todo homem de moreira que desherdado for e per sua maão nom ho peitar doutra maneira que se torne a sua herdade homde ella for sem nenhuma callupnia. E todo homem que herdade teuer em outra

11 pousada
12 a palacio
13 a
14 cocto
15 a

16 a
17 marido
18 a palacio.
19 *deest*
20 calupnia.

mulier ad benedictionem et laxauerit illam, quomodo pectet ad iudice I[21] denarium[21]. Et si mulier ad suum maritum[22] laxauerit, qui habuerit ad benedictionem, quomodo pectet CCC solidos, medios ad[23] palacium[23] et medios ad[24] suo marito. Et de casa derota cum escudos et cum lanceas[25] qui la deronpere pectet CCC solidos, medios a dono de casa et medios ad[26] palacio. Et qui dederit ad[27] suo uicino cum spata[28], XXXX solidos et VII.ª ad[29] palacium[29]. Et qui dederit cum lancea[30] ad suo uicino, et exierit de una pars ad aliam, pectet XX solidos et VII.ª ad[31] palacium[31] : et si non exierit, pectet X solidos et VII.ª ad[32] palacium[32]. Et de plaga unde osso exierit cada osso X solidos et VII.ª ad[33] palacium[33]. Et de alia plaga V solidos et VII.ª ad[34] palacium[34]. Et per tota pignora siue de concilio uel de palacio colligat fiador super illa pignora per a foro. Et dono uobis quod non habeat nulla defesa, nec nullo monte nec nullo pelago, nisi de toto concilio. Et illo montadigo de termino de Moreira montenlo caualeiros de Moreira cum suo senior et prendant inde la tercia. Et nullo ganado de Moreira non sedeat montado. Et de portatico de pane[35] et de uino de la carrega III mealias[36] : et de caballo et de mulo qui lo ueuderit I solidum : et de boue et de asino VI denarios. De carneiro aut de capra aut de porco III mealias[37]. Et de toto portatico qui ad[38] Moreira uenerit, prendat suo hospite la tercia. Et nemguno homo de Moreira non respondeat sine rancuroso per foro de moreira.

terra nom faça fossado senom pello foro de moreira. E todo homem de moreira que ouuer molher de beençom e ha leyxar peite huum dinheiro ao juiz. E se molher ao seu marido leixar que ouuer de beençom, peite trezentos soldos, ameetade ao paaço e ameetade a seu marido. E de casa derrocada com scudos e com lanças quem quer que ha rromper peite trezentos soldos, meo pera o paaço e meo pera o dono de casa. E quem der a seu vezinho com spada dez soldos e setena ao paaço. E quem der com lança a seu vezinho e sayr dhuma parte aa outra peite IX *(sic)* soldos e setena ao paaço. E se nom sayr peite dez soldos e setena ao paaço. E de chagua domde osso sayr por cada osso dez soldos setena ao paaço. E de outra chagua çinquo soldos e setena ao paaço. E per toda penhora ou do paaço ou do conçelho colha fiador sobre aquella penhora per foro. E dou a uos que hy nom aja nehuma defesa nem nehuum monte nem nehuum laguo senom que todo seja de todo o conçelho. E o montado do termo de moreira montemno caualleiros de moreira com seu senhor. E nehuum gaado de moreira nom seia montado. E de portagem de pam e de vinho e de carrega tres mealhas e de cauallo e de muu quem ho vender huum soldo. E dasno seis dinheiros : e de carneiro ou de cabra ou de porco tres mealhas, e de toda portagem que a moreira vier tome seu hospede a terça. E nehuum homem de moreira nom rresponda sem rrancuroso per foro de moreira.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno A. et domna Alionor, hanc cartam et istud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus fecit et concessit populatoribus de Moreira concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmatio mea maius robur obtineat firmitudinis, precepi hanc cartam scribi, et meo[39] sigillo[39] plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Colimbriam in Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Ego et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus P.[40] Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S.[41] Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolomeus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini regis conf. Domnus P.[42] iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Johannes fernandiz conf. Domnus Fernandus fernandiz conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Rodericus menendiz conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Magister P.[43] cantor Port. test. Petrus garsie test. Johanninus test. Vincentius menendiz test. Martinus petri test. Petrus petri test. Gunsaluus menendiz[44] Cancellarius Curie.

21 uno denario.
22 maridum
23 a palacio
24 a
25 lanzas
26 a
27 a
28 espada
29 a palacio.
30 lanza
31 a palacio
32 a palacio.
33 a palacio.
34 a palacio.
35 pan
36 medalias
37 medalias.
38 a
39 sigillo meo
40 Petrus
41 Suarius
42 Petrus
43 Pelagius
44 menendi

MARIALVA

MARIALVA

(ABSQUE ANNO)

Ex charta autographa confirmationis Alphonsi II, in Archivo Publico servata, descripsimus. Lectiones varias adjecimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et ex Lib. Regestor. Alphonsi II. De anno, quo datum, vide ea quae foralis *de Trancoso antea diximus.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen[1]; unius summi dei facimus istam cartulam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Alfonsus Portugalensis[2] pariter cum filio meo Rege Sancio et cum filiabus meis, vobis hominibus de Marialua, qui ibidem populatores estis per mandatum meum et de filiis meis, siue qui uenerint ad populandum, facimus uobis cartulam, sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum firmiter teneatis ut habeatis forum bonum sicut habent homines de Troncoso. Et non detis mihi neque ad progeniem meam nec ad aliquem hominem pro homicidio nisi vii.ª ad palacium de ccc solidos appreciadura per concilium et per manum de iudice : et nullum pectum neque ullam calumpniam[3], non intret ibi aliquis meirinus[4] nisi iudex de uestro concilio. Et faciant fossadum la tercia de[5] caballariis[5] et due partes stent in Marialua : et de illa una parte que debuerit ire in fossadum[6] et non iuerit[7], quomodo dent in fossadeira v solidos in appreciadura. Et non faciant fossadum[8] nisi cum suo[9] seniore[9] una uice in anno aut uestra uoluntas fuerit. Et pedones[10] non faciant fossadum[11] neque[11] clerici. Et non intret ibi nuncius[12] neque[12] manaria de nulloquoque homine per[13] forum[13] de Marialua. Et qui in termino de Marialua[14] filiam alienam raussauerit[15] extra suam[16] uoluntatem[16] quomodo pectet ad[17] palacium[17] ccc solidos et exeat homicida[18] de[18] suis[18] parentibus[18]. Et[18] si[18] aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia uel in concilio precato[19] a[19] precone[19] feridam[19] fecerit[19] ad[19] suum[19] uicinum[19] pectet lxª solidos ad[20] concilium[20] et vii.ª ad[21] palacium[21] per manum[22] de iudice. Et de furto quodlibet[23] sit[23] colligat suus dominus suum cabdal : et illam aliam calumpniam parciatur cum iudice per medium. Et qui domum hedificauerit aut uineas aut suam hereditatem honorauerit, et uno anno in illa sederit, et postea ad aliam terram iuerit quomodo seruiat illi tota sua hereditas ubi ille habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere, uendat cui uoluerit per forum de Marialua. Et homines de Marialua qui habuerint iudicium uel aiuntam[24] cum hominibus de aliis terris, habeant illos in cabos de suis terminis. Et dono uobis forum quod stet caballarius de Marialua pro infanzon de totis aliis terris, siue in iuramento siue in iudicio, et passent super illos cum duobus iuratoribus. Et illos pedones de Marialua[25] quod passent super illos caballarii uillani de totis aliis terris in iudicio et in iuramento cum duobus iuratoribus. Et homines qui de suis terris exierint cum homicidio, aut cum muliere raussata[26], aut[26] cum alia calumpnia quelibet[27] sit, nisi quod non[28] adducat mulierem alienam de benedictione, et tornet[29] se ad seniorem de Marialua, et sit solutus et defensus per forum de Marialua. Et si aliquis homo de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignore uenerit, et in terminum de Marialua intrauerit, et aliquis inimicus post illum intrauerit, et ei pignora tollerit aut male illi fecerit, quomodo pectet ad seniorem de Marialua d solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Marialua pignorauerit, et in concilio non petierit directum quomodo pectet ad seniorem de Marialua lxª solidos, et duplet illa pignora ad suum dominum. Et homo de alia terra qui

N.º 1

1 *deest*
2 Port.
4 merinus
5 de los caualeiros
6 fossado
7 fuerit
8 fossado
9 nostro senior
10 peones
11 fossado nec
12 nuncio nec
13 pro foro
15 rousar
16 sua uoluntate
17 a palacio
18 omizieiro de suos parentes. Siquis
19 plecato a precon ferida fezer a suo uicino
20 a concilio
22 manu
23 qualibet sedeat
24 aiunctam
25 Moreira
26 raussada uel
27 qualibet
29 tornetur

N.º 2

1 *deest*
2 Port.
3 calumniam
4 merinus
5 de los caualeiros
6 fossado
7 fuerit
8 fossado
9 nostro senior
10 peones
11 fossado nec
12 nuncio nec
13 pro foro
14 maria alua
15 rousar
16 sua uoluntate
17 a palacio
18 omisieiro de suos parentes. Siquis
19 plecato a precon ferida fezer a suo uicino
20 a concilio
21 a palacio
22 manu
23 qualibet sedeat
24 aiunctam
26 raussata uel
27 qualibet
28 *deest*
29 tornetur

caballarium de Marialua descaualgauerit, quomodo pectet illi LXª solidos. Et qui homines de Marialua prendiderit et in prisionem illos miserit, quomodo pectet illis ccc[30] solidos. Et[31] si[31] homines[31] de[31] Marialua[31] prendiderint[31] homines[31] de[31] aliis[31] terris[31] et[31] in[31] prision[31] illos[31] miserint[31]; quomodo[31] pectent[31] illis[31] v[31] solidos[31]. Et si hominem de Marialua pro qualibet fiadoria a medio anno non requisierit quod sit solutus. Et si mortuus fuerit, sint filii et uxor sua[32] liberi. Et non soluant homines de Marialua pignora pro seniore neque pro meirino[33], nisi pro suo uicino. Et non donent pausadam per forum de Marialua in casa de caualeiro, neque de uidua, neque de clericis, nisi per manum de iudice in casa de pedonibus. Et homines de Marialua qui homines tenuerint in suis hereditatibus aut in suis solaribus, et non fuerit ibi suus senior, ueniat ad sinal de iudice et det fiador ad uenidam de suo senior, et faciat quod mandauerint: et calumpnia quamlibet fecerit sit de suo seniore et VII.ª ad palacium: et non seruiat ad aliquem hominem, nisi ad seniorem in cuius solar[34] sederit. Et senare[35] aut uinee domini Regis tale cautum habeant sicut de uicinis de Marialua. Et qui uicinum occiderit et in sua casa fugerit, qui post illum intrauerit et in sua casa illum mactauerit pectet ccc solidos ad parentes de mortuo. Et qui mulierem afforciauerit et illa uoces mittendo uenerit, et ipse cum XII non potuerit se saluare pectet ccc solidos mulieri aut suis parentibus. Et qui mulierem alienam feriuerit pectet suo marito XXXª solidos et VII.ª ad palacium. Et homines de Marialua qui fiadores parar pro qua calumpnia illum pecierint et ipse[36] fiadorem[36] autorgauerit[36] cum[36] duobus[36] uicinis[36] et ille non quesierit colligere fiadorem[37], et super illum[38] occiderit, nos totum[39] concilium[39] pectabimus ipsum homicidium. Et palacium[40] Regis uel episcopi[41] habeant calumpniam, et tota alia uilla habeat unum[42] forum[42]: et[42] aliud[42] palacium[42] non[42] habeant[42] calumpniam. Et homo[43] de Marialua qui fiador intrauerit[44] et contentorem[45] non habuerit qualem[46] fiadoriam[46] fiauerit[46] talem[46] pectet. Et si contentorem[47] habuerit, mittat illum in manus et exeat de illa fiadoria. Et de suspecta de x solidos ad[48] ribam[48] cognominet XII uicinos in redor sua casa, et iuret cum los duos, et exeat de illa[49] calumpnia. Et de x solidos ad iusum[50] iuret[50] ipse[50] et[50] alter[50] qualem[50] inuenerit[50] qui[50] sit[50] uicinus[50]. Et toto homo[51] de Marialua qui se tornauerit[52] ad alium seniorem qui benefecerit suas casas, et suas hereditates, et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per forum[53] de Marialua. Et dono uobis forum quod non habeatis alium seniorem nisi Regem[54] aut suum[55] filium[55] aut quem[56] uos concilium[57] uolueritis[57]. Et totus[58] homo[58] de Marialua qui deserdadus[59] fuerit, et per suam[60] manum[60] illud[60] non[60] pectauerit[60], quomodo se tornet[61] ad suam[62] hereditatem[62] ubi illa fuerit sine calumpnia. Et totus[63] homo[63] de Marialua qui hereditatem habuerit in[64] alia[64] terra[64] non faciant fossadum[65] nisi per forum[66] de Marialua. Et totus[67] homo[67] de Marialua qui habuerit mulierem[68] ad benedictionem, et laxauerit illam quomodo pectet ad judicem[69] I denarium. Et si mulier suum maritum laxauerit, quem[70] habuerit ad benedictionem, quomodo pectet ccc solidos medios ad[71] palacium[71] et medios ad[72] suum[72] maritum[72]. Et de casa disrupta[73] cum scutis[74] et cum lanceis[75], qui illam[76] diruperit[76] pe-

N.º 1

30 v
31 *desunt*
32 eius
33 merino
34 solare
35 senara
36 el fiador autorgar cum duos uicinos
37 fiador
38 ipsum
39 toto concilio
40 palacio
41 episcopo
42 uno foro : et alio palacio non habeat
43 homines
44 intrar
45 contentor
46 quale fiadoria fiar tale
47 contentor
48 a riba
49 la
50 iusu iure siue et outro quales aflar qui uicinos sedeant.
51 homine
52 tornar
53 foro
54 ad Regem
55 suo filio
56 qui
57 concilio quesieritis.
58 toto homine
59 deserdado
60 sua manu non lo pectare
61 torne
62 sua hereditate
63 toto homine
64 *desunt*
65 fossado
66 foro
67 toto homine
68 mulier
69 iudice
70 qui
72 ad suo marito.
73 derota
74 scutos
75 lanceas
76 la dirumpere

N.º 2

30 v
31 *desunt*
32 eius
33 merino
34 solare
36 el fiador outorgar cum duos uicinos
37 fiador
38 ipsum
39 toto concilio
40 palacio
41 episcopo
42 uno foro : et alio palacio non habeat
43 homines
44 intrar
45 contentor
46 quale fiadoria fiar tale
47 contentor
48 a riba
49 la
50 iuso iure siue et outro quales aflar qui uicinos sedeant.
51 homine
52 tornar
53 foro
54 ad Regem
55 suo filio
56 qui
57 concilio quesieritis.
58 toto homine
59 deserdado
60 sua manu non lo pectare
61 torne
62 sua hereditate
63 toto homine
64 *desunt*
65 fossado
66 foro
67 toto homine
68 mulier
69 iudice
70 qui
71 a palacio
72 a suo marito.
73 derota
74 scutos
75 lanzas
76 la dirumpere

ctet ccc solidos, medios ad[77] domnum[77] de[77] casa et medios ad[78] palacium[78]. Et qui dederit ad[79] suum[79] uicinum[79] cum spada[80] xxxx solidos et vii.ª ad[81] palacium[81]. Et qui dederit cum lanza[82] ad suum[83] uicinum[83], et exierit de una parte[84] ad aliam[85], pectet xxi solidos et septima ad[86] palacium[86] : et si non exierit pectet x solidos et vii.ª ad[87] palacium[87]. Et de plaga unde os[88] exierit, cada osso x solidos et vii.ª ad[89] palacium[89]. Et de alia plaga v solidos et vii.ª ad[90] palacium[90]. Et pro[91] toto[91] pignore[91] siue de concilio uel de palacio colligat fiador super illa pignora pro[92] ad[92] forum[92]. Et dono uobis quod non habeat aliquam[93] defesam[93], neque[93] ullum[93] montem[93], nec[93] ullum[93] pelagum[93], nisi de toto concilio. Et illud[94] montaticum[94] de termino de Marialua montent[95] illum[95] caballarii[95] de Marialua cum suo seniore[96], et prendant inde terciam[97]. Et[97] nullum[97] ganatum[97] de Marialua sit[98] montadum[98]. Et de[99] portatico de pan et de uino, de[100] carrega iii meaias[101], et de cauallo[102] de mulo qui illum[103] uendiderit i solidum. Et de boue et de asino vi denarios. De carneiro aut de capra aut de porco iii mealias. Et de toto portatico quod[104] ad[104] Marialuam[104] uenerit prendat[105] suus hospes terciam.

Ego Alfonsus[106] II.us[106] dei gratia Portugalensis[107] Rex, una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris[108] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, istam cartam suprascriptam et istud forum quod uobis dedit et concessit auus meus Rex domnus Alfonsus excellentissime memorie, concedo ego uobis et confirmo per hoc scriptum. Et ut mea concessio et confirmatio in perpetuum firmum robur obtineant[109], precepi fieri[110] istam[110] cartam[110], et[110] eam[110] feci[110] meo[110] plumbeo[110] sigillo[110] communiri. Que[111] carta[111] fuit[111] facta[111] apud Colimbriam[112], Mense Nouenbri[113] Era m.ª cc.ª l.ª v.ª Ego[114] Rex[115] domnus[115] Alfonsus[115], et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri iussimus[116], coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis. —Domnus Petrus iohannis maiordomus curie. —Domnus Laurencius suarii. —Domnus Johannes fernandiz. —Domnus Fernandus fernandiz. —Domnus Gomecius[117] suarii. —Domnus Gil ualasquiz. —Domnus Rodericus menendiz. —Domnus Poncius alfonsi. —Domnus Lopus alfonsi, conf. —Vincencius menendiz —Martinus petriz[118] —Jhoanninus[119], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus —Domnus Martinus Portugalensis[120] episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis episcopus —Domnus Suarius[121] Vlixbonensis episcopus —Domnus Suarius[122] Elborensis episcopus —Domnus Pelagius Lamecensis episcopus —Domnus Bartolomeus Visensis episcopus —Domnus Martinus Egitaniensis episcopus, conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus garsie —Petrus[123] petriz[123], test.

Gunsaluus Menendi[124] Cancellarius[125] —Fernandus[126] suarii[126] scripsit[126].

N.º 1

77 a dono de la
79 a suo uicino
80 spata
82 lancea
83 suo uicino
84 pars
85 alia
88 osso
91 per tota pignora
92 et pro a foro.
93 nulla defesa nec nullo monte nec nullo pelago
94 illo montatico
95 montem los caualeiros
96 senior
97 la terciam : et nullo ganato
98 non sedeat montado.
99 *deest*
100 de la
101 mealias
102 caballo et
103 lo
104 qui a marialua
105 predat
107 Port.
109 obtineat
110 hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo
111 Facta fuit carta
113 Nouembris in
114 Et ego
115 *desunt*
116 precepimus
118 petri
119 Johannes pelagii
120 Port.
123 Suerius stephaniz.
124 menendiz
125 Cancellarius domini Regis.
126 *desunt*

N.º 2

77 a dono de la
78 a palacio.
79 a suo uicino
80 espada
81 a palacio.
83 suo uicino
84 pars
85 alia
86 a palacio.
87 a palacio.
88 osso
89 a palacio.
90 a palacio.
91 per tota pignora
92 et pro a fforo.
93 nulla defesa nec nullo monte nec nullo pelago
94 illo montatico
95 montem los caualeiros
96 senior
97 la terciam : et nullo ganato
98 non sedeat montado.
99 *deest*
100 de la
102 cauallo et
103 lo
104 qui a marialua
106 A.
107 Port.
108 meis
109 obtineat
110 hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo
111 Facta fuit carta
112 Colimbria
113 Nouembris in
114 Et ego
115 *desunt*
116 precepimus
117 Gomez
119 Johannes pelagii
121 Suerius
122 Suerius
123 Suerius stephani
125 Cancellarius domini Regis.
126 *desunt*

AGUIAR

AGUIAR

(ABSQUE ANNO)

Ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. textum, et ex Lib. Regestor. Alphonsi II lectiones varias hausimus. De anno concessionis hujus foralis *jam diximus in rubrica* foralis *de Trancoso.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti, unius summi dei facimus istam cartulam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Alfonsus Port. pariter cum filio meo Rege Sancio, et cum filiabus meis, vobis homines de Aguiar qui ibidem populatores estis per mandatum meum et de filiis meis, siue que uenerint ad populandum facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam, et per preceptum nostrum firmiter teneatis, ut habeatis foro bono sicut habent homines de Salamanca. Et non detis mihi nec ad progenie mee nec ad nullo homine pro homicidio nisi VII.ª ad palacio de CCC solidos apreciadura per concilio et per manu de judice: et nullo pecto nec nulla calumpnia non intret ibi nullo meirino, nisi iudice de concilio. Et faciant fossado la tercia de los caualeiros, et las duas partes stent in Aguiar. Et de illa una pars qui habuerit a andar in fossado et non fuerit quomodo det in fossadeira V solidos in apreciadura. Et non faciant fossado nisi cum uestro[1] senior una uice in anno, aut uestra uoluntas fuerit. Et peones non faciant fossado, nec clericis. Et non intret ibi nuncio nec manaria de nulloquoque homine per foro de Aguiar. Et qui in termino de Aguiar filia aliena rausar extra sua uoluntate, quomodo pectet a palacio CCC solidos, et exeat omizieiro de suos parentes. Siquis aliquis inter uos in mercato, aut in ecclesia, uel in concilio, plecato a precon ferida fecerit a suo uicino pectet LX solidos ad concilio et VII.ª ad[2] palacio, per manu de iudice. Et de furto qualibet sedeat, que colligat suo dono suo cabdal: et de illa calumpnia partat cum iudice per medio. Et qui domum edificauerit, aut uineas, aut sua hereditate honorauerit, et uno anno in illa sederit, et postea ad alia terra fuerit, quomodo seruiat illi tota sua hereditate ubi illi habitantes fuerit. Et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per foro de Aguiar. Et homines de Aguiar qui habuerint iudicio uel aiunta cum homines de alias terras, habeant illos in cabos de suos terminos. Et dono uobis foro que stet caualeiro de Aguiar pro infanzon de totas alias terras, siue iuramento quomodo in iudicio, et passem super illos cum duos iuratores. Et illos peones de Aguiar, que passem super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores. Et homines qui de suas terras exierint cum homicidio aut cum mulier rausada, uel cum alia callumpnia qualibet sedeat, nisi qui non adducat mulier aliena de benedictione, et tornese a senior de Aguiar, et sedeat solto et defeso per foro de Aguiar. Et siquis homines de quacunque terras cum inimicitate, aut cum pignora uenerit, et in termino de Aguiar intratum fuerit, et nullus inimicus post illum intraret, et pignora tollerit, aut male illi fecerit, quomodo pectet a senior de Aguiar D solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Aguiar pignorauerit et in concilio non petierit directo, quomodo pectet a senior de Aguiar LX solidos, et duplet illa pignora a suo dono. Et homines de alias terras qui caualeiro de Aguiar descaualgar, quomodo pectet illi LX solidos. Et homines de Aguiar que ilos presiere, et in presion illos miserit quomodo pectet illi CCC solidos. Et si homines de Aguiar prendiderint alios homines de alias terras, et in presion illos miserint, quomodo pectent illi V solidos. Et si homines de Aguiar pro qualibet fiaduria[3] a medio anno illo non requisierit, que sedeat solto: et si migratum fuerit, sint filii et uxor sua liberi. Et non soluant homines de Aguiar pignora pro senior, nec[4] pro merino, nisi pro suo uicino. Et non donent pausada per foro de Aguiar in casa de caualeiro, nec[5] de uibdas, nec[6] de clericos, nisi per manu de iudice in casa de peones. Et homines de Aguiar qui homines tenuerint in suas hereditates, aut in suos solares, et non fuerit ibi suo senior, ueniat a sinal de iudice, et de fiador a uenida de suo senior, et faciat quod mandarent: et calumpnia qualibet fecerit sedeat de suo senior, et VII.ª ad palacium: et non seruiat a nullo homine nisi a suo senior in cuius solar souuer. Et sua senara aut suas uineas de elrei tal cauto habeant, quomodo de uicino de Aguiar. Et qui uicino occiderit, et in sua casa fugierit, qui post illum intrare, et in sua casa lo matar, pectet CCC solidos ad parentes de el morto. Et qui mulier afortiauerit et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum XII non potuerit se saluare, pectet CCC solidos a la mulier et ad[7] suos parentes. Et qui mulier aliena ferire, pectet ad[8] suo marido XXX solidos et VII.ª ad palacium. Et homines de Aguiar qui fiadores parar pro qua calumpnia ille pecierint et el fiador outorgar[9] cum duos uicinos, et ille non quesierit colligere fiador, et super ipsum occiderit, nos toto concilio pectabimus ipsum homicidium. Et palacio

1 nostro
2 a
3 fiara
4 nin
5 nin
6 nin
7 a
8 a
9 otorgar

regis uel de Episcopo habeant calumpnia : et tota alia uilla habeat uno foro : et alio palacio non habeat calumpnia. Et homines de Aguiar qui fiador intrar et contendor non habuerit, quale fiaduria fiar, tale pectet. Et si contendor habuerit mittat illum in manus, et exeat de illa fiaduria : et de suspecta de x solidos ad riba cognominet xii uicinos in redor sua casa et iuret cum los duos, et exeat de la calumpnia : et de x solidos ad iuso, iure siue et otro quales aflar quod uicinos sedeant. Et toto homine de Aguiar qui se tornar ad alium seniorem qui benefecerit suas casas et suas hereditates et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per foro de Aguiar. Et dono uobis foro qui non habeatis alium seniorem nisi Regem, aut suo filio, aut qui uos concilio quesieritis. Et toto homine de Aguiar qui deseredado fuerit per sua manu non la pectare, quomodo se torne ad sua hereditate, ubi illa fuerit sine calumpnia. Et toto homine de Aguiar qui hereditate habuerit in alia terra non faciat fossado, nisi per foro de Aguiar. Et toto homine de Aguiar qui habuerit mulier ad benedictionem, et laxauerit illam, quomodo pectet ad iudice i denarium. Et si mulier suum maritum laxauerit qui habuerit ad benedictionem, quomodo pectet ccc solidos, medios ad palacium et medios ad[10] suo marito. Et de casa derota cum scutos et cum lanceas, qui la deronpere pectet ccc solidos, medios a dono de la casa et medios ad palacium. Et qui dederit a suo uicino cum spata, xxxx solidos et vii.ª ad palacium. Et qui dederit cum lancea ad suo uicino, et exierit de una pars ad aliam, pectet xx solidos et septima ad palacium : et si non exierit, pectet x solidos et vii.ª ad palacium. Et de plaga unde osso non exierit, cada osso x solidos et vii.ª ad palacium : et de alia plaga v solidos et vii.ª ad palacium. Et pro tota pignora siue de concilio, siue de palacio, colligat fiador super illa pignora pro a foro. Et dono uobis foro quod non habeat nulla defesa nec nullo monte, nec nullo pelago, nisi de toto concilio. Et illo montatico de termino de Aguiar montenlo caualeiros de Aguiar cum suo senior et prendant inde la tercia : et nullo ganado de Aguiar non sedeat montado. Et de portatico de pane et de uino, de la carga iii mealias : et de cauallo et de mulo, qui lo uendiderit i solidum : et de boue et de asino vi denarios. De carneiro aut de capra aut de porco iii mealias. Et de toto portatico qui ad Aguiar uenerit, prendat suo ospite la tercia.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex, una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno Fernando et domna Alionor, roboro et confirmo uobis populatoribus de Aguiar cartam illam quam auus meus Rex domnus Alfonsus excellentissime memorie uobis fecit cuius carte tenor in hac pagina uerbo ad uerbum continetur : concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut confirmatio et concessio mea in perpetuum maius robur obtineant, et ut uos per uestram cartam et per uestrum forum semper sitis iudicati, et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare, precepi fieri istam cartam, et meo sigillo plumbeo communiri : que fuit facta apud Pinel mense Februario Era m.ª cc.ª l.ª viii.ª Ego Rex domnus Alfonsus, et regina uxor mea, et filii nostri supranominati qui hanc cartam confirmationis fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa apponi fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus M. iohannis signifer domini Regis conf. Domnus P. iohannis maiordomus curie conf. Domnus G. menendiz conf. Domnus Lau. suarii conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus Gar. menendiz conf. Domnus Ro. menendiz conf. Domnus Petrus garsie conf. Domnus Pontius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus S. Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus M. Port. episcopus conf. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus P. Lamecensis episcopus conf. Domnus B. Visensis episcopus conf. Domnus M. Egitaniensis episcopus conf. Magister P. Cantor Port. test. Martinus petri test. Petrus petri test. Petrus garsie test. Vincentius menendiz test. Johanninus test. Gunsaluus menendi[11] cancellarius. Dominicus petri scripsit.

10 a   11 menendiz

CELORICO

CELORICO

(ABSQUE ANNO)

Charta autographa confirmationis Alfonsi II, in Archivo Publico servata, nobis praebuit textum foralis *de Celorico. Lectiones varias desumpsimus ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis Conimbr. et ex Lib. Regestor. Alphonsi II. De anno, quo concessum, quod antea in rubrica* foralis *de Trancoso monuimus, videndum est.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei facimus istam cartulam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex A. Port. pariter cum filio meo rege Sancio et cum filias meas vobis

homines de celorico qui ibidem populatores estis per mandatum meum et de filiis meis siue qui[1] uenerint ad populandum facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum firmiter teneatis ut habeatis forum[2] bonum[2] sicut habent homines de Salamanca. Et non detis mihi neque[3] ad progenie mee nec ad nullo homine pro homicidio nisi vii.ª a[4] palacio de ccc solidos apreciadura per concilio et per manu de iudice et nullo pecto nec nulla calupnia non intrent[5] ibi nullo merino nisi iudice de concilio. Et faciant fossado la tercia de los caualeiros et las duas partes stent in celorico et de illa una pars qui habuerit a andar in fossado et non fuerit quomodo det in fossadeira v solidos in apreciadura et non faciant fossado[6] nisi cum nostro senior una uice in anno aut uestra uoluntas fuerit. Et peones non faciant fossado[7] nec clerici[8]. Et non intret ibi nuncio nec manaria de nulloquoque homine per foro de celorico. Et qui in termino de celorico filiam[9] alienam[9] rousar[9] extra sua uoluntate quomodo pectet a[10] palacio[10] ccc solidos, et exeat omizieiro[11] de suos parentes. Siquis aliquis inter uos in mercato uel in ecclesia aut in concilio plecato[12] a precon ferida fecerit a suo uicino pectet lx solidos a[13] concilio et vii a[14] palacio[14] per manum[15] de iudice. Et de furto qualibet sedeat que colligat suo domno suo cabdal et de illa calumpnia partat cum illo iudice per medio[16]. Et qui domum hedeficauerit aut uineas aut sua hereditate honorauerit et uno anno in illa sederit et postea ad aliam[17] terram[17] fuerit quomodo seruiat illi tota sua hereditate ubi habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per foro de celorico. Et homines de celorico qui habuerit[18] iudicium[18] uel aiuntam[19] cum homines de alias terras habeant illos in cabos de suos terminos. Et dono uobis foro que stet caualeiro de celorico pro infanzon de totas alias terras siue in iuramento quomodo in iudicio et pasent[20] super illos cum duos iuratores. Et illos peones de celorico que passent super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in[21] iuramento cum duos iuratores. Et homines qui de suis[22] terris[22] exerint[22] cum homicidio aut cum mulier rausada[23] uel cum alia calumpnia qualibet sedeat nisi qui non adducat mulier alienam[24] de benedictione et tornet se a senior de celorico et sedeat solto et defeso per foro de celorico. Et siquis homines de quacumque terras cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de celorico intratum fuerit et nullus inimicus post illum intraret et pignora tollerit aut male illi fecerit quomodo pectet a senior de celorico d solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de celorico pignorauerit et in concilio non pecierit directo[25] quomodo pectet a senior de celorico lx solidos, et duplet illa pignora a suo dono. Et homines de alias terras qui caualeiro de celorico descaualgar[26] quomodo illi[27] pectent[27] lx solidos. Et homines de celorico qui los prisiere et in prision illos miserit quomodo pectent illi ccc solidos. Et si homines de celorico prendiderint alios homines de alias terras et in prision illos miserint quomodo pectent illi v solidos. Et si homines de celorico pro qualibet fiaduria a medio anno illum non requisierit que sedeat solto et si migratum fuerit sint filii[28] et uxor sua liberi. Et non soluant homines de celorico pignora pro senior nin[29] per meirino[30] nisi pro suo uicino. Et non donent pousadam[31] per foro de celorico in casa de caualeiro nec de uibdas[32] nec de clericos nisi per manum[33] de iudice in casa de peones. Et homines de celorico qui homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares et non fuerit ibi suo senior ueniat ad[34] sinal de iudice et det fiador a uenida de senior et faciant[35] quod mandarent et calumpniam qualibet fecerit sedeat de suo senior et vii.ª a[36] palacio[36] et non seruiat a nullo homine nisi ad suo senior in cuius solar souer. Et sua senara aut suas uineas delrei tal couto habeant quomodo de uicino de celorico. Et qui uicino occiderit et in sua casa fugierit[37] qui post illum intrare et

N.º 1

1 *deest*
2 foro bono
3 nec
4 ad
5 intret
6 fossatum
7 fossatum
8 clericis.
9 filia aliena raussar
10 ad palacium
11 homizieiro
12 placato
13 ad
14 ad palacium.
15 manu
16 medium.
17 alia terra
18 habuerint iudicio
19 aiunta
20 passent
21 *deest*
22 suas casas exierint
23 rousada
24 aliena
26 descaualgare
27 pectet
28 filii eius
29 nec
31 pausada
32 uiduas
33 manu
34 a
35 faciat
36 ad palacium
37 fugerit

N.º 2

1 *deest*
2 foro bono
3 nec
5 intret
8 clericis.
9 filia aliena rossar
11 homizieiro
12 placato
15 manu
16 medium.
17 alia terra
18 habuerit iudicio
19 aiunta
20 passent
22 suas casas exierint
23 roxada
24 aliena
25 directum
26 descaualgare
27 pectet
29 nec
30 merino
31 pousada
32 uiduas
33 manu
34 a
35 faciat
37 fugerit

in sua casa lo matare pectet ccc solidos ad parentes del morto. Et qui mulier aforzauerit[38] et illa uoces mittendo uenerit et ille cum xii non potuerit se saluare pectet ccc solidos a la mulier et a[39] suos parentes. Et qui mulier alienam[40] ferire pectet a suo marido xxx solidos et vii.º a[41] palacio[41]. Et homines de celorico qui fiadores parar pro qua calumpnia ille pecierit[42] .et el fiador otorgar[43] cum duos uicinos et ille non quesierit colligere fiador et super ipsum occiderit nos toto concilio pectabimus ipsum homicidium. Et palacio regis uel de episcopo habeant calumpniam[44] et tota alia uilla habeat uno foro et alio palacio non habeat calupniam[45]. Et homines de celorico qui fiador intrar et contentor non habuerit quale fiadura[46] fiar tale pectet. Et si contentor habuerit mittat illum in manus et exeat de la fiaduria. Et de suspecta de x solidos ad ariba[47] cognominet xii uicinos in redor sua casa et iuret cum los duos et exeat de la calumpnia. Et de x solidos ad[48] aiuso[48] iure siue et outro[49] quales afflar quod uicinos sedeant. Et toto homine de celorico qui se tornar ad alium seniore[50] qui benefecerit suas casas et suas hereditates et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per foro de celorico. Et dono uobis forum[51] quod[51] non habeatis alium seniorem nisi ad[52] regem aut suo filio aut qui uos quesieritis. Et toto homine de celorico qui deserdado fuerit et per suam[53] manum[53] non lo[54] pectar[54] quomodo se torne ad sua hereditate ubi illa fuerit sine nulla calumpnia. Et toto homine de celorico qui habuerit mulierem[55] ad benedictionem et laxauerit illam quomodo pectet[56] ad iudicem i[57] denarium[57]. Et si mulier ad[58] suum maridum[59] laxauerit quem[60] habuerit ad benedictione[61] quomodo pectet[62] ccc solidos, medios a[63] palacio[63] et medios a suo marito[64]. Et casa derota cum scutis[65] et cum lanzeis[66] qui la deromper[67] pectet ccc solidos, medios a dono[68] de la casa et medios a[69] palacio[69]. Et qui dederit ad suum[70] uicinum[70] cum spada[71] pectet xxxx solidos et vii.ª a[72] palacio[72] et qui dederit cum lanza[73] ad suo uicino et exerit[74] de una parte[75] ad aliam[76] pectet xx.ti solidos et vii.º[77] a[77] palacio[77] et si non exerit[78] pectet x solidos et vii.º[79] a[79] palacio[79]. Et de plaga unde osso exerit[80] cada osso x solidos et vii.º[81] a[81] palacio[81] et de alia plaga v solidos et vii.º[82] a[82] palacio[82]. Et per tota pignora siue de concilio uel de palacio colligat fiador super illa pignora per[83] a foro. Et dono uobis quod non habeat nulla defesa nec nullo monte nec nullo pelago nisi de toto concilio. Et illo montatico de termino de celorico montenlo caualeiros de celorico cum suo senior et prendant inde la tercia et nullo ganado[84] de celorico non sedeat montado. Et de portatico de pan et de uino de la carega[85] iii.es medalias[86] et de caualo et de mulo qui lo uenderit[87] i solidum : et de boue et de asino vi denarios : de carneiro aut de capra[88] aut de porco iii.es medalias[89]. Et de toto portatico qui a[90] celorico uenerit prendat suo ospite la tercia. Et toto homine de celorico qui habuerint hereditates in alias terras non fa-

N.º 1

38 aforciauerit
39 ad
40 aliena
41 ad palacium.
42 pecierint
43 outorgar
44 calumpnia
45 calumpnia.
46 fiaduria
47 riba
48 a iuso
49 otro
50 seniorem
51 foro que
52 *deest*
53 sua manu
54 lo peitare
55 mulier
56 pecte
58 *deest*
59 maritum
60 qui
61 benedictionem
63 ad palacium
64 marido.
65 scutos
66 lanceas
67 derompere
68 dona
69 ad palacium.
70 suo uicino
71 spata
72 ad palacium.
73 lancea
74 exierit
75 pars
76 alia
77 vii.ª ad palacium.
78 exierit
79 vii.ª ad palacium
80 exierit
81 vii.ª ad palacium.
82 vii.ª ad palacium.
83 pro
84 ganato
85 carrega
86 mealias
87 uendiderit
89 mealias.
90 ad

N.º 2

39 ad
40 aliena
42 pecierint
43 outorgar
44 calumpnia
45 calumpnia.
46 fiaduria
47 riba
48 a iuso
49 otro
50 seniorem
51 foro que
52 *deest*
53 sua manu
54 lu peitare
55 mulier
56 pecte
57 uno denario.
60 qui
61 benedictionem
62 *deest*
64 marido.
65 escudos
66 lanzas
67 derompere
68 dona
70 suo uicino
71 espada
73 lancea
74 exierit
75 pars
76 alia
78 exierit
80 exierit
83 pro
84 ganato
85 carrega
87 uendiderit
88 cabra

ciant fossado nisi per foro de celorico. Et nullo homine de celorico non responda[91] ad regem nisi seniorem[92] terre sine rancuroso.

Ego Alfonsus secundus[93] Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor hanc cartam et istud forum quod auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus fecit et concessit uobis[94] populatoribus de celorico concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmacio mea maius robur obtineat firmitudinis precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Colimbriam in Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Et[95] ego et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandiz conf. —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Egidius[96] ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendiz conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendiz —Martinus petriz[97] —Petrus petriz[98], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus Garsie —Joanninus, test.

Gunsalus[99] Menendi Cancellarius domini[100] Regis[100] —Laurencius[101] martini[101] scripsit[101].

·Ego domnus rex alfonsus et comes bolonie do et concedo cautum uobis concilio de celorico de uestris lectis ut nullus sit ausus descoutare illos et si aliquis fuerit ausus descoutare illos pectet D solidos aluazilibus de celorico et exeat de meo regno pro meo inimico.·

N.º 1

91 respondat
92 ad seniorem
93 II.us dei gratia
94 *deest*
95 *deest*
96 Gil
97 petri
98 petri
99 Gunsaluus
100 curie.
101 *desunt*
" *desunt*

N.º 2

92 ad seniorem
94 *deest*
95 *deest*
96 Gil
97 petri
98 petri
99 Gunsaluus
100 Curie.
101 *desunt*
" *desunt*

LAURIANA

LOURINHAN

(ABSQUE ANNO)

A dimidio saeculi IX usque ad dimidium saeculi XIII frequens fuit adventus classium gentium septemtrionalium ad littora Hispaniarum. Monumenta illius aevi, tam christiana quam moslemica, earum expeditionum memoriam nobis tradiderunt. Primi accessere Normanni Danique, adhuc religionis Odini erroribus mersi, et ideo crudelissimi : postea ipsi Normanni, jam in Gallia, Britanniaque stabili sede adquisita, Franci, Germani, aliaeque nationes, quarum pristinam ferociam christiana fides, ab eis accepta, non quidem extinxerat, sed sensim, sensimque leniebat. Recentiores expeditiones illarum gentium, circa finem saeculi XI inceptae, et saeculis XII et XIII iteratae, non, ut illae Normannorum et Danorum, tantum ad praedandum intentae, sed ad potestatem sarracenorum conterendam comparatae erant. Aliae ad fretum Gaditanum velificantes, aliqua necessitate cogente, ad portus Portugaliae appellebant; aliae ad ipsa christiana Hispaniarum regna in bellis adversus mauros juvanda veniebant. Ex illis strenuis viris, qui pro fide periculis procellarum praeliorumque se offerebant, multi in Portugalia, patria oblita sua, novam sedem elegerunt, oppidaque extruxerunt, juribus et consuetudinibus suis a regibus nostris sancitis, et novis auctis privilegiis. De his vero municipiis alienigenarum gentium jam alibi disseruimus[1].

Supersunt nobis foralia *duorum oppidorum, scilicet de* Lourinhan *et de* Atouguia, *tempore Alphonsi I a peregrinis colonis structorum. Illud de* Lourinhan, *quod hic insequitur, in*

[1] HERCULANO, *Hist. Portug.* vol. IV, pag. 446 et seqq.

exemplari apographo chartae confirmationis Alphonsi II, qua includitur, saeculo XIII exarato, invenimus, et in libro regestorum recentiori Publici Archivi, qui titulum prae se fert Livro I dos Bens dos Proprios dos Reis e Rainhas. *Textum ex apographo saeculi XIII, lectiones varias ex illis regestis sumpsimus.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Hec est carta de foro quam[1] Domnus Jurdanus concedente illustri Rege domno Alfonso dedit populatoribus de Laurian[2] tam presentibus quam futuris. In primis statutum est quod si aliquis aliquem interfecerit si eum pretor et concilium compreendere[3] potuerint[3] sepeliatur uiuus, et interfectus super eum proiciatur. Si ita fuerit quod eum comprehendere non potuerit pectet Pretori ccc solidos et adueniat[4] se cum parentibus mortui. Si aliquis fecerit rausum Pretor et Concilium comprehendant illum et iustificent eum si[5] fugerit pectet Pretori ccc solidos et adueniat[6] se cum parentibus mulieris. Siquis furtum fecerit in orto uel in almonia siue nocte siue de die uel in uinea pectet Pretori v solidos, et domino loci alios v solidos. Siquis furtum fecerit in domo uel in agro uel in area pectet Pretori v solidos, et domino perditi[7] nouem duplas : et faciant[8] ei signum in fronte cum ferro calido. Et si deprehensus fuerit alia uice faciant ei aliud signum : et si tercia uice comprehensus fuerit suspendatur. Si aliquis cum ira percusserit uicinum uel aliquem et abstuluerit ei membrum aut amittat ipse simile membrum aut componat se cum plagato qualy[9] modo potuerit[10] et pectet Pretori III solidos : et si cecauerit[11] aliquem de occulo aut inciderit ei brachium[12] aut pedem, Pretor et Concilium comprehendant eum et pectet Pretori c solidos, et cogant eum facere emendam plagato per suam cartam. Et si aliquis eduxerit e domo arma sua cum ira accipiat Pretor arma pro pecto. Siquis percusserit cum armis uel cum fuste uel cum petra uel cum pugno, uel accipiat per capillos pectet Pretori III solidos et percusso III solidos. Et si deribauerit pectet Pretori VI solidos et percusso alios VI solidos. Si aliquis ex uicinis uillis uel castellis uenerit ad villam et ibi rixatus fuerit cum aliquo ex uicinis, et ille acceperit arma ad defendendum se non pectet Pretori arma nec aliquit[13] amittat. Si aliquis obierit et non habuerit parentes et potuerint scire quod habet parentem, reseruent suum habere duo boni homines usque dum ueniat : et reseruent per annum et diem : et postet[14] si non uenerint diuidant ipsum habere[15] Pretor et Concilium per medietatem : et si post particionem uenerit aliquis de suis parentibus propinquis qui hoc demandauerit, Pretor et Concilium respondeant per medium, et manda detur ecclesie. Si non habet[16] parentes et manda[17] fecerit sit stabilis. Si hobierit[18] sine confessione et non habuerit parentes recipiant duas partes Pretor et Concilium sustancie, et tercia pars detur ecclesie. Si aliquis obierit in mari uel in domo ita quod non possit loqui cum presbitero et obierit sine manda quantum uiderint quatuor uel quinque boni homines pro directo tantum det ecclesie et faciant officium suum. Si aliquis francigena uenerit in villa et iby moram fecerit et dederit forum sicut unus ex aliis non det portagium sed sit ita ut unus ex nobis. Si homo istius patrie habitauerit nobiscum tam gallecus quam alius uicinus non det portagium sed sit unus ex uicinis quamdiu in pace nobiscum uiuere uoluerit. Si aliquis aliquid in custodia acceperit et casu accidente amiserit illud, et non amiserit cum[19] suis rebus aliquid pectet illud domino suo. Et si amiserit etiam[20] sua cum illo et inuenire poterit[21] per[21] exquisitionem[21] et[21] sua similiter perdiderit saluus sit. Si negauerit quod suum[22] in custodia non acceperit saluet se sicut dixerint quatuor uel quinque boni[23] homines. Si aliquis casu accidente per iram surrexerit contra uicinum suum si se rancurauerit uicinus pectet Pretori III solidos, et dehonestato uicino III solidos. Et qui dixerit uicino suo per iram mentiris pectet Pretori III solidos et dehonestato alios III solidos. Si aliqua mulier dehonestauerit aliquem hominem et uiderint boni homines quod dehonestatus fuerit pectet Pretori III solidos, et dehonestato alios III[24]. Si aliquis dehonestauerit mulierem que habuerit maritum suum pectet Pretori III solidos et mulier alios III solidos. Si aliquis habuerit dare calumpniam[25] Pretori usque ad sex ebdomodas debet Pretor sacare eam et si non sacauerit post sex ebdomodas non respondeat ei. Si aliquis dehonestauerit aliquem quantos deostos ei dixerit tantos III solidos ei pectet et Pretori alios tantos. Si aliquis rancuram habuerit de uicino suo pro debito et[26] prius conueniat eum coram tribus uel IIII^or^ uicinis et si dixerit faciam uobis quantum iusserint III uel IIII^or^ homines tunc dimittat eum[27] pignorare et si contra hoc eum pignorauerit amittat quantum demandat. Si uero noluerit respondere, dixerit[28] nichil tibi debeo tunc pignoret eum sic[29] melius potuerit. Si aliquis in agro uel in canpo in itinere aut[30] in monte aut in alio

1 quem
2 Lauriana
3 comprehendere poterint
4 aueniaat
5 et si
6 aueniat
7 prediti
8 faciunt
9 qualibet
10 poterit
11 scauerit
12 bracium
13 aliquid
14 postea
15 haberen
16 habent
17 mandam
18 obierit
19 ex
20 et
21 potuerit per exquissam quod cum
22 sua
23 bonis
24 III solidos.
25 calupniam
26 *deest*
27 ei
28 et dixerit
29 sicut
30 uel

loci[31] rixati fuerint, nisi prius aliquis eorum rancuram fecerit, non accipiat inde Pretor aliquam calumniam. Pretor non pignoret pro aliqua re nisi per consilium iudicis et concilii. Si aliquis habuerit debitum contra aliquem et debitor habuerit in ualore quatuor tantum quam debitum sit, non pignoret domum eius nec lectum nec equum. Si aliquis extraneus habuerit rancuram[32] de aliquo de villa pro debito et pignorauerit non ducat pignus extra villam sed ponat in domo alicuius uicini et si infra nouem dies non responderit[33] ad directum transactis VIIII diebus uendat illud uel faciat de eo quod uoluerit. Et si illud pignus non ualet debitum uel intregare[34] se non potest iterum pignoret[35] sicut prius usque dum fuerit intregatus. Similiter si uicinus pignorauerit uicinum. Si autem ita euenerit quod aliquis pignoratus fuerit pro aliquo ostendat ei locum ubi pignus positum est et ille pro quo pignoratus est extrahat pignus eius. Si aliqua mulier coniugata derelito[36] uiro suo cum alio uiro fugerit[37], parentes magis propinqui accipiant bona ipsius et si aliquando[38] penituerit et uoluerit reddire ad uirum suum restituantur ei bona sua. Siquis interfectus fuit[39] a boue aut ab equo aut a tauro aut a uaca, qui fuerit ei propinquior[40] in parentela accipiat homicidam illam. Quicunque acceperit ganatum alterius sine mandato domini sui et de eo ceciderit uel mortuus fuerit, non amittat dominus ganatum suum. Quicunque habuerit uacam suam uel bouem uel taurum, et uaca uacam interficerit[41], uel bos bouem, uel taurus taurum, dominus mortui et dominus uiui diuidant inter se mortuum et uiuum. Quicunque habuerit bouem uel uacam et casu[42] accidente percusserit equum uel equam et interfecerit, accipiat dominus perditi[43] bouuem[43] illum uel uacam. Similiter si equs interficerit[44] bouem uel uacam dominus equi pectet illum[45] domino suo. Quicunque fuerit uicinus huius uille et habuerit rancuram de aliqua re et ibi dederint ei directum secundum consuetudinem uille, et ille noluerit accipere sed recesserit a uilla et abierit albi[46] moram facere si iterum uoluerit redire non recipiatur. Quicunque sacerdos uel prelatus[47] ecclesie fuerit in villa tale forum habeat sicut habuit in tempore regis Alfonsi antecessor suus. Si autem rancuram habuerit ponatur in arbitrio IIII^or^ uel quinque uirorum bonorum et illud quod uiderint pro directo hoc faciat. Quicunque uenerit ad villam pro debito quod debetur ei det portario I denarium ut pignoret pro directo. Et hoc statuerunt pro directo ne[48] ullus gallecus emat hereditatem in villa. Si uicinus alius[49] uicinum plagauerit cum fero[50] aut cum lapide aut cum linno[51] aut cum aliqua re quantas polegadas ibi habuerit tantos III solidos pectet ad Pretorem, et plagato illud[52] tantum. Et si negauerit quod percusserit eum probet cum bonis hominibus. Et si non habuerit testes cum ferida iuret et faciant ei directum. Si francus habuerit filium[53] baragane[53], quantum mandauerit ei pater tantum habeat. Et si hobierit[54] morte[54] subitanea[54], quantum uiderint boni homines pro directo tantum ei reddant. Et si alios filios non habuerit dent totum filiis baragane. Nullus noster uicinus qui intencionem habet cum suo uicino non[55] uadat pro aduocato de alia uilla. Si aliquis extraneus uenerit in nostram villam et ibi percusserit uicinos nostros pectet Pretori XV solidos et percusso aliud tantum. Similiter si extraneus aliquis uenerit buscare aliquam intencionem tam hereditates[56] quam alias causas probet cum bonis hominibus et faciat[57] ei directum : et si non probauerit, quantum quesierit tantum pectet Pretori et domino pacti. Si aliquis casam derumperit[58] pectet LX solidos medietatem Pretori et medietatem domino case[59]. Vicinus noster non recipiet[60] inimicum[60] uicini[60] sui[60] et[60] sintrauerit[60] in nostram villam sine treuga[61] accipiant ei arma et quantum portauerit. Vicinus noster qui in nostra villa habitauerit et uiderit laborare hereditates[62] suas[62], et[63] habitare suas domos, plantare suas uineas et fodere et non contradixerit usque ad annum et diem perdat accionem quam habuerit super illas, nisi sit paruulus. Si uicinus Lauriane anbulauerit per mare aut per terram in termino Lauriane et ibi inuenerit piscatum aut aliam rem sine domino habeat totum in pace. In Laurian[64] nunquam habeat relegum quare nunquam fuit consuetudine[65] nostra nec forum. Si uicinus uocauerit uicinum de mandato Pretoris quod ueniat ei facere directum, et ipse noluerit uenire pectet III solidos. Si portarius fuerit pignorare pro aliqua intencione et ipse quem pignorauerit abstulerit pignus pectet III solidos si fuerit probatum per bonos homines. Sunt et alia multa que non sunt scripta in hac carta que debent iudicari secundum quod boni homines uiderint pro directo et[66] testamento[66] quod[66] testauerit[66] Pretor[66] qui[66] frangerit[66] pectet[66] V[66] solidos[66] Pretori[66].

Ego Alfonsus II.^us^ dei gratia Port. Rex una cum vxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alonor[67] concedo et confirmo uobis populatoribus de Laurian[68] illam

31 loco
32 rancura
33 respondederit
34 integrare
35 pignoraret
36 derelicto
37 fugierit
38 aliquem
39 fuerit
40 propinquor
41 interfecerit
42 caussu
43 predictii bouem
44 interfecerit
45 illud
46 alibi
47 prelatos
48 nec
49 alium
50 ferro
51 ligno
52 aliud
53 filius baregane
54 obierit mortem subpitanea
55 *deest*
56 hereditatis
57 faciant
58 dirrumperit
59 domui.
60 recipiat uicinum sui uicini si intrauerit
61 tregoa
62 suas hereditates
63 *deest*
64 Laurinan
65 consuetudo
66 *desunt*
67 Aleanor
68 Lauriana

cartam et illud forum quod uobis Domnus Jurdanus concedente Auuo meo illustrissime memorie Rege domno Alfonso dedit et concessit uobis. Et ut concessio et confirmatio mea maius robur obtineant precepi hanc cartam scribi et meo sigillo plunbeo communiri que fuit facta apud Sanctaren mense marcio sub Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa facimus[69] +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis[70] signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis maiordomus Curie conf. —Domnus Laurencius suerii conf. —Domnus Egidius ualasquiz conf. —Domnus[71] Johannes[71] fernandiz[71] conf.[71] —Domnus Fernandus fernandiz conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Rodericus menendi conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendi — Martinus petriz —Petrus petriz, test.

Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colinbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus[72] Suarius[72] Elborensis[72] Episcopus[72] conf.[72] —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolameus Visensis[73] Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus garsie —Joanninus, test.

Gunsaluus menendi cancellarius curie[74]—Laurius[75] martini scripsit.

A. dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. Omnibus de meo Regno presentes literas inspecturis salutem. Sciatis quod Rodericus gunsaluiz taueeyra concessit et confirmauit in mea presencia toti Concilio de Laurian omnes suos usus et foros et cartas sicut eos habuerunt in tenpore patris et auui mei. Et ego similiter outorgo et confirmo eos eidem Concilio de Laurian. In cuius rey testimonio presentem cartam eis dedi mei sigilli munimine communitam. Datam in Vlixbona per Vincencium didaci superiudicem, XVI Die Octobris Era M.ª LXXX.ª Nona *(sic)*.

69 fecimus
70 *deest*
71 *deest*
72 *deest*
73 ulixbonensis
74 domini Regis.
75 Laurencius
** *deest*

TAUGUIA

ATOUGUIA

(Francorum)

.......?

Duo nobis supersunt foralia *ad oppidum de Atouguia attinentia, a Wilhelmo de Cornibus tempore Alphonsi I concessa, quanquam auctoritate regis Sancii I postea in scriptum redacta.* Francorum *unum,* Gallecorum *(melius* Gallicorum) *aliud dicitur. Primum colonis ex Gallia septemtrionali, aliud colonis ex Gallia meridionali ortis datum. De his advenis qui municipia in Portugalia fundarunt vide quae in rubrica ad* forale *de* Lourinhan, *et in opere ibi laudato animadversa sunt.* Forale *Francorum descripsimus ex charta autographa confirmationis Alphonsi II, adjectis lectionibus variis ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis et ex Lib. Regestor. Alphonsi II.* Forale *Gallicorum invenimus quoque in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis et in Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Regalis dignitatis auctoritate debitoque commonemur subiectos nobis diligere atque eorum paci et utilitati in omnibus semper prouidere. Vnde ego Sancius per misericordiam dei Port. Rex, Illustrissimi Regis Alfonsi filius, notum facio tam futuris quam presentibus[1] quod forum quem Vilelmus de cornibus concedente Patre meo predicto nobilissimo Rege dedit francis et Gallecis tam presentibus quam futuris qui Tauguiam populauerint concedo et confirmo ut ipsi et omnis posteritas eorum habeant predictum forum in perpetuum. Hec sunt de foro francorum. In primis sciendum est quod ab omnibus calumniis[2] liberi sint exceptis tribus. Si forte homicidium perpetrauerit quisquam illorum aut rossum[3] fecerit uel domum uiolen-

N.º 1

1 futuris
2 calumpniis
3 rousum

N.º 2

2 calumpniis
3 rousum

ter[4] se tercio armatus irrunperit[5] hec calumpnie secundum forum uicinorum[6] iudicabuntur. Et insuper si filie francorum cum gallecis nupserint[7] et ibi morati[8] uoluerint sine ullo interdicto forum similem patribus sunt[9] habeant. Quando mandatum domini Regis audierint ut in exercitu suo ad pugnam contra paganos aut ubi ipse iusserit pergant leti absque uilla[10] contradictione secundum posse suum preceptis eius cum Alcaide suo obtemperent. Sciendum etiam[11] est quod in diebus domini Villelmi mos fuit ut quando in exercitu Regis pergere cum eo debebant in quantiscumque poterat eos excusabat et pergentes secum ad expensas eorum portandas in bestiis quas de almoqueuaria et aliunde habebat libenter adiuuabat. Adhuc aliud in foro eorum statutum fuit quod uicedominus super gallecos constitutus in domos suas ad pignorandum non intret sed posquam ab internuncio Alcaidi uocatus fuerit ad presenciam eius a quouis nuncio Alcaidi[12] pignorari potest. Quod si aliquis francorum alii franco siue galego[13] iniusticiam fecerit et rebellis contra concilium uille[14] esse[14] uoluerit[14] extra uillam proiciatur donec resipiscat et ad dignam satisfacionem ueniat. Item si aliquis francorum acceperit bouem uel equitaturam alienam contra uoluntatem domini sui et ille cuius erat fecerit inde querimoniam domino terre emendet totum dampnum illi cui fecit et domino terre pectet medietatem unius morabitini. Similiter si aliquis francorum fecerit desornam aliqui[15] bono homini uel bone mulieri sine causa et noluerit emendare sicut Pretor et concilium mandauerit[16] extra uillam per[17] pretorem[17] exciatur[17] donec satisfaciat Pretori et illi quem offendit sicut boni homines uiderint pro directo.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor illam[18] cartam[18] et[18] illud[18] forum[18] quod[18] Vilelmus[18] de[18] cornibus[18] dedit[18] et[18] concessit[18] francis[18] de[18] Ataugia[18] tam[18] presentibus[18] quam[18] futuris[18] concedo[18] ego[18] eis[18] et[18] confirmo[18], sicut Auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus et Pater meus bone[19] memorie Rex domnus Sancius[20] concesserunt. Et[21] ut[21] concessio et confirmacio mea maius robus optineant[22] precepi hanc cartam scribi[23] et meo sigillo plumbeo communiri. Que[24] fuit facta apud Sanctaren IIIor[25] kalendas[25] Marcii[25] in[25] Era M.a CC.a L.a VI.a Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus[26] coram sub scriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++.

Domnus[27] Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus iohannis Maiordomus Curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Egidius[28] valasquiz conf. —Domnus Johannes fernandiz[29] conf. —Domnus[30] Gomecius suarii conf. —Domnus Rodericus menendi conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendi —Martinus petri —Petrus petri, test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port. Episcopus conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolameus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus Garsie —Joanninus, test.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curis[31] —Laurencius[32] martini[32] scripsit[32].

N.º 1

4 uiolenter intrauerit
5 *deest*
6 uicinorum castellorum
8 morari
9 suis
10 ulla
11 uero
12 alcaide
13 galleco
14 fuerit
15 alicui
16 mandauerint
17 proiciatur per pretorem
18 concedo et confirmo illud forum et illam cartam quam Villelmus de cornibus fecit et dedit uobis francis de Tauguia
19 inclite
20 Sancius vobis
21 Vt autem
22 obtineat
23 fieri
24 Et
25 Mense februario sub
26 iussimus
27 Qui affuerunt, Domnus
28 Gil
29 fernandi
30 Domnus fernandus fernandi. Domnus
31 curie.
32 *deest*

N.º 2

5 irruperit
6 uicinorum castellorum
7 numpserint
8 morari
9 suis
10 ulla
11 uero
12 alcaide
13 galeco
15 alicui
18 concedo et confirmo illud forum et illam cartam quam Villelmus de cornibus fecit et dedit uobis francis de Tauguia
19 inclite
20 S. uobis
21 Ut autem
22 obtineant
23 fieri
24 et
25 mense februario sub
26 iussimus
27 Qui affuerunt, Domnus
28 Gil
29 fernandi
30 Domnus fernandus fernandi. Domnus
31 curie.
32 *deest*

(Gallecorum)

.......?

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, Regalis dignitatis auctoritate debitoque commonemur subiectos nobis diligere atque eorum paci et utilitati in omnibus semper prouidere. Vnde ego Sancius per misericordiam dei Port. Rex illustrissimi regis alfonsi filius notum facio tam futuris quam presentibus quod forum quem Vilelmus de cornibus concedente patre meo[1] nobilissimo Rege dedit Gallecis tam presentibus quam futuris qui Tauguiam populauerint concedo et confirmo ut ipsi et omnis posterita[2] eorum habeant predictum forum in perpetuum. Hec sunt de foro Gallecorum in primis siquis eorum pedo fuerit et cum uno boue laborauerit triticum det unum quartarium, si milium det I[3] quartarium. Si utrumque det IIos quartarios unum tritici et aliud milii. Si uero cum iugo boum laborauerit ut prediximus utrumque triticum et milium det II quartarios tritici et IIos milii et non amplius, quamuis cum quantiscumque potuerit habere bobus laborauerit. Si cum ligone laborauerit triticum et milium det III alqueires et dimidium utriusque. Si uero unum ex his det medietatem et hoc totum mensurabitur per alqueirem rectum quod a concilio fuerit concessum : et quarterium sit de XIIII alqueires, et de meliori tritico et milio quod deus unicuique concesserit in agro suo : de uino de decem et VI mensuris det unam. De lino similiter detur. De retibus pedibus[4] unum piscem : ius uicedomini erit unum almude de uino si in torculari premitur. De piscibus de XX. I. qui cum manibus comprehensi fuerint. De marinis de quoque[5] tallio unum modium de XXXII. alqueires exceptis hiis[6] que uocantur tuphis. De pocis[7] postquam in branco scissus fuerit detur domino lumbus. Relegatio uini numquam in tauguia fiat uel teneatur. De calumpniis. Si aliquis homicidium perpetrauerit uel domum irruperit se tercio armatus uel mulierem rausauerit[8] secundum forum uicinorum castellorum iudicabitur : et hoc totum[9] statutum est ut inquieti et rebelles terreantur. Si forte aliquis hominem percusserit cum ferro moluto eum[10] uulnerauerit I morabitinum domino terre pectet. Si autem cum pugno siue baculo aut lapide eum percusserit et sanguinem fuderit uel tumorem et signum sanguis in uultu et in capite fecerit medium morabitinum pectet. Istas percussuras pectet tantum et non alias. Siquis temere in platea uille contra uicinum suum arma arripuerit uel de domo sua extraxerit causa alicui malefaciendi perdet eam[11]. Siquis fuerit in uilla qui litigiosus et rebellis uult esse contra concilium uille totum concilium insurget contra eum, et ponat eum extra uillam et stabit cum eo qui iusticiam facere uoluerit. De fideiussore[12] uicedomini IIos solidos et medium. Siquis uocatus fuerit a uicedomino uel alcaides portario et uenire comtempserit I solidum pectet. Si duos homines duellum ingerint[13] antequam ad campum uenerint si concordati fuerint IIII solidos dent domino terre. Si uero ad campum uenerint et priusquam litigare inceperint concordes fuerint medium morabitinum dent. Si autem litigauerint quisquis eorum uictus fuerit I morabitinum pectet in cauto. Caueat unusquisque ne pactum aliquod faciat cum pretore aut cum uicedomino ad pecuniam uicini sui iniuste auferendam sed si inquisitionem[14] bonorum hominum probare potest quod debitor eius est respondeat ei sin autem desinat eum inquietare. Similiter nec alcaide componat se cum aliquo extraneo uel uicino ut alium uicinum suum inquetet, et pecuniam suam ei iniuste aufferat. Si homo propriam hereditatem habens limitem in termino hereditatis sue inter se et uicinum suum positum ereditatum[15] inuenerit in quantum se de hereditate sua perdidisse probare potuerit tantum ille qui limitem eruit duplatum componat. Dominus uille quando uicedominum aut iudicem constituere uoluerit non sine consensu et consilio tocius concilii hoc faciat, quia in diebus domini uilelmi[16] ita constitutum fuit. Siquis a uicino suo per manum uicedomini aut portarii pignus habere uoluerit I denarium dabit ei et non amplius : et si pignus iniuste acceperit tantum duplatum componat quantum pecunia pro qua pignus accepit ualet. Item concilium talaigias teneant[17] et castellum quando opus fuerit custodiant[18] et muniant[19]. Mulier turpis que mulierem[20] honestam[20] uiliter dehonestauerit sine causa quinque uerbera recipiat in camisa sua. Similiter homo turpis qui bonum hominem dehonestauerit uel bonam mulierem decem uarancadas recipiat. Hec est carta quam nobilissimus Rex Sancius iussit fieri in presencia tocius concilii de Tauguia VI.º kalendas Marcii, In die sancti mathie apostoli sub Era M.ª CC.ª V *(sic)* sub testimonio uenerabilium uirorum, scilicet pelagii elborensis episcopi, Magistri Gualdini, Martini lopiz, et aliorum multorum.

Ego Alfonsus II.us[21] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor concedo et confirmo illud forum et illam cartam quam Vilel-

1 meo predicto
2 posteritas
3 aliud
4 pedis
5 unoquoque
6 illis
7 porcis
8 roussauerit
9 totum proinde
10 et eum
11 ea.
12 fideiussione
13 inierint
14 inquisionem
15 eraditatum
16 Vlelmi
17 teneat
18 custodiat
19 muniat.
20 honestam mulierem
21 *deest*

mus de cornibus fecit et dedit vobis Gallecis habitatoribus de Tauguia, sicut auus meus excellentissime memorie Rex domnus Alfonsus et pater meus inclite memorie Rex domnus Sancius uobis concesserunt. Vt autem confirmatio mea et concessio maius robur obtineat[22] in perpetuum precepi fieri istam cartam et eam[23] feci[23] meo sigillo plumbeo communiri : et fuit facta apud Sanctaren mense februario in Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri iussimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie. Domnus L. suarii. Domnus Egidius ualasquiz. Domnus Johannes fernandi[24]. Domnus Fernandus fernandi. Domnus Gomecius suarii. Domnus Rodericus menendi[25]. Domnus Poncius alfonsi. Domnus Lopus alfonsi. Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus. Domnus Mar.[26] Port. episcopus. Domnus P.[27] Colimbriensis episcopus. Domnus S.[28] Vlixbonensis episcopus. Domnus S.[29] elborensis episcopus. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus. Domnus B. Visensis episcopus. Domnus Mar. egitaniensis episcopus. Magister plagius[30] cantor port. test. Petrus[31] petri[31] test.[31] Petrus garsie test. Martinus petri test. Vincencius menendi test. Petrus petri test. Joanninus test. G. menendi cancellarius curie[32]. Laurencius martini scripsit.

22 obtineant
23 *desunt*
24 fernandiz
25 menendiz
26 Martinus
27 Petrus
28 Suarius
29 Suarius
30 Pelagius
31 *deest*
32 domini Regis.

GAUDELA

GOUVEIA

1186

In confirmatione autographa Alphonsi II insertum hoc manet forale *in Archivo Publico servatum. Sumpsimus inde textum : lectiones varias ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis et ex Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius summi dei facimus istam cartulam[1] in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Sancius Portugalensis[2], una pariter cum filiis meis qui exierunt ex nobis, vobis homines[3] de Gaudela qui ibidem populatores estis per mandatum meum, siue qui uenerint ad populandum, facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum ut firmiter teneatis, et habeatis forum[4] bonum[4] sicut habent alii[5] homines cum melioribus[6] foris[6]. Et non detis mihi neque[7] progeniei[7] mee nec ulli[8] homini pro homicidio nisi septimum adpreciaduram[9] per concilium[10] et per manum de iudice : et nullo pecto nec ulla calumpnia intret[11] ibi, nec meus[12] merinus[12], nisi iudex[13] de uestro concilio. Et faciatis fossadum[14] illa una pars, et las[15] duas partes stent in illa uilla. Et de illa una pars que[16] habuerit ire[17] ad[17] fossadum[17] et non fuerit quomodo det in fossadeira v solidos in appreciadura[18]. Et non faciatis fossadum cum uestro senipre nisi una uice in anno aut plus[19] si[19] uestra uoluntas fuerit. Et pedones non faciant fossadum nec clerici. Et non intret ibi nuncius[20] neque[20] manaria[20] de nulloquoque homine per forum[21] de Gaudela. Et qui iu termino de Gaudela filiam alienam rapuerit extra suam uoluntatem, pectet ad[22] palacium[22] ccc[22] solidos[22], et exeat

N.º 1

1 cartam
2 Port.
3 hominibus
4 foro bono
5 alios
6 meliores foros.
7 nec progenie
8 ullo
9 adpreciadura
10 concilio
11 non intret
12 meo meirino
13 iudice
14 fossado
15 alias
16 qui
17 ad ire in fossado
19 si plus
20 nuncio nec maneria
21 foro
22 ccc solidos ad palacium

N.º 2

2 Port.
4 foro bono
5 alios
6 meliores foros
7 ne progenie
8 ullo
9 adpreciadura
10 concilio
11 non intret
12 meo marino
13 iudice
14 fossado
16 qui
17 ad ire in fossado
18 adpreciadura
19 si plus
20 nuncio nec maneria
21 foro

homizieiro[23]. Si aliquis inter uos in mercado aut in ecclesia aut in concilio a precon ferido fecerit feridam ad suum uicinum quod pectet LX solidos ad concilium, et VII.ª ad palacium per manum de nostro[24] iudice. Et de furto quodlibet[25] sedeat ibi suus dominus colligat suum cabdal : et de illa calumpnia partiat cum iudice per medium. Et qui domum hedificauerit aut uineas aut suam hereditatem honorauerit et uno anno in illa sederit, et postea ad aliam[26] terram perrexerit quomodo seruiat ei tota[27] sua hereditas ubi habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere, uendat ad quem uoluerit per forum de Gaudela. Et homines de Gaudela ubi habuerint iudicium uel iunctam cum hominibus de aliis terris habeant medianitum per suum cautum[28] de suo termino. Et dono uobis forum quod stet caballarius de Goudela[29] pro infancione[30] de totis aliis terris in iudicio et in iuramento passent super illos cum duobus iuratoribus. Et illi pedones de Gaudela quod stent et trociant[31] super illos caballarii uillani de totis aliis terris in iudicio et in iuramento, trociant super illos cum duobus iuratoribus. Et omnes[32] qui de sua terra exierint[33] cum homicidio aut cum muliere raussada[34] uel cum alia calumpnia quelibet[35] sit nisi quod non adducat mulierem alienam, et tornet se ad seniores de Gaudela, sedeat solutus et defensus per forum de Gaudela. Et siquis homo de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignore uenerit, et in termino de Gaudela intratus fuerit, nullus inimicus post illum intret aut pignora tollat, uel malum illi faciat, pectet ad seniorem de Gaudela quingentos solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Gaudela pignorauerit et in concilio non pecierit ad directum, pectet ad seniores de Gaudela LX solidos, et duplet illa pignora suo domino. Et omnes de alia terra qui caualeirum[36] de Gaudela descaualgare[37] pectent[37] LX solidos. Et homo de Gaudela qui alterum descaualgar pectet V solidos. Et qui homines de Gaudela prendiderint[38] in prision[39] pectent[39] CCC solidos. Et si homines de Gaudela prendiderint[40] aliquem hominem de aliena[41] terra pectent[42] V solidos. Et si homines de Gaudela pro qualibet fiadoria a medio anno illo non requisierit, sedeat solutus. Et si migratus fuerit uxor sua et filii[43] sint liberi. Et non soluant homines de Gaudela pignora pro senior, nec pro maiordomo, nisi pro suo uicino. Et non dent pausadas[44] per forum de Gaudela caualeiros, nec clericus, nec uiduas, nisi[45] pedones per manum[46] judicis. Et homines de Gaudela qui suos homines tenuerint in suis hereditatibus aut in suis solares[47], et non fuerit ibi suus senior, ueniant ad sinal de judice, et dent fiador ad uenida de suo senior[48], et faciant que mandarent : et calumpnia qualibet fecerint sint[49] de suo senior et VII.ª pars ad palacium : et non seruiant[50] ad ullum[51] hominem nisi ad suum dominum in cuius solar sederit. Et sua senara aut sua uinea de illo Rege Sancio tale pecto habeat quale de illis populatoribus. Et qui uicinum occiderit, et in sua casa fugerit, qui post illum intrauerit et in sua casa illum mactauerit, pectet CCC solidos. Et qui mulierem afforciauerit, et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum XII non potuerit se[52] inde deliberare[53] pectet CCC solidos. Et qui mulierem alienam ferierit pectet suo uiro treginta solidos, et VII.ª ad palacium. Et homines de Gaudela qui fiador pararent[54] pro aliqua[55] causa pecierint et ille qui[56] fiador outorgar cum duobus[57] hominibus[57] contra illum, et ille non quesierit colligere et super ipsum eum mactauerit, nos totum[58] concilium[58] ad illum pectet. Et palacium de illo Rege et de Episcopo habeat calumpniam[59], et tota alia uilla unum[60] forum[60] : et aliud[61] palacium[61] non habeat calumpniam. Et homo[62] de Gaudela qui fiador intrar et intentorem[63] non habuerit[64] qual fiadoria[65] parar[65] tal[65] pactar[65]. Et si intentorem[66] habuerit

N.º 1

23 pro homizieiro.
24 uestro
25 quolibet
26 illam
27 *deest*
29 Gaudela
30 infancion
32 homines
34 rausada
35 qualibet
36 caballarium
37 descaualgarent pectet
38 prendiderit
39 prison pectet
41 ala
42 pectet
43 filii sui
44 pausadam
45 nec
47 solaribus
48 seniore
49 sit
50 seruiat
51 alium
52 *deest*
53 liberare
54 pararet
55 qualibet
56 *deest*
57 duos homines
58 toto concilio
61 alio palacio
62 omnes
63 intentor
64 luuar
65 fiaduria fiar pecte tal.
66 ententor

N.º 2

23 pro omizieiro.
24 uestro
25 qualibet
27 *deest*
28 captum
29 Gaudela
30 infancion
31 torciant
33 exierit
34 rausada
35 qualibet
37 descaualgarem pectet
38 prendiderit
39 prision pectet
40 prenderint
41 alia
42 pectet
43 filii sui
46 manu
48 seniore
50 seruiat
51 alium
53 libere
54 pararet
55 qualibet
56 *deest*
57 duos homines
58 toto concilio
59 calumniam
60 uno foro
61 alio palacio
62 omnes
63 ententor
64 luuar
65 fiadoria fiar pectar tal.
66 ententor

mittat illum in manus, et sic exeat[67] de illa fiadoria. Et de suspecta de[68] x solidos ad[69] ribam[69] feirant xu casas a derredor[70], et iurent cum[71] duobus[71] hominibus[71]. Et de x solidos a iuso[72] iuret[72] siui outro quale achar[73] quod uicinus sit. Et toto homine de Gaudela qui se tornar ad alium senior qui illi[74] benefecerit sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et absoluti per[75] forum[75] de Gaudela. Et dono uobis forum quod non habeatis alium seniorem nisi Regem aut filium suum, aut[76] quem uos concilium[77] uolueritis[77]. Et toto homine de Gaudela qui deserdatus[78] fuerit et per suam[79] manum[79] non pectar quomodo se tornet ad suam[80] hereditatem[80] ubi fuerit[81] illa[81] sine ulla[82] calumpnia[82]. Et totus[83] homo[83] de Gaudela qui hereditatem habuerit in alia terra non faciat fossadum[84] nisi per forum[85] de Gaudela. Et totous[86] homo[86] de Gaudela qui habuerit mulierem ad benedictionem et laxauerit illam, pectet i denarium ad judicem. Et si mulier laxauerit suum maritum quem ad[87] benedictionem[87] habuerit[87], pectet ccc solidos, medios ad palacium et medios ad suum uirum. Et de derrotela[88] de sua casa cum lanzas et scutos de sua porta a dentro pectet ccc solidos, medios suo[89] domino et medios ad palacium. Et qui dederit[90] ad[91] suum[91] uicinum[91] cum spada[92], pectet xxxx solidos et vii.ª ad palacium. Et qui dederit lancada ad suum[93] uicinum[93] et exierit[94] de una parte ad aliam pectet xx solidos vii.ª[95] ad palacium. Et si non trocierit x solidos et vii.ª ad palacium. Et de plaga unde osso exierit[96] pectet x solidos quada[97] osso et vii.ª ad palacium. Et de alia plaga v solidos et vii.ª ad palacium. Et per tota pignora siue de palacio[98] siue[98] de[98] concilio[98] colligat suo fiador pro[99] ad[99] forum[99]. Et dono uobis quod[100] non habeat nullam[101] defesam[101], nec ullo[102] monte, nec ullo[103] pelago, nisi illo de toto concilio. Et sunt uestri[104] isti[104] termini[104]. Ex una parte quomodo esparte cum linares, et cum felgosio[105], et ex alia parte quomodo exparte cum sena. Et ex tercia parte quomodo exparte per Mondegum[106] contra zurara. Et illo montadigo[107] de lestremo que montent[108] caualeiros de Gaudela cum suo senior, et prendant suam[109] terciam[109]. Et illo montadigo[110] de ganado de Gaudela non sedeat montadigo[111]. Et de illa carregadura dent in portadigo[112] i arenco, et de caualo i solidum, et de mulo i solidum, et de asino uel boue[113] vi denarios. Et de[114] toto portadigo[115] qui uenerit ad Gaudelam, ubi pausadam[116] prendiderit[116] prendat suam[117] terciam[117]. Quicumque hanc scripturam infringere uoluerit sit excommunicatus et dampnatus in perpetuum, Amen. Facta karta in[118] Era m.ª cc.ª xx.ª iiii.ª Mense februario. Ego S. dei gratia Port. Rex qui hanc cartam fieri iussi coram testibus roboro eam et confirmo. Ego D. dei gratia Regina Port. hanc cartam roboro et confirmo, mandato domini mei Regis. Ego Regina domna T. filia domini Regis S. et Regine domne D. similiter conf. Ego Regina domna S. eorum filia similiter conf. Domnus V. fernandi maiordomus curie[119]. Domnus P. alfonsi signifer domini Regis[120]. Domnus P. fernandi conf. Domnus M. gunsaluiz[121] conf. Domnus G. bracarensis Archiepiscopus conf.

N.° 1

68 *deest*
69 a riba
70 deredor
71 duo homines.
72 iuso iure
73 agar
74 ille
75 pro foro
77 concilium quesieritis.
78 deserdadu
79 sua manu
81 ipsa fuerit
82 ullam calumpniam.
83 toto homine
84 fossado
85 foro
86 toto homine
87 habuerit ad benedictionem
88 rotela
89 ad suo
91 a suo uicino
93 suo uicino
94 exerit
95 et vii.ª
97 cada
98 concilio uel de palacio
99 por a foro.
100 que
101 nulla defesa
102 nullo
103 nullo
104 uellios istos terminos.
105 felgosino
106 mondego
108 montem
109 sua tercia.
111 montadico.
112 portadico
113 de boue
114 *deest*
115 portadico
116 pausada prendiderint
117 sua tercia.
118 sub
119 curie conf.
120 Regis conf.
121 gunsalui.

N.° 2

67 exat
68 *deest*
69 a riba
70 deredor
71 duo homines
72 iusu iure
73 agar
75 pro foro
76 ad
77 concilio quesieritis.
78 deserdadu
79 sua manu
80 sua hereditate
83 toto homine
84 fossado
85 foro
86 toto homine
88 rotela
89 ad suo
90 dedit
91 ad suo uicino
92 speda
93 suo uicino
94 exerit
95 et vii.ª
96 exerit
98 concilio uel de palacio
99 por a foro.
100 que
101 nulla defesa
104 uellios istos terminos.
105 felgosino
106 Mondego
107 montadico
108 montem
109 sua tercia.
110 montadico
111 montadico.
112 portadico
114 *deest*
115 portadico
116 pousada prenderit
117 sua tercia.
118 sub
119 curie conf.
120 Regis conf.
121 gunsalui

Domnus M. Portugalensis[122] Episcopus conf. Domnus Johannes Visensis Episcopus conf. Domnus M. Portugalensis[123] Episcopus conf. Domnus Johannes fernandiz[124] Regis[124] dapifer[124] conf. Egeas pelagii conf. Reimundus[125] menendiz[125] test.[126] Reimundus[127] iohannis test.[128] Alfonsus suarii test.[129] Martinus pelagii test. Julianus Notarius curie[130].

Ego Alfonsus[131] dei gratia Portugalensis[132] Rex[132], una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris Infantibus domno Sancio, et domno Alfonso, et domna Alionor, concedo et confirmo uobis moratoribus de Gaudela istam cartam suprascriptam et istud forum quod uobis dedit pater meus Rex domnus Sancius. Et ut hoc meum factum in perpetuum robur optineat[133], precepi fieri istam cartam[134] et eam feci meo plumbeo[135] sigillo[135] communiri. Facta carta apud Colimbriam Mense Nouembri sub era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supranominati Reges qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus ++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis —Domnus Petrus iohannis maiordomus Curie —Domnus Laurencius suarii —Domnus Johannes fernandiz[136] —Domnus Gomecius suarii —Domnus Fernandus fernandiz[137] —Domnus Gil ualasquiz —Domnus Rodericus menendiz[138] —Domnus Poncius alfonsi — Domnus Lopus alfonsi, conf. —Vincencius menendiz[139] —Martinus Petriz[140] —Petrus petriz[141], test.

Domnus Stephanus bracarensis Archiepiscopus —Domnus Martinus Portugalensis[142] Episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus —Domnus Suarius Elborensis Episcopus —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus —Domnus Bartholomeus Visensis Episcopus —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus, conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus Garsie —Jhoanninus, test.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curie —Fernandus[143] suarii[143] scripsit[143].

N.º 1

122 Port.
123 Colimbriensis
124 fernandi dapifer Regis.
125 Reimondus menendi
126 *deest*
128 conf.
129 conf.
130 curie apud sanctaren extitit roborata.
131 A. II.us
132 Port. Rex.
133 obtineat
134 cartam meam
135 sigillo plumbeo
136 fernandi
137 fernandi
138 menendi
139 menendi
140 petri
141 petri
142 Port.
143 *deest*

N.º 2

122 Port.
123 Colimbriensis
124 fernandi dapifer Regis
125 Reimondus menendi
126 conf.
127 Reimondus
128 conf.
129 conf.
130 curie. Apud sanctaren extitit roborata.
132 *desunt*
134 meam cartam
136 fernandi
137 fernandi
138 menendi
139 menendi
140 pétri
141 petri
142 Port.
143 *deest*

COVELIANA

COVILHAN

1186

In charta autographa confirmationis ab Alphonso II concessae insertum hoc nobis superest forale; *sed valde mutilum. Ex ipsa charta textum hausimus. Quae desunt ex regestis Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis addidimus. Accedunt lectiones variae ex eodem libro et ex Lib. Regestor. Alphonsi II.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Rex domnus[1] S.[1] filius[1] Alfonsi Nobilissimi Regis Portugalensis[2] et Regine domne Mahaute[3] una cum uxore mea Regina domna Dulcia et filio meo Rege domno Alfonso et filiabus meis Regina domna Tharasia[4] et Regina domna Sancia[5] uolumus restaurare atque populare Couelianam. Damus et concedimus forum et consuetudinem de Elborense ciuitate omnibus tam presentibus quam futuris qui in ea habitare uoluerint. Mandamus siquidem ut duas partes de cauallariis uadant in fossadum[6] Regis et tercia pars remaneat in uilla cum pedonibus et una uice faciant fossadum in anno. Et

N.º 1

1 Sancius filii
2 Port.
3 Mafalde
4 Sancia
5 Tarasia
6 fossado

N.º 2

1 domnus S. filii
2 Port.
3 mafalde
4 Sancia
5 Tarasia
6 fossado

qui non fuerit in fossadum[7] pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio c solidos ad palacium. Et pro casa derrota cum armis, scutos, et spadas[8] pectet ccc solidos et vii.ª ad palacium. Et qui furtauerit[9] pectet pro uno nouem, et habeat intentor duos quiniones et vii.ª[10] partem[10] ad palacium. Et qui mulierem[11] aforciar et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciata[12] et ille negaret det illa in autorgamento[13] tres homines tales qualis[14] ille fuerit et ille iuret cum xii quod non fecit. Et si mulier non habuerit outorgamento iuret ipse solus : et si non potuerit iurare pectet ad illam ccc solidos et vii.ª palacio[15]. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso, pectet lx solidos et vii.ª ad[16] palacium[16] et duplet habere. Et qui in concilio aut in mercato uel in ecclesia aliquem percusserit pectet lx solidos, medietas detur[17] palacio et medietas concilio. Et de medietate[18] concilii vii.ª detur palacio[19]. Et homo qui fuerit gentile aut erdados non sit maiordomus. Et qui in uilla pignus inuenerit aut fideiussorem et ad montem fuerit pignorare, duplet pignora[20], et pectet lxª solidos et vii.ª ad[21] palacium[21]. Et qui non fuerit ad signum iudicis et pignus de manu sagionis acceperit pectet iudici i solidum. Et qui non fuerit ad apelidum milites[22], pedones, exceptis hiis qui sunt in alieno[23] seruicio[23], miles pectet x solidos uicinis, pedes[24] uero v solidos. Et qui habuerit aldeiam et unum iugum boum et xxxx[25] oues et unum asinum et iios lectos emat caballum. Et qui fregerit signum cum sua muliere pectet iudici i solidum. Et mulier de benedictionibus qui maritum suum reliquerit pectet ccc solidos et vii.ª ad[26] palacium[26]. Et qui dimiserit uxorem suam pectet i denarium iudici. Et qui caballum alienum equitauerit pro primo[27] die pectet i arietem, et si magis pectet pro uno die vi denarios et pro una nocte i solidum. Et qui uulnerauerit cum lancea aut cum gladio pro[28] entrada pectet x solidos. Et si transierit ad alteram[29] partem pectet uulnerato xx[30] solidos. Et qui fregerit occulum aut brachium aut dentem, pro unoquoque membro pectet uulnerato c solidos et ille det vii.ª palacio. Qui mulierem alienam ante suum[31] maritum[31] percusserit pectet xxx solidos et vii.ª palacio[32]. Qui marcum[33] alienum in sua hereditate mutauerit pectet v solidos et vii.ª palacio[34]. Qui limitem alienum fregerit pectet v solidos et vii.ª palacio[35]. Qui conductarium alienum mactauerit pectet homicidium suo amo, et det vii.ª a palacio. Similiter de suo ortelano[36], et de quarteiro, et de suo molneiro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassalos in suo solar aut in sua hereditate ubicumque in toto regno Portugalis hereditates habuerint[37] non pectent[38] nec seruiant ad alium hominem[39] de tota sua facienda[40] nisi domino[41] hereditatis. Moratores Couelliane[42] per totum regnum meum nullam pectent[43] calumpniam nisi per forum de Coueliana[44]. Tendas et molinos et fornos de hominibus de[45] foro[45] sint liberi de foro. Milites de Couelliana sint in iudicio pro podestades et infancones de portugal. Clerici uero habeant forum militum. Pedones sint in iudicio pro caballariis[46] uillanis de altera terra. Qui uenerit uozeiro suo uicino pro homine foras uille, pectet x solidos et vii.ª a[47] palacio. Ganatum de Couelliana non sit montado in ulla terra. Et miles qui perdiderit suum caballum[48] quamuis habeat alium sit excusatus per unum annum. Mancipium qui mactauerit hominem foras uille et fugerit, suus amo pro eo non pectet homicidium. Pro totis querelis de palacio iudex sit uozeiro. Qui in uilla pignorauerit cum sagione et sacudirent[49] ei pignus, concedat sagion et prendat concilium de tribus collationibus, et pignorent[50] pro lx solidos, medios concilio et medios rancuroso. Homines de Couelliana non sint in prestamo[51] dati[52].

N.º 1

7 fossado
10 viiem partes
11 mulier
13 outorgamento de
15 ad palacium.
17 a
19 a palacio.
20 pignoram
22 milites aut
23 seruicio alieno
24 *deest*
27 uno
28 pola
29 aliam
30 x
31 maritum suum
32 a palacio.
33 maritum
34 a palacio.
35 a palacio.
37 habuerit
38 pectet
45 Couelliane
46 cauaLeiros
48 cauallum
49 sacudiret
52 datos.

N.º 2

7 fossado
8 spatas
9 furtare
10 vii.ª partes
11 mulier
12 aforciada
14 quales
15 a palacio.
16 a palatio.
17 detur a
18 medietatem
20 pignoram
21 a palacio.
22 milites aut
24 *deest*
25 lx.ª
26 a palacio.
27 uno
28 pola
29 aliam
30 x
31 maritum suum
32 a palacio.
33 maritum
35 a palacio.
36 ortolano
37 habuerit
38 pectet
39 hominum
40 fazenda
41 dominis
42 Cuuiliane
43 pectet
44 Coueliane.
45 Couelliane
47 *deest*
49 sacudiret
50 pignora
51 prestamos
52 datos.

Et si homines Coueliane habuerint[53] iudicium cum hominibus alterius[54] terre[54], non currat inter illos firma sed currat per squisam[55] aut reco[56]. Et homines qui uoluerint pausare cum suo ganato in terminis[57] Couelliane accipiant de eis[58] montadigum, scilicet a grege ouium IIII carnarios[59]. Et de busto de uaccis unam[60] uaccam[60]. Istud[61] montadigum[61] est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossado uel in guardia omnes cabaleros[62] qui se perdiderint[63] in Alguara[64] uel in lite, primum erectetis[65] eos sine quinta, et postea detur[66] nobis quinta[67] directa[67]. De[68] azarias et de guardiis[69] quintam partem nobis date[70] sine ulla offrecione[71]. Et omnis homo Couelliane qui inuenerit aliquem hominem alterius[72] uille[72] in suis terminis taliando[73] aut leuando madeiram de montibus, prendat totum[74] quod[75] ei inuenerit sine calumpnia[76]. Quicumque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit pectet palacio LX solidos, et duplet ganatum suo[77] domino[77]. Testamur[78] uero et perhemniter firmamus ut quicumque pignorauerit mercatores christianos[79] uel[79] uiatores[79], iudeos siue mauros, nisi fuerit fideiussor uel debitor quicumque hoc fecerit pectet palacio LX solidos et duplet ganatum quod prendiderit[80] suo domino : et insuper pectet C morabitinos pro cauto quod fregit : Rex habeat medietatem et concilium medietatem. Siquis ad uestram[81] uillam[81] per uim[82] cibos aut aliquam rem accipere et ibi mortuus uel percussus fuerit non pectet pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum habeat homicidium. Et si cum rancura de ipso ad Regem uel ad[83] dominum terre uenerit, pectet C morabitinos medietas regi et medietas[84] concilio. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro et si[85] iam per unum annum uel duos furare[86] uel rapere reliquerit[87] et postea si pro aliqua re repetitus fuerit quodcumque commiserit saluet se tamquam latro. Et si latro est et latro fuit omnino pereat, et subsubeat[88] pena latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro neque fuit, respondeat per[89] suum forum. Si aliquis homo filiam alienam habuerit ui donet eam ad[90] suos[91] parentes[91], et pectet illis CCC morabitinos et VII.ª a[92] palacio, et insuper sit homicida. De portagen, foro de troxel[93] de caballo[94] de pannis de lana uel de lino I solidum. De troxel[95] de lana I solidum. De troxel[96] de fustaes[97] V solidos. De carrega[98] de piscato I solidum. De carrega de asino VI denarios. De carrega[99] de pelibus de coniliis[100] christianorum[100] V solidos. De carrega de mauris de coniliis[101] I morabitinum. Portagen de cauallo quem[102] uenderint in mercato I solidum. De mulo I solidum. De asino VI denarios. De boue VI denarios. De carneiro III mealias[103]. De porco II denarios. De foron[104] II denarios. De carrega[105] de pan[106] aut[106] de uino III mealeas[107]. De carrega de peon I denarium. De mauro quem[108] uenderint[108] in mercato I solidum. De mauro qui se redimerit[109] decimam. De mauro qui taliat cum suo domino decimam. De corio de uacca uel de zeura II denarios. De corio de ceruo uel de gamo III medalias. De carrega de cera V solidos. De carrega de[110] azeite[110] V solidos. Iste portagen est de hominibus foris[111] uille, tercia pars de isto[112] portagen[112] detur suo hospiti et due[113] partes Regi. Moratores de Coueliana non dent portadigo. Assignamus ei terminos per stellam et inde per barelas

N.º 1

53 habitauerit
54 de alia terra
58 illis
59 carneiros.
60 I uacca.
65 erectis
66 detis
67 quintam directam.
68 Et de
69 guardias
70 dare
72 de alia villa
74 *deest*
75 quantum
77 domino suo.
78 Testamus
79 uel uiatores christianos
80 perderit
83 *deest*
85 *deest*
86 furari dimisit
87 *deest*
89 ad
93 trosel
94 cauallo
95 trosel
96 trosel
97 fustanes
100 coniliorum de christianis
101 conelios
104 foro
106 pane uel
111 foras
112 ista portagem
113 duas

N.º 2

54 de alia terra
55 inquisam
56 reto.
57 terminos
58 illis
59 carneiros.
61 Iste montadigo
62 caballos
63 perderint
64 algara
68 Et de
71 offensione
72 alie ville
73 tallando
74 *deest*
75 quantum
76 calupnia.
78 Testamus
79 uel uiatores christianos
80 prenderit
81 uestra uilla
82 uim uenerit
83 *deest*
84 medietas detur
86 furari
88 subeat
90 *deest*
91 suis parentibus
92 *deest*
93 trousel
95 trosel
96 trosel
98 carega
99 carega
100 conilios christianorum
101 conilios
102 qui
103 medalias.
104 foro
105 carega
106 pane uel
107 medalias.
108 qui uendiderint
109 redimeret
110 dazeite
112 ista portagine
113 duas

et per uerticem de teixeiras, et de frauegas, et inde quomodo discurrunt[114] aque[114] ad Ozezar, et inde per bouem[115] quomodo currit ad Coam, et inde per soucreira per cimalias de alferezes, quomodo uenit aaceph, inde alpreada quomodo intrat in alponsur, et alponsur in tago, et in[116] portum de Rotano[117] ad cortizadam, et inde ad Valongum[118], et inde ad portum de nudeir per foz de pera, et intrat in serra de ermio[119] quomodo uertit aquas ad ozezar. Ego Rex S.[120] una cum uxore mea Regina[121] D. et filio meo Rege A. et filiabus meis Regina domna[122] T.[123] et Regina domna[124] S.[125] hanc cartam propriis manibus roboramus et confirmamus. Quisquis hos terminos assignatos irrumpere uoluerit pectet concilio mille solidos probate monete. Facta karta Mense Septembri Era m.ª cc.ª xx.ª iii.ª Et siquis hoc nostrum factum irrumpere uoluerit sit maledictus a deo. Amen. Et concedimus ut omnes christianos quamuis sit seruus ex quo in Coueliana habitauerit per unum annum sit liber et ingenuus tam ipse quam omnis progenies eius. Et homines de Coueliana habeant concilium circa terminos Coueliane. G. Bracarensis Archiepiscopus conf.[126] M. Portugalensis[127] Episcopus conf. J. Visensis Episcopus conf. G. Lamecensis Episcopus conf. P. Elborensis Episcopus[128] conf. S. Vlixbonensis Episcopus[129] conf. Petrus alfonsi[130] signifer domini[131] Regis conf. M. Goster conf. Petrus fernandi conf. Nunus sancii conf. Suerius egee conf. Hermigius menendiz conf. Pelagius suarii[132] conf. Gunsaluus[133] gunsalui[133] conf. Reimundus[134] pelagii conf. F. ariei conf. P. odorii conf.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris[135] Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, concedo et confirmo uobis moratoribus de Couelliana istam cartam supradictam et istud forum quod uobis dedit pater meus excellentissime memorie Rex domnus Sancius. Et ut hoc meum factum in perpetuum firmissimum[136] robur obtineat precepi fieri istam meam cartam, et eam feci meo sigillo[137] plumbeo[137] communiri. Facta carta[138] Mense Nouembri[139] Era m.ª cc.ª l.ª v.ª Nos supranominati Reges qui hanc cartam fieri[140] precepimus[140] coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis —Domnus Petrus iohannis maiordomus[141] curie[141] —Domnus L. suarii —Domnus Jo. fernandi —Domnus Fernandus fernandiz[142] —Domnus Gomecius suarii[143] —Domnus Gil ualasquiz —Domnus Rodericus menendiz —Domnus Poncius alfonsi —Domnus Lo. alfonsi, conf. —Vincencius menendiz[144] —Martinus petriz[145] —Petrus petriz[146], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus —Domnus Martinus Portugalensis[147] Episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus —Domnus Suarius Elborensis Episcopus —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus, conf. —Magister Pelagius Cantor Portugalensis[148] —Petrus garsie —Jhoanninus[149], test.

Gunsaluus Menendi Cancellarius Curie[150] —Fernandus[151] suarii[151] scripsit[151].

N.º 1

115 uocem
116 inde
117 rodano
118 ualongo
120 Sancius
121 Regina domna
122 *deest*
123 S.
124 *deest*
125 T.
126 conf. Mar. colimbriensis episcopus conf.
127 Port.
132 suerii
133 Gonsaluus gunsalui
135 meis
138 carta apud colimbriam
139 obtobris
140 precepimus fieri
141 dapifer domini Regis
143 Suerii
144 menendi
145 petri
146 petri
147 Port.
148 Port.
149 *deest*
150 curie conf.
151 *deest*

N.º 2

114 aque discurrunt
115 uocem
116 inde
117 rodano
118 ualongo
119 ermeo
120 Sancius
122 *deest*
123 S.
124 *deest*
125 T.
126 conf. Mar. colimbriensis episcopus conf.
127 Port.
128 Electus
129 Electus
130 alfonsus
131 *deest*
133 Gonsaluus gonsalui
134 Reimondus
135 meis
136 *deest*
137 plumbeo sigillo
138 carta apud Colimbriam
139 Octobri
141 dapifer domini Regis
142 fernandi
145 petri
146 petri
148 Port.
149 *deest*
150 curie conf.
151 *deest*

VISÉO

UISEU

1187

Forale *Viseense alterum in Publico Archivo servatur descriptum in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis et in Lib. Regestor. Alphonsi II. Aliud exemplar ibi invenitur initii saeculi XIV. Ex primo exemplari textum decerpsimus, ex aliis lectiones varias.*

In dei nomine. Ego Sancius dei gratia Port.[1] Rex magni Regis domni[2] Alfonsi et Regine domne Mahalde[3] filius una cum uxore mea Regina domna Dulcia, et filio meo Rege domno Alfonso, et filiabus meis Regina domna Sancia et Regina domna Tarasia : do atque concedo omnibus populatoribus de Viseo presentibus et futuris illud bonum forum quod eis pater meus dedit, sicut in subsequentibus continetur. Mandamus atque[4] concedimus terre de Uiseo ut si aliquis extraneus terram de uiseo cum armis currerit cum tribus hominibus et supra pectet VI mille modios : et caballarii et clerici et pedones[5] et[5] mercatores[5] et mulieres non sint capti aliquo modo neque raubati[6] intus uiseum neque foris. Sed si aliquam fecerint calumpniam detur eis sigillum iudicis, et ueniant ad concilium et iudicentur a bonis hominibus et a iudice : et nullus homo neque dominus terre per uim hominibus terre de viseo suum caballum accipiat. Et si miles militi hereditatem[7] uendere uoluerit sit libera. Et in quacumque parte tocius regni mei milites de uiseo hereditates habuerint per unam solummodo militiam[8] illas[8] deffendant. Et de militibus qui in uilla[9] morantur mandamus ut si aliquis eorum caballum suum perdiderit, non exigatur ab eo caballus per duos annos. Cumpletisque II.^bus annis si caballum non habuerit, sit pedes quousque caballum habeat. Et milites et clerici qui in ueteri ciuitate de viseo casas habuerint, possideant[10] eas siue regali facienda. Et mercatores et pedones similiter. Et in casas[11] de caballariis non intrent caballi domini Regis per forciam. Et si miles[12] de ciuitate uisei in paupertate deuenerit, aut mulier alicuius illorum[13] uiduauerit, et cauallariam facere non potuerit[14], eorum hereditates sicut prius erant sint libere. Et si pedes pediti hereditatem suam uendere uoluerit, det X.^a partem precii domino terre : et[15] quandam partem hereditatis propter urgentem inopiam uenderit[16], nichil det de illa. Et si miles suam uenderit[17] hereditatem similiter nisi[18] det de illa : et si aliquis de alia[19] azaria[19] carnem per uim rapuerit[20] aut in ea carnificem[21] percusserit[21] domino terre v solidos pectet. Et de zapatariis, et de panetariis, et de mercatoribus similiter mandamus. Et milites et pedites qui in ciuitate visei habitauerint, si se ad inuicem percusserint et in[22] iudicio uicinorum[23] suorum[23] adquiescere uoluerit[24] nichil pectet[25] sed sibi ad inuicem iudicio bonorum hominum satisfaciant. Si autem iudicio suorum uicinorum uel sui iudicis adquiescere noluerit[26] pectet[26] calupniam quam[27] fecerit[27]. Et quicumque in ciuitate uisei arma abstraxerit per iram contra uicinum suum pectet LX^a solidos[28]. Et qui ibi hominem acciderit[29] pectet D solidos : et pro roxo[30] CCC solidos et totum illud[31] pectet per apreciamentum[32] sine alie[33] terno. Et si extra ciuitatem hominem occiderit pectet CCC solidos. Et si mulier rausata[34] usque nouem dies in concilio querimoniam suam non monstrauerit[35], nemo pro rauso illo aliquid pectet. Et rausum antea sit exquisitum per directum et postea iudicatum. Et si de casa alicuius uestrum filius aut parentes aut mancipum[36] aut aliquis extraneus exierit et aliquam calumpniam fe-

N.° 1

3 Mahaldae
4 adque
6 roubati
7 suam hereditatem
8 miliciam illam
10 posideat
14 potuerint
20 rapuerint
22 *deest*
27 qualem fecerit.
29 occiderit
32 adpreciamentum
33 alio
34 rousata
35 mostrauerit
36 mancipium

N.° 2

1 Portugalensis
2 *deest*
3 Mahaute
5 mercatores et pedones
7 suam hereditatem
9 uillis
11 casa
12 milites
13 illam
14 potuerint
15 et si
16 uendiderit
17 uendiderit
18 nichil
19 alcazaria
21 carnifex percusserint
23 suorum uicinorum
24 uoluerint
25 pectent
26 uoluerint pectent
27 qualem fecerint.
28 soldos.
29 occiderit
30 rauso
31 istud
33 alio
35 mostrauerit
36 mancipium

cerit et ad domum unde exierit reuersus non fuerit ille de cuius casa exierit nichil pectet pro illo. Et maiordomus nec iudex nec seruiciarius[37] non ponatur in terra nisi ille[38] qui gratuitu ibi esse uoluerit[39] neque dent x.ª nisi ex quo fuerit[40] caupti[40]. Et mensuram[41] de cellario uisei talis sit qualis fuerit de[42] colimbria : et sit sine ulla defensione[43]. Et dent heiradigam de uino, de tribus modiis puzalem, et non plus. Et si homo tributarius mortuus fuerit, et habuerit duos filios aut plures, filii eius inter se unum eligant qui illum censum adimpleat quod pater eorum dare solebat de suo casale, et fratres sui respondeant ei. De militibus similiter mandamus. De[44] uino sextam partem tribuant : de lino similiter : de proua de porra[45] v solidos : et de lancea[46] xv solidos. Et de caballariis et[47] de[48] caballos xxx solidos. Et si aliquis cum aliquo uestrum altercatus fuerit, et ad iuramentum deuenerit, de iuramento de x bracalibus det unum iudicato, et de quinque medium et non plus. Et si aliquis ex illis[49] qui tributarii sum[50] in paupertate deuenerit tam homo quam uidua in[51] suam hereditatem alteri ad laborandum dederit maiordomus accipiat medietatem racionis, et dominus hereditatis aliam medietatem. Et mandamus ut illi qui ligna solebant ducere ad palacium nunquam illam[52] ibi ducant. Et iugadarii qui in cellario dant iugadam, dent de uno modio unam talegam[53], et pro illo aluara unum denarium et non plus. Et sagion et maiordomus non ponant caritel nisi cum auctore et cum testibus : et non sit ille[54] caritel nisi de vᵉ solidis. Mandamus etiam ut clerici sancte marie habeant suas hereditates atque suos honores sicut milites de uiseo eam[55] melius habuerint. Et neminis[56] pro eis seruiet[57] nisi coram altare[58] beate uirginis marie, pro nobis suprascriptis et pro omni populo christiano[59] preces fundendo : et qui casam[60] cum armis uiolenter intrauerit pectet LX solidos et[61] si habuerint qui uocem det de illo. Quicumque hoc nostrum[62] factum[62] roborauerit et roboratum conseruauerit[63] sit benedictus a deo amen. Facta carta mense[64] Januario[64] apud[64] Sanctaren[64] Era[65] M.ª CC.ª XX.ª V.ª Nos supranominati Reges qui pro remissione[66] pecatorum nostrorum hanc cartam facere iussimus coram testibus roborauimus[67]. Qui presentes fuerunt, Godinus bracarensis[68] archiepiscopus conf. Johannes tunc[69] temporibus[69] visensis episcopus conf. Fernandus uisensium decanus conf. Gunsaluus eiusdem loci cantor conf. Garsia[70] frater[70] canonicus conf. Suarius menendi canonicus conf. Suarius uenegas conf. Nicholaus roderici conf.[71] Didacus pelagii maiordomus terre conf.[72] Didacus pelagii mercator test. Fernandus menendi mercator test. Didacus portarius test. Menendus gunsalui maiordomus curie conf. Petrus alfonsi signifer regis conf. Petrus gomet[73] qui tunc terram tenebat conf. Hermigius[74] conf. Suarius[75] uenegas[75] conf.[75] Petrus fernandi conf. Joannes fernandi dapifer regis conf. Egeas[76] pelagii test. Fernandus bispo[77] test.

Ego Alfonsus II.us[78] dei gratia port.[79] Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca et filiis nostris[80] infantibus domno S.[81] et domno A.[82] et dona Alionor concedo et confirmo uobis populatoribus de viseo istam cartam suprascriptam et istud forum quod uobis dedit pater meus excellentissime memorie Rex domnus S.[83] Et ut hoc meum[84] factum in perpetuum firmissimum[85] robur obtineat[86] precepi istam[87] meam[87] cartam[87] fieri[87] et eam feci meo sigillo[88] plumbeo[88] communiri. Facta carta apud Colimbriam Mense Octobri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos supra-

N.º 1

37 seruicialius
38 illi
39 uoluerint
40 fuerint capti.
42 illa de
44 Di
45 pora
46 lanzea
47 *deest*
48 ad
49 ellis
51 et
52 illa
54 illud
58 altere
59 christianissimo
61 *deest*
63 conseruerit
64 apud Santaren Mense Januario
66 remissionem
68 bracare
73 gomez
74 Hermigii
76 Egas
78 *deest*
83 Sancius
85 *deest*
88 plumbeo sigillo

N.º 2

37 seruicialius
38 illi
39 uoluerint
40 fuerint capti.
41 mensura
42 illa de
43 offrecione.
47 *deest*
48 ad
50 sunt
51 et
52 illa
53 taleigam
54 illud
55 ea
56 nemini
57 seruient
59 christianissimo
60 casam alienam
62 factum nostrum
65 In Era
67 roboramus.
69 *desunt*
70 Garsias fernandi
71 test.
72 test.
73 gomez
74 Alfonsus hermigii
75 *deest*
76 Egas
77 pispo
78 *deest*
79 Portugalensis
80 meis
81 Sancio
82 Alfonso
83 Sancius
84 nostrum
85 *deest*
86 optineat
87 fieri istam cartam
88 plumbeo sigillo

nominati Reges qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus +++++. Qui affuerunt, Domnus S.[89] bracarensis archiepiscopus conf. Domnus M.[90] port.[90] episcopus. Domnus P.[91] colimbriensis episcopus. Domnus S.[92] Vlixbonensis episcopus. Domnus S.[93] elborensis episcopus. Domnus P.[94] lamecensis episcopus. Domnus B.[95] Visensis episcopus. Domnus M.[96] egitaniensis episcopus. Domnus M.[97] iohannis signifer domini Regis. Domnus P.[98] io.[98] maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii. Domnus Johannes fernandi[99]. Domnus F. fernandi[100]. Domnus Go.[101] suarii. Domnus Gil ualasquiz. Domnus Ro.[102] menendi[103]. Domnus Pon.[104] alfonsi. Domnus Lopus[105] alfonsi, conf. Magister Pelagius cantor Port. test. Petrus garsie test. Vincencius menendi[106] test. Mar.[107] petri[107] test. Petrus petri[108] test. Joanninus test. Gunsaluus[109] menendi cancellarius curie[110].

N.° 1

98 P. iohanis
102 Rodericus
104 Poncius
109 Gonsaluus
110 domini Regis.

N.° 2

89 Stephanus
90 Martinus Portugalensis
91 Petrus
92 Suarius
93 Suarius
94 Pelagius
95 Bartholameus
96 Martinus
97 Martinus
98 Petrus iohanis
99 fernandiz
100 fernandiz
101 Gomecius
102 Rodericus
103 menendiz
104 Poncius
105 Lupus
106 menendiz
107 Martinus petriz
108 petriz
110 curie. Fernandus suarii scripsit.

AVOO

AVÔ

1187

Autographum in Publico Archivo. Lectiones varias ex alio exemplari ejusdem Archivi, e tabulario sedis Conimbricensis delato, abripere omisimus quia apographum.

In dei nomine. Hec est karta de foro quam ego rex domnus S. vna cum uxore mea regina domna D. et filiis meis rege domno A. et rege domno henrico, et filiabus meis regina domna T. et regina domna S. facio habitatoribus de auoo presentibus et futuris. Damus itaque uobis ut habeatis pro foro, quod de unoquoque iugo boum detis i^{m} modium. Ex quo tercia pars sit de tritico, et tercia de centeno, et tercia de milio. Et de uno boue ii^{os} quartarios eodem modo terciatos. Et istum panem talem detis qualem pro ad uos duxeritis. De uino decimam detis. Et qui laborauerit linum det unum manipulum. Et de morada de monte, a quatuor coniliis et supra detis unum conilium. De uenatione de baraca i lumbum. De porco ii^{as} costas. De morada de cera, de duobus arredes et supra detis unum arredel. Et qui uoluntarie comiserit homicidium pectet x morabitinos. De rousso x morabitinos. De merda in bocca x morabitinos. Furtum de abere, aut de ganado, nouies componatur. Qui cum armis ad bandum exierit perdet illa. Qui percusserit cum lancea, aut cum gladio, aut cum cultello, aut cum spora, pectet iii morabitinos domino terre, et i^{m} morabitinum ad plagatum. Homo de auoo non sit maiordomus nec seruicialis nisi ex propria uoluntate. Homo de auoo nichil aliud pectet nisi quod supra in carta ista scriptum est. Homo de auoo qui uendere uoluerit suam hereditatem uendat illam tali homini qui faciat suum forum de illa: et de precio det decimam palacio. Facta carta Mensse maio era m.ª cc.ª xx.ª v.ª Nos supranominati reges qui hanc cartam facere precepimus, uobis concilio de auoo propriis manibus ro—bor—a—m—vs— Et roborata confirmamvs. Quicumque hoc factum nostrum obseruauerit sit benedictus. Et qui fregerit sit maledictus.

Menendus gonçalui maiordomus curie conf. —Petrus Alfonssi signifer regis conf. —Ermigius Menendi conf. —Aluarus martini dapifer regis conf. —Egas pelagii test. —Fernandus test.

G. Bracarensis Archiepiscopus conf. —M. colinbriensis episcopus conf. —M. Portugalensis episcopus conf. —J. Visensis episcopus conf. —Reimundus io. test. —Alfonsus suerii test.

·Rex domnus sanciz —Regina domna dulcia —Rex domnus alfonsus —Rex domnus Henrricus —Regina domna Tarasia —Regina domna Sancia.·

Julianus notarivs curie.

[**] *Intus in circulo* (Rodado) *haec nomina leguntur.*

BRAGANCIA

BRAGANÇA

1187

Charta confirmationis autographa Alphonsi II nobis textum hujus foralis *suppeditavit. Lectiones varias ex aliis exemplaribus invenimus in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis, in Lib. Regestor. Alphonsi II et in Libris* I *et* II *Regestor. Alphonsi III.*

In dei[1] nomine[1]. Hec est carta de foro quam ego Sancius dei gratia Portugalensis[2] Rex, una cum uxore mea Regina domna Dulcia, et filiis meis Rege domno A. et Rege domno Henrico, et filiabus meis Regina domna T. et Regina domna S. facio uobis populatoribus de ciuitate Bragantie presentibus et futuris im[3] perpetuum. Damus ita[4] uobis atque[5] concedimus pro foro ut ex quo morator ciuitatis Bragancie filium habuerit non sit manarius, siue filius mortuus[6] fuerit[7] siue uiuus. Et habitatores uille uestre qui extra uillam uestram hereditates habuerint, libere eas possideant : ita quod non sint subdite potestati alicuius sagionis aut iudicis. Et barones uestre ciuitatis seruiant cui uoluerint, Regi scilicet aut Comiti aut infanzonibus : et possideant suas hereditates quas in uilla uestra habuerint in pace : et sagiones non intrent in illis[8] neque Judices. Et milites faciant fossatum Regi semel in anno. Et qui noluerit[9] illud facere pectet[10] IIIIor ceras. Milites qui prestimonium non tenuerint, non pectant[11] nuncionem. Et qui prestimonium tenuerint, et filios habuerint, non dent nuncionem[12] neque auferant filiis prestimonium. Et illi qui uxores non habuerint non sint manarii. Et serui aut homicide aut adulteri qui in ciuitate uestra habitare uenerint sint liberi et ingenui. Et nullus audeat hospitari in domibus uestris contra uoluntatem uestram. Mulieres uidue que cum aliquo homine qui non sit uestre uille morator intencionem habuerint in uilla[13] uestra[13] habeant suum iudicium. Et habitator[14] uille uestre si mortuus fuerit et parentes aut filios non habuerit in uilla[15] uestra[15] et eos extra uillam uestram habuerit, ueniant parentes sui et recipiant suam hereditatem. Si uero parentes non habuerit, medietatem omnium quecunque possederit det concilium pro eius anima, et alia medietas domino suo detur. Et habitator[16] uille uestre si hominem qui non fuerit uestre[17] uille[17] interfecerit, nichil pro eo pectet. Et si homo qui non fuerit uestre ciuitatis, uestre uille hominem interfecerit pectet CCC solidos. Si aliquis iudeus in uilla uestra uenerit, et ab aliquo percussus aut interfectus fuerit, talis calumpnia detur pro eo qualis pro uobis metipsis[18]. Aut rausum, aut furtum[19], et[20] ad[21] homicidium[22] ueniat Rex. Et si maiorinus[23] interfectus fuerit, pectent pro[24] illo[24] de unaquaque domo singulos foles de coniliis. Et si Rex in uilla uestra uenerit dentur[25] ei de unaquaque casa[26] III denarii pro sua collecta semel in anno. Homines uestre uille non dent portagium in uestra uilla neque in suo termino. Et populatores uestre uille de omnibus suis hereditatibus quas habuerint in toto regno[27] meo[27], in ista ciuitate faciunt forum de illis. Si pedon uestre uille percusserit caballarium, aut caballarius pedonem, equaliter pectent sibi[28] ad inuicem, et equale iudicium habeant pedones et caballarii de ipsa[29] ciuitate. Et nullus populator ciuitatis Bragancie in toto regno nostro non det portagium. Damus etiam ciuitati Bragantie, et populatoribus eius, totam Braganciam, et Lampazas[30] cum suis terminis, ad possidendum im[31] perpetuum. Clerici de ciuitate Bragancie non sint manarii. Milites qui a dominis suis mulum aut caballum aut arma habuerint, si mortui fuerint nichil de eis dent dominis suis. Homines de[32] ciuitate Bragancie si sine iudicio aut iniuste hereditatem suam perdiderint, parentes qui ei propinquiores fuerint habeant illam. Facta carta Mense Junii Era M.ª CC.ª XX.ª V.ª Nos supranominati Reges qui hanc cartam facere precepimus, uobis populatoribus ciuitatis Bragancie coram testibus roboramus. Qui presentes fuerunt, Menendus gunsaluus[33] maiordomus curie conf. Petrus

N.º 1

1 nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen.
2 Port.
4 itaque
5 et
7 sit
9 noluerint
11 pectent
16 habitatores
17 uille uestre
18 metipsos.
20 *deest*
21 aut
23 maiordomus
24 *desunt*
25 detur
26 domo
29 uestra
32 *deest*
33 gunsalui

N.º 2

2 port.
4 itaque
7 sit
9 noluerint
16 habitatores
18 metipsos.
23 maiordomus
29 uestra
32 *deest*
33 gunsalui

N.º 3

3 in
6 et mortuus
8 eis
11 pectent
13 uestra uilla
15 uestra uilla
17 uille uestre
19 homicidium
22 furtum
27 meo regno
28 *deest*
29 uestra
30 lanpaxas
31 in
33 gonsalui

N.º 4

3 in
10 pecte
12 nucionem
14 habitor
16 habitor
29 uestra
31 in
33 gonsaluus

alfonsi signifer regis conf. Petrus fernandi conf. Alfonsus ermigii conf. Aluarus martini dapifer conf. Domnus Godinus Bracarensis[34] Archiepiscopus[34] conf. Martinus[35] Port. episcopus conf. Johannem[36] Visensis episcopus conf. Egas[37] pelagii test. Fernandus bispo test. Julianus notarius curie scripsit.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Portugalensis[38] Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris Infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno Fernando et domna Alionor, roboro et confirmo uobis populatoribus de Bragancia[39] cartam illam quam pater meus Rex domnus S.[40] excellentissime[40] uobis fecit cuius[41] carte tenor in hac pagina uerbo ad uerbum continetur : et concedo uobis forum quod ipse uobis dedit. Et ut concessio mea et confirmatio maius robur obtineant[42], et ut uos per uestram cartam et per uestrum forum semper sitis iudicati : et quod nemini sit licitum uos de uestra carta et de uestro foro deitare, precepi fieri istam cartam, et meo sigillo plumbeo communiri : que fuit facta apud Vimarañe III[43] die[43] Julii[43] Era M.a CC.a L.a VII.a Ego Rex[44] domnus Alfonsus, et regina uxor mea, et filii nostri supranominati qui hanc cartam confirmationis fieri precepimus, coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa apponi[45] fecimus[45] +++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus[46] Petrus[46] iohannis[46] maiordomus[46] curie[46] conf.[46] —Domnus Gunsaluus[47] menendiz[48] conf. —Domnus Egidius ualasquiz[49] conf. —Domnus Garcia menendiz[50] conf. —Domnus Rodericus menendiz[51] conf. —Domnus Valascus menendiz[52] conf. —Domnus Petrus garsie conf. —Domnus Martinus petriz[53] conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus[54] alfonsi conf. —Martinus petri —Petrus petri —Petrus garsie, test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Port.[55] Episcopus[55] conf. —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus conf. —Domnus Suarius Elborensis Episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus conf. —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus conf. —Magister[56] Pelagius[56] Cantor Portugalensis[57] test. —Vincentius menendiz[58] —Johanninus, test.

Gunsaluus[59] Menendi Cancellarius —Dominicus[60] petri[60] scripsit[60].

N.º 1

35 Domnus Martinus
36 Domnus Johannes
37 Egeas
38 Port.
39 ciuitate bragancie
40 Sancius excellentissime memorie
42 obtineat
43 Mense Aprili
48 menendi
50 menendi
51 menendi
52 menendi
53 petri
57 Port.
58 menendi
60 *deest*

N.º 2

38 Port.
39 ciuitate Bragancie
40 S. excellentissime memorie
43 Mense Aprili
53 petri
57 Port.

N.º 3

34 Archiepiscopus Bracarensis
36 Johannes
37 Egeas
38 Port.
40 S. excellentissime memorie
41 Huius
42 optineant
44 *deest*
45 fecimus apponi.
47 Gonsaluus
48 menendi
49 ualasci
50 menendi
51 menendi
52 menendi
53 petri
54 Lupus
55 Episcopus Port.
56 Martinus pelagii
58 menendi
59 Gonsaluus

N.º 4

37 Egeas
40 Sancius excellentissime
46 *deest*
53 petri
54 Lupus

FELGOSINO

FELGOSINHO

1187

Forale *de* Felgosinho *in charta confirmationis Alphonsi II manet insertum, sicut et in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis atque in Lib. Regestor. Alphonsi II. Ex charta textum, ex regestis lectiones varias hausimus.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti unius sumi[1] dei. Facimus istam cartulam[2] in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex Sancius Port.[3] una pariter cum filiis meis qui exierunt ex nobis uobis[4] homines de felgosino qui ibidem populatores estis per mandatum meum, siue qui uenerint ad populan-

N.º 1

1 summi
2 cartam
3 Portugalensis

N.º 2

1 summi
3 Portugalensis
4 uel

duma. Facimus uobis cartulam sicut et fecimus per scripturam et per preceptum nostrum[5] ut firmiter teneatis et habeatis foro bono sicut habent alios homines cum meliores foros. Et non detis mihi nec progenie mee nec ullo homini pro homicidio nisi septimum adpreciadura[6] per[7] concilio et per manum de iudice : et nullo pecto nec ulla calunnia[8] non intret ibi nec meo marino nisi iudice de uestro concilio : et faciatis fossado illa una pars et las duas partes stent in illa[9] uilla[9] : et de illa una pars qui habuerit ad ire in fossado et non fuerit quomodo det in fossadeira v solidos in adpreciadura[10]. Et non faciatis fossadum cum uestro seniore nisi una uice in anno aut si plus uestra uolumptas[11] fuerit. Et pedones non faciant fossado[12], nec clerici. Et non intret ibi nuncio[13] nec manaria de nulloquoque homine per foro de felgosino. Et qui in termino de felgosino filiam alienam rapuerit[14] extra suam uolumptatem[15], pectet ad palacium ccc solidos, et exeat homizieru[16]. Siquis aliquis inter uos aut[17] in mercado, aut in ecclesia, uel in concilio, a precon[18] feridu[19] fecerit firidam[20] ad[21] suo uicino quod pectet LX solidos ad concilio et VII ad palacium, per manum de nostro[22] iudice. Et de furto colibet[23] sedeat ibi suus dominus qui colligat suo cabdal, et de illa calumpnia partiat[24] cum illo iudice per medium. Et qui domum hedificauerit, aut uineas, aut sua hereditate honorauerit, et uno anno in illa sederit, et postea ad aliam terram perrexerit, quomodo seruiat illi tota sua hereditas ubi habitans fuerit. Et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per foro de felgosino. Et homines de felgosino ubi habuerit[25] iudicium uel iunta[26] cum homines de alias terras, habeant medianito per lor conto de seu[27] termino. Et dou a uobis foro quod stent caualeiros de felgosino pro infanciones de totas alias terras in iudicio et in iuramento trouciant super illos cum duos iuratores[28]. Et illos pedones de felgosino quod stent et trouciant super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in iuramento cum duos iuratores[29]. Et omnes qui de sua terra exierint cum homicidio aut cum muliere rausada, uel cum alia calumpnia qualibet sit nisi quod non adducat mulierem alienam, et tornet se ad seniores de felgosino, sedeat solutus et defensus per foro de felgosino. Et siquis homo de quacumque terram[30] cum inimicitate, aut cum pignora uenerit, et in termino de felgosino intratus fuerit, nullus inimicus post illum intret, aut pignora tollat, uel malum illi faciat, pectet ad seniores de felgosino quingentos solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de felgosino pignorauerit et in concilio non pecierit ad directum, pectet ad seniores de felgosino LX solidos, et duplet illa pignora suo domino. Et omnes de alia terra qui caualeiro de felgosino descaualgarent[31] pectent LX solidos. Et[32] homo[32] de[32] felgosino[32] qui[32] alterum[32] descaualgar[32] pectet[32] v[32] solidos[32]. Et[32] qui[32] homines[32] de[32] felgosino[32] prenderint[32] in[32] prision[32] pectet[32] ccc[32] solidos[32]. Et[32] si[32] homines[32] de[32] felgosino[32] prenderint[32] aliquem[32] hominem[32] de[32] alia[32] terra[32] pectet[32] v[32] solidos[32]. Et si[33] homines[34] de felgosino pro qualibet fiadoria a medio anno illo non requisierit, sedeat solutus. Et si migratus fuerit uxor sua et filii sui sint liberi. Et non soluant homines de felgosino non[35] soluant[35] pignora pro suo[36] senior nec pro maiorino, nisi pro suo uicino. Et non dent pousadas[37] per foro de felgosino caualeiros nec clericus nec uiduas nisi pedones per manum iudicis. Et homines de felgosino qui suos homines tenuerint in suas hereditates, aut in suos solares, et non fuerit ibi suo senior, ueniant ad sinal de iudice, et dent fiador ad uenida de suo senior, faciant que mandarent, et calumpnia qualibet fecerint sit de suo senior, et VII.ª pars ad palacium. Et non seruiant ad nullum[38] hominem nisi ad suum senior in cuius solar[39] sederit[39] : et sua senara aut sua uinea de illo Rege sancii tale pectum habeat, quales[40] de

N.º 1

5 meum
6 apreciadura
7 pro
8 calumpnia
9 uilla illa.
10 apreciadura.
11 uoluntas
12 fossadum
13 nuncium
14 rausauerit
15 uoluntatem
16 homizieiro.
17 *deest*
18 pregon
19 ferido
20 ferida
21 a
22 uestro
23 quolibet
24 pariat
25 habuerint
26 iunctam
27 suo
28 iuradores.
29 iuradores.
30 terra
31 descaualgare
32 *desunt*
33 *deest*
34 homo
35 *desunt*
36 *deest*
37 pausadas
38 alium
39 solare sederint :
40 quale

N.º 2

7 pro
10 apreciadura.
11 uoluntas
12 fossadum
13 nuncium
14 rausauerit
15 uoluntatem
16 homizieiru.
17 *deest*
18 pregon
20 ferida
23 quolibet
25 habuerint
26 iuncta
28 iuradores.
29 iuradores.
31 descaualgare
32 *desunt*
33 *deest*
34 homo
35 *desunt*
36 *deest*
37 pausadas
38 alium
39 solare sederint.
40 quale

illos populatores. Et qui uicino occiderit, et in sua casa fugierit[41], qui post illum intrauerit, et in sua casa illum mataret[42], pectet ccc solidos. Et qui mulierem aforciauerit, et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum duodecim non potuerit se inde liberare, pectet ccc solidos. Et qui mulierem alienam ferierit, pectet a suo uiro xxx solidos et vii.ª ad palacium. Et homines de felgosino qui fiador pararent pro qualibet causa[43] pecierint[43], et ille fiador outorgar cum duos[44] homines[45] contra illum et ille non quesierit colligere, et super ipsum eum mactauerit, nos toto concilio ad illum pectet : et palacium de illo rege et de episcopo habeat calumpniam, et tota alia uilla uno foro : et alio palacio non habeat calumpniam. Et omnes de felgosino qui fiador intrar et ententor non luuar, qual fiaduria fiar pectar[46] tal : et si ententor habuerit mittat illum in manus : et si[47] exeat de[48] illa fiadoria : et de sospecta x solidos a riba feirant duodecim casas a deredor et iurent duo homines. Et de decem solidos a[49] iuso[49] iure siue[50] outro quale agar quod uicinus sit. Et toto homine de felgosino qui se tornar ad alium seniorem[51] qui illi benefecerit sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et absoluti per foro de felgosino. Et dono uobis forum quod non habeatis alium seniorem nisi Regem aut filium suum ad[52] quem uos concilio quesieritis. Et toto homine de felgosino qui deserdadu fuerit et per sua manu non pectar[53] quomodo se torne ad sua hereditate ubi fuerit illa sine nulla[54] calupnia[55] : et toto homine de felgosino qui hereditatem habuerit in alia terra non faciat fossado nisi per foro de felgosino. Et toto homine de felgosino qui habuerit mulierem ad benedictionem et laxauerit illam pectet i denarium ad iudicem : et si mulier[56] laxauerit suum maritum quem[57] ad[57] benedictionem[57] habent[57] pectet ccc solidos, medios ad palacium et medios ad uirum suum. Et de derotela de sua casa cum lanzas et scutos de sua porta a dentro pectet ccc solidos, medios ad[58] suo domino et medios ad palacium. Et qui dederit ad[59] suo uicino cum spada pectet xxxxª solidos et septima ad palacium. Et qui dederit lanzada[60] ad[61] suo uicino, et exierit de una parte ad aliam, pectet xx solidos et vii.ª ad palacium : et si non trocierit, x solidos et septima ad palacium. Et de plaga unde osso exerit[62], pectet x solidos quada osso et vii.ª ad palacium. Et de alia plaga v solidos et vii.ª ad palacium. Et per tota pignora siue de concilio uel de palacio colligat suo fiador por a foro : et dono uobis quod[63] non habeat nulla defesa nec ullo monte, nec ullo pelago, nisi illo de toto concilio : et sunt uestros istos terminos ex una parte quomodo esparte[64] cum linares. Et ex alia parte quomodo exparte cum gaudela. Et illo montadigo de lestremo que monten caualeiros de felgosino cum seu senior, et prendant sua tercia : et illo montadigo de ganado[65] de felgosino non sedeat montadigo. Et de illa carregadura dent in portadico[66] i[66] arenco[66]. Et de cauallo i solidum, et de mulo i solidum. Et de asino uel de boue vi denarios. Et de toto portadigo qui uenerit a felgosino ubi pausada[67] prenderit[67] prendat sua tercia. Quicumque hanc scripturam infringere[68] uoluerit sit excomunicatus et damnatus[69] in perpetuum. Amen. Facta carta de foro in Era m.ª cc.ª xx.ª v.ª Ego Rex domnus[70] Sancius una cum uxore mea Regina domna Dulcia et filiis et filiabus meis uobis moratoribus de felgosino hanc cartam roboro et confirmo. Qui presentes fuerunt, Godinus[71] Bracarensis archiepiscopus conf. Johannes Visensis[72] episcopus[72] conf. Martinus[73] Colinbriensis episcopus conf. Domnus P.[74] fernandiz[74] conf. Egas[75] anriquiz test[76]. P. mazaneira test. Comes domnus M. gunsalui conf. Domnus Ermigius qui tunc terram[77] te-

N.º 1

41 fugerit
42 mactaret
43 calumpnia petierit
44 duobus
45 hominibus
46 pectet
47 sic
48 ad
49 ad iusum
50 siui
51 senior
52 aut
53 peitar
54 ulla
55 calumpnia.
57 *desunt*
58 a
59 a
60 lancada
61 a
62 exierit
63 que
64 exparte
65 ganato
66 portatico iº arenzo.
67 pousada prendiderit
68 frangere
69 dampnatus
70 *deest*
71 Donus Godinus
72 episcopus Visensis
73 Donus Martinus
74 Petrus fernandi
75 Egeas
76 conf.
77 terra

N.º 2

42 mactaret
43 calumnia pecierit
44 duobus
46 pectet
47 sic
48 ad
49 ad iusum
50 siui
51 senior
52 aut
53 peitar
54 ulla
55 *deest*
56 mulierem
57 *desunt*
59 a
60 lancada
62 exierit
63 que
64 exparte
65 ganato
66 portaticico i arenzo.
67 pousada prediderit
74 Petrus fernandi
76 conf.
77 terra

nebat conf. Domnus P. alfonsi conf. Domnus Aluarus conf. Fernam bispo test. Reimon[78] menendi[79] test. Julianus[80] notarius[80] Curie[80].

Ego Alfonsus secundus dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris Infantibus domno S.[81] et domno Alfonso et domna Alionor concedo[82] et[82] confirmo[82] uobis[82] populatoribus[82] de[82] felgosino[82] istam[82] cartam[82] et[82] istud[82] forum[82] quod[82] uobis[82] dedit[82] Pater[82] meus[82] Rex[82] domnus[82] Sancius[82] bone[82] memorie[82]. Et[82] ut[82] hoc[82] nostrum[82] factum[82] firmissimum[82] robur[82] obtineat[82] precepi[82] fieri[82] istam[82] cartam[82] et[82] eam[82] feci[82] meo[82] sigillo[82] plunbeo[82] communiri[82]. Facta[82] carta[82] mense[82] Octobris[82] Era[82] M.ª[82] CC.ª[82] L.ª[82] V.ª[82] Nos[82] supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis illam[83] roborauimus et in ea hec signa fecimus[84] +++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. —Domnus Petrus Johannis Maiordomus curie conf. —Domnus Laurencius suarii conf. —Domnus Johannes fernandi conf. —Domnus Fernandus fernandi conf. —Domnus Gomecius suarii conf. —Domnus Gil[85] ualasquiz conf. —Domnus Rodericus menendi[86] conf. —Domnus Poncius alfonsi conf. —Domnus Lopus alfonsi conf. —Vincencius menendi[87] —Martinus petri —Petrus[88] petri[88], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. —Domnus Martinus Portugalensis[89] episcopus conf. —Domnus Petrus Colinbriensis episcopus conf. —Domnus Suarius Vlixbonensis episcopus conf. —Domnus Suarius[90] Elborensis episcopus conf. —Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. —Domnus Bartolameus[91] Visensis episcopus conf. —Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus Garsie —Joanninus, test.

Gunsaluus Menendi[92] Cancellarius domini[93] Regis[93] —Laurencius[94] martini[94] scripsit[94].

N.º 1

78 Reimun
79 menendiz
80 *deest*
81 Sancio
82 hanc cartam et istud forum quod pater meus excellentissime memorie Rex domnus Sancius fecit et concessit vobis populatoribus de felgosino concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmacio mea maius robur obtineat firmitudinis precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que fuit facta apud colimbriam. Mense Nouenbri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Et ego et uxor mea et filii nostri
83 eam
85 Egidius
88 *deest*
89 Port.
90 Suerius
93 curie conf.
94 *deest*

N.º 2

79 menendiz
80 *deest*
81 Sancio
82 hanc cartam et istud forum quod pater meus excellentissime memorie Rex domnus Sancius fecit et concessit vobis populatoribus de felgosino concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmacio mea maius robur obtineat firmitudinis precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud colimbriam. Mense Nouembri Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Et ego et uxor mea et filii nostri
83 eam
84 fieri iussimus.
85 Egidius
86 menendiz
87 menendiz
88 *deest*
89 Port.
91 Bartholomeus
92 menendiz
93 curie conf.
94 *deest*

VALELIAS

VALHELHAS

1188

Mutila quidem sed autographa textum hujus foralis *nobis praebuit charta confirmationis Alphonsi II in Publico Archivo asservata. Quae deerant ex ejusdem Archivi apographo recentiori, authentico tamen, supplevimus, antiqua addita ibidem inventa translatione in vernaculam linguam. Lectiones varias ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis et ex Lib. Regestor Alphonsi II adjecimus.*

In nomine sante et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus[1] Amen, unius summi dei facimus istam cartam in ipsius nomine trinitatis. Ego Rex S.[2] Portugalensis[3] pariter[3] cum uxore mea Regina domna Dulcia et

Em nome da non partida triindade padre e filho e spirito sancto de huum muy alto deus fazemos carta en nome desa triindade eu Rey dom sancho de portugal em sembra com minha molher dona doçe e com meus

N.º 1

1 spiritu sancti
3 port. una

N.º 2

1 spiritus sancti
2 Sancius
3 Port. una

cum[4] filiis et filiabus meis[5], vobis homines de Valelias[6], qui ibidem populatores estis per mandatum meum, et de uxore mea, et de filiis et[7] filiabus[7] meis[7], siue qui uenerint ad populandum quomodo isti qui modo ibi sunt, facimus uobis cartulam sicut et fecimus[8] per scripturam, et per preceptum nostrum ut firmiter teneatis. Et habeatis forum bonum sicut habent[9] homines de Salamanca. Et non detis mihi neque ad progeniem meam[10] neque ad aliquem hominem pro[11] homicidio nisi VII.º[12] ad palacium de CCC^{tis} solidis appreciadura per concilium et per manum de judice. Et nullo pecto neque ulla calumpnia non intret ibi nullo meirino[13] nisi iudex de concilio. Et faciant fossadum la tercia de los caualeiros et las duas partes stent in Valelias. Et de illa una parte qui[14] habuerit[15] a andar in[16] fossadum[16] et non fuerit quomodo det in fossadeira V solidos in appreciadura[17]. Et non faciant fossadum nisi cum nostro senior una uice in anno, aut sicut uestra[18] uoluntas fuerit. Et peones non faciant fossadum nec clerici. Et non intret ibi nuncius nec manaria de nulloquoque homine per forum de Valelias. Et qui in termino de Valelias[19] filiam alienam rossar[20] extra suam uoluntatem, quomodo pectet ad palacium CCC solidos, et exeat[21] homizieiro de suis parentibus. Siquis inter uos in mercato aut in ecclesia, uel in concilio plecato[22] a pregon feridam fecerit ad suum uicinum, pectet LX solidos ad concilium et VII.ª ad palacium per manum de judice. Et de furto quodlibet[23] sedeat colligat suo dono suum cabdal : et de illa calumpnia diuidat per medium cum judice. Et qui domum hedificauerit aut uineas aut suam hereditatem honorauerit, et uno anno in illa sederit, et postea ad aliam terram fuerit, quomodo seruiat illi[24] tota sua hereditas ubi ille[25] habitator fuerit. Et si quesierit illas uendere, uendat ad quem uoluerit per forum de Valelias[26]. Et homines de Valelias[27] qui habuerint iudicium siue in[28] iuramento quomodo in iudicio et passent super illos cum duobus iuratoribus. Et illos peones de Valelias[29] quod passent super illos caualeiros uillanos de totas alias terras in iudicio et in iuramento cum duobus iuratoribus. Et homines qui de suis terris exierint[30] cum homi-

filhos e filhas, a uos homens boos de Valhelhas que hy soees probadores per meu mandado e da minha molher e de meus filhos e filhas. Ou que vierem a poboar e que agora hy som per qualquer guisa fazemos uos carta asi como fezemos per scriptura e per mandado nosso que firmemente tenhades e ajades bom foro asy como homens de salamanca. E nom dedes a mym nem a minha geraçom nem álguum homem por omizio senom a seitema ao paaço de trezentos soldos apreçada per conçelho e per maão de juiz. E nenhuum peyto nem alguma coima nem entre hi nenhuum meirinho senon o juyz do conçelho. E façam fosado a terça parte dos caualeiros e as duas estem em ualhelhas. E daquella huma parte que ouuer dandar en fosado e nom for hy dê en fosadeira çinquo soldos em apreçadura. Non façam fosado senom com nosso senhor huma uez no ano ou asy for como uossa uontade. E piõees nem crerigos non façam façam *(sic)* fosado : e non entrem hy mesajeiro nem maneira de nenhuum homem per foro de Valhelhas. E o que en termo de Valhelhas rousar filha alhea contra sua uontade peite ao paaço trezentos soldos e saia omezieiro de seus parentes. E se alguum antre uos em mercado ou en açougue ou en conçelho chamado per pregom fezer ferida a seu vezinho peite sasenta soldos ao conçelho e a seitema ao paaço per maão de juiz. E de furto qualquer aja seu dono o seu cabedal, e de sa coima parta per meo com o juiz. E aquel que fezer casa ou vinhas, ou onrrar sua erdade e huum ano em ella seuer e depois se for a outra terra sirua ele sua erdade onde ele for morador. E se quiser uenderlla uendaa a quem quiser pelo foro de ualhelhas. E os homens de ualhelhas que ouuerem juizo ou en juramento come en juizo passe sobre ella com juradores. E os piõees de ualhelhas passem sobre os caualleiros uillaãos de todas outras terras en juizo e en juramento com dous juradores. E os homens que de suas terras sairem com omizio ou com molher rousada, ou com outra qualquer coima que seja, senom que non adugam molher alhea de beençom tornesse ao senhor de ualhelhas e seja solto e deffeso pello foro de valhelhas. E se alguum alguum *(sic)*

N.º 1

4 *deest*
5 nostris
6 Valielias
7 meis et filiabus
9 *deest*
10 nostram
11 de
12 VII.ª
13 merino
14 que
16 a fossado
17 preciadura :
18 *deest*
19 Valielias
20 rousar
21 non exeat
22 precato
23 qualibet
24 ei
25 *deest*
26 Valielias
27 Valielias
28 *deest*
29 Valielias
30 exerint

N.º 2

5 nostris
8 facimus
9 *deest*
10 nostram
12 VII.ª
15 habuerint
17 preciadura
18 *deest*
20 rousar
21 non exeat
22 precato
23 qualibet
25 *deest*
28 *deest*
30 exerint

cidio aut cum muliere rausada[31] aut cum alia calumpnia quelibet sedeat, nisi quod non adducat mulierem alienam de benedictione[32], et tornet se ad[33] seniorem de Valelias[34], et sedeat solto[35] et defeso[36] per forum de Valelias[37]. Et siquis homines de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignore uenerit, et in termino de Valelias[38] intrauerit, et nullus inimicus post illum uenerit, et pignora tollerit aut male illi[39] fecerit, quomodo pectet ad[40] seniorem de Valelias[41] D[42] solidos, et duplet illa pignora aut illos liubres. Et qui homines de Valelias[43] pignorauerit[44] et[44] in[44] concilio[44] non[44] pecierit[44] ad[44] directum[44], quomodo[44] pectet[44] ad[44] seniorem[44] de[44] Valelias[44] LX[44] solidos[44], et[44] duplet[44] ipsa[44] pignora[44] ad[44] suum[44] dominum[44]. Et[44] homines[44] de[44] aliis[44] terris[44] qui[44] caualeiro[44] de[44] Valelias[44] descaualgar, quomodo[45] pectet illi LX solidos. Et homines de Valelias[46] qui los prisier et in prision illos miserit, quomodo pectent[47] illi CCC solidos. Et si[48] homines de Valelias[49] prendiderint[50] alios homines de aliis[51] terras[52] et in prision illos miserit, quomodo pectent[53] illi V solidos. Et si homines de Valelias[54] qualibet[54] fiaduria[55] a medio anno non requisierit, quod sedeat solto[56] : et si migratus fuerit sint filii[57] et uxor sua liberi : et non[58] soluant homines de Valelias[59] pignora pro seniore nec pro meirino nisi pro suo uicino. Et non[60] donent[61] pausadam[61] per forum de Valelias[62] in casa de caualeiro, nec de[63] uiduis[64], nec de clericis, nisi per manum de judice in casa de peones. Et homines de Valelias[65] qui homines tenuerint in suis hereditatibus aut in suis[66] solares, et non fuerit ibi suus senior, ueniat ad sinal de iudice, et det fiador ad uenidam de suo senior : et faciat quod mandauerint[67] : et calumpnia[68] qualibet fecerit sit de suo senior : et det VII.ª ad palacium : et non seruiat a nullo homine nisi ad[69] suo senior in cuius solar sederit : et sua senara aut suas uineas delrei tal couto habeant quomodo de uicino de Valelias[70]. Et qui uicinum occide-

homem de qual terra uier com imizade ou com penhor e entrar em termo de ualhelhas e nenhuum imigo uier depos elle e lhos penhores tolher ou lhe mal fezer peite ao senhor de ualhelhas quinhentos soldos e dobre esses penhores. E quem penhorar os homens de ualhelhas e en conçelho non pidir a dereito peite ao senhor de ualhelas sesenta soldos e dobre esses penhores aa seus donos. E os homens das outras terras que caualeiro de ualhelhas descaualgar peitemlhe sesenta soldos. E os homens de ualhelhas quem os prender e em prisão meter peitemlhes trezentos soldos. E se os homens de ualhelhas prenderem outros homens doutras terras e en prisom os meterem peitemlhes çinquo soldos. E se os homens de Valhelhas de cada huma fiaduria atá meo ano non for requerido seja solto : e se for morto sejam seus filhos e sua molher liures. E nom paguem os homens de ualhelhas penheros *(sic)* por senhor nem por uezinho senon por seu uezinho. E nom dem pousada per foro de ualhelhas em casa de caualeiro nem de crerigo nem de uiuuas senon per maão de juiz em casa de piõees. E os homens de ualhelhas que teuerem homens en suas herdades ou en seus solares e nom for hy seu senhor uenha ao sinal do juiz e dê fiador ataa a uiinda de seu senhor e faça o que mandar, e coima que fezer seia de seu senhor, e dê a seitema ao paaço : e nom serua a nenhuum homem senon a seu senhor en cujo solar seuer. E sua seara ou suas uinhas delRey tal couto ajam como de uezinho de ualhellas. E qualquer que uezinho matar e a sua casa fugir, o que apos ell entrar e en sua casa o matar peite trezentos soldos aos parentes do morto. E aquel que forçar molher e ella uier metendo uozes se elle com doze se nom poder saluar peite trezentos soldos á molher e a seus parentes. E quem molher alhea ferir peite a seu marido trezentos soldos, e a seitema ao paaço. E os homens de ualhelhas que parar fiador e lho pidirem pola coima, e o fiador outorgar com dous uezi-

N.º 1

31 rausada
34 Valielias
35 soluto
36 defenso
37 Valielias.
38 Valielias
39 *deest*
41 Valielias
43 Valielias
44 *desunt*
45 *deest*
46 Valielias
48 *deest*
49 ualielias
50 qui prendiderint
51 alias
54 ualielias quamlibet
55 fiaduriam
56 soluto
57 filii eius
58 *deest*
59 ualielias
60 domino
61 dent pousadam
62 ualielias
63 *deest*
64 iudicis
65 ualielias
66 suos
67 mandauerit
68 calumpniam
69 a
70 ualielias

N.º 2

31 rausadam
32 benedicionem
33 a
40 a
42 pectet D
44 *desunt*
45 *deest*
47 pectet
48 *deest*
50 si prenderint
52 terris
53 pectet
55 fiadoriam
60 domino
67 mandauerit
68 calumpniam

rit et in suam casam fugerit, qui post illum intrauerit et in sua casa illum mactauerit, pectet ccc solidos ad parentes de mortuo. Et qui mulierem afforciauerit et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum xii non potuerit se saluare, pectet ccc solidos ad mulierem et ad suos parentes. Et qui mulierem alienam feriuerit, pectet[71] ad[71] suum maritum xxx.ª solidos et vii.ª ad palacium. Et homines de Valelias[72] qui fiador parar, pro qua calumpnia illum pecierint[73], et el fiador otorgar[74] cum duobus uicinis et ille non quesierit colligere fiador, et super ipsum occiderit, nos totum concilium pectabimus ipsum homicidium. Et palacium Regis aut de Episcopo habeant calumpniam : et tota alia uilla habeat unum forum : et aliud palacium non habeat calumpniam. Et homo de Valelias[75] qui fiador intrar et contentorem non habuerit, qualem fiadoriam fiar, talem pectet. Et si contentorem habuerit[76] mittat illum in manus, et exeat de illa[77] fiadoria. Et de suspecta de x solidos ad ribam, cognominet xii uicinos in redor sua casa : et iuret cum duobus et exeat[78] de calumpnia : et de x solidos ad iuso iuret siue[79] e[80] outro quales afflar[81] quod uicinos sedeant. Et toto[82] homine[82] de Valelias qui se tornauerit[83] ad alium seniorem qui ei benefecerit sue cause[84] et sue hereditates[85] et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per forum de Valelias[86]. Et toto homine de Valelias[87] qui desardado[88] fuerit et per suam[89] manum illud non pectauerit, quomodo se tornet ad suam hereditatem ubi illa fuerit sine calumpnia. Et toto homine de Valelias[90] qui hereditatem habuerit in alia terra, non faciant[91] fossadum, nisi per forum de Valelias[92]. Et toto homine de Valelias[93] qui habuerit mulierem ad benedictionem, et laxauerit illam, quomodo pectet ad iudicem i denarium. Et si mulier suum maritum laxauerit quem[94] habuerit ad benedictionem, quomodo pectet ccc solidos, medios ad palacium et medios ad suum maritum. Et de casa derrota[95] cum scudos[96] et cum lanceas qui illam derrumperit[97] pectet ccc solidos medios ad dominum de casa et medios ad palacium. Et qui dederit ad suum[98] uicinum[99] cum spada[100], pectet xxxx solidos et vii.ª ad palacium. Et qui dederit cum lancea ad suum uicinum et exierit de una parte[101] ad aliam pectet xx solidos et vii.ª ad palacium. Et si non exierit pectet x solidos et vii.ª ad palacium[102]. Et de plaga unde

nhos, e elle nom quiser colher o fiador e sobre iso o matar nós todo o conçelho : e o paaço delRey ou dos bispos aiam coima e toda a outra uilla aja huum foro, e outro paaço nom aja coima. E homem de ualhelhas que fiador entrar e contentor nom ouuer qual fiaduria fiar tal peite, e se contentor ouuer meta o nas maãos e saia daquela fiaduria : e de sospeita de dez soldos ariba nomee doze vezinhos da aredor de sua casa e jure com dous, e saiase da coima de dez soldos a juso jure sy e os outros quaees fiar que uezinhos sejam. E todo homem de ualhelhas que se tornar a outro senhor que lhe bemfezer suas casas e sua molher e suas herdades e seus filhos sejam liures e soltos polo foro de ualhelhas. E todo homem de ualhelhas que deserdado for e per sua maão o nom peitar e sua herdade se tome *(sic)* hu ella for sem coima. E todo homem de ualhelhas que erdade ouuer en outra terra nom faça fosado senom per foro de ualhelhas. E todo homem de ualhelhas que ouuer molher de beençom e a leixar peite ao juiz huum soldo. E se a molher o marido leixar que ajam de beençom peite trezentos soldos meatade ao paaço e meatade a seu marido. E de casa derrota com escudos e com lanças o que a ronper peite trezentos soldos meos ao senhor, meos ao paaço. E quem der ao seu vezinho com espada peite x soldos e a seitema ao paaço. E quem der ao seu uezinho com lança e sair de huma parte a outra peite uiinte soldos e seitema ao paaço : e se nom sair peite dez soldos e a seitema ao paaço. E chagua onde sair osso cada osso dez soldos e a seitema ao paaço. E da outra chagua çinquo soldos e ao paaço a seitema. E por toda penhora ou de conçelho ou de paaço tomem fiador sobre aquella penhora pera o foro. Douuos que nom aja nenhuuma deffesa nem nenhuum monte nem nenhuum pego senom de todo o conçelho. E aquelle montado do termo de ualhelhas monteno caualeiros de ualhelhas com seu senhor e ajam ende ha terça. E nenhuum de ualhelhas nom seja montado. E de portajem de pam e de uinho da carrega tres mealhas. E do caualo e do muu que o uender huum soldo. E do boy e do asno seis dinheiros. E de carneiro e da cabra e do porco tres mealhas. E do portadego quem a ualhelhas vier aja ende seu ospede a terça. Feita a carta em o mes de julho so era de mill e iiᶜ e xxvi anos.

N.º 1

72 ualielias
73 pecerit
74 outorgar
75 ualielias
77 *deest*
79 siui
80 *deest*
81 alfar
82 totos homines
83 tornauerint
84 case
86 Valielias.
87 Valielias
88 deserdado
89 sua
90 Valielias
91 faciat
92 Valielias.
93 Valielias
94 quam
96 scutos
97 disrumperit
98 *deest*

N.º 2

71 peite a
73 pecierit
74 outorgar
76 habuerint
77 *deest*
78 exat
81 alfar
82 totos homines
83 tornauerint
85 hereditas
88 deserdado
95 derota
96 scutos
97 disrumperit
98 uicinum
99 suum
100 speda
101 partem
102 palacio :

os exierit, cada os x solidos et vii.ª ad palacium : et de alia plaga v solidos et vii.ª ad palacium. Et pro tota pignora siue de concilio uel de palacio, colligat fiador super illa p̄ignora[103] pro ad forum. Et do uobis ut non habeat nulla defesa nec nullo monte nec nullo pelago nisi de toto concilio. Et illud montadigum de termino de Valelias[104] montenlo caualeiros de Valelias[105] cum suo seniore, et prendant inde terciam : et nullum ganadum de Valelias[106] non sit montadum[107]. Et de portadigo[108] de pane et de uino, de carrega iii mealeas[109]. Et de caualo et de mulo qui lo uender i solidum. Et de boue et de asino vi denarios. De carneiro et de capra et de porco iii mealeas[110]. Et[111] de portadigo qui ad Valelias[112] uenerit, prendat suus hospes terciam. Facta karta in[113] Mense Julio. Sub Era m.ª cc.ª xx.ª vi.ª regnante Rege domno Sancio. Capta terra iherusalem a[114] rege[114] Sallaadim et in[115] ipso anno mortuus rex F. : Menendus presbiter notauit. Ego S. dei gratia Port. Rex, qui magistro domno Gomecio et fratribus eius Valelias[116] iure hereditario in perpetuum possidendam dedi uobis populatoribus de Valelias[117] hanc cartam una cum uxore mea et filiis et filiabus meis roboro et confirmo. Et homines de Valelias[118] qui habuerint iudicium uel aiuntam[119] cum hominibus de aliis terris habeant illos in cabo de suis terminis. Et do uobis forum quod stet caualeiro de Valelias[120] pro infanzon[121] de totis aliis terris siue in iuramento, quomodo in iudicio : et passent super illos cum duobus iuratoribus. Et Ego Magister domnus G. una cum fratribus meis hanc cartam roboro et confirmo. In die sancte Marie de Augusto[122]. Ochauas[123], et Acouges, et almudes almonedarent semper.

Ego Alfonsus[124] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris Infantibus domno Sancio, et domno Alfonso, et domna Alionor, concedo et confirmo uobis populatoribus de Valelias[125] istam cartam et istud forum quod uobis dedit pater meus Rex domnus Sancius. Et ut hoc meum factum in perpetuum firmum[126] robur optineat[127], precepi fieri istam cartam[128] et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta fuit hec carta[129] Mense Octobris sub era m.ª cc.ª l.ª v.ª Nos Reges[130] supranominati qui hanc car-

Regnante ellRey dom sancho tomada a terra de Jerusal delRey saladim e em esse ano foy morto ellRey fernando : meendo crerigo o matou *(sic)*. Eu sancho pella graça de deos Rey de portugal que ao maestre dom gomez e a seus frades ualhelhas per dereyto erdadeiro pera sempre posoidoiro dei a uos poboadores de ualhelhas esta carta em senbra com minha molher e meus filhos e minhas filhas afortelezo e confirmo. E os homens de Valhelhas que ouuerem juizo ou juramento contra homens doutras terras ajam os em cabo de seus termos. E dou a uos foro que estê caualeiro de ualhelhas por Ifançom de todalas outras terras asy en juramento como en juyzo e passem sobre elles com dous juradores. Eu meestre dom gomez com meus frades esta carta afortalezo e confirmo en dia de santa maria dagosto : oitauas e açougues e almudes almoedarem senpre.

Eu afomso pella graça de deus Rey de portugal ensenbra com minha molher a Raynha dona oraca e meus filhos os Ifantes dom sancho e dom afomso e dona lionor, outorgo e confirmo a uos poboadores de ualhelhas esta carta e este foro que uos deu meu padre ellRey dom sancho porque este meu feyto seja pera senpre firme e forte mandey ende ser feita esta carta e seelada com meu seelo de chumbo : feita foy esta carta en o mes doitubro, so a era de mill e iiᶜ lv. anos. Nós Reis sobre nomeados que esta carta mandamos fazer dos soescriptos afortalezamos estes sinaees fezemos.

. . . .
. . . .
. . . . garçia . . . .
. . . . periz . . . .
. . . .
. . . .

Dom marti anes alferez delRey —Dom pedre anes moordomo da corte —Dom lourenço soeiro —Dom joham fernandez —Dom fernando fernandez —Dom gomez soeiro —Dom gil vaasquez —Dom Rodrigo meendez —Dom poncio afomso —Dom lopo afomso —Testemunhas, Viçente meendez —martim periz —joham paaez.

N.º 1

103 *deest*
104 Valielias
105 Valielias
106 Valielias
107 montado.
108 portagio
111 *deest*
112 Valielias
113 *deest*
114 *deest*
115 *deest*
116 de valielias
117 Valielias
118 Valielias
119 oiuntam
120 Valielias
121 infancon
123 Occhavas
124 Alfonsus II.us
125 Valielias
126 firmissimum
127 obtineat
128 meam cartam
130 *deest*

N.º 2

107 montado.
109 medalias :
110 medalias.
111 *deest*
113 *deest*
115 *deest*
116 de Valelias
119 adiuntam
122 Agusto
123 Occhavas
128 meam cartam
129 cartam
130 *deest*

tam fieri precepimus, coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++++.

Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis —Domnus Petrus iohannis maiordomus Curie —Domnus Laurencius suarii —Domnus Johannes fernandiz[131] —Domnus Fernandus fernandiz[132] — Domnus Gomecius suarii —Domnus Gil ualasquiz — Domnus Rodericus menendiz[133] —Domnus Poncius alfonsi —Domnus Lopus alfonsi, conf. —Vincencius menendiz[134] —Martinus petriz[135] —Johannes[136] pelagii[137], test.

Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus — Domnus Martinus Portugalensis[138] Episcopus —Domnus Petrus Colimbriensis Episcopus —Domnus Suarius Vlixbonensis Episcopus —Domnus Suarius Elborensis Episcopus —Domnus Pelagius Lamecensis Episcopus —Domnus Bartolomeus Visensis Episcopus —Domnus Martinus Egitaniensis Episcopus, conf. —Magister Pelagius Cantor Port. —Petrus garsie —Petrus petriz[139], test.

Gunsaluus[140] Menendi[140] Cancellarius[140] Curie[140] — Fernandus[140] suarii[140] scripsit[140].

Hec vidit o Magister domnus G.ª sanchiz, et comendatori domnus L. petriz et concilio et alcaldes de ualelias viderint por bene por salute dos maiores e dos minores. Toto uicino de ualelias et de suo termino qui uoluerint uendere hereditate calua aut plantada, uel casa, uendat tali homo qui faciat forum quomodo uicino de ualelias. Et coutamus qui non uendat a cabalario de linaien, neque ab episcopo, nec hominem de hordinem de altera parte : et si uendiderit super nostram defensione, pectet c morabitinos : et non prestet sua uenda neque alio sua conpara : et faciat de illo iustitia quomodo de hominem traditore.

Hec est collecta quod debet concilio dare de ualelias ad rex sancio per foro una uice in anno quando uenerit ad ualelias. In primo i uaca, vi carneros, et unum ad alferas, iii porcos, vi cabritos, vi leitones, xxxxª gallinas, cc ouos, i alqueire de mantega, aliud tanto de mel, i alqueire de uinagre, altero tanto de sal, i almude de farina triga, i quartero de farina milaza, iiªs restres dalios, iiªs restres de cebolas, iii m. de lino, i morabitinum por a cera, e por pimenta, vi modios de ceuada, quinentos panes, iii fogazas, iii modios de uino. Hoc totum sit per medida de ualelias. Hanc collecta uidit iohane fernandiz por directo. Autorizante rex S. : et nunquas seja desoctogada.

Estas cousas uiu o maestre dom Gomez sanches. E o comendador dom lourenço periz e o conçelho e alquaides de Valhelhas uirom por bem e por saude dos mayores e dos meores todo uezinho de ualhelhas e de seu termo que quiser uender herdade calua ou prantada ou casa, uendea a tal homem que faça o foro como o uezinho de ualhelhas e coutamos que a nom uenda a caualeiro de linhajem nem a bispo nem a homem dordem doutra parte e se a uender sobre a nossa defesa peyte çem marcos e nom lhe preste sua uenda nem a outro su compra e façam dele justiça como domem treedor.

Esta he a coleyta que ade dar o concelho de ualhelhas a ellRey dom sancho por foro uma uez no ano quando vier a ualhelhas primeiramente huma uaca, seis carneiros e huum ao alferez, tres porcos, e seis cabritos e seis leitões quarenta galhinhas iiᶜ ouos huum alqueire de manteiga outro tanto de mel e huum almude de vinagre outro tanto de sal e huum almude farinha e agua e huum quarteiro de farinha e duas restes dalhos e duas restes de cebolas tres molhos de linho huum marauidi por cera e por pimenta, seis moyos de çeuada vᶜ paees tres fogaças tres moyos de uinho e esto todo seja per midida de ualhelhas. Esta colheyta uio joham fernandes por dereyto e autoridade delRey dom sancho e que nunca. . . . .

N.º 1

131 fernandi
132 fernandi
133 menendi
134 menendi
135 petri
136 Joanninus
137 *deest*
138 Port.
139 petri
140 *desunt*
" *deest*

N.º 2

131 fernandi
132 fernandi
133 menendi
134 menendi
135 petri
136 Joanninus
137 *deest*
138 Port.
139 petri
140 *desunt*
" *deest*

MONYMENTA

MOIMENTA

1189

Ex exemplari apographo, sed authentico, saeculi XIII in Publico Archivo asservato textum hausimus; lectiones varias ex Lib. i *Regestor. Regis Dionisii.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti unius sumi[1] dei facimus istam cartulam ipsius nomine trinitatis. Ego Palagius[2] vilar et vxor mea dona Leegindra[3] unam[4] pariter com filiis meis et ego Diagus martiniz et vxor mea dona Onega unam[5] pariter com filiis meis qui eyxierunt ex nobis a uobis homines de monymenta qui ibidem populatores estis per mandatum nostrum siue quesierint ad populandum ut firmiter teneatis et habeatis foro bono : et non detis nobis nec progeniem nostram nullo[6] pecto[6] nec nulla calunia[7] intret inter uos si uos ferirdes et nobis meterem uoce[8] peytem a sue[9] dono huum medio bragal, si non couber in[10] louuo[10] de suos uizios[11] peiter i medio bragal : et detis nobis viii.ª de todo[12] pam et nona de vino et de lino et de legumina[13]. Et monteyro que for a mel et non der raçam[14] a palacio det i[15] medio alqueire de mel : et conelario que for a monte et non der raçom a[16] palacio et la[17] trasnoytar et aduxer[18] conelio darlo a[19] palacio[19] com sa[20] pele : et monteyro de corça iº lonbo[21] : de ceruo lonbo : de porco montes iiii costas : quem non der a[22] raçom de feytio qui fezer in casal uenda o ou donelo a seu prazer e ueirem tres vizios[23] e apreciaremlo e[24] uendelo e dar viii a seu dono : e se non uender ou doar fazer de illo foro et quando comparador sayr apreciaremlio tres vizios[25] de villa e uendelo e fazer foro a seu dono e leuar seu dono viii e dar a seu dono expedimento seu e se assemadi fugir pro calunia[26] ou per omizio ou por medo que aga a tornada que tornar e dar seu expedimento e ir en[27] paz[27] com todo[28] o[29] seu e per foro in sancto iohanne iª fogaça coita, iº fragano[30], xᵐ ouos, e por natal iª fogaça qual ouuer : et quem matar porco dar quarazil de tres dedos sine costa : e quem non ouuer porco dar gallina, perdiz[31], hou conelio, hou raniada[32] de cordeyro, hou do que ouuer e seu maiordomo iª talega de millo[33], iº almude de tritico, iº almude de cemteo e quem ouuer uinea iª quarta de vino, et se vizino[34] hy ouuer e desforalos[35] quer ou louuo non quer caber de vizinos ou de senor[36] que ouuerem poneremlo fora de villa. Ego palagius[37] uilar[37] et vxor mea dona Leegundia[38], et meos filios et nostras filias et meos netos. Et[39] ego Diagus martiniz[40] et vxor mea dona honega, et meos filios et meas filias et meos netos manus nostras in hanc[41] karta roboramus Era m.ª cc.ª xx.ª vii.ª : qui presentes fuerunt et uiderunt, Martinus test. Diago monaco firmas. Monyo da chusa[42] firmas. Petro soarez[43] test. Gonçaluo palaiz[44] test. Facta karta mense Joñ.[45] Senor da[46] terra Ermigo[47] meendez[48]. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus tam de propinquis quam de extraneis contra hanc kartam disrumpere uoluerit[49] et nos[50] in concilio distrubabitur sit maledictus et excomunicatus et com Judas traditor in inferno danatus et a deo separatus.

1 summi
2 Pelagius
3 Legindra
4 una
5 una
6 ullam pectam
7 calumpnia
8 uocem
9 seu
10 en louuor
11 vezinos
12 toto
13 legumha.
14 raçom
15 *deest*
16 *deest*
17 a la
18 adusser
19 ao paaço
20 sua
21 et lonbo
22 *deest*
23 vezinos
24 a
25 vezinos
26 calumpnia
27 in pace
28 toto
29 *deest*
30 frangão
31 ou perdiz
32 ranhoada
33 milio
34 vizinio
35 deforalos
36 senhor
37 Pelagius uilhar
38 Legundia
39 *deest*
40 martini
41 hac
42 chufa
43 sugeriis
44 pelagiz
45 Januarii
46 de
47 Ermigio
48 menendiz
49 uoluerint
50 uos

SANCTA-MARINA

SANCTA MARINHA

1190

Apographum authenticum ex tabulario monasterii S. Crucis Conimbr. nuper in Archivum Publicum delatum. Translatio antiqua lingua vernacula, quam adjicimus, in ipso Archivo ab antiquo asservabatur.

In dey nomine patris et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti amen. Hec est carta firmitudinis et stabilitatis de foro quam nos iusimus facere ego suerius menendis et dona maiore et petro hariz uobis homines qui habitatis in sancta marina foro que abeatis aut filiis uel neptos at de generacionibus uestris. In primiter de pane VIII.ª de uino et de lino et de legumias VIIII.ª et homine qui inde uoluerit morare ad aliam pars et suo fectio non compararent que abeant illum aut filliis uestris et faciat inde isto foro. De uinea que ibi plantare des quando dê polegare et de mesa in denante dê ratione nona. Zaero que fuerit a monte pro mel et non fecit allium laborem media canada et in alia uice aredel de cera et qui fuerit pro conelius a morada de cada uenida Iº conelio cum sua pele. De uenado esfolado Iº lonbo. Et de porco montes IIIIor costas et uso as manus. Et duas fugazas et Iº capon et xm ouos in anno. Et si se ferire uecino cu uecino et rancura meter pecte medio bragale. Et si racurar non meter non dè nada. Homine que abuerit caualo aut asino aut egua dea una uice in anno ata colimbria aut uiseo aut troncoso. Homine qui laborauerit cum boues et fuerit a monte pro mel aut pro conelios non de condado. Illos qui abuerint boues dent singulas geiras pro illa senara ad illum qui fuerit maiordomo pro sua eiradiga medio manol de lino teiga de pane et quarta de uino. Menendus dauis qui ibi poplauerit primiter de illo anno pro sua renda medio bragale et ste isto foro sempre et suo filio et non de aliam racione. Si aliquis homo uenerit uel uenerimus tam nos quam extraneis aut de generacionibus nostris aut seniores sancte Marina quem uobis uoluerit sacare de isto foro que pectet uobis Lª xª modios aut qui uoce pulsauerit et si uobis homines de santa marina uolueritis parare cum ipsa hereditate ad allium seniorem et nom atenderdes isto foro que pectedes nobis Lª xª modios et nom perdatis uestro fectio. Facta karta firmitudinis in mense iulio Era M.ª cªc.ª xªxª VIII.ª Nos pernominatos suerius menendiz et uxor mea dona maiore et petro hariz, uobis homines sancta marina qui hanc cartam iussimus facere cum manus nostras roboramus et signa facimus. Pro testes, pelagius rabos test. pelagius iozinis. Ero peles test. Gundisaluo menendiz test. test. Donus iohannes. Donus .... Martin g..... test. Micael notuit.

Em nome de deus padre e da santa trindade padre e filho e spirito santo amen. Esta he a carta firme e stauel de foro que nós soeiro meendez e dona mayor e pedro aires mandamos fazer a uos homeens que morades em santa marinha de foro que uos ajades ou filhos ou netos ou de uossas geerações. E primeiramente do pam a oytaua : do vinho e do linho e de legumes a nona. E que o homem que hy quiser morar a outra parte, e nom lhe conprarem o seu feitio que o aia ou seus filhos e faça ende esto foro : da vinha que hy chantardes quando dê polegar e de messa dem emde de raçom a nona : e homem ceiro que for a monte por mel e nom fezer outro trabalho mea canada e outra uez arretel de cera : e que for por coelhos a morada de cada vynda huum coelho com sua pele. Do ueado esfolado huum lonbo. E do porco montes quatro costas e do vsso as maãos : e duas fogaças e huum capom e dez ouos no anno : e se se ferir vezinho com vezinho e meter rrancura peite meo bragal e se nom meter rrancura nom dê nada. Homem que ouuer caualo ou asno ou egua dea huma vez no anno ataa coinbra ou uiseu ou trancoso. Homem que laurar com bôis e for a monte por mel ou por coelhos nom dê condado. E aquelles que ouuerem bois dem senhas geiras aaquelle que for moordomo por sua eiradegua meo moolho de linho, teeigua de pam e quarta de vinho. Meendo daviz que hy morara primeiramente dê por aquelle anno por sua renda meo bragal e stè este foro senpre pera si e seu filho e nom dê outra raçom. Se alguum homem veer ou nós veermos asy nós como outros estranhos ou de nossas geerações ou outros moores de santa marinha que uos queiram tirar deste foro peite a uos LX moyos ou que vos braadar çitar a juizo. E se uos homeens de santa marinha quiserdes poer a herdade em outro moor e nom atendedes este foro que peitedes a nós LX moyos e nom percades o vosso feitio. Feita foy esta carta de fermydooem no mes de Julho Era de mil e cento e oyteenta oyto. E nós sobreditos Sueiro meendez e minha molher dona mayor e pedro ayres mandamos fazer esta carta a uos homens de santa marinha e a rroboramos e asiignamos com nossas maãos. Testemunhas, Payo Rabos. Payo ioziniz. Erorum pellis. Gonçallo meendez.

ALMADANA

ALMADA

1190

Foralis *oppidi de* Almada *superest tantum translatio (authentica quidem, sed valde mutila) antiqua lingua vernacula. Charta servatur in Publico Archivo. Nec illic, nec alibi textum latino-barbarum invenimus.*

In nome do Padre e do Filho e do Espirito santo amen. Porque a graça de deus .... Eu Dom........................... ...... Rey de Portugal filhey por gram trabalho .... castello dalmada .... e de meus homees e de meus vassallos e meus .... mouros ...... dereito herdamento. E des y aprouge a mim ...... curaçon .... uontade de dar e outorgar .... assi aos .... que am de uyr que .... polo qual foro o regal dereito que adeante compridamente he escrito de uos e de uosos successores .... Dou .... quem quer que publicamente .... com armas romper peite quinhentos soldos e aquesto seia sen vozeyro. E se dentro na casa .... for morto .... cassa peite ... marauedi. E se hi for chagado peytem por el meyo marauedi. E semelhantemente por omyzio e por rousso publicamente feito peyte quinhentos soldos. Quem certas alguem .... domeens boos ..... peyte quinhentos soldos. Por merda em boca LX soldos peyte em testemoyo domees boos. Furto conossudo em testemoyno domees boos noue uezes seia composto. Quem o relego do vino delRey ronper .... em testemoyno domees boos .... uez peyte v soldos e a segunda uez v soldos. E se a terceyra uez .... for achado em testemoyno domeens boos o vinho todo seia spargudo e os arcos das cubas seiam .... fóra dem de cada huma carrega .... seia uendudo ho outro en o relego. Da iugada uerdadeiramente .... atá dia da Natal seia .... E de cada huum iugo de bois dem .... milho ou de trigo qualquer que lauorarem e se duum ou doutro lauorarem duum ou doutro dem pello alqueyre dereyto da villa. E seia o quarteyro de XIII alqueires e seia medido sen braço curuado e a tauoa sobreposta. E parceiro de caualeiro .... E moradores dalmadaa aiam liuremente tendas fornos de pam conuem a saber e dolas. E dos fornos da telha dem dizima. Quem omem fóra do couto matar peyte LX soldos. Quem omem chagar fóra .... Quem em plaça com armas alguem chagar peyte ameyadade do omizio. Quem arma per yra desnuar ou a da cassa sacar per yra e nom firir peyte LX soldos. E os omeens dalmadaa aiam as .... que em ellas morarem peytem por omizio e por rousso conossudo e por merda em boca LX soldos con*uem* a saber ameyadade a ElRey e ameyadade ao senhor da herdade. E uaam em apilydo delRey e nenhuum outro foro nom façam a ElRey. .... que morarem em as herdades dalmada se furto fezerem outrosi como de suso dicto é seia composto ameyadade a ElRey e ameyadade ao senhor da erdade. E a almotassarya seia do concelho. E seyam metudos .... uilla. E dem de foro da vaca I dinheiro. E do zeuro I dinheiro. E do çeruo I dinheiro. E da besta do pescado I dinheiro. E da barca do pescado I dinheiro. E de iulgada similhantemente .... zeuro e de vaca e de porco I dinheiro, e do carneiro I dinheiro. Pescadores dem dizima. E do caualo ou da mua ou do muu que uenderem ou comprarem omees de fóra .... marauedi. Degoa uenduda ou comparada dem II soldos e do boy II soldos. E da uaca I soldo. E do asno e da asna I soldo. Do mouro e da moura meyo marauedi. Do porco ou do carneiro .... Da carega do azeite ou de coyros de bois ou de zeuros ou de ceruos dem meyo marauedi. De carega de cera meyo marauedi. De carega de anil ou de pannos .... ou de pimenta ou de graa I marauedi. Do bragal II dinheiros. Do uestido das pelles III dinheiros. Do linho ou dos alhos ou das cebolas dizima. Do pescado .... Das concas .... de todas estas caregas as quaes uenderem omees de fóra e portado derem se outras suas proprias comprarem nom dem portado dellas. Da carega do pam ou do sal a qual uenderem .... e da asnal tres mealhas. Mercadores naturaes da villa que soldada dar quizerem seia reçebuda deles. E se pella uentura soldada nom quizerem dar dem portagem. Da carega do .... Cauom que lauorar trygo dê I teyga. E se lauorar milho similhauilmente. E de geyras de bois I quarteiro de trigo ou de milho de qualquer que lauorar ....ros aiam foro de caualeyros. Molher de cavaleyro que uiouar aia honra de caualeiro átee que casse e se cazar com peom faça foro de peom. Caualeyro que emuelhecer ou em tal ....

.... estè em sa onrra. Se per uentuyra molher de caualeyro uiuua tal filho ouuer que com ella em cassa seia conteudo e caualaria fazer poder façaa polla madre. Almocreue que por almo.................................gada en o ano. Caualeyro uerdadeyramente que o seu cauallo ou as sas bestas almocreuarya meter nom faça nenhuum foro da almocrauarya. Coelheyro que for ao monte e alá ficar dê huma pelle .... VIII dias ou chus dê huum coelho com sa pella. E coelheyro de fóra dê dizima cada que ueer. Moradores dalmadaa que seu pam o seu vinho ou seus figos ou seu azeyte em Santarem ouuerem .... almadaa ho adusserem pera sa prol e nom por a reuender nom dem ende portagem. Quem com alguem baralhar e despos a baralha a cassa entrar e hy auudo conçelho e filhar fuste ou purina e o firir peyte XXX soldos................ nom conçelhyramente e per auyimento de caiom firir nimigalha nom peyte. Emigo de fóra nom entre en a villa sobre seu enmygo senom por tregoas ou por lhy dar dereyto. Se o cauallo dalguum matar ...... o senhor do caualo peyte o caualo ou omyzio quaes destas coussas quer que ao senhor do cauallo prouguer. E o crerigo aia foro de caualeyro per todo e se com molher for achado torpemente o Moordomo nom meta mão ..... nem no prenda per nenhuma maneyra mays a molher prenda se quizer. Da madeyra que ueer pello ryo onde dauam oytaua dem dizima. Da atalaya deue ElRey a teer ameyadade e os caualeyros a outra meyadade com seus corpos. Caualeiro dalmadaa ao qual o meu rico omem bem fezer de ssa terra eu o receberey ao meu rico omem em conto dos seus caualeyros. O moordomo ou o seu sayom nom uaa a cassa do caualeyro sem porteyro do alcayde. E o meu nobre omem que almadaa de mim teuer nom meta y outro alcayde senom dalmadaa. Das cazas as quaes os meus nobres omees ou freyres ou spetaleyros ou moesteyros em almadaa ouuerem façam foro da villa outrosy come os outros caualeyros dalmadaa. Gaado perdudo que o moordomo achar tenha o atá tres mezes e per cada huum .... faça del dar pregom e se o senhor del ueer seialhe dado. E se per uentuyra o senhor dele depos o pregom dado atá tres messes nom ueer estonce o moordomo faça del sa profeytança. Da caualgada do alcayde nom filhe ende nemygalha .... senom o que a ele os caualeyros per seu amor dar quizerem. Da caualgada de LX caualeyros a suso partam commigo en campo. Fereyro oü çapateyro que em Almadaa cassa ouuer em ella laurar nom dê della nenhuum foro. E quem mouro ferreyro ou çapateyro ouuer em sa cassa lauorar nom dê por elle foro. Quem certas mesteyraes fereyros ou çapateyros forem e per este seu officio uiuerem e cassas nom ouuerem uenham ás mhas tendas e façam a mim meu foro. Quem caualo uender ou conparar ou mouro fóra dalmadaa hu o conparar ou o uender y dê a portagem. E os peões os quaes o seu auer dar ouuerem dem ende a dizima ao moordomo. E o moordomo dê a elles dereyto polla dizima. E se pola dizima a elles dar dereito nom quizer entonçe o alcayde faça a elles dar dereyto pelo seu porteyro. Moradores dalmadaa nom dem luytossa. Adays dalmadaa nom dem quinta do quinom de seus corpos. Caualeyros dalmadaa nom tenham zaga em eyximento delRey ou em oste. Paateyras dem por foro de XXX paes huum. Portagem uerdadeyramente e foro e quinta dos mouros e das outras cousas asy seiam .....as outrosi come he de custume exete aquestas coussas que escritas son de suzo e a uos o leyxo. E por alcaydarya de cada huma besta que ueer de fóra com pescado dem II dinheiros. E da barca do pescado myudo II dinheyros e de todo outro pescado seya dado seu foro. Aquestas coussas certas asi todas de suso escritas a uos dou e outorgo. E aquestas uaa o moordomo em testemoyno domees boos e nom a outras. Caualeyros dalmadaa testiuygem com infanções de portugal. Do nauyo uerdadeyramente mando que o alcayde e dous espadeleyros e dous proeyros e huum pityntal aiam foro de caualeyros. E certas mando que o meu alcayde da villa nem no alcayde dos nauyos nem nos aluaziis nem nenhuum outro nom ouze aforçar nenhuum omem do concelho do seu vinho nem do seu pam nem do seu pescado nem das sas carnes nem das outras sas cousas. Aynda mando que os meus moordomos nom uaam fóra da villa a prender omees nem roubar. Mays se fezerem coomhas façam elles chamar pello porteyro do alcayde perante o alcayde e os aluaziis e saem a elles o que fezerem outrosi como mandarem o alcayde e os aluaziis. E o conçelho canbhe seus aluaziis cada ano. E mando que o padre nom peyte coomha por seu filho mais o filho peyte ella se a fezer. E se nom ouuer per que o sae saeo per seu corpo. Mando certas dos mouros e dos judeos firydos que se uenham queyxar ao alcayde e aos aluaziis : Outrossy como foy acustumado em tenpo de meu padre. Aynda mando que os moordomos nom penorem nenhuum omem atá que o chamem ao conçelho ante o alcayde e os aluaziis. Mando certas que quemquer que penorar sen o moordomo ou sen porteyro do alcayde se ueer ante o mayordomo e y for uençudo dobre aquelo que penorar e nom mais. Outorgo certas que os peoes dalmadaa nunca entrem em meu nauio contra sa uoontade mais seia em seu prazimento de ou uyrem por mar ou por terra ao meu seruisso. Mando certas que os relegeyros que teuerem o meu relégo que o filhem primo dia de janeyro e tenhamno atá primo dia dabril. E os mercadores que conprarem vinho dos omees da villa dem da besta caualar I almude. E se quizerem sacar o vinho per mar dem do moyo dous almudes o huum aos porteyros e o outro aos relegeyros e o senhor do uinho nom dê nimygalha. Outorgo a uos certas firmemente que nunca filhem uino de uossas cubas contra uossa uoontade. Outorgo que aiades as uossas eruas e as uossas palhas coutadas e emparadas assi que nem meus ......los nom nas filhem a uos contra uossa uontade. E mando quo os meus moordomos nom façam pididas en a villa nem fóra da villa. E das iugadas mando que aqueles que non colherem nom dem iugada................ que nenhuum nom seia em uossa villa asy coutado

que possa teer torto a seus uizinos e que non faza dereyto a seus uizinos. E que furto nom possa seer feyto em uossa uilla mando que os mouros ou........... am pennas senon per testemoyno domees boos. E se os receberem sen testemoyno domees boos e depois sayr de furto percam aquelas coussas e aquelo que derem sobre ellas. Se alguem certas aqueste meu foro a uos.................. da beençom de deus e da mynha seia conprido. E quem uerdadeiramente elle a uos quizer britar da maldiçom de deus e da minha seia .... Feita é a carta en Lixbooa en o mes dagosto Era M.ª CC.ª XXVIII.ª Eu sobredito Rey Dom Sancho aquesta carta que mandey fazer reuoro e confirmo. Dom Joham fernandiz moordomo delRey dom Sancho conf. Dom Gonçalo conf. Dom Soeyro bispo de Lixbooa conf.

TURRES NOVAE

TORRES-NOVAS

1190

Hoc scripsimus forale *ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis. Textui sequuntur consuetudines variae thomariensis municipii, quae adjectae fuerunt chartae de* Torres-Novas *et in apographo quodam saeculi XIII inveniuntur descriptae. Accesserunt lectiones variae ex Lib. Regestor. Alphonsi II et ex eodem apographo saeculi XIII, in Publico Archivo servato, depromptae. Addidimus translationem in linguam vernaculam saeculi XIV ex eodem Archivo.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Quoniam omnipotens[1] iustus iudex omnibus in terra potestatem exercentibus precepit populum sibi subditum in iusticia et equitate regere ut salamone[2] legitur : Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Ideo ego Rex domnus Sancius et uxor mea Regina domna Dulcia cum[3] filiis nostris diuino oraculo eruditi necessarium duximus rapinas et iniurias hominum habitancium in Turribus nouis misericorditer remouere. Meditantes maiûs et melius in animarum salute quam in caducarum rerum adquisitionem lucrum nos esse consecuturos. Vnde in uilla ista sub potestate nostra constituta talia damus decreta. Siquis ergo rausum uel homicidium, uel disruperit domum cum armis uel cum feridas uel fregerit portas intrans domum ui in cauto uille pectet D solidos. Si rausum uel homicidium extra uillam LX[4] solidos[4] pectet[4]. Mandamus ut unusquisque accipiat uxorem suam quam habet recabedadam uel filiam suam que aduc non fuit nupta ubi eam inuenerit sine pecto. Et filium quem pater suus in domo[5] tenet pro suo malado accipiat eum ubique preter ut non frangat super eum portas uel percutiat aliquem sine pecto. Pro stercore in ore misso LX.ª solidos ubique pectet. Siquis percusserit cum armis mulitis[6] de suo grado et per iram in cauto[7] uille LX.ª solidos pectet. Si foras XXX solidos pectet. Feridas consiliadas istas sunt et non alias qui querit amicos uel parentes uel arma uel tochos cum qui-

En nome da santa triindade padre e filho e spiritu sancto. Amen. Porque deus poderoso juiz justiçoso mandou a todolos husantes poderio na terra reger o poboo sometudo a elles em justiça e em higualdade assy como see no liuro de Salamon ajudade justiça aquelles que julgardes a terra. E por esso eu Dom Sancho e mha molher Reynha dona Dulcia com nossos filhos em sembra pollo oragoo de deus emssynados. Mandamos cousas necessarias conuem a ssaber remouer misericordiosamente roubas e enjurias dos homens morantes em torres nouas propesantes mayor e milhor cousa seer en na saude das almas como guanhamento das cousas deste mundo seguirmos o guanho.

Onde mandamos taaees degredos em esta villa so nosso poderio stabeleçudos.

Se alguem pela uentura roubar ou matar ou romper casas com armas ou der feridas ou britar portas entrante aa casa per força en no couto da villa peyte quinhentos soldos.

E sse roubar ou matar fóra da villa peyte LX soldos.

E mandamos que cada huum tome ssa molher que ha pera rrecadar ou filha que ainda nom foy casada hu quer que ha achar sem peyta.

O filho que seu padre em sa casa tem por seu sergente tomeo em qualquer loguar sem peyta tirante stas cousas que nom quebrante sobrel portas nem feyra alguem.

N.º 1

1 deus omnipotens
5 domo sua
6 mulutis

N.º 2

1 deus omnipotens
2 in salamone
3 una cum
4 pectet LX solidos.
5 domo sua
6 molutis
7 cacto

bus uadat ferire et percusserit per ueram exquisam LX solidos pectet. Pro membro absciso LX solidos pectet: pro omnes feridas de quibus satisfacere debet intret in fustam secundum ueterem forum colimbrie: aut comparet eas cui satisfacere debet. Sinal de alcaide aut iudicis cum testimonio teneatur. Domus alicuius non sigelletur nisi antea uocetur ad directum. Siquis aliquid[8] ab[8] aliquo[8] quesierit ante iusticias respondeat per directum. Siquis debitor alicui rebellis extiterit, ab illo quod suum est habere non potuerit et composuerit se cum maiordomo, tamen maiordomus non habeat nisi decimam de quo traxerit de habere rebellis, nisi fuerit de usura. Sed de usura accipiat quantum pepigerit cum eo. Omnes uero intenciones uestri[9] maiordomi sint per inquisicionem uel[10] de illis rebus unde potuerint[11] habere exquisam directam. Qui sciuerit ueritatem et eam negauerit in exquisam[12] componat quantum perdere fecerit illi et domino terre aliud tantum: et ultra in testimonium non recipiatur. Si aliquis uozarius se cum maiordomo composuerit causa inde aliquid habendi si probatus fuerit quod tale est per exquisam secundum quantitatem calumpnie quam obiecerit, in corpore puniatur si non habuerit quod pectet: et non audiatur nisi prius dederit fideiussorem in manibus de iusticiis. Prohibemus enim omnes huiusmodi qui se faciunt uozarios falsos et non habent tortum: Per tales enim omnis terra perdita est. Quamuis maiordomus et iusticie sint presentes et aliquis in consilio conqueratur de aliqua re, maiordomus non accipiat querimoniam illam pro uoce, nisi ille qui querimoniam fecerit dixerit maiordomo do tibi istam querimoniam pro uoce. Siquis in defensione sui agri aut uinee uel orti dampnatorem expoliauerit quamuis damnator sit percussus aut uulneratus tamen dominus uinee non pectet. Quod si damnator dominum agri percusserit satisfaciat ei. Et quacumque calumpnia[13] fecerit pectet. Defendimus ut nullus in uilla arma trahat, quod si traxerit et non percusserit perdat ea. Siquis mensuras aut cubitos falsauerit V solidos pectet. Siquis de domo alterius aut extra domum rem per uim acceperit et dominus suus uenerit cum rancura ad alcaide uel ad iusticias uel ad maiordomum in duplo componat. Siquis uxorem suam iusto iudicio adulteram fecerit, res sue sint in potestate domini terre. Deffendimus ut nullus audeat taliar cum uallo carreiras uel tratas[14] autorizatas de concilio, nec mutet marcos[15]. Qui uero hoc fecerit sanet per forum terre. Almotaze sit de concilio. Maiordomus et seion et iusticie et portitor de alcaide sint cauti in D solidos. Qui fecerit furtum pectet sicut mos est terre, uel condempnetur. Quicumque uero latronem uel malefactorem inuenerit prendat eum secundum suum posse sine calumpnia suorum parentum et homicidium. Si-

Item polla merda metuda en boca peyte LX soldos em qualquer logar.

E sse alguem ferir com armas aparelhadas de seu grado per sanha em no couto da villa peyte seseenta soldos. E se for fóra peyte XXX soldos.

Estas som as feridas conselhadas aquel que conselheiramente demanda amigos ou parentes ou armas ou tochos com que ferir uaa e fere per uerdadeira guisa peyte seseenta soldos.

Item por todalas feridas de que deue satisfazer entre aas uaras segundo o foro uelho de coinbra ou comprir aquelas aaquel a que deue satisfazer.

Item signal dalcayde ou de juiz he tehudo em testemunho.

Item a casa dalguum nom sseia penhorada, saluo se for chamado per dereyto.

E se alguum demandou alguma cousa doutro deue responder perdante a justiça com seu dereyto.

Item sse alguum deuedor ffor tehudo por reuel a alguum e nom poder auer daquel o que seu he, se fezer aueença com o moordomo: Mandamos que o moordomo nom aia senom a dizima daquelo que tirou do auer do reuel saluo se ffor de husura, ou se preiteiou com el.

Item todalas tençoes do nosso moordomo seiam per enquiriçom daquelas cousas onde poderem auer emquisa dereyta e aquel que scusar uerdade e negar seia tehudo a perder outro tanto do sseu quanto dano fez aaquel, e outro tanto ao senhor da terra e des y a deante nom seia tomado por testemunha.

Item se alguum vogado fezer composiçom com o moordomo per razom dauerem alguma cousa e lhy for prouado que tal he per alguma guisa segundo a quantidade da malicia que quebrantou ou que compos seia atormentado no corpo se nom ouuer que peyte e nom seya ouuydo se nom der fiador primeyramente nas maaos das justiças.

Item defendemos que todos aqueles deste oficio que se fazem vogados falsos e nom ham tanto, que se cauidem, ca per taaes toda a terra he perduda.

E pero que o moordomo e as justiças seiam presentes e alguum se queixe no concelho dalguma cousa, o moordomo nom tome aquel queixume por uoz saluo se aquel que fezer o queixume disser ao moordomo doute este queyxume por uoz.

Item se alguum em defendimento de seu agro ou de ssa vinha ou de sseu orto sbulhar alguum danador pero que o demandador seia ferido ou chagado mandamos que o senhor da vinha nom peyte e sse o danador ferir o senhor do agro satisfaçalhy e qualquer malicia que lhy fezer peyte.

N.º 1

8 ab aliquo aliquid
11 potuerit
12 exquisa

N.º 2

8 ab aliquo aliquid
9 nostri
10 *deest*
13 calumpniam
14 stratas
15 marchos.

quis intrauerit in uineam uel almuinam[16] alicuius furtim, inde[17] causa comedendi, uel cum manu sua bestiam in ferraginem alicuius miserit v solidos pectet. Si aliquid[18] de uinea ut[19] de almuina[20] in gremio uel in taleiga uel in cesta attulerit uel ferraginem seccauerit i morabitinum pectet. Si in nocte deprehensus fuerit furtiue in uinea aut in ferragine uel in almuina[21] LX solidos pectet et quod uestiret. Et de isto pecto dominus laboris habeat medietatem. Si uero non habuerit quod pectet clauificatur[22] in porta per unum diem deinde fragelletur. Si maurus alicuius fuerit solutus et fecerit calumpniam dominus eius respondeat pro eo secundum calumpniam quam fecerit, uel dimittat in manu maiordomi. Maiordomus non accipiat maurum alicuius qui fuerit in uinculis uel mauram solutam pro quacumque calumpnia quam fecerit. Et[23] si dominus terre et concilium uiderit quod talem causam fecit pro qua debet lapidari uel cremari, lapidetur uel cremetur. Si uero talem causam fecerit pro qua debet flagellari et in corpore exterminari flagelletur. Et postquam flagellauerint eum uel eam domino suo reddatur. Quamcumque fiaduriam quisque fecerit si eam non compleuerit secundum directum eandem pectet. Et qui uenderit uinum in relego LX solidos pectet : et per quantas uices inuenerint uinum uendere per tantas uices pectet LX solidos. Et tota illa bestia que uadit ad aream uel ad lagar pro aluger[24] faciat forum de almoqueuer. Istas calumpnias mandamus pectar et non alias. Et de iugada sic mandamus uel laborator det de iugo de bobus VI quartarios, et tres sint quartarios de meliori autuno quem laborauerit et hoc est autunus triticum ordeum et centenum. Et de secunda scilicet milium et panicium det alios tres quartarios si laborauerit. Et quamuis laborauerit[25] laborator[25] cum duobus iugos uel III uel IIIIor uel cum X uel cum XX non det magis de VI quartarios quantum dabit pro uno iugo, si totum panem istum laborauerit. Insuper mandamus ut de iugada et de quarta det dominus laboris qualem uoluerit. Et det cauom de iugada VI alqueires usque III geiras et si fecerit plusquam III geiras det I quartarium pro iugada sit[26] per alqueire[27] de XVI alqueires per alqueire de directo : de molinis non accipiant nisi de XIIII alqueires I sine offrecione. Kambe sit[28] quales iusticie et concilium uiderint[29] pro directo. Et si molinarius inde aliter fecerit ipse cum abere suo sit[30] in potestate domini terre. Et si alicui militum moritur caballus stet in honore unum[31] et si aliquis militum uenerit in se-

Item defendemos que nenhuum na villa nom traga armas e sse as trouxer e non ferir perca as armas.

Item se alguum falssar uaras ou cobos peyte cinquo soldos.

Item sse alguum da casa doutro ou de fóra da casa tomar alguma cousa per força e sseu dono ueer com rancura ao alcayde ou aas justiças ou ao moordomo paguelho em dobro.

Item se alguem per dereito fezer ssa molher puta per dereito juizo que lhy fez adulterio as sas cousas seiam no poderio do senhor per tempo.

Item defendemos que nem huum nom ouse a talhar carreyras nem strados com ualados nem muden marcos sem outoridade do concelho seiam comdepnados em ve soldos pague pollo foro da terra e o almotace seia em concelho e o moordomo e as justiças e o porteiro do concelho seiam comdepnados em quinhentos soldos.

Item aquel que fezer furto peyte assy como he costume da terra ou seia condepnado.

Item qualquer que ladrom ou malfeitor achar prenda-o segundo seu poder sem temor dos seus parentes e do homezio.

Item se alguem entrar em vinha ou em almoynha dalguem furtiuilmente de dia per razom de comer ou com sa maão besta meter em ferraaem peyte v soldos.

Item se alguem de vinha ou dalmuyna em regaço ou em taleiga ou em cesta trouxer alguma cousa ou segar ferraaem peyte huum marauedi.

Item se alguem for de noyte achado fortiuilmente em vinha ou em ferraaem ou em almuynha peyte LX soldos e o que trouxer uestido e deste peyto o senhor do trabalho aia ameyadade e se nom ouuer que peyte seia pregado na porta per huum dia e des ende seia açoutado.

Item se mouro dalguem for solto e fezer mal o senhor del responda por el segundo o mal que fezer ou o leixe na maão do moordomo.

Item o moordomo nom filhe mouro de nenhuum que traga liamento nem moura solta por qualquer mal que faça. Mays se o senhor da terra e o concelho vir que tal cousa fez per que deue a seer apedrada ou queimada seia apedrada ou queimada. E se uerdadeiramente tal cousa fezer per que deua seer açoutada e o corpo seer atormentado seia açoutada e des que a açoutarem quer el quer ella seia dado a seu dono.

N.º 1

16 almoniam
17 in die
19 uel
20 almunia
21 almunia
25 laborator laboret
26 Et ista iugada sit
29 uiderit
31 unum annum

N.º 2

16 almuniam
17 in die
18 aliquis
19 uel
20 almunia
21 almunia
22 clauificetur
23 Sed
24 aluguer
25 laborator laboret
26 Et ista iugada sit
27 quartarium
28 sint
30 sint
31 unum annum

nectute ut non possit militare quandiu uixerit, sit in honore militum. Milites[32] habeant suas hereditates liberas. Et si milites[33] obierit uxorque remanserit sit honorata, sicut in diebus uiri[34] sui[34]. Si autem maiordomus uel iusticia hoc nostrum directum[35] irrumperit pro ofretione aut amore alicuius, ipse et res eius sint in potestate domini terre. Facta carta in mense Octobris era M.ª CC.ª XX.ª VIII.ª Ista omnia inuenimus scripta in carta de tomar : et multa alia ipsi faciunt que in carta non tenent : et sicut ipsi fecerint ea ita et nos faciemus. Ego Rex Sancius[36] in[36] hoc carte firmamentum iussi facere coram meis uasallis propriis manibus roboraui. Qui presentes fuerunt, Martinus Colimbriensis episcopus test. Comes domnus Menendus test. Domnus Petrus alfonsi test. Menendus strema alcaide test. Petrus macanerie[37] maiordomus test. Julianus Regis notarius test. Suerius Vlixbonensis episcopus test.

·Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris infantibus domno S.[38] et domno A.[39] et domna Alionor, concedo et confirmo vobis populatoribus de Turribus nouis istam cartam et istud forum quod uobis dedit pater meus illustrissime memorie Rex domnus Sancius. Et ut meum factum firmissimum robur obtineat precepi fieri istam meam cartam et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta mense Nouembris Era M.ª CC.ª L.ª V.ª Nos superius nominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus, et in ea hec signa fecimus +++++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus Petrus colimbriensis episcopus conf. Domnus Suerius Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suerius Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius lamecensis episcopus[40]. Domnus bartolameus visensis episcopus[41]. Domnus Mar. Egitaniensis episcopus conf. Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie. Domnus Laurencius suarii. Domnus Johannes fernandi[42]. Domnus Fernandus fernandi. Domnus Gomecius suarii. Domnus Gil ualasquiz. Domnus Rodericus menendi. Domnus Petrus[43] alfonsi. Domnus Lopus alfonsi, conf. Magister Pelagius cantor port. test. Petrus garsie test. Martinus petri test. Vincencius menendi[44] test. Johannes pelagii test. Petrus petri test. Gunsaluus menendi cancellarius curie[45].·

.........Gunsaluus menendi pretor de turribus nouis

Item se alguem fezer fiadoria se a nom comprir segundo dereito peyte essa meesma.

Item quem vender vinho em relego peyte LX soldos, per quantas uezes for achado que vende vinho per tantas vezes peyte seseenta soldos.

Item toda besta que for a eyra ou a lagar por aluger faça foro de almocreue. E estas malicias mandamos peytar e nom outras.

Item mandamos que da jugada se faça assy que todo aquel que laurar com iugo de boys dê seys quarteiros e os tres quarteiros seiam do melhor outono. E o melhor outono he ste, triigo e ceuada e centeo e da segunda conuem a saber milho e payço dê outros tres quarteiros se o laurar.

E em pero que o laurador laure com duas jugadas ou com tres ou com quatro ou com V ou com VI ou com X ou com XX ou com mays dê de jugada tantos quarteiros quantos daria da huma jugada se todo ste pam laurar.

Item mandamos mays que de jugada ou de quarto o senhor do trabalho dê qual quiser.

Item o cauam dê de jugada seys alqueires ataa tres geyras. E se fezer mays que tres geyras dê huum quarteiro por jugada e esta jugada seia per quarteiro de XVI alqueires per alqueire de dereyto.

Item dos moynhos nom recebam os moleyros senom de XIIII alqueires huum e sto seia sem ofreçom e os botelhos seiam quaes as justiças e o concelho virem por dereito.

E sse o moleyro ende al fezer elle com o auer seia metudo em o poder do senhor da terra.

Item se alguum caualo morrer o caualeiro stê em sa honrra huum ano.

Item se o caualeyro ueer em velhice que nom possa caualgar em tempo de ssa vida seia em honrra de caualaria.

Item as herdades dos caualeyros seiam liures.

Item se o caualeyro morrer a molher que fica seia honrrada asy como era en dias de seu marido.

Item se pela uentuyra o moordomo ou a justiça aqueste nosso foro ronper por oficio ou por amor alguum esse e sas cousas seiam no poderio do senhor da terra. Feito foy no mes doytubro Era de mil IIc e viinte e oyto anos.

Item todas estas cousas achamos scritas na carta de tomar e muytas outras cousas que elles fazem que nom he contehudo na carta assy como elles fazem assy fazemos nós. E eu Rey dom Sancho que aqueste firmamento desta carta mandey fazer e aforteleguey com mhas maãos

N.º 1

32 Miles
34 uiris suis.
35 decretum
36 domnus Sancius qui
37 macenerie
38 Sancio
39 Alfonso
40 episcopus conf.
41 episcopus conf.
42 fernandiz.
43 Poncius
44 menendiz
45 Curie —Johannes martini scripsit.

N.º 2

33 miles
35 decretum
36 domnus Sancius qui
" *deest*

et Egas petri iudex una cum concilio eiusdem miserunt ad Tomar pro moribus quos in karta ista non tenebant. Vnde domnus Simom menendi .... comendator et Pelagius cabecza iudex et domnus Stephanus pretor et omne concilium eiusdem hoc pro directo uiderunt, et hoc est nostrum forum capitale. Scilicet de uinea pedis que est uallata in fundo et .... plantas in ea eundo non detis inde iugatam de pane quem laborauerit in ipsa hereditate. Homo qui est pingnoratus pro iugada ante Natalem domini respondeat. Et si non fuerit pignoratus ante Natale ....on respondeat. Pedes qui laborauerit cum boue et cum sua exada fuerit facere milium si milium ibi habuerit det inde vi alqueires. Caballarius qui senaram fecerit ad pedem, pedes non det inde iugatam.......... olei de carega cauallare v solidos de asino II^os solidos et dimidium det conparator. De melle de marabitino det IIII^or denarios. Maiordomus qui tenet terram usque mediatum annum det fintos .... super fintos det fideiussores ad alium maiordomum qui post illum uenerit uel inpleat dies si uoluerit et postquam annus mediatus fuerit nolendo uolendo inpreat dies. Quis relegum mo.... ....pleat dies ad alium relegarium et accipiat de uino de adega tantum quantum de tempore tenuerit de bono et de malo. Vinum meentantum de confraria leuetur pro ad ubicumque illud leuare uo....... sine pecto. Vinum frigidum confrarie detur pro deo et cui dederint ipsum per mandatum relegarii leuet. Quis uoluerit vinum leuare ad aliam terram in suas bestias uel in alienas .... almudem de uino de cupa. Qui suum uinum uendiderit ad hominem de fora, conparator det de qualibet carega I solidum. Maiordomi relegarii et omnes ouencial.............. proprias ante os meus uassalos : aqueles que presentes forom foy Dom Martinho bispo de coinbra, testemunha, o Conde dom Meendo, Dom Pedro afonsso, e Meende stama alcayde e Pedro de macameyra moordomo e Juyaão notayro delRey, dom Sueyro bispo de lixbooa.

PINEL

PINHEL

1191

Primum forale *de Pinhel in charta autographa, ex scrinio Monialium S. Benedicti Portucalensis Monasterii in Archivum Publicum delata, invenitur. Non aliud manet exemplar. De hac charta agit Riberius,* Observações de Diplomatica *pag.* 134.

In dei nomine et eius misericordia. Ego P. prior de hermida de sancte marie ripa pauie una cum fratribus meis ibique commorantibus tam presentibus quam futuris, vobis hominibus que uolueritis habitare in pinel tam presentibus quam futuris : facimus uobis kartam de foro, per mandatum domino regi santio portugallia. Et hec est forum per placimentum nostrum et uestrum : ut detis nobis de pane unum sestarium de tritico, et alium de ordeo, et unum quartarium de centeno, et uno puzal de uino, ex quo habuerint populatores quinque quinales de uino. Et de parada unusquisque unum almude de ceuada, et II^os panes triticeos de uno alqueire, et peladiga de uino, et duos denarios uniuscuiusque domus. Et uocem et calumniam per foro de troncoso sanet eam, et aliam rem. Ex quo homo ibi moratus per unum annum habeat suam hereditatem, et si ibi morare noluerit, uendat tali homini qui eam moretur et faciat inde suum forum. Quod si post nos alius prior uel alii fratres uel nos uenerint uel uenerimus qui hoc factum irrumpere uoluerit sit maledictus et excomunicatus et cum iuda in inferno dampnatus. Amen. Facta karta de foro de pinel in Era M.^a CC.^a XX.^a IX.^a Mense februario. Nos supradicti qui hanc cartam ius-

simus facere coram idoneis testibus manus nostras R—o—b—or—a—m—vs. Qui presentes fuerunt et uiderunt, hi sunt testes. Petrus test. Pelagius test. Jhermanus test. Johannes test. Quod uobis populatoribus de pinel non nocebit, et monasterio da hermida ualde perderit uolumus ut carte iste scriptum inter nos et uos sit partitum per alfabetum, quatinus nec a nobis nec a uobis aliquid sit ibi additum, uel demptum. —Petrus notuit.

MORTAAGUA

MORTAGUA

1192

Ex scrinio Collegiatae S. Christophori Conimbricensis hujus foralis *chartam autographam in Publicum Archivum detulimus et ex ea textum hausimus. Non aliud nobis cognitum manet exemplar.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Dulcia dei gratia Portugalensium Regina, auctoritate et mandato Regis Domni Sancii et filiorum meorum et filiarum, facio cartam de foro omnibus illis hominibus de Mortaagua qui ibi modo populantur et populabuntur. Do eis pro foro ut ille homo qui furtum fecerit pectet pro uno nouem, et corpus illius remaneat in potestate domini terre. Qui fecerit homicidium pectet LX solidos. Qui fecerit rousum pectet LX solidos. Qui posuerit merda in boca per esquisam bonorum hominum pectet LX solidos. Qui sanguinem irrumperit cum ferro muudo cum uozaria et inuentum fuerit per esquisam bonorum hominum pectet XXX solidos. Qui armas extraxerit per iram et non percusserit cum illis perdat arma. Qui abstulerit pignus maiordomo per esquisam bonorum hominum perdat illud pignus quod abstulerit ei. Qui occiderit maiordomum pectet XII morabitinos, corpus autem illius remaneat in potestate domini terre. Qui interfecerit sagionem andadorem pectet VI morabitinos. Qui occiderit judicem pectet XII morabitinos. Dabunt jugada de casale unum modium terciatum : terciam partem tritici, et terciam de milio, et terciam de auena. Seruiciali autem dabunt de unoquoque modio unam teeyga. De foro do regaengo do Soueral in unoquoque anno dabunt duas fogaças de singulis almudis et duos capones. Qui habuerit spadoam dabit eam cum uno capone, et si non habuerit dabit duos capones. Qui fecerit vineam postquam duxerit uuas ad lagare dabit decimam partem. Qui uoluerit complere caualariam stet in eam. Et si noluerit complere det jugadam. Almocreue qui uixerit per almocrauariam in anno faciat unam uiam. Pedes de Mortaagua qui in mandatum domini fuerit ibit andaduram unius diei et faciat suum fossadum. Qui autem suam hereditatem uendiderit uel suam facturam dabit decimam precii domino terre et uendet tali homini qui faciat forum sicut ipse faciebat. Dabunt portagines per suum forum secundum consuetudinem terre. De omnibus aliis hereditatibus que sunt in termino de Mortaagua dabunt per suum forum. Qui laborauerit hereditatem alterius casalis dabit inde quintam partem. Homo qui uoluerit recedere et ire in aliam terram ad habitandum expediat se judici pro sancto Johanne, et uadat usque festum sancti Michaelis. Homines malefactores uel sandeus erunt in potestate domini terre. Si regina inuenerit aliquid de suis foris quod hic non sonat propter obliuionem inquira eos, et non propter hoc facta erit karta ista. Qui irruperit domum alius de Mortaagua, et hoc inuentum fuerit per esquisam bonorum hominum pectet LX solidos. Qui intrauerit per iram et sin maiordomo alicuius duplet quod inde abstraxerit. Qui autem obseruauerit cartam istam benedictionem dei habeat. Facta fuit hec carta mense Septembris. In Era M.ª CC. XXX.ª Ego supranominata Dulcia qui istam cartam fieri iussi mandato Domini Regis Sancii et filiorum meorum ac filiarum coram istis hominibus illam roboro, et hoc signa impono. Qui presentes fuerunt, Gunsaluus menendi Maiordomus Curie. Domnus Johannes fernandi Pretor Colimbrie. Rodericus menendi sinifer. Domnus Julianus Cancellarius Regis. Reymondus iohannis. Petrus gomecii. Rex Domnus Sancius confirmat. Regina Domna Dulcia confirmat. Rex Domnus Alfonsus confirmat. Rex Domnus Petrus confirmat. Rex Domnus Fernandus confirmat. Regina Domna Sancia confirmat, et alie filia confirmant. Petrus suerii Colimbriensis Episcopus. Stephanus martini aluazil Colimbriensis. Magister Menendus medicus regis. Petrus presbiter scribam Regina.

PENACOVA

PENACOVA

1192

Ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis textum decerpsimus; lectiones varias ex Lib. Regestor. Alphonsi II. Translationem vernaculam saeculi XIV in Archivo Publico inventam addidimus.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Noscant omnes homines tam presentes quam futuri, quod ego Rex Sancius una cum uxore mea Regina domna Dulcia, et filiis et filiabus meis facimus cartam omnibus illis populatoribus de penacoua qui modo ibi sunt, et qui uenturi sunt, ut habeant istud forum. Do eis pro foro ut ille homo qui unum bouem habuerit, et aparzauerit cum alio, qui alium bouem habuerit, ambo dent unum modium. Qui laborauerit cum uno iugo, det unum modium. Qui cum duobus iugis, det unum modium. Qui amplius quam cum duobus iugis, de quantis bobus fuerint II quartarios, unum quartarium de tritico et alium de milio. Qui laborauerit triticum et milium, det medietatem unius et medietatem alterius : et[1] qui non habuerit unde det iugam de milio, det quartam. Cauon qui laborauerit triticum uel milium uel ordeum, det unam taeigam de quali pane laborauerit. Pedes de humo[2] suo det decimam : et cuntador non uadat ad suum lagar, sed sedeat ubi solitus est sedere. Et si pedes furtauerit de suo uino, et exquisam bonorum hominum hoc inuentum fuerit, pectet pro[3] furto. Pedes de penacoua faciat in anno unam uiam, et sit tanta longua uia ut ipsa die reuertatur in domum suam : et faciat suum fossadum. Miles qui hereditates habuerit foras, sint libere. Et si miles uel sui homines calumpniam fecerint, qualem calumpniam fecerint, talem pectent. Et miles et sui maladi ibunt in fossadum Regis. Miles cum suis caballis mortuus fuerit, de sancto michaele in antea, sit defensus et in secundo pane dabit caballum uel iugam. Milites et pedites faciant cupas et domos in castello de Penacoua domino terre. Et quando fecerint cupas, uel domos dabit dominus terre omnibus hominibus qui ibi laborauerint ad comedendum, et similiter precium magistris. Mulier militis que perderit[4] maritum suum stet in sua caualaria. Et si habuerit filium talem qui possit facere caualariam, faciat illam. Et si ista mulier militis casauerit cum pedone[5], faciat forum de pedite. Pedes qui uoluerit esse miles, det domino terre unam fogazam de duobus alqueires, et unum almude uini, et unum caponem. Qui occiderit hominem intus uille[6], pectet LX solidos : et qui foris occiderit XXX solidos. Qui sanguinem sacauerit cum uozeiro per exquisam bonorum hominum XV solidos. Qui dede-

En Nome do Padre e do ffilho e do santo esprito. Amen. Conheçam todos asi os presentes como os que ham de viir que Eu Rei Dom Sancho em senbra com mha molher dona Dulcia Rainha e com nosos ffilhos e com nosas ffilhas ffazemos a todos aquelles pobradores de Penacoua que ora hi ssom e que ham de seer que aiam este fforo : doulhis por fforo que aquel homem que huum boi ouver e aparçar com outro que ouver outro boi ambos dem huum moio. Aquel que laurar com huum jugo dê huum moio. Aquel que laurar com dous dê huum moio. Aquel que laurar com mais ca com dous de quantos bois fforem dous quarteiros huum quarteiro de triigo e outro de milho. Aquel que laurar triigo e milho dê ameiadade do huum e ameidade do outro. Aquel que nom ouuer onde dar jugada de milho dê a quarta. O cauam que lauorar triigo ou milho ou centeo dê huma teeiga de qual pam lauorar. O peom dê a dizima de seu vinho. E o contador nom vaa ao seu lagar mais sseia hu lhi he acostumado e sse o peom ffurtar do seu vinho e lho poderem prouar por homeens boons peiteo de ffurto. O peom de Penacoua ffaça em no anno huma via e seia tão longa aquella via que se posa tornar em ese dia a ssa casa, e ffaça seu ffosado. O caualeiro que ouuer erdades ffóra seiamlhi liures. E se o caualeiro ou os sseus homeens ffezerem alguum desaguisado qual desaguisado ffezerem tal corregam. E o caualeiro e os sseus homeens hiram em no ffossado dEl-Rei. O caualeiro a que o cauallo morrer de sam migel em deante seia deffendudo. E em no segundo pam dará cauallo ou senão dará jugada. Os caualleiros e os peões ffaçam cubas e casas no castello de Penacoua ao senhor de Penacoua e desa meesma terra. E quando ffezerem as cubas ou as casas o senhor da terra dará aos que hi laurarem de comer. E semelhauilmente aos meestres seu preço. A mulher do caualeiro que perder seu marido estê em sa caualaria. E se ouuer ffilho tal que posa ffazer caualaria façaa. E se a molher do caualleiro casar com peom ffaça fforo de peom. E o peom que quiser seer caualeiro dê ao senhor da terra huma ffogaça de dous alqueires e huum almude de vinho e huum capom. Aquel que matar homem dentro na villa peite ssaseenta ssoldos. E aquel que o matar ffóra peite triin-

1 *deest*
2 umo
3 de
4 perdiderit
5 pedite
6 in uilla

rit pugnatam pectet I solidum. Et qui dederit palmadam[7] pectet V solidos. Qui ruperit domum duplet quod inde extraxerit[8]. Et si nichil abstraxerit foris pectet XV solidos. Si sacauerit armas in uilla per iram et non percusserit cum illis, prendat[9] ipsa arma. Qui uulnerauerit cum ferro moluto[10] pectet XXX solidos. Qui ruperit domum cum ferro moluto[11], et notum fuerit uerum esse, per exquisam bonorum hominum, pectet XXX solidos. Qui posuerit merdam in buca[12] per exquisam bonorum hominum, pectet LX solidos. Qui furtum fecerit, pectet pro uno VIIII. Qui occiderit maiordomum uel iudicem uel seruicialem, ille qui fecerit remaneat cum omnibus que habuerit in potestate domini terre. Et qui uulnerauerit similiter faciant ei. Homo de uilla qui furtauerit portaticum, pectet de furto : et homo de fora, duplet. Et portaticum sit sicut fuit de ueteri tempore. Qui comederit[13] in nuptiis[14] uel in missis uel in confrariis[15] dabunt maiordomo unum panem, et unam assaturam, et unam postam de carne, et unam enfusam uini. Et per istud quod dederint quicquid calumpnie ibi fecerint illi qui ibi comederint, liberi erunt : dominus terre accipiat suum relegum III menses, januarium, februarium, marcium. Et homo qui laborauerit suam uineam, dabit operariis suis denariadigas uini pro ad suum beuer. Qui uendiderit uinum in relego, et inuentum fuerit hoc per exquisam bonorum hominum usque ad duas uices, pectet V V solidos. Et in tercia uice frangant illi arcus de cupa. Qui uoluerit leuare uinum suum in suam bestiam uendat illud foris de termino. Et postquam illud foris leuauerit, non ducat illum uinum iterum[16] in uillam. De piscibus maris quos duxerint per flumen mondeci, dent decimam domino terre, usque ad mensem maii. Maiordomum et seruicialem non imponant ibi sine sua uoluntate. Montarii qui fuerint ad montem de illo uenato quem mactauerint dabunt maiordomo lombum. Et illi qui fuerint ad aliam montariam, si illuc aliam calupniam fecerint, nichil pectent. Almoqueuer unam carrariam faciat domino terre. De pelago de Seren faciat dominus terre quod uoluerit. Qui habuerit barcum cum aliarife, det decimam et alcaide suam alcaidariam. Alcaide det suum forum de carniceiris, et de piscatoribus de foris. Piscatores qui ex alia parte uenerint, dabunt unam denariatam de pescato melioratam uel unum denarium iudici. Et quartarius sit de XVI alqueires per alqueire de directo. Qui mutauerit aquam foradizam, pectet LX solidos. Et totum istud sit cum uozeiro. Qui desiudicauerit hominem per exquisam bonorum hominum, pectet LX solidos. Ad has causas que hic sunt scripte uadat maiordomus, et ad alias non. Et si aliquis per obliuionem relinquitur, ut hic non scribatur, inponatur postea[17]. Et propter hec carta ista non dicatur fracta. Facta fuit carta mense Decembri Era M.ª CC.ª XXX.ª Ego Rex domnus S.,

ta ssoldos. Aquel que sacar ssangue com vozeiro prouado por homeens boons peite quinze ssoldos. Aquel que der punhada peite huum soldo : quem der palmada peite cinquo ssoldos : quem romper casa dobre o que ende tirar e sen migalha ende tirar peite quinze ssoldos. Se sacar armas nuas na villa em sanha e nom fferir com ellas perca as armas : quem chagar com ferro muudo peite triinta ssoldos. Quem ronper casa com fferro muudo e posa seer prouado per homeens boons peite triinta soldos. Quem poser merda em boca e posa seer prouado per homeens boons peite ssaseenta ssoldos : quem ffezer rrouso e posa seer prouado per homeens boons peite ssaseenta ssoldos : quem ffezer ffurto peite por huum noue : quem matar juiz ou moordomo ou sseruiçal moira por ende e o que ouuer sseia no poder do senhor da terra. E se chagar ssemelhauilmente o ffaçam a ele. Ho homem da villa que ffurtar a portaiem peitea de ffurto e o homem de ffóra dobrea. E a portagem sseia asy como ffoi do tempo velho. Aquelles que comerem nas vodas ou nas misas ou nas conffrarias daram ao moordomo huum pam e huma asadurá e huma posta de carne e huma enffusa de vinho e per aquesta cousa sse alguma cousa de necessidade hi ffezerem aquelles que hi comerem sseiam liures. E o ssenhor da terra receba sseu rellego per tres meses conuem a saber Janeiro ffeuereiro março. E o homem que laurar ssa uinha dará aos seus obreiros senhas dinheiradas do vinho pera seu beuer : quem uender vinho no rellego e lhi ffor prouado per homeens boons ataa duas vezes peite cinquo cinquo ssoldos e aa terceira vez quebrantenlhi os arcos da cuba : quem quiser leuar em no rellego vinho sseu em ssa besta venda o ffóra do termho. E depois que o leuar ffóra nom no aduga mais aa villa. Dos peixhes do mar que aduserem pello rio de mondego dem a dizima ao senhor da terra ataa o mes de maio e o moordomo e o sseruiçal nom ssemponha hi ssem sua voontade : os monteiros que fforem a monte daquelle veado que matarem daram ao moordomo o lonbo. E aquelles que fforem aaquella montaria sse la alguma necessidade ffezerem nom peitem nimigualha. O almocreve ffaça huma carreira ao senhor. Dello peego de sseren ffaça o senhor da terra o que quiser. Aquel que ouer barco com aljariffe dê a dizima e ao alcaide ssa alcaidaria. E dem ao alcaide os carniçeiros sseu fforo, e os pescadores de ffóra. Os pescadores que daquella parte veerem daram huma dinheirada de pescado melhorado ou huum dinheiro ao juiz. E o quarteiro sseia de dezasseis alqueires per alqueire de direito. E se alguma cousa per esquecimento fficou que nom ffose aqui escrito ponhano aqui depois. E depois estas cousas esta carta nom seia quebrantada. E quem desiuigar alguum homem per testemunho de homeens boons peite

7 palmatam
8 abstraxerit.
9 perdat
10 moudo
11 moudo
12 bucam

13 comederint
14 numpciis
15 confariis
16 interum
17 ibi postea.

una cum uxore mea Regina domna dulcia, et cum filiis et filiabus meis[18] et[18] filiabus[18] nostris illam roboramus. Et qui illam obseruauerit habeat dei benedictionem. Et qui uiam taliauerit, et fuerit cognitum per bonos homines, pectet LX solidos. Qui mutauerit marcum per exquisam bonorum hominum, pectet LX solidos. Gunsaluus menendi[19] maiordomus curie test. Domnus Jo. fernandi pretor colimbrie test. Domnus Martinus fernandi test. Magister Menendus Regis medicus[20]. P.[21] gomez regine test. Domnus Mar. Bracarensis ecclesie archiepiscopus conf. Domnus P. colimbriensis episcopus conf. Domnus Julianus notarius[22] Regis[22] conf. Domnus Suarius vlixbonensis episcopus conf. Petrus presbiter homariz Regine notarius scripsit.

Ego Alfonsus II.us[23] dei gratia Port. Rex secundus una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris infantibus domno S. et domno A. et domna Alionor hanc cartam et istud forum quod pater meus[24] excellentissime memorie Rex domnus Sancius fecit et concessit populatoribus de Penacoua, concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmatio mea maius robur obtineat firmitudinis, precepi hanc cartam scribi et sigillo meo plumbeo communiri. Que carta fuit facta apud Colimbriam, VI.a die Nouembris, in Era M.a CC.a L.a V.a Ego[25] et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa fecimus[26] +++++. Qui affuerunt, Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus Martinus Port. episcopus conf. Domnus Petrus Colimbriensis episcopus conf. Domnus Suerius[27] Vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suerius[28] Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolameus[29] Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Joanninus test. Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Petrus iohannis Maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Jo. fernandi conf. Domnus Fernandus fernandi conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus Rodericus menendi[30] conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Vincencius menendi test. Martinus petri test. Petrus petri test. Gunsaluus menendi cancellarius curie interfuit et scripsit.

ssaseenta ssoldos. E o moordomo vaa aquestas cousas que seem escritas e nam vaa a mais : quem mudar agua fforadiça peite ssasseenta ssoldos. E todo esto sseia com vozeiro. Feita ffoi esta carta no mes de dezembro na Era de mil e duzentos e trinta. E eu Rei Dom Sancho mha molher dona Dulcia em senbra com meus ffilhos e com mhas ffilhas affortelegamos esta carta. E quem na aguardar aia a beençam de deus e quem talhar a carreira e ffor testemunhado per homeens boons peite ssaseenta ssoldos. E quem mudar o marco e ffor prouado per homeens boons peite saseenta ssoldos. Gonçallo meendiz moordomo da corte test. Dom Joham ffernandiz alcaide de Coinbra test. Dom Martim ffernandiz test. Meestre meendo fisico dElRei test. Pero gommez da Rainha test. Rei Dom Sancho. Rainha dona Dulçia. Rainha dona Sancha. Rei Dom Affonso. Rei dom Pedro. Rei dom Fernando. Dom Martinho Arçebispo de Bragaa conf. Dom Pedro Bispo de Coinbra conf. Dom Juiaão notairo dElRey conf. Dom Soeiro Bispo de Lissboa conf. Petrus presbiter homariz rregine notarius scripsit.

18 *desunt*
19 menendiz
20 medicus test.
21 Petrus
22 Regis notarius
23 *deest*
24 *deest*
25 Et ego
26 fieri iussimus.
27 Suarius
28 Suarius
29 Bartholomeus
30 menendiz

FONTARCADA

FONTE-ARCADA

1193

Ex apographo authentico saeculi XIV in Archivo Publico asservato. Accesserunt lectiones variae ex Libro Regestorum ejusdem Archivi qui inscribitur **Livro de Foraes Velhos de Leitura Nova.**

In dei nomine. Amen. Ego Sancia uermuiz cum filiis meis facimus firmitudinis kartam habitatoribus fontarcada : sunt enim xxx^a^ ii^e^ querele quibus singulos modios palacio dare debent inter panem et uinum per medium. Et panis sit quartatus : et pater defendat filios uel extraneos in suo casale. Et dum inpeditus fuerit alicuius morbi uel miserie aut qui propter inimiciciam uel fame de terra uadit remaneat hereditas sua in manu concilii et compleat de ea forum postquam autem reuersus fuerit habeat suam hereditatem. Si uero non uenerit habeat eam eiusden propinqus. In[1] istis iiii^or^ calumniis homicidio rauso disrupta domo stercore in ore habet dominus terre medietatem quatuor morabitinos aut eorum pretitum[2] et cuncilium[3] alios iiii^or^ : de ceteris calumniis nichil domino terre. De rauso in uilla uel in eiusdem termino a duobus uel tribus testibus uiso pectet predictam calumpniam. Si extra terminum fuit mittatur in directo iudice et cuncilii[4]. Non mandamus ut domus sit disrupta muleris[5] neque pueri xvii^e^ annos abentis[6], sed homo armatus. Qui in iram conuersus iratus ingreditur domum alienam et ibi aliquid malum faciat uel si iratus intus iecerit lapidem uel aliqua arma : Mandamus itaque ut ad nullam predictarum calumniarum uadant sine rancuroso homicidio excepto. Et nulle calumnie disceptentur iudicio sed iusta inquisicione. Et qui uocem dederit sui uicini tam homo quam mulier dent singulos fideiussores et qui illorum fuerit uictus reddat calumnia. Et nullus de sua propria domo sit pectador. Siquis istarum calumniarum aliquam fecerit iudice com[7] cuncilio[7] comprehendatur, ut dominus terre de eo abeat[8] derectum. Si miser fuerit mitatur eum com suo in manus domini. Si autem fugerit et eum comprehendere nequierit accipiat concilium totum suum et det inde medium palacio mediumque concilio et sit sine crimine. Qui semen non habuerit det sua bona ubi uoluerit cum suo foro. Qui equm habuerit defendat iugadam et faciat exercitum de maoio *(sic)*. Et bestie uille non dentur nisi semel in anno : una uia sit usque santarem, altera ou pereiro, et cetera usque tui. Homines qui boues uel bestias non habuerint faciant singullas carreiras semel in anno et non amplius. Et uadant homo domini ad eiream uel ad torcularia pro ipsa iugada. Et si seruicial abire noluit faciat duo uel tria testimonia et relinquant iugadam in ararean uel ad torcularia et ita sint soluti. Et ut non sit moiordomi[9] ne seruiciales de concilio ideo damus annuatim iiii^or^ morabitinos duos pro santo iohanne lampadarum et alios duos pro natiuitate domini. Calumnia facta in alio termino non sit pectata in fontarcada. Collecta semel in anno unum porcum de tercia morabitini si porcum non habueritis date unum arietem tercie similiter morabitini. Et uiginti panes de singulis alqueires medios frumenti, mediosque centeni, et decem capita aliorum et xx^a^ oua et de butiro unum alqueire et unam libram cere. Hec omnia predicta debemus libenter dare domino et nichil amplius. Siquis de meis uel extraneis qui hoc factum infringere tentauerit sit maledictus et excummunicatus et cum iuda traditore participetur. Amen. Qui hanc cartam bene obseruauerit sit a deo benedictus. Facta carta mense februario Era m.^a^ cc.^a^ xxx.^a^ i.^a^ Ego Sancia uermuit com filiis meis uobis concilio de fontarcada hanc kartam concedo et firmiter roboro. Qui presentes fuerunt et uiderunt, Petrus test. Johannes test. Migael[10] test. Scripsit gundisaluus.

1 *deest*
2 pretium
3 concilium
4 concilii.
5 mulier
6 habentis
7 cum concilio
8 habeat
9 maiordomi
10 Michael

CENTUMCELLAS

CENTOCELLAS

1194

Hujus foralis *duo in Publico Archivo manent exemplaria : unum ibi ab antiquo servatum; aliud a scrinio sedis Conimbricensis nuper delatum. Ambo vetustate aequalia, aut ferè aequalia, dupla autographa esse videntur. Textum sumpsimus ex exemplari sedis Conimbricensis. Aliud exemplar scilicet Publici Archivi, valde mutilum, lectiones varias tantum nobis suppeditavit.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Petrus dei gratia Colinbriensis Episcopus una cum consensu canonicorum nostrorum[1], uolumus restaurare atque populare nostram hereditatem quam Rex Domnus Sancius una cum uxore sua Regina domna Dulcia, et suis filiis Rex Domnus Alfonssus et Domnus Petrus contulit sancte Colinbriensis Ecclesie scilicet Centumcellas. Damus et concedimus forum Couelliane atque consuetudine[2] omnibus tam presentibus quam futuris qui in èa habitare uoluerint. Mandamus siquidem, ut duas partes de cabalariis uadant in fossadum Regis et tercia pars remaneat in villa cum pedonibus : et una[3] uice faciant fossadum in anno. Et qui non fuerit in fossatum[4] pectet v^{e} solidos pro fossadeira. Et pro homicidio Centumcellis[5] aut in[6] terminis solidos[7] pectet[7] D[7] Episcopo. Et pro casa dirrupta cum armis scilicet scutis et gladiis pectet ccc^{tos} solidos et septima detur Episcopo. Et qui furauerit pectet pro uno nouem, et habeat dominus furti duas porciones, et septem partes dentur Episcopo. Et qui mulierem aforciauerit et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciada[8] et ille negauerit det illa in autorgamento tres homines tales qualis ille fuerit : et ille iuret cum xii^{cim} quod non fecit. Et si mulier non habuerit autorgamentum, iuret ipse solus. Et si non potuerit, pectet ad illam ccc solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso, pectet LX^{a} solidos et vii.^{a} detur Episcopo, et duplet habere. Et qui in concilio, aut in mercato, uel in ecclesia aliquem percusserit, pectet LX^{a} solidos, medietas detur Episcopo, et medietas rancuroso. Et de medietate concilii vii.^{a} detur Episcopo. Et homo qui fuerit gentilis aut erdador non sit[9] maiordomus. Et qui in uilla[10] pignus inuenerit aut fideiussorem, et ad montem fuerit pignorare, duplet pignora, et pectet LX^{a} solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Et qui non fuerit ad signum iudicis et pignus de manu sagionis acceperit, pectet I^{m} solidum. Et qui non fuerit ad apelidum milites aut pedones exceptis his qui sunt in alieno seruicio, miles pectet x^{em} solidos uicinis, pedon uero v^{e} solidos. Et qui habuerit aldeiam, et unum iugum boum, et xxxx^{a} oues, et unum asinum, et II^{os} lectos, emat caballum. Et qui fregerit signum cum sua muliere, pectet iudici I^{m} solidum. Et mulier de benedictionibus que maritum suum relinquerit, pectet ccc^{os} solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Et qui dimiserit vxorem[11] suam pectet I^{m} denarium iudici. Et qui caballum alienum equitauerit, pro uno die pectet I^{m} arietem : et si magis pectet pro uno die vi denarios et pro I^{a} nocte I^{m} solidum. Et qui uulnerauerit cum lancea, aut cum gladio, pula entrada x solidos. Et si transierit ad aliam partem, pectet uulnerato xx^{ti} solidos. Et qui fregerit oculum aut brachium aut dentem, pro unoquoque membro c solidos, et ille det vii.^{a} detur[12] Episcopo. Qui mulierem alienam ante maritum suum percusserit, pectet xxx^{ta} solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Qui marcum alienum in sua hereditate mutauerit pectet v^{e} solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Qui limitem alienum fregerit, pectet v^{e} solidos et vii.^{a} Episcopo[13]. Qui conductarium alienum mactauerit, pectet homicidium suo amo, et det vii.^{a} Episcopo. Similiter de suo ortalano, et de quarteiro, et de suo molneiro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassalos in suo solar, aut in sua hereditate, ubicumque in toto regno Portugalis hereditates habuerint, non pectent nec seruiant ad alterum hominem de tota sua fazenda, nisi dominus hereditatum. Moratores de Centumcellis[14] per totum regnum portugalis nullam pectent calumpniam nisi per forum Centumcellis. Tendas et mollinos et fornos de hominibus Centumcellis sint liberi de foro. Milites de Centumcellas sint in iudicio pro podestades et infanzones de portugal[15]. Clerici uero habeant forum militum, et non seruiant murum[16]. Pedones sint in iudicio pro caballariis uillanis de altera terra. Qui uenerit uoceiro suo uicino pro homine foras uille, pectet x solidos et vii.^{a} detur Episcopo. Ganatum de Centumcellas[17] non sit montado in nulla terra. Et miles qui perdiderit suum caballum, quamuis habeàt alium, sit excusatus per unum annum. Mancipium qui mandauerit[18] hominem foras uille et fugerit, suus amus pro eo non pectet homicidiam[19]. Pro totis querelis et ran-

1 meorum
2 consuetudinem
3 na
4 fossadum
5 de Centumcellis
6 de suis
7 pectet centum solidos
8 forciata
9 *deest*
10 *deest*
11 uoxorem
12 *deest*
13 detur Episcopo.
14 Centumcellas
15 portugalis.
16 muro.
17 Centumcellis
18 mactauerit
19 homicidium.

curis Episcopi, iudex sit uoceiro. Qui in uilla pignorauerit cum sagione, et sacudirent ei pignus, concedat sagion, et prendat concilium de tribus collacionibus, et pignoret pro lxª solidos, medios concilii et medios rancuroso. Homines de Centumcellas[20] non sint in prestamo datos. Et si homines de Centumcellas[21] habuerint iudicium cum homines[22] de alia terra, non currat inter illos firma, sed currat per inquisa[23] aut reto. Et homines qui uoluerint passare cum suo[24] ganato in terminos Centumcellas[25] accipiant de illis montadigo, scilicet a grege ouium iiii^{or} carneiros, et de busto de[26] uacas[26] iª[26] uacca[26]. Iste montadigo est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossado uel in guardia, omnes caballos qui se perdiderint in algara uel in lite, primum erectis eos sine quinta, et postea detur episcopo quinta directa. Et omnis homo Centumcellas[27] qui inuenerit aliquem hominem alie uille in suis terminis talliando aut[28] leuando[28] madeira[29] de montibus, perdat[30] totum quod ei inuenerit sine calumpnia. De azarias et de guardias v.ª partem episcopo date sine ulla offretione. Quicumque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit pectet Episcopo lxª solidos, et duplet ganatum suo domino. Testamus uero et perhemniter firmamus, ut quicumque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, iudeos, siue mauros, nisi fuerit fideiussor uel debitor, quicumque hoc fecerit pectet Episcopo lxª solidos, et duplet ganatum quod prendiderit suo domino : et insuper pectet c^{m} morabitinos pro cauto quod fregit[31] : Episcopus habeat medietatem, et concilium medietatem. Siquis ad uestram uillam per uim uenerit, cibos aut aliquam rem[32] acipere[32] et ibi mortuus uel percussus fuerit, non pectent pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum habeat[33] homicidium. Et si cum rancura de ipso ad regem uel ad episcopum uenerint, pectent c^{m} morabitinos, medietas episcopo, et medietas detur concilio. Mandamus, et concedimus, ut si aliquis fuerit latro, et si iam per unum annum uel duos furari uel rapere reliquerit, et postea si pro aliquam[34] repetitus fuerit, quodcumque comiserit saluet se tanquam latro. Et si latro est et latrō fuit omnino pereat[35], et subeat penam latronis : et si aliquid[36] repetitur pro furto, et si[37] est latro neque fuit respondeat per suum forum. Si aliquis homo filiam alienam habuerit ui, donet eam ad suis parentibus, et pectet illis ccc^{tos} morabitinos et vii.ª episcopo : et insuper sit homicida. De portagem : foro de troxel[38] de caballo, de pannis de lana, uel de ligno[39], i^{m} solidum. De trussel de fustanes[40] v^{e} solidos. De trussel de panos[41] de color v^{e} solidos. De carrega de piscato i^{m} solidum. De carrega de asino vi denarios. De carrega de pelibus de conellios christianorum v^{e} solidos. De carrega de mauros[42] de conelliis[43] i^{m} morabitinum. Portagem de caballo quem uendiuerint[44] in mercato i^{m} solidum[45]. De mulo i^{m} solidum. De asino vi denarios. De boue vi denarios. De carneiru iii^{es} medaculas : de porco ii denarios. De furom ii denarios. De carrega de pane uel de[46] uino iii^{es} medaculas[47]. De carega[48] de[48] pedon i^{m} denarium. De mauro qui uendiderint in mercato i^{m} solidum. De mauro qui se redimeret, decimam. De mauro qui talliar cum suo domino merce, decimam. De corio de uaca, uel de zeura, ii denarios. De corio de ceruo uel de gamu iii^{es} medaculas. De carrega de cera v^{e} solidos. De carrega de azeite v^{e} solidos. Iste portagem est de homines[49] foris uille, tercia pars de ille portagine detur suo hospiti, et due partes episcopi. Moratores de Centumcellas non dent portagem. Et concedimus ut omnis christianus quamuis sit seruus, ex quo in centumcellas habitauerit per unum annum, sit liber et ingenuus, tam ipse quam omnis progenies eius. Et homines de centumcellas habeant concilium circa terminos centumcellas. Damus ei termino per texeiras, sicut cadet in ozezar, et deinde ad portum de monte sancto, et deinde per uiam ueteram que uenit de monte santo, et deinde sicut transit ad lauacolos, et deinde per cabeça de castradinos, et deinde a riuuolo de nozer, deinde sicut diuidet cum sarguarzal. Et domnus S. filius domni A. nobilissimi Regis portugalensis, et Regine domna mafalda una cum filiis meis et filiabus, scilicet rege domno A. et domno P. et domno F. et Regina domna tarasia et domna Dulcia, una cum domno P. colinbriensis episcopo atque canonicorum eius consensu in hanc cartam propriis manibus roboramus, et hec sig ++++++++na facimus. Quisquis os terminos asignatos irrumpere uoluerit, pectet concilio mille solidos probate monete. Et siquis hoc nostrum factum irrumpere uoluerit sit maledictus a deo. Facta carta de foro, mense Februario, Era m.ª cc.ª xxxii.ª

Omne couelliane concilium test. —Martinus suerii frater episcopi test. —Didacus petri test. —Johannes martini test. —Ego G. decanus colinbrie conf. —Ego Johannes archidiaconus couelliane conf. —Ego P. magister scolarum conf. —Ego P. capelanus sedis colinbrie conf. —Ego P. cantor colinbrie conf. —Ego M. archidiaconus colinbrie conf. —Ego J. tesaurarius conf. —Suerius gutriz presbiter adfuit. —Gundissaluus presbiter adfuit. —Menendus presbiter adfuit. —Egeas test. —Dominicus test. —Aluarus test.

20 Centumcellis
21 Centumcellis
22 hominibus
23 enquisa
24 *deest*
25 Centumcellis
26 uacarum unam uacam.
27 Centumcellis
28 *desunt*
29 madeiram
30 prendat
31 fregerit
32 *desunt*
33 habeant
34 aliquo
35 perat
36 aliquis
37 non
38 trussel
39 lino
40 fustaes
41 pannis
42 mouris
43 cirocrilis
44 uendiderit
45 *deest*
46 *deest*
47 medalias.
48 *desunt*
49 hominibus

MARMELAR

MARMELAR

1194

Hoc inventur forale *in Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis, ex quo textum, et in Lib. Regestor. Alph. II, ex quo lectiones varias hausimus.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Rex Sancius et uxor mea Regina domna Dulcia cum filiis meis, et cum Gunsaluo gunsalui[1] principe terre, vobis populatoribus de marmelar quod iacet in foz de tanedo facimus firmitudinis carta de ipsa populatione. Sunt autem[2] xx IIII^or quarele[3]. Et damus inde fernando garsie propter quod adiuuat nos populare, talem portionem sine foro, nutu Regis et concilii, sicut unus ex nobis. De unaquaque quaerele detur iugada III quartarios quartati panis. Et de uino ex quo habuerint v modios, dent inde III puzales palacio, per metetam de Ermemar : et ducant iugadam ad castellum : vnusquisque annuatim sint maiordomi per singulos annos. Ad exitum maiordomi I fugaza de I^a talega II gallinas I medium[4] morabitinum, et seer quite, et nichil amplius. De lino unusquisque I denario. Mulier uidua et cauon det mediam iugadam. De portatico, mediam domino mediamque concilio. In collecta regis cum concilium dederit, date II carneiros et VI gallinas, et nichil amplius. Bestie uestre non uadant in seruicio domini. Et non uadatis ad hostem, nec a apelido nisi gens aliene partis ingrediatur nostram terram. Et qui sanus fuerit et non fuerit cum concilio terre, pectet v solidos : et usque VII annos non uadant ad hostem, nec faciant ad dominum terre alium fiscum preter istum. Et non calatis[5] prestameiro inter uos, et dominus terre non pauset ibi. Et non pectetis alias calumpnias nisi homicidium rausum xx bracares[6], quales iudex pro iusto uiderit. Furtum pro uno nouem. De istis calumpniis mediam partem concilio, mediamque palatio. De plagis et uerberibus, et de aliqua querimonia emendetur secundum ius suum uicinorum. Et qui noluerit facere iusum[7] uicinorum usque primam et secundam et terciam uicem testimoniatam, accipiat concilium totum suum, et proiciatur a uilla. Monitio uille medio bracale, medium inde concilio, medium rancuroso. Maiordomus, uel homo de foris, ueniens ad uestram uillam pignorare, et tollatis ei pignora, et ibi eum percusseritis, uel plagaueritis in uestro termino, nichil pectetis. Et si eum interfeceritis, reddite xx bracales sicut superius diximus. Laborate in uirgine in terreno de Ermemar, habeant ipsam hereditatem cum foro de sua uilla : pro collecta in qua uiuatis habeatis proinde partem in o souto, et in pascigoo, et in monte, et in riuo, et nichil plus detis. Siquis rancurosus per concilium istum habere non potuerit, desuizinet se, et stet totum suum in pace et eius mulier et filii, et uadat ad iudicem et pignoret tantum quousque habeat directum. Et qui sibi tulerit pignora uel male fecerit sue mulieri que est in o marmelar, uel suo, pectet L solidos rancuroso, et nichil palacio, et pignoret absque calumpnia. Siquis aliquem interfecerit absque grato, sanet illum sicut superius habetur. Si per iram, aut[8] per concilium non desfiar e o matar, sepeliant uiuum sub mortuo. Et accipiat dominus terre totum suum mobile et concilium hereditatem. Sed quando eum desfiar, statim det sibi treugam sanam usque nouem dies, et satisfaciant ambo iudicio bonorum uirorum. Populator qui o[9] marmelar per unum annum cum muliere habitauerit, uendat et donet illam hereditatem cum suo foro cui uoluerit. Homo de Ermemar qui aas brenias do marmelar primo uadit populare, non mactet fugeira[10] et det suum iustum cellario, et non sit maiordomus nec seruicial. Et decimum uestre uille non detur alie ecclesie nisi sancto michaeli de castello. Et propter hoc dicatur uobis de ipsa ecclesia sancti michaelis in tria festa communionis missa et communiuos, et in unoquoque mense I^a missa, et medios dominicos de XXXX^a, et offerta et munera et primicie mittantur sancto michaeli. Hereditas que est intra terminum uille uendere et donare et dare a racion populatoribus do marmelar et non alibi. De calumpniis unde dominus terre debet habere suum directum, de homicidio et rauso et furto et ceteris que in hac carta sonant, dent sibi suam partem, et nichil maius de aliis que in carta non sonant. Nunc ergo descendamus ad termini diuisiones. Sicut diuidit per fundo da piscaria de arenis de sando, et uadat per media[11] de[11] armada da peegar de fundo et inde ad fontem do souto da peagar, et fer ad sumum da cabeza uertente aqua aa peagar. Et inde uadit da cabeza pelo lombo, et fer ad terrenum de Egas daz[12], et de Gunsaluo pelaiz, et inde ad fogium, et uergit ad fundo do terreno da carualiosa, qualiter diuidit cum soueroso, fogios, lazeiras. Hereditates ruptas habeant sui domini sicut superius diximus. Siquis extraneorum hanc cartam infringere temptauerit pectet Regi mille solidos, et sanet

1 gunsaluiz
2 enim
3 quaerele.
4 medio
5 colatis
6 bracales
7 iussum
8 aut eum
9 in o
10 fugueira
11 medio da
12 diaz

dampnum in quadrupo[13]. Et de meis qui ibi melius fecerit, maiorem benedictionem accipiat. Facta carta mense iulio Era M.ª CC.ª XXX.ª II.ª Ego Rex S. et regina D. et nostri filii hanc cartam concedimus et confirmamus, et propriis manibus eam robor+++amus. Qui fuerunt[14] presentes[14], et testes idoneos affuerunt, Johannes test. Petrus test. Gunsaluus test. et princeps terre. Didacus notuit. Ego Johannes fernandi[15] maiordomus curie hanc cartam confirmo. Ego Julianus notarius curie similiter confirmo.

Ego Alfonsus II.us dei gratia Port. Rex, una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domno Fernando et domna Alionor, roboro et confirmo uobis populatoribus de Marmelar cartam illam de foro quam pater meus inclite memorie Rex domnus Sancius uobis fecit, cuius tenor in presenti pagina uerbo ad uerbum continetur. Et concedo uobis uestrum forum quod dictus pater meus uobis dedit et concessit. Vt autem confirmatio mea et concessio maius robur obtineat[16] hanc cartam feci fieri, et meo sigillo plumbeo communiri. Que fuit facta apud Vimarane III die aprilis. Sub Era M.ª CC.ª L.ª VII.ª Ego uero et uxor mea et filii nostri supranominati qui hanc cartam fieri precepimus, coram subscriptis eam roborauimus et in ea hec signa apponi fecimus ++++++[17]. Qui affuerunt, Domnus M. iohannis signifer domini regis conf. Domnus P. iohannis maiordomus curie conf. Domnus G. menendi[18] conf. Domnus Egidius ualasquiz conf. Domnus R. menendi[19] conf. Domnus Gar.[20] menendi[20] conf. Domnus Valascus menendi[21] conf. Domnus P. garsie conf. Domnus Martinus petri conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus Stephanus Bracarensis archiepiscopus conf. Domnus M. Port. episcopus[22]. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus conf. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolameus Visensis episcopus conf. Domnus Martinus Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. Petrus garsie test. Petrus petri test. Vincencius menendi test. Martinus petri test. Joanninus test. Gunsaluus menendi[23] cancellarius[24].

13 quadruplo.
14 presentes fuerunt
15 fernandiz
16 obtineant
17 fecimus +++++++.
18 menendiz
19 menendiz
20 Garsia menendiz
21 menendiz
22 episcopus conf.
23 menendiz
24 cancellarius. Dominicus petri scripsit.

PONTEVAL

PONTEVEL

1194

Ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis deprompsimus. Lectiones varias addidimus ex Lib. Regestor. Alph. II.

In dei nomine. Hec est carta conuentionis et firmitudinis quam iussi facere Ego Rex Sancius Port. uobis populatoribus de Ponteual facio uobis talem conuentionem et forum ut de quanto pane et uino et lino quisque ex uobis laborauerit reddat inde octauam partem ad albergariam de ponteual : et in singulo anno reddat unam fogazam de uno alqueire et unum capon de[1] sancto michaele. Et si aliquis ex uobis casalem suum aut hereditatem suam uendere uoluerit, ille comparator qui uenerit faciat ipsum forum. Et si aliquis clericus inter uos populator fuerit, et uestras oras[2] per totum annum die ac nocte uobis dixerit, reddatis ei decimam de uestro laboratu. Et si aliquis ex uobis uenerit aut ego uenero qui hanc cartam irrumpere uoluerit, non sit ei licitum, sed pro sola temptatione quantum[3] inquisierit[3] pectet M solidos, et domino terre aliud tantum. Facta carta Mense decembris Era M.ª CC.ª XXX.ª II.ª Ego uero supranominatus[4] qui hanc cartam iussi facere meis[5] propriis manibus roboro et hoc signum facio +++. Qui presentes fuerunt, Domnus Ouecus test. Mar. saragion. J. ermigii[6] test. P. maurus. Menendus Sausela[7]. Julianus ãc. Magister menendus test. Domnus Aluitus. Dominicus fernandi. Fernandus gunsalui uidit. Menendus iohannis notuit. Isti populatores non debent pectare nisi IIIIor calumpnias scilicet furtum, rousum[8], et homicidium, et merda in bucca : et iste calumpnie sunt in foro de sanctaren, et medietas istarum calumpniarum sint[9] in potestate de ponteual, et alia medietas sit libera pro dei amore, et in alia medietate sit magnus amor. Et si aliquis uicinum suum percusserit, faciat forum de Sanctaren.

1 pro
2 horas
3 *desunt*
4 supranominati
5 nostris
6 ermigiz
7 sousela.
8 rouxum
9 sit

Ego A.[10] dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris infantibus domno Sancio et domno Alfonso et domna Alionor, hanc cartam et istud forum quod pater meus excellentissime memorie Rex domnus Sancius fecit et concessit uobis populatoribus de ponteual, concedo ego eis et confirmo per hoc scriptum. Et ut concessio et confirmatio mea maius obtineat[11] robur[11], precepi hanc cartam scribi, et sigillo meo plumbeo communiri. Que fuit facta apud Sanctaren. In Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri iussimus coram subscriptis, eam roborauimus et in ea hec signa fecimus ++++[12]. Qui affuerunt, Domnus M. iohannis signifer domini regis conf. Domnus P. iohannis maiordomus curie conf. Domnus L. suarii. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus J. fernandi conf. Domnus Fer. fernandi conf. Domnus Go. suarii conf. Domnus Rodericus menendi conf. Domnus Pon. alfonsi[13]. Domnus Lopus alfonsi conf. Domnus Stephanus Bracarensis Archiepiscopus conf. Domnus M. Port. episcopus[14]. Domnus P. Colimbriensis episcopus conf. Domnus S. Vlixbonensis episcopus[15]. Domnus S. Elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius Lamecensis episcopus[16]. Domnus B. Visensis episcopus. Domnus M. Egitaniensis episcopus conf. Magister Pelagius Cantor Port. test. P. garsie test. Vincencius menendi test. M. petri[17] test. P. petri[18] test. Joanninus test. G. menendi cancellarius curie[19].

10 A. II.us
11 robur optineant
12 fecimus +++++.
13 alfonsi conf.
14 episcopus conf.
15 episcopus conf.
16 episcopus conf.
17 petriz
18 petriz
19 curie. —L. martini scripsit.

POBOOS

POVOS

1195

Textum ex Lib. Foral. Antiquor. S. Crucis, lectiones varias ex Lib. Regestor. Alphonsi II sumpsimus.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Quoniam gratia[1] cooperante qui dat omnibus affluenter, et non inperat[2] : Ego Rex[3] Sancius[3] portugalensium et domna Dulcia Regina una cum filiis et filiabus nostris, do uobis meis hominibus adque uasallis et alumnis castellum de poboos, ad populandum iure hereditario : et iccirco placuit mihi libenti animo, et spontanea uoluntate, et uxori mee, filiis et filiabus nostris dare et concedere uobis forum bonum tam presentibus quam futuris perpetuo ibidem permansuris, per quod forum regalia iura inferius plenarie mihi et generi meo a uobis et a successoribus uestris persoluantur. Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit, pectet D solidos, et hoc sit sine uozario[4]. Et si infra domum rupto occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet Iᵐ morabitinum : et si ibi uulneratus fuerit pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rauso[5] publice facto pectet D solidos. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit, et testimonio bonorum hominum conuinctus[6] fuerit pectet D solidos. Pro merda in bucca LX.ª solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum nouies componatur[7]. Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum[8] uendiderit[9] et inuentum fuerit[10] testimonio bonorum hominum, primo pectet V solidos et secundo V solidos. Et si tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur, et arcus cuparum[11] incidantur. De uino de fora dent de unaquaque carrega I almude, et uendatur aliud in relegum. De pane hoc tantum mando, ut detis de illo quintam, et de uino octauam in torculari, et de lino octauam. Et habitatores poboos habeat[12] libere tendas, fornos panis scilicet et ollarum. Et de fornis de telia dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit, pectet LX solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit, pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit, uel a domo ea extrauerit per iram et non percusserit, pectet V solidos. Et homines poboos habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicio[13], et rausso noto, et merda in bucca LX solidos, medietatem scilicet regi, et medietatem domino hereditatis et eant in appellitum regis, et nullum alium[14] forum faciant regi. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de poboos si furtum fecerint ut supra-

1 gratia dei
2 imperat
3 Sancius Rex
4 uozeiro.
5 rausso
6 conuictus
7 componitur.
8 *deest*
9 uididerint
10 fuerint
11 nuparum
12 habeant
13 homicidio
14 aliud

dictum est, componatur medietatem regi et medietatem domino hereditatis. Et almotazaria sit de concilio, et mittatur almotace per alcaidem, et per concilium uille. Et dent de foro de uacca I denarium, et de zeuro I denarium, et de ceruo I denarium, et de bestia de piscato I denarium, et de barca de piscato I denarium, de[15] iudicato similiter, et de alcauala III denarios. De ceruo et de zeuro, et de uacca, et de porco I denarium, et de carneiro I denarium. Piscatores dent decimam. De equo uel de mula uel de mulo quem uenderint[16] uel hemerint[17] homines de fora, a decem morabitinis et supra dent I morabitinum, et a decem morabitinis et infra dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparada[18] dent II solidos. Et de boue II solidos, et de uacca II[19] solidos[19], et de[20] asino et de asina I solidum. De mauro et de maura medium morabitinum. De porco uel de carneiro II denarios. De caprone uel de capra I denarium. De carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum medium[21] morabitinum. De carrega de cera[22] medium morabitinum. De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum, uel de coriis uermeliis uel albis, uel de pipere, uel de grana, I morabitinum. De bracale II denarios. De uestitu de pellibus III denarios. De lino uel de aliis, uel cepis, decimam. De piscato de fora, decimam. De concas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus his carregis quas uenderint[23] homines de fora, et portagium dederint, si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis, quam uenderint[24] uel emerint homines de fora, de bestia cauallari uel mulari dent III denarios, de asnari[25] III medalias. Mercatores naturales uille qui soldadam[26] uoluerint[26] dare[26], recipiatur ab eis. Si autem soldadam[27] dare noluerint dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora, dent VI denarios. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit[28], habeat honorem militis usque nubat : et si nupserit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur, et cauallariam facere potuerit, faciat ea pro matre. Almoqueuer qui per almoqueuariam uixerit, faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equum suum aut bestias suas ad almoquauariam miserit, nullum forum de almoquauaria faciat. Conilarius qui fuerit ad sogeiram, et illuc manserit, det follem unum conilii. Et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius, det unum conilium cum pelle sua. Et conilarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores poboos qui panem suum uel uinum uel ficcus uel oleum in Sanctaren habuerint uel in aliis locis et ad poboos illud ad opus sui duxerint, et non ad reuendendum, non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit, et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam, et eum percusserit, pectet V solidos. Si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. Inimicus de fora non intret uillam super inimicum suum, nisi per treugas aut pro directo illi dare. Si equus alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm[29] aut homicidium, quod horum domino[30] placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum : et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, maiordomus non mittat manum in eam, nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat, si uoluerit. De madeira que uenerit per flumen unde dabant octauam, decimam[31]. De atalaia de uilla debet Rex tenere medietatem et milites medietatem suis corporibus. Militem de poboos cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo, per quod eum habeat ego eum recipiam meo diuiti homini in numerum suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non heant[32] ad domum militis sine portario pretoris : et meus nobilis homo qui poboos de me tenuerit, non mittat ibi alium alcaide[33] nisi de poboos. De casis quas nostri[34] boni[34] homines, aut fleires, aut hospitalarii aut monasteria in poboos habuerint, faciant forum uille sicut ceteri milites de poboos. Ganatum perditum[35] quod maiordomus inuenerit teneat illud usque tres menses : et per singulos menses faciat de eo preconem dari, ut si dominus eius uenerit detur ei. Si autem dominus eius precone dato usque ad[36] tres menses non uenerit, tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. Faber aut zapatarius aut pellitarius qui in poboos casam habuerint[37], et in ea laborauerit, non det de ea ullum forum. Et qui marum[38] fabrum uel zapatarium habuerint[39] et in domo sua laborauerit, non det pro eo forum. Qui autem ministriales ferrarii uel zapatarii fuerint, et per officium istud uixerit, et casas non habuerit[40] ueniat[40] ad tendas meas et faciat[41] mihi meum forum. Qui equm[42] uendiderit[42] aut comparauerit uel maurum extra poboos ubi eum comparauerit uel uenderit[43] ibi det portagium. Et pedites quibus suum habere dare debuerint, dent inde decimam maiordomo : et maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decimam[44] eis dare directum noluerit tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. Moratores de poboos non dent luctosam. Adaliles poboos non dent quintam de quinione[45] suorum corporum. Milites de poboos non teneant zagam

15 et do
16 uendiderint
17 emerint
18 comparata
19 I solidum
20 *deest*
21 dent medium
22 zera
23 uendiderint
24 uendiderint
25 asinari
26 soldatam dare uoluerint
27 soldatam
28 uiduauerint
29 equum
30 domino equi
31 dent decimam.
32 eant
33 alchaide
34 mei nobiles
35 perditicium
36 *deest*
37 habuerit
38 maurum
39 habuerit
40 habuerint ueniant
41 faciant
42 equum uendiderint
43 uendiderit
44 decima
45 quinion

in exercitu regis. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est: exceptis his que superius scripta sunt, et uobis relinquo. Et pro alchaidaria de una bestia que uenerit de foro cum piscato, dent II denarios. Et de barca de piscato minuto II denarios. Et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de poboos testificentur cum infanconibus[46] de portugali. Siquis igitur uobis[47] hoc meum factum firmiter[48] seruauerit, benedictionibus dei et mei repleatur. Qui uero istud frangere uoluerit, maledictionem dei et mei consequatur. Facta carta apud ulixbonam Mense ianuarii Era M.ª CC.ª XXX.ª III.ª Ego predictus Rex Sancius et domna Dulcia Regina una cum filiis et filiabus nostris hanc cartam quam fieri iussi, roboro et confirmo. De nauigio uero mando ut alcaide, et II^os^ spadelarii, et II^os^ pronarii, et unus petintal habeant forum militum. Qui presentes fuerunt, Petrus alfonsi test. Domnus suarius[49] ulixbon. test. Rodericus roderici. Rodericus fernandi test. Alfonsus gunsalui test. Godinus frames test. Suerius pipalioz test. Ramundus[50] iohannis test. Alfonsus ermigiz test. Petrus infancion. Domnus mameti test. Johannes garcia test. Petrus pelagii de saia[51]. Alfonsus pipas test. Saluador cochez test.

Ego Alfonsus II.^us^ dei gratia Port. Rex una cum uxore mea Regina domna Vrraca, et filiis nostris infantibus domno Sancio, et domno Alfonso, et domna Alionor, concedo et confirmo uobis populatoribus de poboos istam cartam et istud forum quod pater meus excellentissime memorie Rex domnus Sancius uobis[52] dedit[52]. Et ut hoc meum factum firmissimum robur obtineat, precepi fieri istam cartam, et eam feci meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta mense februarii Era M.ª CC.ª L.ª VI.ª Nos supranominati qui hanc cartam fieri precepimus coram subscriptis illam roborauimus, et in ea hec signa fecimus ++++++. Qui affuerunt, Domnus Martinus iohannis signifer domini Regis conf. Domnus Petrus iohannis maiordomus curie conf. Domnus Laurencius suarii conf. Domnus Johannes fernandi conf. Domnus Fernandus fernandi conf. Domnus Gomecius suarii conf. Domnus Gil ualasquiz conf. Domnus Rodericus menendi conf. Domnus Poncius alfonsi conf. Domnus Lopus alfonsi conf. Vincencius menendi test. Martinus petri test. Petrus petri test. Domnus Stephanus bracarensis archiepiscopus conf. Domnus Martinus port.[53] episcopus conf. Domnus Petrus colimbriensis episcopus conf. Domnus Suarius vlixbonensis episcopus conf. Domnus Suarius elborensis episcopus conf. Domnus Pelagius lamecensis episcopus conf. Domnus Bartolameus[54] visensis episcopus conf. Domnus Martinus egitaniensis episcopus conf. Magister[55] Pelagius cantor port. test. Petrus garsie test. Joanninus test. Gonsaluus menendi cancellarius curie[56].

46 infancionibus
47 *deest*
48 uobis firmiter
49 Suerii
50 Raimundus
51 saia test.
52 *desunt*
53 Portugalensis
54 Bartolomeus
55 Martinus
56 curie. Johannes dominici scripsit.

COVELLINAS

COVELLINAS

1195

In Libro Regestorum, qui inscribitur Liber II Donationum Alphonsi III, *insertum est hoc* forale, *cujus non aliud invenimus exemplar.*

Principium scripsit fiat sub nomine christi. Quoniam quidem rara fides inuenitur et amicicie temporales multociens in rise conuertuntur oportet nos scribere, et hoc pactum confirmare. Quidquid indisolubile perseuerare desideramus. Hinc est enim quod ego Rodericus menendi et meus maiordomus Petrus menendi placuit nobis facere firmitudinis cartam uobis populatoribus de Couellinas nominatis Petro menendi et Petro alfonsi, Comes iohannes, et Rodericus muniz : sunt enim XVI coyrele de quibus debent dare iugadam per taleygam de Galefura singulos modios quartati panis : de uino autem ex quinque annis ad sursum singulos modios ad palacium et nichil amplius. Termini autem terre ville sunt quomodo diuidit per stratam et inde aos poramios et inde ad oyueiras, et per lauandeyras quomodo intrat seyram et partit per uenam dorii usque foz de figueyra et inde ad fontem Monachi mortui et uadit ad archam ferream. Damus uobis quantum im predictum terminum et *(sic)* Regis est : et concidimus *(sic)* uobis et uestris mulieribus et semini uestro usque in seculum. Et jugadam ducatis eam ad bugianes. Si eam recipere noluerint testificent cum duobus uel tribus testimoniis, et relinquetur in hac uilla. Vos uero liberi ad uestram uillam redeatis. De lino singulos afusaes pro parada una uice in anno singulos amuldes *(sic)* de pane couto medium tritici et medium centeni pro carne duos duos denarios, de uino singulos almudes. Ceuada singulos almudes,

et de ista parada ducatur ubi et iugada : maiordomus sit de uobis et uos eum mitite et proicite. Ad exitum eius det IIII capones et xxxx.ª oua, et I bragal, et nichil amplius. Et maiordomus defendat iugadam. De calumniis idem de homicidiis et rouxu xxx.ª xxx.ª modios xv ad palacium et xv ad concilium et nichil plus. De furto sabido mediam caluniam palacio, et mediamque concilio. Siquis uestrum aliquam supradictarum calumniarum fecerit et fugerit, accipiat concilium totum suum tam censum quam hereditatem : et det inde mediam calupnie concilio, mediamque palacio. Siquis extra uestram uillam aliquam fecerit calupniam, et potuerit fugere ad uestram uillam, nunquam de illa respondeat. Si autem eum extra terminum uestrum prendiderint, sanet calupniam per uestram kartam et nichil magis. Qualiscumque homo uenerit in uestra uilla aliquot malum facere et ibi eum interfeceritis uel plagaueritis, nullam calupniam de eo detis preter Iª gallina. Fiaduria de uestra uilla sit de medio bracal. Homo de uestra populatione qui fuerit rixosus et non se uoluerit corrigere per concilium usque in terciam uicem, foris proiciatur cum toto suo excepta hereditate. Et qui uenerit de foris uobiscum uendere et emere, reddat portaginem uestro uillico. Nunquam de uestra uilla exeat in uia nec in apilido, nisi ergo super uos ueniant mauri. Non recipiatis super uos prestameiro. Si ursum occideritis, manus eius date palacio. Si occideritis porcum de monte, lonbellum eius sine osso et sine corio palacio date et nichil magis. Siquis hoc factum inflingere temptauerit, reddat Regi terre vᵉ mille solidos. Facta karta Mensse ianuario sub Era M.ª CC.ª XXX.ª III.ª Ego Rodericus menendi concessu Regis sancii, uobis populatoribus de couelinas hanc kartam concedimus et manibus Regis sancii et Regine domne dulcie et nostrorum filiorum eam kartam firmiter ro+++boramus. Numerentur idoneii testes. Martinus archiepiscopus. Johannes fernandi Regis maiordomus : et Petrus test. et Menendus test. Diacus notuit. Preterea de uestra villa detur inde in condado duos pices, una lamprea, et Iº saual. Et uestra hereditas uendatur et donetur ad quem uolueritis cum suo foro.

Et ista carta non tenebat sigillum nec signa.

SANCTUS-VINCENTIUS

S. VICENTE DA BEIRA

1195

Ex autographo in Archivo Publico servato.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Rex alfonsus filius regis sancii una cum matre mea regina dulcia et insimul cum G. martini prior sancti Georgii et omnis conuentus eius et cum fratre iohanne de albergaria de poyares, uolumus restaurare atque populare sancti uincentii locum. Damus et concedimus forum et consuetudinem de elborensi ciuitate omnibus tam presentibus quam futuris qui in ea habitare uoluerint. Mandamus siquidem ut duas partes de caballariis uadant in fossadu regis, et tercia pars remaneat in uilla cum pedonibus : et una uice faciant fossadum in anno. Et qui non fuerit in fossado, pectet pro foro v solidos pro fossadeira. Et pro homicidio c solidos ad palacium. Et pro casa derota cum armis scutos et spadas, pectet CCC solidos et VII.ª ad palacium. Et furtauerit pectet pro uno IX, et habeat inteptor IIᵒˢ quiniones, et VII partes ad palacium. Et qui mulier aforciar, et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciada et ille negaret, det illa in autorgamento IIIᵉˢ homines tales qualis ille fuerit : et ille iuret cum XIIᵐ quod non fecit. Et si mulier non habuerit autorgamento, iuret ipse solus. Et si non potuerit iurare, pectet ad illam CCC solidos et VII.ª ad palacio. Et testimonia mentirosa et fidele mentiroso, pectet LX solidos et VII.ª palacio : et duplet habere. Et qui in concilio aut in mercato, uel in ecclesia aliquem percusserit, pectet LXª solidos, medietas detur palatio et medietas rancuroso. Et de medietate rancurosi VII.ª palatio. Et homo qui fuerit gentile aut herdador, non sit maiordomus. Et qui in uilla pignus inuenerit et ad montem fuerit pignorare, duplet pignora et pectet LX solidos et VII.ª palatio. Et qui non fuerit iudicis et pignus de manu sagionis acceperit, pectet iudici I solidum. Et qui non fuerit ad apelidum milites aut pedones exceptis his qui sunt in alieno seruicio, miles pectet x solidos uicinis pedones uero v solidos. Et qui habuerit aldeiam et unum iugum boum, et xxxxª oues et unum asinum, et IIᵒˢ lectos, emat caballum. Et qui fregerit signum cum sua muliere, pectet iudici I solidum. Et mulier de benedictionibus qui maritum suum relinquerit, pectet CCC solidos et VII.ª palatio. Et qui dimiserit uxorem suam pectet I denarium iudici. Qui caballum alienum equitauerit, pro uno die pectet Iᵐ arietem. Et si magis pectet pro Iº die VI denarios, pro Iª nocte I solidum. Et qui uulnerauerit cum lancea aut cum gladio pro entrada pectet x solidos. Et si transierit ad aliam partem, pectet XXⁱ solidos uulnerato. Et qui fregerit occulum aut brachium, aut dentem, pro Iº quoque membro pectet uulnerato c solidos, et ille det VII.ª palacio. Qui mulierem alienam ante maritum suum

percussērit, pectet xxx^{a} solidos et vii.^{a} palatio. Qui marcum alienum in sua hereditate mutauerit, pectet v solidos et vii.^{a} palatio. Qui limidem alienum fregerit, pectet v solidos et vii.^{a} palatio. Qui conductarium alienum mactauerit, pectet homicidio suo amo, et det vii.^{a} palatio. Similiter de suo ortulano, et de suo quarteiro, et de suo molineiro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassalos in suo solar aut in sua hereditate, ubicumque in toto regno portugalensis hereditates habuerit non pectent nec seruiant ad alterum hominem de tota sua facenda, nisi dominus hereditatum. Moratores sancti uincentii nullam pectent calumpniam nisi per forum de sancto Vincentio. Tendas, et molinos, et fornos et *(sic)* hominibus sancti Vincentii sint liberi de foro. Milites de sancto Vincentio sint in iudicio pro podestades et infanzones de portugal. Clerici uero habeant forum militum. Pedones sint in iuditio pro caballariis uillanis de altera terra. Qui uenerit uozeiro suo uicino pro homine foris uille, pectet x solidos et vii.^{a} palatio. Ganatum de sancto Vincentio non sit montado in ulla terra. Et miles qui perdiderit suum caballum quamuis habeat alterum, sit excusatus per unum annum. Mancipium qui mactauerit hominem foras uille et fugerit, suus amus non pectet pro eo homicidium. Pro totis querelis de palatio, iudex sit uozeiro. Qui in uilla pignorauerit cum sagione et sacudirent ei pignus, concedat sagion et prendat concilium de tribus collationibus, et pignoret pro lx^{a} solidos, medios concilio, et medios rancuroso. Homines de sancto uincentio non sint in aprestamo datos. Et si homines sancti uincencii habuerint iudicium cum hominibus aliene terre, non currat inter illos firma, sed currat per inquisam aut reto. Et homines qui uoluerint pausare cum suo ganato in termino sancti uincentii, accipiant de illis montadico, scilicet a grege ouium iiii^{or} arietes, et de busto de uaccis i^{a} uacca. Iste montadico est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossado uel in guardia, omnes caballos qui se perdiderint in algara uel in lite, primum erectis eos sine quinta, et postea detur nobis quinta directa. Et omnis homo sancti uincentii qui inuenerit aliquem hominem alie uille in suis terminis, tallando aut leuando madeira de montibus, prendant totum quod ei inuenerit sine calumpnia. De azarias et de guardiis v.^{a} parte nobis date sine ulla offerenone *(sic)*. Quicumque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit, pectet palatio lx^{a} solidos, et duplet ganatum domino suo. Testamus uero et perhemniter firmamus, ut quicumque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, iudeos, siue mauros, nisi fuerit fideiussor uel debitor, quicumque hoc fecerit pectet palacio lx solidos, et duplet ganatum quod prendiderit suo domino : et insuper pectet c morabitinos pro cauto quod fregit : Dominus terre habeat medietatem, et concilium medietatem. Siquis ad uestram uillam per uim uenerit cibos aut aliquam rem accipere, et ibi mortuus uel percussus fuerit, non pectet pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum habeat homicidium. Et si com rancura ad dominos uenerit, pectet c morabitinos, medietas dominis, et medietas detur concilio. Mandamus et concedimus, quod si aliquis latro fuerit et si iam per unum annum uel ii^{os} furari, uel rapere reliquerit, et postea si pro aliqua repetitus fuerit, quodcumque comisit saluet se tamquam latro. Et si latro ést et latro fuit omnino pereat, et subeat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto, et non est latro neque fuit, respondeat per suum forum. Si aliquis homo filiam alienam habuerit ui donet eam suis parentibus, et pectet illis ccc. morabitinos et vii.^{a} palatio, et insuper homicida. De portagem : foro de trossel de caballo de panis de lana, uel de lino, i^{o} solido : de trossel de lana i^{o} solido : de trossel de fustaes v solidos. De trossel de panis de color v solidos. De carrega de piscato i^{o} solido. De carrega de asino vi denarios. De carrega de pellibus de conelios christianorum v solidos. De carrega de mauris de coneliis i morabitinum. Portagem de caballo qui uendiderint in mercato i solidum. De mulo i solidum. De asino vi denarios. De carneiro iii medalias. De porco ii denarios. De foron ii denarios. De carrega de pane uel de uino iii medalias. De carrega de peon i denarium. De mauro qui uendiderit in mercato i solidum. De mauro qui se redimeret, x.^{am} De mauro que talia cum domino suo, x.^{am} De corio de uacca, uel de zeura, ii denarios. De corio de ceruo uel de gamo iii medalias. De carrega de cera v solidos. De carrega de azeite v solidos. Iste portagem est de hominibus foris uille, tercia pars de isto portagine detur suo hospiti, et duas partes dominis. Moratores sancti Vincentii non dent portadigo. Moratores sancti Vincencii dent decima deo et sancti Vincentii. Isti sunt termini eius sancti Vincentii per exa quomodo uertit aquam ad almacaneda, et quomodo exit aquam ad fundum de ualle de peral ad fundum, quomodo intrant in almacaneda, et intrat ribulo molinos in ucresa : et quomodo uertit aquam de ocaya ad et deinde ad portelam sancti Vincencii. Ego Gunsaluus martini prior sancti Georgii una cum omnis conuentus meus, et cum fratre iohanne hanc kartam propriis manibus ad concilium sancti Vincentii roboramus et concedimus atque confirmamus. Ego Rex Alfonsus una cum matre mea regina D. dulcia, et insimul cum G. martini priore Sancti Georgii, et cum omnis conuentus eius, et cum fratre J. de albergaria de Poyares, hanc cartam propriis manibus roboramus et confirmamus. Quisquis hos terminos asignatos irrumpere uoluerit, pectet concilio mille solidos probate monete. Facta karta mense Marcio Era m.^{a} cc.^{a} xxx.^{a} iii.^{a} Et siquis hoc factum nostrum irrumpere uoluerit sit maledictus a deo. Et concedimus ut omnis christianus quamuis sit seruus ex quo in sancto Vincentio habitauerit per unum annum, sit liber et ingenuus tam ipse quam omnis progenies eius. Johannes presbiter uenegas notuit. Ego Rex Santius portugalensis roboro et concedo atque confirmo. Ego Rex Alfonsus confirmo. Ego Regina D. dulcia confirmo. Ego Rex Petrus filius eius regis sancii confirmo. Ego Rex fernandus filius Regis santii confirmo. Ego Regina D. Tharasia confirmo. Ego Regina D. Sancia confirmo. Ego G. martini prior Sancti

Georgii et omnis conuentus eius confirmat. Fratre iohanne de albergaria confirmo. Moratores sancti Vincentii non habeant potestatem uendere nec donare hereditates suas donec seruiant eas per unum annum : et postea uendant uel dent cui uoluerint. Johannes fernandiz test. Menendus pelagii test. Martinus fernandiz test. Domnus Julianus test. Gunsaluus martini test. Didacus cauacus test. Pelagius rutura test. Fernandus suariz test.

LEIRENA

LEIRIA

1195

Hoc secundum Leirenense forale *ex autographo, quod in Archivo Publico servatur, descripsimus. Accedit confirmatio Alphonsi II ex autographo ejusdem confirmationis, quod in ipso Archivo quoque invenitur.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Quoniam gratia dei cooperante qui dat omnibus afluenter et non improperat : ego Sancius diuino nutu portugalensium rex una cum uxore mea regina domna dulcia, et filiis et filiabus meis, ad castellum leirene dei cultui restituimus, et uobis meis hominibus atque uassallis et alumnis ad habitandum iure hereditario tribuimus. Idcirco placuit nobis libenti animo et spontanea uoluntate, dare et concedere uobis bonum forum, tam presentibus quam futuris perpetuo ibidem permansuris, per quod forum regalia iura inferius plenarie scripta nobis et nostro generi, a uobis et a successoribus uestris persoluantur. Do itaque uobis pro foro, ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit, pectet D solidos, et hoc sit sine uozeiro. Et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet I morabitinum, et si ibi uulneratus fuerit, pectent pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rausso publice facto, pectet D^{tos} solidos. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit, et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit, pectet D^{tos} solidos. Pro merda in bucca LX^{a} solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum, nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit, et in relego suum uinum uendiderit, et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet V^{e} solidos, et secundo V^{e} solidos. Et si tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, uinum totum effundatur, et arcus cuparum incidantur. De uino de fora dent de unaquaque carrega I almude, et uendatur aliud in relegum. De iugada uero hoc mandamus, ut usque ad natalem domini trahatur : et de unoquoque iugo boum dent I modium milii, uel trictici, qualis laborauerint. Et si de utroque laborauerint, de utroque dent per alqueire directum uille : et sit quartarius de quatuordecim alqueriis, et meciatur sine brachio curuato, et tabula supraposita. Et parceiro de caualeiro qui boues non habuerit, non det iugadam. Et habitatores de leirena habeant libere tendas, fornos panis, scilicet et ollarum. Et de fornis de telia, dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit, pectet LX^{a} solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum, pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem uulnerauerit armis, pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit, uel a domo ea extraxerit per iram, et non percusserit, pectet LX^{a} solidos. Et homines de leirena habeant suas hereditates populatas : et illi qui in eis habitauerint, pectent pro homicidio, et rauso noto, et merda in bucca, LX^{a} solidos, medietatem scilicet regi, et medietatem domino hereditatis : et eant in appellitum regis, et nullum aliud forum faciant regi. Et homines qui habitauerint in hereditatibus leirenensium, si furtum fecerint ut supradictum est componatur, medietatem regi, et medietatem domino hereditatis. Et almotazaria sit de concilio, et mittatur almotaze per alcaidem, et per concilium uille : et dent de foro de uaca I denarium, et de ceruo I denarium, et de zeuro I denarium, et de bestia de piscato I denarium, et de barca de piscato I denarium, et de iudicato similiter : et de alcauala III denarios : de ceruo, et de zeuro, et de uacca, et de porco, I denarium, et de carnario I denarium. Piscatores dent decimam. De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra, dent I morabitinum, et a decem morabitinis et infra, dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent II solidos. Et de boue II solidos, et de uacca I solidum, et de asino et asina I solidum. De mauro et de maura, medium morabitinum. De porco uel de carnario, II denarios. De caprone uel de capra, I denarium. De carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum, dent medium morabitinum. De carrega de cera, medium morabitinum. De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum, uel de coriis uermeliis uel albis uel de pimenta uel de grana, I morabitinum. De bracale II denarios. De uestitu de pellibus III denarios. De lino uel de alliis uel cepis, decimam. De piscato de fora, decimam. De concas uel de uasis ligneis, decimam. Et pro omnibus his carrigis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint, si alias proprias emerint, non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de

BIBLIOTECA NACIONAL DE LISBOA